

BiblioPolis • Vol. 75 (2019) Nr. 4

BiblioPolis

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU Vol. 75 (2019) Nr. 4

ISSN 1811-900X

The logo for BiblioPolis is a grey square containing the words "Biblio" and "Polis" in a white, stylized, serif font. "Biblio" is positioned above "Polis".

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 75 (2019) Nr. 4

Director fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

Elena BUTUCEL (*Servicii, Imagine*);

acad. Mihai CIMPOI;

Tatiana COȘERIU (*Evaluare*);

Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române;

dr. hab. Aliona GRATI (*Studii și cercetări*);

dr. Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politică*);

Margarita ȘCELICOVA (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Dezvoltare, Inovații*);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARU (*Tehnologii, Resurse*);

Maria PILCHIN (*Programe și evenimente*);

Vlad POHILĂ (*Editorial, Cultură și spiritualitate*);

dr. Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

drd. Sorina STANCA (Cluj-Napoca);

conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU;

Elena TARAGAN (*Lectură*);

conf. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică*)

Secretar general de redacție:

Genoveva SCOBIOALĂ

Coperta:

Valeriu HERȚA

Machetare:

Ion VÂRLAN

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: 022 210 734; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;

www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

CUPRINS

STUDII ȘI CERCETĂRI

- Nelly ȚURCAN*
Biblioteca publică
și știința participativă 5
- Lidia KULIKOVSKI*
Știința și creativitatea – o evoluție
alchimică, dinamică,
în plină dialectică 16
- Natalia GOIAN, Diana ILIEȘ*
Ergonomia muncii în biblioteci 33

TEORIE ȘI PRACTICĂ

- Lidia KULIKOVSKI, Elena TARAGAN*
Mobilizare pentru Știința Deschisă,
pentru Știința cetățenilor 45

SERVICII

- Parascovia ONCIU*
Funcționalitatea serviciilor moderne la
Biblioteca „Transilvania” 60
- Ana OSTAȘEVSKI-URECHE*
Elevii secolului XXI 66

VIAȚA FILIALELOR

- Angela OLĂRESCU*
Personalități marcate de istorie 68
- Victoria FONARI*
Pe aleea interpretărilor – în centrul
atenției creația hasdeenilor 73
- Valeria PUȚINTICĂ*
Un seminar altfel sau Arcadie Suceveanu
în dialog cu cititorii 87

ISPITA NARAȚIUNII

- Elena TARAGAN*
Mortie Ținut-Verde și fabrica
de ciocolată 90

BILANȚ

- Mariana HARJEVSKI*
„Împreună, nu doar am reușit să apărăm
domeniul nostru, dar să-i și dăm o altă
orientare” 97

- Angela TIMUȘ*
Bătălia cărților – concurs care zidește
comunități inteligente de cititori 105

- Angela TIMUȘ*
Programul „Să re-auzim povestea” –
plăcerea copiilor 108

EVENIMENTE

- Liuba CIOBANU, Ana OSTAȘEVSKI-
URECHE*
Biblioteca „Ovidius” – prosperitatea unui
sfert de veac în comunitate 112
- Lilia GAMARȚA*
15 ani de activitate a Bibliotecii „Ștefan
cel Mare” 121

DIALOGURI ACTUALE

- „Cert e că și prin contribuția noastră,
Biblioteca de carte românească din
cartierul Râșcani a devenit o catedrală a
cărții” (*Raia ROGAC*) 125
- „Punte necesară pentru comunicarea
între colegi” (*Raia ROGAC*) 132

MANIFESTĂRI CULTURALE

- Raia ROGAC*
Împreună sărbătorim Limba Noastră cea
Română 136

LA COLEGII NOȘTRI

- Lilia GAMARȚA*
Târgul de carte – Focșani 2019 140

OMAGIERI

- Victoria FONARI*
Axa libertății în poezia Leonidei Lari . 143
- Dumitru CRUDU*
Leonida Lari: între două focuri 147
- Piața Diolei (Andrei LUPAN)* 148

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

- Adriana UNGUREANU*
Filozofia economică a enciclopedistului
Bogdan Petriceicu Hasdeu 152

Maria BESCUI

Bogdan Petriceicu Hasdeu și C.I. Istrati:
prieten-medium163

CARTEA DE SPECIALITATE

O istorie meritorie
(*Lidia KULIKOVSKI*)170

O lucrare de referință în istoria culturii
române (*Elena CHIABURU*).....174

BREVIAR BIBLIOGRAFIC

Chișinăul în filme: studiu filmografic
(*Taisia FOIU*)177

A fi jurist – vocația unei vieți:
biobibliografie (*Silvia ANTUFIEV*)178

RECENZII ȘI CONSEMNĂRI

Un volum plin de splendori (*Lidia
KULIKOVSKI*).....181

Cartea satului Ruseni – Edineț, un
omagiu Centenarului Marii Uniri (*Vlad
POHILĂ*).....185

IMPRESII DE LECTURĂ

Cadre pentru a reconstitui o istorie: ziua
de naștere a lui Mihai Mihailovici, de
Dumitru Crudu
(*Andrada STRUGARU*).....191

REMEMBER

Игорь Доминич, «дежурный по
библиотеке»
(*Маргарита ЩЕЛЧКОВА*)195

MISCELLANEA

Victoria CEBANU
Biblioteca „Ovidius” la Cernica202

IN MEMORIAM

In memoriam Tatiana Fiodoruc
(*Alexandru Horațiu FRIȘCU*)205

BIBLIOTECA PUBLICĂ ȘI ȘTIINȚA PARTICIPATIVĂ

Nelly ȚURCAN, dr. hab. prof. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Rezumat: Autorul prezintă o introducere pe tema științei participative (știința cetățenilor). Știința participativă este unul dintre pilonii Științei Deschise identificate de platforma Open Science Policy. Articolul evidențiază noi oportunități importante pentru bibliotecile publice prin analiza rolurilor pe care le-ar putea juca biblioteca în proiectele privind știința participativă, precum și prezintă exemple de bune practici ale bibliotecilor în ceea ce privește proiectele de știință participativă. Autorul sugerează că rolurile bibliotecilor care doresc să sprijine știința participativă sau să se angajeze în proiecte de știință participativă ar putea include contribuții la dezvoltarea abilităților specifice: dezvoltarea sau implementarea unui set de instrumente pentru proiecte ale științei participative, recrutarea și asistența voluntarilor pentru participarea în proiecte de știință participativă, elaborarea materialelor educaționale ș.a.

Cuvinte-cheie: știința participativă, știința cetățenilor, știința deschisă, biblioteca publică, proiecte de știință participativă, hub-uri comunitare de știință participativă.

Abstract: The author presents an introduction to the topic of citizen science. Citizen science is one of the pillars of Open Science identified by the Open Science Policy Platform. The article highlights important new opportunities for public libraries by analysing the roles they could potentially play in citizen science projects and presents the examples of libraries good practices regarding citizen science projects. The author suggests that roles for libraries wishing to support citizen science or engage in citizen science projects could include contributing to specific skills development: developing or implementing a toolkit for citizen sci-

ence projects, participating in recruitment and assisting volunteers to participate in projects, development of educational materials etc.

Keywords: citizen science, open science, public library, citizen science projects, community hubs for citizen science.

INTRODUCERE

Știința participativă transferă eficient activitățile științifice într-o comunitate mai largă și oferă motive pentru mai multă interacțiune între știință și societate. Comunitățile de cercetători și bibliotecile publice sunt deja bine poziționate pentru a sprijini știința cetățenilor. Însă, eficacitatea acestui sprijin depinde de măsura în care astfel de comunități sunt competente să se implice în activitățile științifice ale cetățenilor. O înțelegere mai bună a beneficiilor, resurselor și competențelor necesare, ar încuraja bibliotecile să se implice mai plenar în proiecte de știință participativă.

Bibliotecile sunt centre comunitare locale și hub-uri pentru învățare și comunicare, iată de ce tot mai multe biblioteci, răspunzând nevoii de a crește competența științifică și de a sprijini abilitățile necesare secolului al XXI-lea, includ în activitatea lor programe STEAM (Știință, Tehnologii, Inginerie, Arte și Matematică) și resurse pe aceste subiecte pentru utilizatorii de toate vârstele. Una din inițiative care este susținută de bibliotecile publice este inițiativa *Bibliotecile ca hub-uri comunitare pentru știința participativă*, care urmărește să ofere bibliotecarilor instrumente, cunoștințe și abilități pentru a introduce știința participativă în bibliotecile publice.

DEFINIȚII, DESCRIERE ȘI DISTINCȚII ALE ȘTIINȚEI PARTICIPATIVE (ȘTIINȚA CETĂȚENILOR)

Ce este *știința participativă* sau *știința cetățenilor*?¹ Nu este simplu să răspunzi la această întrebare. Termenul are multiple origini și concepte [1]. Termenul *știință participativă* (*sciences participatives* din franceză) sau *știința cetățenilor* (*citizen science* din engleză) semnifică o cercetare științifică realizată, total sau parțial, de oamenii de știință amatori (sau neprofesioniști) [2]. Mult timp nimeni nu s-a preocupat să dea o definiție pentru acest concept. Termenii folosiți pentru a face referire la subiect au fost: *cercetare participativă*, *monitorizare participativă*, *știință civică*, *oameni de știință-cetățeni*, *știință publică*, *știință colaborativă* ș.a.

Termenul *știința cetățenilor* (*citizen science*) a început să fie folosit practic comitent în Marea Britanie și Statele Unite la mijlocul anilor '90 ai secolului trecut [3]. Bazându-se pe abordările prezentate anterior, știința participativă a fost promovată în Marea Britanie de sociologul Alan Irwin care a avut în vedere o nouă direcție în știință în care profesioniștii interacționează cu publicul pentru a crea împreună cunoștințe noi și a lua decizii în cunoștință de cauză [3]. Definind știința participativă, Alan Irwin s-a referit la dezvoltarea conceptelor cetățeniei științifice, care pune în prim plan necesitatea de a deschide publicului procesele științifice și politicile științei [4]. Astfel, Alan Irwin menționează că:

- 1) știința ar trebui să țină cont de nevoile și problemele cetățenilor și să depună eforturi pentru a le satisface;
- 2) procesul de obținere a cunoștințelor fiabile poate fi dezvoltat și pus în aplicare chiar de cetățeni. Oamenii contribuie în știință prin cunoștințe

contextuale locale și constrângeri geografice, politice și morale din lumea reală, generate în afara instituțiilor științifice formale [5, p. 54].

O altă dimensiune a fost susținută de ornitologul american Rick Bonney, care s-a referit la participarea voluntară a publicului în proiecte științifice și comunicare științifică [6]. Această abordare privind conceptul științei participative descrie un rol mai limitat pentru cetățeni în cercetarea științifică, decât concepția lui Irwin [5, p. 55]. Totuși, conceptele contemporane ale științei participative combină într-o anumită măsură aspirațiile ambilor cercetători, iar activitățile științei cetățenești, bazate pe tradiția lui Bonney, pot fi considerate o modalitate posibilă în care aspirațiile oamenilor de știință-cetățeni, menționați de Irwin, pot fi parțial realizate [3, p. 2].

În 2014, *Oxford English Dictionary* a documentat că sintagma *citizen science* (*știința cetățenilor*) a fost utilizată înainte de Irwin și Bonney. În 1989, Societatea Audubon a folosit termenul pentru a descrie un program în care 225 de voluntari au colectat probe de ploaie, au testat nivelurile de aciditate și au trimis rezultatele la sediul Societății Audubon pentru a ajuta într-o campanie de sensibilizare împotriva ploilor acide [5, p. 55].

De asemenea, s-a discutat mult despre ceea ce ar trebui să acopere termenul, în ceea ce privește domeniul de aplicare și domeniul de referință. Într-o lucrare publicată în 2001, Fiona Clark și Deborah Illman au menționat că „conceptele și termenii folosiți în literatură și presă pentru a caracteriza cercetătorii civici și știința civică au fost ambigue, poate chiar contradictorii” [7, p. 2].

Câțiva ani mai târziu, în 2004, Bruce Lewenstein [8], de la Universitatea Cornell, a încercat să definească termenul, punând accentul pe trei elemente:

¹ În această lucrare vom folosi termenii *știința participativă* și *știința cetățenilor* ca sinonime.

- participarea nespécialiștilor în procesul de culegere a datelor în conformitate cu protocoalele științifice specifice, precum și în procesul de utilizare și interpretare a acestor date;
- implicarea nespécialiștilor în procesul de luare a deciziilor corecte cu privire la problemele de politică care au componente tehnice sau științifice;
- implicarea oamenilor de știință în procesele democratice și politice.

Unii autori menționează că în acest caz se constată o anumită suprapunere între conceptele privind cercetarea științifică, elaborarea de politici științifice și chiar susținerea științei [9].

În anul 2009 Jonathan Silvertown a definit cercetătorii-cetățeni ca voluntari care colectează și / sau prelucrează date ca parte a unei cercetări științifice [10, p. 467]. Deși destul de simplă, această definiție a provocat o anumită nedumerire [11], deoarece a specificat voluntarii (excluzând pe oricine care ar putea fi un nespécialist, dar a plătit pentru eforturile depuse) și nu a lăsat loc pentru lucrările științifice ale cetățenilor în crearea și gestionarea proiectelor [9].

În 2013, documentul Comisiei Europene *Green Paper on Citizen Science* (Cartea verde privind știința cetățenilor) a sugerat că: „Știința cetățenilor se referă la implicarea publicului general în activitățile de cercetare științifică atunci când cetățenii contribuie activ în știință cu efortul lor intelectual sau cu instrumentele și resursele lor” [12, p. 6]. Astfel, participanții oferă date experimentale și oportunități pentru cercetători, pun noi întrebări și contribuie la crearea unei noi culturi științifice. În timp ce adaugă valoare, voluntarii dobândesc cunoștințe și abilități noi, precum și o înțelegere mai profundă a lucrărilor științifice într-un mod atrac-

tiv. Ca urmare a acestui scenariu deschis și multidisciplinar, interacțiunea dintre știință, societate și politică se îmbunătățește, ceea ce conduce la o cercetare mai democratică în care luarea de decizii se bazează pe dovezi.

Comisia Europeană favorizează interacțiunea dintre cetățeni, părțile interesate privind știința cetățenilor și politicienii din Uniunea Europeană, ceea ce a condus la publicarea lucrării *White paper on Citizen Science for Europe* (Cartea albă a Comisiei Europene privind Știința cetățenilor), care poate fi utilizată de către factorii de decizie la elaborarea viitoarelor strategii de implicare a cetățenilor în știință. Conform acestui document, știința cetățenilor se referă la implicarea publicului general în activitățile de cercetare științifică ca un mecanism de îmbunătățire a interacțiunilor știință-societate-politică, alături de cercetarea democratică bazată pe dovezi și luarea de decizii informate [13].

În 2015, Asociația Europeană pentru Știința Cetățenilor a publicat *Ten Principles of Citizen Science* (Zece Principii ale Științei Cetățenilor), unde sunt rezumate principiile care susțin bunele practici în știința cetățenilor [14].

Aceste principii sunt: (1) implicarea activă a cetățenilor (2) în proiecte care au un rezultat științific autentic, (3) unde ambele grupuri participante beneficiază de participare; (4) voluntarii, oamenii de știință-cetățeni, pot participa în mai multe etape în timpul procesului științific și (5) pot primi feedback; (6) oamenii de știință ar trebui să țină cont de faptul că știința cetățenilor are limitele și prejudecățile sale, ca orice altă abordare de cercetare; (7) datele proiectului sunt disponibile publicului, (8) oamenii de știință-cetățeni sunt menționați în publicații, (9) programele au propriile evaluări, de ex. privind rezultatele științifice, calitatea datelor sau experiența participanților; în cele din urmă (10)

managerii de proiect iau în considerare aspectele legale și etice.

Ceea ce diferențiază în mod clar știința participativă modernă de forma sa istorică este faptul că în prezent ea este o activitate potențial disponibilă pentru toți, nu doar pentru pușinii privilegiați. Actualmente, oamenii de știință-cetățeni participă în proiecte privind schimbările climatice, restaurarea ecologică, monitorizarea calității apei, ecologia populației ș.a., precum și la tot felul de monitorizări. Trei factori par să fie responsabili de această mare explozie de activitate [10, pp. 466-469]:

- existența unor instrumente tehnice ușor disponibile pentru diseminarea informațiilor despre proiecte și colectarea datelor de la public;
- conștientizarea crescândă a oamenilor de știință profesioniști privind faptul că publicul este o sursă gratuită de forță de muncă, abilități, putere de calcul și chiar de finanțare;
- știința participativă, cel mai probabil, va beneficia de condiția pe care finanțatorii de cercetare o impun acum oricărui beneficiar pentru a efectua o cercetare științifică legată de proiect.

ȘTIINȚA PARTICIPATIVĂ ȘI ȘTIINȚA DESCHISĂ

O caracteristică importantă a Științei Deschise este legată de public care joacă un rol tot mai activ în știință, ceea ce implică un set de activități care sunt adesea denumite știință participativă / știință cetățenilor. Știința participativă este atât un scop, cât și un facilitator al Științei Deschise. Știința participativă se poate referi la cetățenii care fac știință, contribuind în diferite etape ale ciclului de viață al cercetării, inclusiv colectarea resurselor, definirea întrebărilor de cercetare, colectarea datelor, analizarea datelor, difuzarea rezul-

tatelor și chiar evaluarea succesului unui proiect [15].

Știința participativă este unul dintre pilonii Științei Deschise identificate de platforma Open Science Policy și unul dintre fluxurile-cheie pentru consolidarea dialogului între știință și societate. Adoptarea unor abordări și politici ale Științei Deschise pot aduce beneficii științei participative prin creșterea vizibilității și a oportunităților de colaborare, asigurând persistența datelor și garantând moștenirea și impactul acestora în cercetare și politica științifică. În același timp, știința cetățenilor este o abordare care face cercetarea în numeroasele sale fațete mai participativă. Astfel, știința participativă este un termen larg, care acoperă acea parte a Științei Deschise în care cetățenii pot participa la procesul de cercetare științifică în diferite moduri posibile: ca observatori, finanțatori, participanți în identificarea imaginilor, analiza datelor sau furnizarea de informații. Aceasta permite democratizarea științei și este, de asemenea, legat de angajamentul părților interesate și de participare a publicului în procesele de cercetare.

Știința Deschisă și știința participativă pot împărtăși preocupări, valori și rezultate, în ciuda agendelor lor distincte. Recunoașterea acestor comunități oferă o bază pentru proiectarea politicilor care pot susține simultan ambele mișcări [16].

1) *Cum facilitează Știința Deschisă participarea*

Implicarea cetățenilor în cercetare necesită, cel puțin, un grad general de deschidere. În proiectele conduse de mediul academic, cercetătorii trebuie să comunice cu potențialii participanți despre obiectivele cercetării și rezultatele așteptate ale proiectului pentru a motiva participarea. Pe lângă încurajarea participării la proiecte, sporirea deschiderii și accesul ușor la cercetători, de ex. prin intermediul social media, permite unui public mai larg

să sugereze oamenilor de știință subiecte de cercetare sau să participe împreună cu cercetătorii profesioniști în proiecte comune.

În plus, Știința Deschisă permite științei participative să ofere acces la datele de cercetare existente și la literatura științifică, care altfel ar putea fi prea scumpă pentru oamenii de știință-cetățeni atunci când publicațiile sunt cu acces plătit. Utilizarea de hardware și software open source, de asemenea, poate contribui la creșterea disponibilității resurselor educaționale și informaționale generate de proiectele științei participative.

2) *Modul în care știința participativă permite deschiderea*

Multe proiecte privind știința participativă fac ca datele pe care le generează să fie accesibile într-o oarecare măsură sau să contribuie la dezvoltarea unor instrumente și tehnici de cercetare (re)utilizabile în mod liber. Proiectele de știință participativă, cu politici deschise de partajare a datelor și licențe libere, permit cetățenilor să stabilească reguli mai clare privind accesarea datelor.

Mai mult, știința participativă poate deschide noi perspective asupra subiectelor de cercetare. Proiectele de cercetare participative permit să fie puse întrebări despre fundamentele filosofice și conceptuale ale unui context de cercetare. În loc să adopte modalități existente în care se articulează știința, cercetătorii pot lucra cu grupuri afectate pentru a dezvolta proiecte de cercetare adecvate pentru toți actorii implicați.

3) *Beneficii comune*

Știința participativă și Știința Deschisă aduc beneficii potențiale atât pentru procesele științifice, cât și pentru societate. Știința participativă și Știința Deschisă au potențial de a aborda multe dintre marile provocări ale timpului nostru, cum ar fi justiția socială, epidemiile, monitorizarea

mediului, schimbările climatice, securitatea informațională, dezvoltarea durabilă ș.a. Astfel de contribuții ale științei participative și ale Științei Deschise consolidează dimensiunile, agendele și rezultatele cercetării și inovării responsabile. Pentru a asigura un feedback pozitiv, practicile științei participative și Științei Deschise trebuie să devină ele însele mai responsabile și inovatoare, adică „știință cu și pentru societate” [16].

La 23 aprilie 2018, *Open Science Policy Platform*, un grup al Comisiei Europene cu privire la modul de dezvoltare a politicii Științei Deschise, a adoptat un set de recomandări privind știința participativă [17]. Acest document stipulează că bibliotecile academice sunt bine plasate pentru a contribui activ la știința participativă. Considerăm că această afirmație este valabilă și pentru alte biblioteci, cum ar fi bibliotecile naționale, publice și școlare.

Rolul pe care îl pot avea bibliotecile trebuie să fie reflectat în foile de parcurs privind Știința Deschisă, care ar include educația și instruirea cetățenilor privind Știința Deschisă și știința participativă. *Asociația Europeană a Bibliotecilor de Cercetare* (The European Association of Research Libraries, LIBER) a adoptat *Open Science Roadmap* (Foaie de parcurs privind Știința Deschisă), pe care a lansat-o în cadrul conferinței sale anuale din 2018 [18]. Foaia de parcurs solicită bibliotecilor să pledeze pentru Știința Deschisă la nivel local și internațional, să sprijine Știința Deschisă prin instrumente și servicii și să extindă impactul muncii lor prin colaborare și parteneriate. Provocările, oportunitățile și etapele practice care pot fi făcute sunt explicate în contextul a șapte domenii de interes, inclusiv știința participativă.

Ca parte a Strategiei sale 2018-2022, LIBER dorește să intensifice rolul bibliotecilor în sprijinirea științei participative [19, p. 19].

LIBER propune să realizeze acest lucru prin:

- asigurarea informării pasionaților de știință participativă privind sprijinul bibliotecii pentru acest domeniu;
- punerea la dispoziție a membrilor LIBER a unei imagini de ansamblu asupra acțiunilor privind știința participativă în Europa;
- organizarea unui atelier privind știința participativă în care membrii pot discuta despre cele mai valoroase acțiuni.

Știința participativă este, prin urmare, atât un scop, cât și un facilitator al Științei Deschise. Știința participativă contribuie la Știința Deschisă, implicând cetățenii în cercetare, deschizând procesul de creare a noilor cunoștințe prin participare. La rândul său, aceasta produce o mai bună înțelegere a științei prin intermediul informațiilor și comunicării deschise. Implicarea în știința participativă poate stimula, de asemenea, participarea activă la elaborarea politicilor [20, p. 9].

STUDII PRIVIND ȘTIINȚA PARTICIPATIVĂ

Au fost realizate mai multe studii privind știința participativă. De exemplu, studiul *Public Engagement in Science* [21], care a avut ca obiectiv evaluarea opiniei publice cu privire la succesele și provocările Spațiului European de Cercetare, s-a axat pe schimbul de cunoștințe, în special, cele referitoare la problemele privind implicarea publică în știință. Majoritatea (47%) din cei 686 de respondenți din 53 de țări au menționat că principalul factor care împiedică diseminarea cunoștințelor către societatea civilă este diferența de cunoaștere între comunitățile științifice și societatea civilă. Astfel, respondenții sunt interesați de îmbunătățirea nivelului de alfabetizare științifică și sporirea interesului publicului. Pes-

te 50 la sută din respondenți consideră că educația științifică este foarte importantă. În opinia respondenților, dialogul între cercetători și societatea civilă va contribui la o mai bună înțelegere publică a cercetării de către cetățeni (44%). Totodată, a fost menționat că acest dialog este foarte important și va aduce beneficii și o relevanță socială mai mare (35%), va explica relevanța pentru politică (36%), va permite o diseminare mai largă a rezultatelor cercetărilor (36%), va contribui la idei noi (25%).

Un alt studiu din anul 2015, la care au participat 121 de echipe ale proiectelor finanțate de UE, s-a axat pe studiul datelor de cercetare în proiectele privind știința participativă [22].

Sondajul a provocat o discuție globală despre managementul datelor în știința participativă. Analiza rezultatelor solicită promovarea celor mai bune practici, o colaborare mai mare între proiecte și domenii, precum și sugerează subiecte pentru investigații suplimentare. Autorii studiului, de asemenea, recomandă măsuri pentru a stimula contribuția oamenilor de știință-cetățeni la cercetarea instituțională și la elaborarea de politici.

Un alt sondaj la care au participat managerii proiectelor de știință participativă a scos în evidență că există o diversitate de proiecte privind știința participativă, care se deosebesc în funcție de managementul proiectului, sursele de finanțare, obiective, activitățile participanților, procese de culegere și analiza datelor, interacțiune socială ș.a. [23]. Rezultatele sondajului au arătat că în topul activităților realizate de oamenii de știință-cetățeni în cadrul proiectelor de știință participativă a fost participarea voluntară la sarcini științifice, fiind urmată de sarcini de măsurare, activități de observare bazate pe site și sarcini de prelucrare a conținutului.

Un sondaj din 2017 privind 173 de proiecte de știință participativă, la care

au participat cetățeni din Europa, realizat de Helmholtz Centre for Environmental Research UFZ și German Centre for Integrative Biodiversity Research (iDiv), a constatat că activitățile de știință participativă acoperă o gamă largă de discipline [15], deși majoritatea acestor activități sunt în științele vieții. Aproximativ jumătate din proiectele analizate au implicat cetățeni care au furnizat date, în timp ce cealaltă jumătate de proiecte au implicat cetățeni care au ajutat la perfecționarea designului proiectului, cetățeni co-creatori de proiecte sau cetățeni care au gestionat totalmente proiecte, fără o implicare a oamenilor de știință profesioniști. Peste 50 la sută din finanțarea acestor proiecte provine din surse publice, fie la nivel european, fie național sau local.

BIBLIOTECILE PUBLICE – PROMOTORI AI ȘTIINȚEI PARTICIPATIVE

Un studiu recent al *OCLC* și *American Library Association* (Asociația Americană a Bibliotecilor) a exprimat un anumit consens că bibliotecile publice și utilizarea acestora trebuie re-proiectate astfel încât, pe lângă faptul că sunt localuri liniștite care oferă cărți și conexiune la Internet, ele pot fi, de asemenea, transformate în hub-uri comunitare în care personalul de specialitate din bibliotecă își asumă roluri tot mai active [24].

Bibliotecile publice pot fi considerate un loc de întâlnire și un spațiu pentru dezbateră și cercetarea de grup; hub-uri comunitare în care bibliotecarii își asumă roluri din ce în ce mai active. Încă la conferința LIBER din 2012 s-au menționat rolurile pe care bibliotecile le pot juca în știința participativă [25]. Rolurile sugerate includ:

- dezvoltarea abilităților pentru implicarea în proiecte de știință participativă;

- activități de advocacy, dezvoltarea sau implementarea unui set de instrumente pentru proiecte privind știința participativă sau oferirea serviciilor respective altor organizații;
- construirea și întreținerea colecțiilor de protocoale, formularelor de date și materialelor educaționale;
- contribuirea la crearea de date FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) și dezvoltarea colecțiilor de seturi de date;
- oferirea infrastructurii;
- contribuirea la procesele de evaluare;
- comunicarea tuturor descoperirilor noi și sprijinirea atât a comunicării științifice, cât și a comunicării cu privire la știință;
- participarea la recrutare și asistarea voluntarilor pentru participarea în proiecte;
- participarea la activități de marketing;
- promovarea atitudinii pozitive față de știința participativă.

În prezent, pentru susținerea și promovarea științei participative bibliotecile devin hub-uri și pot susține inițiativele pentru știința participativă astfel ca aceasta să fie viabilă, operațională, precum și rezultatele cercetărilor să fie durabile. Actualmente, există experimente în care cele mai deschise și participative moduri de abordare a științei sunt convergente și sunt alimentate de esența bibliotecilor publice.

Sunt mai multe experiențe frumoase în implementarea proiectelor de știință participativă cu suportul bibliotecilor publice, de exemplu în Marea Britanie, Spania, SUA, Qatar, Danemarca ș.a. [25, 26].

University College London (UCL) recunoaște că știința participativă este un domeniu în curs de dezvoltare și se angajează să extindă participarea la activitățile aca-

demice în afara universității. În acest fel, UCL încearcă să sensibilizeze conceptul de știință participativă. Biblioteca University College London are un hub educațional care servește ca bază pentru activității de știință participativă. Astfel, biblioteca UCL susține mai multe proiecte de știință participativă [27]. De exemplu, proiectul *Transcribe Bentham* – o inițiativă de colaborare, care urmărește transcrierea manuscriselor nepublicate anterior ale filosofului Jeremy Bentham (1748-1832). Transcrierea are loc online, pentru ca oricine să se înscrie și să contribuie la proiect. De la lansarea proiectului în 2010, peste 22.000 de pagini manuscrite au fost transcrise de voluntari. Un alt proiect, *Monument Monitor* este un proiect de cercetare colaborativă între Historic Environment Scotland și Institute of Sustainable Heritage al University College London. Acesta își propune să evalueze în ce măsură pot fi folosite fotografiile vizitatorilor site-urilor de patrimoniu pentru a informa eforturile de conservare și monitorizare.

În ultimii ani, Universitatea din Barcelona a fost angajată în mai multe proiecte de știință participativă prin diferite grupuri de cercetare. Cel mai activ dintre aceste grupuri este *OpenSystems*. Acest grup multidisciplinar a dezvoltat multe proiecte axate pe participarea publicului la toate procesele de cercetare. Mai mult, *OpenSystems*, împreună cu Rețeaua Bibliotecilor a Consiliului Regional Barcelona, ca parte a programului *Bibliolab*, a lansat proiectul de pionierat *Citizen Science in Action* (Știința participativă în acțiune) [28]. Acest proiect își propune să dezvolte potențialul bibliotecilor de a promova inițiativele de știință participativă. Aceasta consolidează rolul firesc de facilitatori pe care profesioniștii din biblioteci îi au deja, oferindu-le noi cunoștințe, strategii și instrumente pentru promovarea inițiativelor științei participative în biblioteci.

De asemenea, bibliotecarii care au participat la cursului *Citizen Science Laboratory* promovat de Rețeaua Bibliotecilor Municipale a Consiliului Regional din Barcelona și condus de *OpenSystems* de la Universitatea din Barcelona, au propus 10 proiecte științifice multidisciplinare pentru cetățeni, adaptate particularităților și mediului orașelor participante. Această experiență servește ca punct de plecare pentru a stabili complicități între știința participativă și bibliotecile publice [29].

În contextul schimbării rolurilor bibliotecilor publice se dezvoltă diferite inițiative, cum ar fi *Libraries as Community Hubs for Citizen Science* (Bibliotecile ca hub-uri comunitare pentru știința participativă), promovate de platforma online de proiecte *Citizen Science projects platform SciStarter* [30] și Universitatea de Stat din Arizona din Statele Unite. Inițiativa urmărește să ofere profesioniștilor din biblioteci instrumente, cunoștințe și abilități de care au nevoie bibliotecarii pentru a introduce știința participativă (practica de a implica oameni de știință cetățeni ne-experti în sarcini referitoare la proiecte reale de cercetare științifică) în bibliotecile publice.

Platforma *SciStarter* indexează și permite cetățenilor să se înscrie pentru a participa la mai mult de 600 de proiecte științifice. Platforma este însoțită de un blog foarte popular, *Project Finder*, care evidențiază anual cele mai bune zece proiecte științifice ale cetățenilor.

În timp ce proiectele de știință participativă sunt deschise pentru oricine, nu toată lumea are instrumentele și sprijinul necesare pentru a participa. Bibliotecile, ca parteneri de încredere în comunitate, pot facilita știința participativă prin parteneriate locale, programare și capacitatea de a împrumuta instrumente specializate. Scopul platformei *SciStarter* este de a evidenția și a susține acest parteneriat natural. Datorită sprijinului oferit de mai

multe instituții, inclusiv de bibliotecă, a fost lansat programul *Citizen Science at Your Library* (Știința participativă la bibliotecă ta) care oferă bibliotecilor din Arizona instrumente și truse pentru împrumut. În prezent acest concept este replicat la șase biblioteci din zona Phoenix.

Scopul central al acestui proiect este de a oferi instrumente specializate oamenilor de știință-cetățeni, care au nevoie de ele. În timp ce proiectele privind știința participativă sunt deschise pentru participarea tuturor doritorilor, nu toată lumea are instrumentele și suportul necesare pentru colectarea corectă a datelor, cum ar fi senzorii de calitate a aerului sau indicatoarele de ploaie. Bibliotecile sunt un partener natural în acest demers ca resurse de încredere în comunitățile lor, cu experiență de împrumut de cărți, media și chiar telescoape.

The Librarian's Guide to Citizen Science [31] (Ghidul Bibliotecarului pentru Știința Participativă) a fost elaborat ca parte a inițiativei menționate. El oferă resurse legate de știința cetățenilor, precum și instrucțiuni practice pentru desfășurarea activităților legate de proiectele științifice existente. Un exemplu în acest sens este *Citizen Science Day* (Ziua Științei participative), desfășurată în fiecare 13 aprilie în Statele Unite, în care sunt organizate sute de activități online și față-în-față. Scopul Ghidului este de a încuraja utilizatorii bibliotecii să participe în proiecte de știință participativă (personal sau online, prin intermediul platformei *SciStarter*), în care li se cere să observe și să monitorizeze tot felul de fenomene naturale. Inițiativa implică, de asemenea, oferirea de echipamente utilizatorilor bibliotecii. Trusele, care sunt împrumutate în același mod ca și cărțile, conțin tot materialul necesar pentru colectarea datelor de observație în conformitate cu protocoalele unui proiect specific de cercetare pentru cetățeni.

Un alt instrument util pentru implementarea proiectelor de știință participativă în cadrul bibliotecilor este *Citizen science at universities: Trends, guidelines and recommendations* [32] (Știința cetățenilor la universități: Tendințe, orientări și recomandări). Această lucrare are un scop dublu: În primul rând, să ofere un set de orientări practice pentru oamenii de știință profesioniști angajați în știința participativă la universități, contribuind astfel la furnizarea de rezultate de cercetare de înaltă calitate pentru proiectele de cercetare participativă și încurajând o colaborare eficientă între oamenii de știință profesioniști și public. În al doilea rând, pe baza acestor orientări, acest document oferă o serie de recomandări de politici pentru universități, organizații de finanțare a cercetării și factorii de decizie pentru promovarea excelenței în știința cetățenilor.

Este posibil ca managerii bibliotecilor să fie nevoiți să facă modificări în alte domenii de activitate pentru a promova activitățile de știință participativă în noile comunități de utilizatori. Aceasta poate însemna realocarea resurselor și instruirea personalului pentru a înțelege acest nou public. Pentru a promova programele privind știința participativă, probabil vor fi necesare investiții, dacă bibliotecile doresc să includă proiecte de știință participativă în portofoliile lor.

CONCLUZII

Știința participativă (știință cetățenilor) este cercetarea științifică efectuată, în totalitate sau parțial, de către oamenii de știință amatori (sau neprofesioniști). Știința cetățenilor este descrisă drept „participarea publicului la cercetarea științifică”, monitorizarea participativă și acțiuni de cercetare participativă.

Bibliotecile publice sunt atractive, deoarece sunt instituții de cunoaștere care depășesc limitele diferitelor discipline,

generații, precum și sunt transculturale. De asemenea, au o capacitate uriașă de a alimenta schimbările sociale prin curiozitate, cunoaștere, cultură și știință. Nu mai puțin important este că, profesioniștii din biblioteci au posibilitatea de a acționa ca intermediari între curioșii municipalității și oamenii de știință curioși. Aceștia au privilegiul de a fi receptivi la preocupările rezidenților locali și de a-și asuma un rol esențial în consolidarea simțului comunității, prin co-crearea de noi cunoștințe, cu un scop și impact vizibil.

Proiectele bibliotecilor privind știința participativă contribuie prin rezultate interesante la consolidarea dialogului între știință și societate, dar, totodată, sunt o provocare pentru procesele academice actuale. Rolul pe care îl pot avea bibliotecile trebuie să fie reflectat în foile de parcurs privind știința deschisă care ar include educația și instruirea cetățenilor privind Știința Deschisă și știința participativă. Totodată, bibliotecile pot ajuta inițiativele de știință participativă să fie viabile, operaționale, precum și rezultatele lor să fie durabile.

Bibliotecile publice pot găsi sinergii cu știința participativă în scopul împărtășirii cunoștințelor științifice prin participare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. RIESCH, H., POTTER, C. Citizen science as seen by scientists: Methodological, epistemological and ethical dimensions. In: *Public Understanding of Science*. 2014, vol. 23, nr. 1, pp. 107-120. DOI: 10.1177/0963662513497324.
2. GURA, Trisha. Citizen science: amateur experts. In: *Nature*. 2013, nr. 496 (7444), pp. 259-261. DOI: 10.1038/nj7444-259a.
3. DAVIES, L., FRADERA, R., RIESCH, H., LAKEMAN-FRASER, P. Surveying the citizen science landscape: an exploration of the design, delivery and impact of citizen science through the lens of the Open Air Laboratories (OPAL) programme. In: *BMC Ecol.* 2016, 16 Suppl 1 (Suppl 1), 17. DOI: 10.1186/s12898-016-0066-z.
4. IRWIN, Alan. *Citizen Science: A Study of People, Expertise and Sustainable Development*. London; New York: Routledge, 1995. ISBN 9780415130103.
5. CAVALIER, Darlene, KENNEDY, Eric (Eds). *The Rightful Place of Science: Citizen Science*. Tempe, AZ: Consortium for Science, Policy & Outcomes, 2016. ISBN 978-0692694831. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/305489010_The_Rightful_Place_of_Science_Citizen_Science.
6. BONNEY, Rick et al. *Public Participation in Scientific Research: Defining the Field and Assessing Its Potential for Informal Science Education: A CAISE Inquiry Group Report* [online]. Center for Advancement of Informal Science Education, 2009 [citat 9.01.2020]. Disponibil: <http://www.birds.cornell.edu/citscitoolkit/publications/CAISE-PPSR-report-2009.pdf/view>.
7. CLARK, F., ILLMAN, D. L. Dimensions of Civic Science: Introductory Essay. In: *Science Communication*. 2001, vol. 23, nr. 1, pp. 5-27. DOI: 10.1177/1075547001023001002.
8. LEWENSTEIN, Bruce V. What does citizen science accomplish [online]. Paper prepared for meeting on citizen science, Paris, France, 8 June 2004; draft dated 27 May 2004 [citat 9.01.2020]. Disponibil: <https://hdl.handle.net/1813/37362>.
9. CLARKE, Chandra. *Citizen Science: Definition* [online]. Citizen Science Center, 2015, September 8 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <http://www.citizen-science-center.com/citizen-science-definition/>.
10. SILVERTOWN, Jonathan. A new dawn for citizen science. In: *Trends in Ecology & Evolution*. 2009, vol. 24, nr. 9, pp. 467-471. DOI: 10.1016/j.tree.2009.03.017.
11. *Finalizing a Definition of „Citizen Science” and „Citizen Scientists”* [online]. OpenScientist, 2011, September 3 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <http://www.openscientist.org/2011/09/finalizing-definition-of-citizen.html>.
12. *Green paper on Citizen Science for Europe: Towards a society of empowered citizens and enhanced research* [online]. European Commission, SOCIENTIZE Consortium, 2013 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <https://>

- ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=4122.
13. *White paper on Citizen Science for Europe* [online]. European Commission, SOCIENTIZE Consortium, 2015 [citat 13.01.2020]. Disponibil: http://www.socientize.eu/sites/default/files/white-paper_0.pdf.
 14. *Ten principles of citizen science* [online]. European Citizen Science Association (ECSA), 2015, Retrieved June 30, 2018 [citat 13.01.2020]. Disponibil: https://ecsa.citizen-science.net/sites/default/files/ecsa_ten_principles_of_citizen_science.pdf.
 15. SMITH, Elta, PARKS, Sarah, GUNASHEKAR, Salil, LICHTEN, Catherine A., KNACK, Anna, MANVILLE, Catriona. *Open Science: The citizen's role and contribution to research* [online]. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2017 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE246.html>.
 16. *Citizen Science & Open Science: Synergies & Future Areas of Work* [online]. DITOs Citizen Science Policy Brief #3, February 2018 [citat 13.01.2020]. Disponibil: https://ecsa.citizen-science.net/sites/default/files/ditos-policybrief3-20180208-citizen_science_and_open_science_synergies_and_future_areas_of_work.pdf.
 17. *Recommendations of the OSPP on Citizen Science*: Drafted by the Citizen Science Working Group of the Open Science Policy Platform Adopted on 30 April 2018 [online]. European Commission, 2018 [citat 13.01.2020]. Disponibil: https://ec.europa.eu/research/openscience/pdf/citizen_science_recomendations.pdf#view=fit&pagemode=none.
 18. *LIBER Launches Open Science Roadmap* [online]. LIBER, 2018, July 3 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <https://libereurope.eu/blog/2018/07/03/liber-launches-open-science-roadmap/>.
 19. AYRIS, Paul, IGNAT, Tiberius. The Empires of the Future are the Empires of the Mind: Defining the Role of Libraries in the Open Science Landscape. In: *Open Information Science*. 2018, nr. 2, pp. 1-22. DOI: 10.1515/opis-2018-0001.
 20. HECKER, Susanne et al. (Eds). *Citizen Science: Innovation in Open Science, Society and Policy*. London: UCL Press, 2018. ISBN 978-1-78735-233-9 (PDF). DOI: 10.14324/111.9781787352339.
 21. *Public engagement in science*: Report of the science in society session. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communitie, 2008. ISBN 978-92-79-08359-4. DOI: 10.2777/20800.
 22. SCHADE Sven, TSINARAKI, Chrysi. Survey report: data management in Citizen Science projects. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. ISBN 978-92-79-58387-2. DOI: 10.2788/539115.
 23. WIGGINS, Andrea, CROWSTON, Kevin. Surveying the citizen science landscape. In: *First Monday*. 2015, vol. 20, nr. 1. DOI: 10.5210/fm.v20i1.5520.
 24. *From Awareness to Funding. Voter Perceptions and Support of Public Libraries in 2018*: Summary Report. Dublin, Ohio: OCLC, 2018. DOI: 10.25333/C3M92X.
 25. IGNAT, Tiberius et al. Merry Work: Libraries and Citizen Science. In: *Insights*. 2018, nr. 31. DOI: 10.1629/uksg.431.
 26. *Science Europe Briefing Paper on Citizen Science* [online]. Science Europe, 2018. [citat 13.01.2020]. Disponibil: https://www.scienceeurope.org/media/gjze3dv4/se_briefing-paper_citizen-science.pdf.
 27. *Citizen Science* [online]. Library Services University College London, © 2020 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <https://www.ucl.ac.uk/library/open-science/citizen-science>.
 28. *Citizen Science and Public Libraries* [online]. Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 28 May 2019 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <http://lab.cccb.org/en/citizen-science-and-public-libraries/>.
 29. PERELLÓ, Josep, BONHOURE, Isabelle, CIGARINI, Anna, VICENS, Julià. *Ciència ciutadana a les biblioteques: Observa, analitza, crea i participa*. OpenSystems [online]. Universitat de Barcelona, 2019 [citat 13.01.2020]. Disponibil: 10.5281/zenodo.3540829.
 30. *SciStarter*. © 2020 SciStarter.org. Disponibil: <https://scistarter.org/>.
 31. *The Librarian's Guide to Citizen Science* [online]. Arizona State University Library, SciStarter, 2019 [citat 13.01.2020]. Disponibil: https://s3-us-west-2.amazonaws.com/orrery-media/misc/CitSci_Librarians_Guide_02_22_r1.pdf.

32. WYLER, Daniel, GREY, François, MAES, Katrien, FRÖHLICH, Judith. *Citizen science at universities: Trends, guidelines and recommendations: Advice Paper* [online]. LERU, 2018, nr. 20 [citat 13.01.2020]. Disponibil: <https://www.leru.org/files/Citizen-Science-at-Universities-Trends-Guidelines-and-Recommendations-Full-paper.pdf>.

Date despre autor: Nelly ȚURCAN, dr. hab. prof. univ. Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (Secția studii și cercetări), e-mail: tsurcannelly@gmail.com

ȘTIINȚA ȘI CREATIVITATEA – O EVOLUȚIE ALCHIMICĂ, DINAMICĂ, ÎN PLINĂ DIALECTICĂ

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Știința nu a fost o predilecție cât bibliotecile avea numele Biblioteca Centrală „A. A. Jdanov”. Era de înțeles, era o bibliotecă ideologică. Bibliotecile trăiau de la congres la congres și de la cincinal la cincinal realizând rezoluțiile congreselor și cincinalelor. Cu aceste obiective începea un plan și respectiv, un raport al bibliotecilor.

Nu a fost o predilecție pentru bibliotecile publice în general. Unica preocupare științifică a bibliotecilor, după modelul american (dar asta se dădea drept inițiativă inovativă, științifică sovietică), aflată în responsabilitatea serviciului metodic era organizarea științifică a muncii, într-un fel așezarea pe temei științific a proceselor. Bibliotecarilor nu le plăcea această nouă și odată cu perestroika a fost abandonată, cu bucurie, și bruma aceasta de știință în biblioteci.

Nu însă și la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. Vântul prielnic stârnit de perestroika în anii '80-'90 ai secolului trecut a adus cu sine o stare de entuziasm total, de primenire care a cuprins și Biblioteca „Jdanov”. Schimbarea se cerea, plutea în aer, toată lumea o simțea... Pentru noi, bibliotecarii, pentru Chișinău, schimbarea s-a produs prin atribuirea unui nume de care suntem mândri – în februarie 1988, intelectualitatea basarabeană a cerut redenumirea Bibliotecii „A. A. Jdanov” în Biblio-

teca „Bogdan Petriceicu Hasdeu”. Numele enciclopedistului Hasdeu ne-a determinat să îmbrățișăm știința nu de dragul științei, nu de modă sau din obligație profesională ci pentru ca să contribuim, precum B.P. Hasdeu savantul, cu lucrări specifice în domeniul nostru de responsabilitate inovând metodologii, structuri, abordări originale ale proceselor de cercetare în funcție de subiectul cercetat, studiat.

Din anul schimbării numelui proiectele de cercetare bibliografică, ceea ce știam mai bine să facem, au fost un obiectiv asumat pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Începusem, fără oricare așteptări, cu bibliografia Alexei Mateevici, inspirați de volumul editat de Iurie Colesnic *Doina dorurilor noastre*, fiind și prima bibliografie tipărită cu alfabet latin după 1989 în domeniul bibliotecar! Apoi au urmat proiecte prin care ne-am cizelat competențele de elaborare a bibliografiilor. Am avut mentori buni ca Ion Madan și Ion Șpac, care ne motivau încurajându-ne. Iurie Colesnic a fost provocatorul care venea cu proiecte și propuneri pe care le acceptam cu bucurie – eram în căutarea specificului nostru BM, și aveam nevoie de susținere, provocări, imbold, recunoaștere. Competențele obținute și coagularea lor cu creativitatea bibliotecarilor noștri se materializau în lucrări de valoare.

Începând cu anii '90 BM era un creuzet de cercetare și experimentare biblioteconomică și educațională. Abilitățile obținute, dorința de a excela precum și sentimentul propriului excepționalism, apoi ambiția de a gestiona procese tot mai mari de cercetare păreau să se hrănească una din cealaltă. Acele abilități de bază erau niște cărămizi esențiale pentru deprinderile ulterioare. În această perioadă (1989 - 2006) am construit temelia activității științifice, de cercetare ca să putem combina apoi acele abilități în moduri unice și interesante. În multe cazuri am fost pionieri.

Vivacitatea procesului de cercetare la BM „B.P. Hasdeu” a fost și este asigurată de specialiști consacrați. Ludmila Pânzaru, Taisia Foiu, Claudia Tricolici au învățat de la Ion Madan și Ion Șpac, acești specialiști-experti în ale bibliografiei – Ion Madan teoretician, Ion Șpac practician. În această perioadă Ion Șpac a fost angajat bibliograf la BM, locul care i-a permis să și realizeze proiectele de cercetare bibliografică (Revista „Viața Basarabiei”, 2002 și „Arhivele Basarabiei”, 2006). Ludmila Pânzaru, Taisia Foiu-Verebceanu și Claudia Tricolici la rândul lor au format / educat alți bibliotecari-bibliografi-cercetători, unii dintre care au ajuns la nivelul de expertiză al mentorilor.

Echipa de bibliotecari care s-a implicat fără preget și în forță în procesele, noi pentru BM, de cercetare biblioteconomică, bibliografică și bibliologică a fost numeroasă: Ludmila Pânzaru, Taisia Foiu, Claudia Tricolici, dr. Lidia Kulikovski, Genoveva Scobioală, Pavel Balmuș, Silvia Uncu, Margarita Șcelcicova, Sara Șpitalnic, Ludmila Capița, Tatiana Colomoitev, Olga Detișin, Silvia Antufiev, Margareta Cebotari, Liuba Ciobanu, Tatiana Borodati, Maria Soltan, Ina Strelina, Ludmila Zaimov, Tatiana Canțâr, Galina Ghirvas-Gorobeț, Maricica Cioclea, I. Mahu, Sofia Mușat, Lidia Ciornii, Liuba Loghin, Elena Vulpe, Natalia Madan, Svetlana Vizitiu, Ma-

ria Tasmali, Maria Vieru-Ișaeu. Aceștia au fost autorii ale căror lucrări au intrat în primul catalog „Publicațiile Bibliotecii Municipale B.P. Hasdeu” (1989-2006).

Primul Catalog înregistrează 116 publicații. Iurie Colesnic menționa în prefața la *Catalogul publicațiilor 2007-2011*: „... aici folosim deseori sintagma *pentru prima data*”¹. La producția editorială a BM din perioada 1989-2006 o putem folosi la toate volumele, tematicile, titlurile, tipurile și genurile de lucrări științifice incluse. În 1996 BM a publicat primul volum al *Bibliografiei Municipiului Chișinău*; *Bibliografia Pușkin și Basarabia*, distinsă cu una din cele 200 de medalii omagiale emise la aniversarea de 200 de ani de la nașterea poetului; Prima bibliografie omagială la 125 de ani de activitate a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Primul catalog al *cărților cu autografe* din colecțiile BM; Primul catalog *al presei periodice basarabene de la începuturi până la 1957*; Primul manual de *Clasificare Zecimală Universală* după abandonarea BBC (sistem sovietic de clasificare) și revenirea la clasificarea firească zecimală și în alfabet latin; Prima lucrare de referință *Evreii în literatură, artă și știința Moldovei*, pe care a amintit-o academicianul Mihai Cimpoi în a sa *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*²; Prima cercetare profundă a istoriei BM – *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” : 1877-1950. Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice*; Prima încercare a BM de a aduna *Contribuțiile BM la studierea vieții și activității membrilor familiei Hasdeu* sub titlul PRO FIDE ET PATRIA, sloganul lui B.P. Hasdeu; Prima culegere de comunicări *Dimensiunea socială a bibliotecii publice în*

¹ *Publicațiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (2007-2011)*: cat. Resp. de ed.: Lidia KULIKOVSKI. Echipa de creație: Genoveva SCOBIOALĂ, Taisia FOIU. Chișinău, 2012.

² CIMPOI, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chișinău: ARC, 1997. ISBN 973-557-446-2.

societatea informațională de la conferința aniversară (125 de ani a BM) cu același titlu; Prima teză de doctor¹ a unui angajat BM (L. Kulikovski), prima teză în limba română, cu alfabet latin, de la înființarea Catedrei de Biblioteconomie; și Primul studiu monografic în domeniu²; Primul manual pentru bibliotecari³; Primul studiu documentar-informativ *Revista „Arhivele Basarabiei” (1929-1938)*.

Pentru prima dată BM a elaborat și publicat lucrări metodice ca Ghidul pentru bibliotecari *Pro senectute: în obiectiv vârsta a treia; Metode și tehnici de cercetare; Norme aplicate în BM „B.P. Hasdeu”*; *Materiale promoționale: forme și rigori de elaborare ș.a. (total 11 lucrări)*.

Pentru prima dată BM a lansat ideea de a publica rapoartele anuale într-o versiune sintetizată și accesibilă tuturor (2002, 2003, 2004, 2005).

A fost fondată revista de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis* – primul număr cu 44 pagini, a apărut în iunie 2002; În anii 2003-2005 volumul revistei varia între 50-60 pagini. Din 2006 volumul a crescut la peste 100 de pagini, ajungând între anii 2007-2011 până la 250 pagini. În prezent are 200 pagini.

Buletinul Mihai Eminescu a apărut cu primul număr de 80 pagini, în 2001; numărul doi în 2004 cu 88 pagini.

Bibliotecile care au înțeles că „... cercetarea trebuie să facă parte din strategia oricărei structuri infodocumentare” (prof. Ion Stoica) au fost: Biblioteca „Ițic Man-

gher” (a elaborat 13 volume); Biblioteca „Onisifor Ghibu” (7 volume); Biblioteca „Transilvania” (6); Biblioteca „Ovidius” (6); Biblioteca „M. Lomonosov” (3 volume). Cu câte 2 volume realizate sunt bibliotecile *Arte, CAIE, Alba Iulia*. Câte un volum bibliografic sau biblioteconomic au publicat bibliotecile „M. Ciachir”, „Ștefan cel Mare”, „Târgu-Mureș”, Alecu Russo.

În 1992 a fost lansată Colecția *Bassarabiana*, prin intermediul căreia s-au repus în circuitul valorilor și cunoașterii autori-bibliografi ca Alexandru David, Petru Draganov, Nicolae Moghileanschi, ne-editați încă din perioada interbelică.

În 1996 a fost lansată Colecția *Scrieri despre Chișinău* cu volumul *Bibliografia Municipiului Chișinău* – volum de anvergură care ne-a purtat noroc. Colecția *Bibliologica* a fost lansată în anul 2000.

Dintre secții cea mai productivă a fost Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”, astăzi *Memoria Chișinăului*, care a publicat 18 lucrări bibliografice. Centrul de Hasdeologie a publicat 4 lucrări de valorificare a vieții și operei dinastiei Hasdeu. Secția „Marketing”, la fel, a elaborat 4 lucrări metodologice.

Primul catalog al publicațiilor BM (1989-2006 – în 18 ani!) înregistrează 116 lucrări diverse, biblioteconomice, bibliografice, istorico-literare, 20 de volume de revista *BiblioPolis* și 2 numere *Buletin Mihai Eminescu* – lucrări care au adus Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” 39 premii naționale și 5 internaționale: Rusia – 1 (Medalia „Pușkin 200”, bătută la Monedăria de la Kremlin, Moscova, la aniversarea poetului, Israel – 1, România – 3. Această perioadă a avut un randament de 6 volume per an. Parcă e un calcul incorect dar cu rezultat destul de bun – eram la început când Biblioteca Municipală (în faza de căutare și învâțare) construia temelia instituțională a direcției de cercetare.

¹ KULIKOVSKI, Lidia. *Evoluția serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării sociale: autoref. al tz. doct. în pedagogie*. Chișinău, 2003.

² KULIKOVSKI, Lidia. *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istorie. Prezent. Tendințe: studiu monogr.* Chișinău, 2004. ISBN 9975-9505-5-8.

³ KULIKOVSKI, Lidia. *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor*. Chișinău: Epigraf, 2006. ISBN 978-9975-924-85-6.

Perioada 2007-2011 a fost la fel de prodigioasă. S-au publicat 111 volume. Cu tematica biblioteconomică 25, dintre care 7 volume metodologice; Bibliologie 16; Monografii bibliografice – 25; volume tematice – 23; Chișinău – 3 titluri. Au aderat la cercetarea biblioteconomică, tematică și bibliologică și filialele „Lesia Ukrainka”, „Târgoviște”, Biblioteca Publică de Drept și nou-deschisa Bibliotecă „Liviu Rebreanu”, cu un tânăr și promițător bibliograf Irina Tutun (Osovschi). Bibliotecile care s-au manifestat activ în perioada 2007-2011 au fost: „Ștefan cel Mare”, Arte „T. Arghezi”, „Transilvania”, „O. Ghibu”, „Ițic Mangher”, „Alba Iulia”, CAIE, „Târgu-Mureș”, „Ovidius”, rămasse în competiția cu cercetarea. Dintre secții s-au manifestat, la fel, activ, *CID Chișinău*, *Centrul de Hasdeologie și Marketing* care au venit cu contribuții utile iar unele notorii, ca *Chișinăul în literatură și Chișinăul în pictură*.

Autorii care au continuat activitatea de cercetare biblioteconomică și bibliologică, bibliografică, incluși în catalogul II, au fost: Taisia Foiu, Natalia Ciorbă, Clara și Pavel Balmuș, Ludmila Capița, Margareta Cebotari, Tatiana Șatravca, Irina Tutun, Claudia Tricolici, dr. Nelly Țurcan, dr. Natalia Goian, Elena Roșca-Căldare, dr. Lidia Kulikovski, Genoveva Scobioală, Sara Șpitalnic, Larisa Cășlaru, Tatiana Coșeri, Ludmila Popa, Vitalie Răileanu, Claudia Șatravca, Ludmila Zaimov, Mariana Harjevschi, Alexandru Horațiu Frișcu, Vlad Pohilă, Dumitru Crudu, Raia Rogac, Iurie Colesnic.

Sintagma pentru prima dată o atribui multor lucrări publicate în această perioadă: BM a elaborat primul *Manual de identitate*¹ din domeniul bibliotecar; BM

și-a asumat încă din 2010 să fie bibliotecă inovantă publicând un volum cu același nume²; preocuparea pentru utilizator a fost reflectată în lucrările Ghidul utilizatorului³ și Ghidul bibliotecilor⁴.

Pentru prima dată BM și-a făcut ca parteneri epigramiștii basarabeni, care, la rândul lor, i-au invitat și pe cei din România să elaboreze un volum de epigrame consacrate bibliotecii, cărții, cititorului, bibliotecarului – *Amuzament cu abonament*⁵. Pentru prima dată cartonistul Alex Dimitrov a elaborat, la fel, în cheie umoristică, volumul *Bibliotecomania*⁶ – reflectând biblioteca, cartea, cititorul, bibliotecarul prin caricatură; amintim și dicționarul de anvergură – *Creatori de ex-libris basarabeni*⁷.

Pentru prima dată am elaborat și publicat un număr tematic de *BiblioPolis – Cultura informației*⁸. Completează categoria pentru prima dată elaborarea și publicarea *Strategiei de dezvoltare a*

² *Biblioteca Municipală – bibliotecă inovantă*. Aut.: Lidia KULIKOVSKI [et al.]. Chișinău: Magna-Princeps, 2010.

³ *Ghidul utilizatorului*. Resp. de ed.: Lidia KULIKOVSKI. Alcăt.: Genoveva SCOBIOALĂ. Chișinău, 2007.

⁴ *Ghidul bibliotecilor din Chișinău*. Ed. îngr.: Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Epigraf SRL, 2007. ISBN 978-9975-924-91-7.

⁵ *Amuzament cu abonament: (oferit de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”)*. Ed. îngr.: Lidia KULIKOVSKI. Sel.: Ion DIVIZA, Alexandru FRIȘCU. Chișinău: Epigraf SRL, 2007. ISBN 978-9975-924-90-0.

⁶ **DIMITROV, Alex.** *Bibliotecomania. Caricatură*. Ed. îngr. de Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Epigraf SRL, 2007. ISBN 978-9975-903-30-1.

⁷ *Creatori de ex-libris basarabeni: mic dicț.* Ed. îngr. de Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Magna-Princeps SRL, 2011. ISBN 978-9975-4203-3-4.

⁸ *Cultura informației: Ed. spec. a rev. BiblioPolis*. Chișinău, 2010. Vol 37, nr. 5.

¹ *Manual de identitate*. Echipa de creație: dr. Lidia KULIKOVSKI [et al.]. Chișinău: Magna-Princeps, 2009. ISBN 978-9975-4132-2-0.

BM¹ cu *Planul de acțiuni*² (prima strategie în domeniul bibliotecar din RM) precum și *Planul Chișinău – 575*³, și faimoasele, adevărate cărți de vizită, *Rapoarte de activitate 2006, 2007, 2008*⁴.

Prima dată ne-am aventurat să traducem o carte profesională, editată de Asociația Bibliotecarilor Americani, despre participarea bibliotecii la dezvoltarea comunitară⁵.

În această perioadă BM a hotărât să valorifice *Chișinăul altfel* – un proiect care continuă până în prezent – după un proces profund de cercetare a editat volumul, amintit deja, *Chișinăul în literatură*⁶. Țin să specific că toate aceste publicații au adus bibliotecii noastre Premiile mari ale domeniului bibliotecar, notorietate și imagine.

Al doilea volum al *Catalogului publicațiilor 2007-2011*, raportează, în doar cinci ani, 111 volume dintre care 22 volume de revistă *BiblioPolis*. Lucrările științifice publicate în perioada de referință au obținut 41 de premii naționale și internaționale

¹ *Plan strategic de dezvoltare pentru perioada 2008-2017*. Chișinău: Grafema Libris SRL, 2008.

² *Plan de acțiuni pentru realizarea primei etape (2008-2012)*. Chișinău: Grafema Libris SRL, 2008.

³ *Chișinău – 575*: Plan de activitate. Elab.: Lidia KULIKOVSKI, Taisia FOIU [et al.]. Chișinău, 2011.

⁴ *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*: Raport de activitate 2006. Resp. de ed.: Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2007.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”: Raport de activitate 2007. Resp. de ed.: Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Grafema Libris SRL, 2008.

⁵ *McCook, Kathleen de la Peña*. Un loc la masă: participarea la dezvoltarea comunității. Red. de specialitate: Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Magna-Princeps SRL, 2010.

⁶ *Chișinăul în literatură: Antologie*. Resp. de ed.: Lidia KULIKOVSKI. Alcăt.: Genoveva SCOBIOALĂ. Chișinău: Grafema Libris SRL, 2011. ISBN 978-9975-52-118-5.

(România), au înregistrat un randament de 22 volume per an. În perioada respectivă BM și-a maturizat componenta studii și cercetare, a extins-o formând și implicând activ bibliotecari-cercetători din filiale, astfel cuprinzând întreaga geografie a infrastructurii: secții și filiale.

Actualul catalog, al III-lea, al publicațiilor BM, include munca unor bibliotecari experimentați și angajați în cercetare ca pasiune dezvoltată precum Ludmila Pânzari, Raia Rogac, Larisa Câșlaru, Tatiana Coșeri, dr. Mariana Harjevschi, dr. Natalia Goian, Ludmila Capița, Genoveva Scobioală, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, Margarita Șcelcicova, Taisia Foiu, Claudia Tricolici, Sara Șpitalnic, Tatiana Ischimji, Natalia Ciorbă, Margareta Cebotari. Celor experimentați s-au aliniat și bibliotecarii mai tineri ca Irina Tutun, Doina Spătaru, Tatiana Șatravca, Viorica Moraru, Larisa Bababan, Lina Iftodi, Larisa Barabaș, Victoria Fedorenco ș.a.; sau experimentați dar la prima încercare de cercetare bibliografică ca Elena Grăjdeanu, Elena Căldare, Liuba Ciobanu, Natalia Ghimpu, Vera Sârbu, Angela Olărescu.

Curba publicațiilor șerpuește ca un râu de munte, când tumultuos (prin cantitate), când mai liniștit (mai puține, dar fundamentale), expunând vederii procesul de cercetare și impactul studiilor întreprinse în lucrări editate, în aprecierile comunității bibliotecare și comunitare exprimate în premii, recenzii, impresii, referințe și citări.

Prima componentă a capitolului I *Biblioteconomie* cuprinde 13 lucrări. Ca tipologie include: culegeri de articole teoretico-practice, dicționare, lucrări metodice, manuale, ghiduri. Ca subiecte, la fel, diversitate: biblioteca modernă, servicii, educația civică, prelucrarea informației, evoluția politicilor în Sistemul Național al bibliotecilor, tradiție și inovație, utilizatorul bibliotecii ș.a.

Tabelul nr. 1. Dinamica apariției publicațiilor biblioteconomice

Anul	Cantitatea	Autorii	Premii
2012	5	L. Pânzaru, R. Rogac, L. Câșlaru, T. Coșeri, M. Harjevschi, dr. N. Goian, G. Scobioală, dr. L. Kulikovski	ABRM – Premii I, I și III; Premiul special pentru design
2013	0		
2014	2	Ion Borș, dr. M. Harjevschi	
2015	0		
2016	1	dr. N. Goian	ABRM – Premiul I
2017	1	dr. M. Harjevschi, dr. L. Kulikovski	ABRM – Premiul II
2018	1	dr. L. Kulikovski	ABRM – Premiul I
2019	3	dr. L. Kulikovski, E. Taragan, dr. M. Harjevschi, L. Pânzaru, T. Foiu, E. Butucel, T. Coșeri	
total	13	13 autori	7 premii naționale

Evidențiem volumele ce intră în categoria pentru prima dată: *Codul serviciilor*¹; *Planul-agendă 135 de ani BM*²; Prima monografie a unei biblioteci³; Glosarul de termeni uzuali *Biblioteca modernă*⁴; Prima *antologie a scriitorilor basarabeni despre lectură, carte, bibliotecă*⁵. Pentru prima dată s-a efectuat o cercetare despre rolul bibliotecii în *dezvoltare comunitară*⁶.

Două pete albe remarcăm în sectorul biblioteconomie, în peisajul anilor 2012-

2019: n-a apărut nici un volum în anii 2013 și 2015.

CERCETARE BIBLIOGRAFICĂ

Cercetarea bibliografică e partea *forte* și partea *grande* a procesului general de cercetare al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Atât activitatea de cercetare cât și produsele bibliografice au fost apreciate de Ion Madan (profesor universitar), Ion Șpac (bibliograf, AȘM), în repetate rânduri de Alexe Rău (director, BNRM), Iurie Colesnic (cercetător, scriitor, editor, partener), academicianul Mihai Cimpoi, Ion Hadârcă (scriitor, parlamentar), dr. Gheorghe Buluță, cunoscut bibliolog român, directorul Bibliotecii Metropolitane București, directorul Bibliotecii Universității de Medicină „Carol Davila”, București; prof. univ. dr. Zamfira Mihail de la București; dr. hab. Ion Dron (AȘM), Vlad Pohilă și alte personalități ale științei, culturii și literaturii. Produsele bibliografice pot fi considerate parte/trăsătură a brandului, atât de profund și natural s-au identificat cu numele și imaginea BM. Vlad Pohilă, pe bună dreptate, scria în *BiblioPolis*⁷ că

⁷ POHILĂ, Vlad. *Un mod de cinstire a personalităților – biobibliografiile*: În: *BiblioPolis*. 2005, vol. 13, nr. 1, pp. 34-43.

¹ KULIKOVSKI, Lidia. *Codul serviciilor*. Chișinău, 2012.

² *135 de ani de tradiție și inovații: Plan-agendă*. Elab.: dr. Lidia KULIKOVSKI. Asistenți: Larisa CÂȘLARU [et al.]. Chișinău: Balacron SRL, 2012.

³ ROGAC, Raia. *Biblioteca „Onisifor Ghibu”*: Două decenii de istorie: Monogr. București: Biblioteca Bucureștilor, 2012. ISBN 978-606-8337-25-8.

⁴ KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteca modernă: Glosar de termeni uzuali*. Chișinău, 2018. ISBN 978-9975-134-30-9.

⁵ *Lector in Libris: Scriitorii basarabeni despre lectură, carte, bibliotecă: o antologie* = Писатели Бессарабии о чтении, книге, библиотеке: антология. Sel. și trad. în lb. rusă de Ivan PILCHIN. Chișinău, 2015. ISBN 978-9975-120-88-3.

⁶ *Rolul bibliotecilor în procesul educației civice* = Роль библиотек в процессе гражданского воспитания. Aut. art.: Mariana HARJEVSKI și Lidia KULIKOVSKI. Chișinău: Princeps, 2017.

Tabelul nr. 2. Dinamica apariției publicațiilor bibliografice

Anul	Cantitatea	Autorii	Premii
2012	8	I. Tutun, dr. L. Kulikovski, T. Foiu, N. Mășcăuțanu, C. Tricolici, G. Scobioală, D. Spătaru, L. Pânzaru, S. Șpitalnic, T. Ischimji, T. Șatravca, E. Grăjdeanu	3 premii: Premiul Ion Madan; Premii ABRM: Premiul I, Premiul II
2013	6	S. Șpitalnic, T. Ischimji, E. Căldare, V. Moraru, E. Butucel, L. Ciobanu, L. Capița	
2014	2	I. Tutun, L. Capița	
2015	8	E. Căldare, A. Olărescu, N. Ciorbă, M. Șcelcicova, L. Balaban, L. Capița, V. Moraru, N. Ghimpu, L. Ciobanu, L. Iftodi, A. Borș	4 premii ABRM; Premii I (la două categorii), Premiul II, Premiul III.
2016	3	dr. L. Kulikovski, N. Mășcăuțanu, M. Cebotari	
2017	2	L. Pânzaru, L. Kulikovski, T. Foiu, V. Sârbu	2 premii II, ABRM
2018	2	L. Barabaș, A. Olărescu, M. Șcelcicova, V. Fedorencu	
2019	3	L. Kulikovski, C. Tricolici, T. Foiu, N. Mășcăuțanu, S. Antușev, M. Harjevschi	
total	34	28 cercetători/autori	13 premii naționale

lucrările noastre bibliografice „...devin cărțile de vizită ale bibliotecii noastre [...], ilustrează pregnant, în amănunțime, activitatea literară, culturală... obștească, a celor bibliografiți”. Tot din aceeași sursă: „...Prin aceste lucrări biobibliografice BM „B.P. Hasdeu” aduce originala sa contribuție la investigarea și înveșnicirea unor certe valori spirituale ce răsar și înfloresc în rodnicul sol basarabean, multe dintre acestea desfăcându-și crengile spre Vest și spre Est, spre Europa și întreaga lume”. E o onoare pentru scriitorii, istoricii, oamenii de artă, cultură și știință, folcloriști ca BM să le producă o monografie bibliografică – e mereu solicitată. Imaginea de care se bucură BM ca bibliotecă cu profesioniști în cercetarea bibliografică s-a constituit în timp.

În perioada 2012 – 2019 bibliotecarii cercetători ai BM au elaborat 34 de monografii bibliografice la apariția

căroră și-au adus contribuția 28 de bibliotecari-bibliografi-autori, bibliografi experți, cum i-a numit bibliograful de excelență și mentorul bibliografilor noastre, Ion Șpac¹.

Evidențiem, ca prima dată: *Monografia bibliografică a revistei BiblioPolis*²; *Monografia bibliografică 50 de ani de învățământ biblioteconomic*³; *Prima bibliografie critică*⁴ etc.

¹ ȘPAC, Ion. *Reflecții biblioteconomice și bibliografice*. Chișinău: BNRM, 2005, p. 55. ISBN 9975-9994-6-8.

² *Revista BiblioPolis*. 2002-2012: bibliogr. Ed. spec. a rev. *BiblioPolis*. Chișinău: Tehnica-Info, 2012. Vol. 46, nr. 5.

³ *50 de ani de învățământ biblioteconomic în Republica Moldova*: Studiu bibliogr. Alcăt.: Irina TUTUN, dr. Lidia KULIKOVSKI. Chișinău, 2012. ISBN 978-9975-4432-1-0.

⁴ *Theodor Codreanu*: Bibliogr. critică. Alcăt.: Lina CODREANU. Red. bibliogr.: Ludmila PÂNZARU. Chișinău, 2012. ISBN 978-9975-4395-9-6.

BIBLIOLOGIE

Capitolul are cinci autori, permanenți, putem spune pentru că an de an publică articole și volume despre carte și bibliotecă – rostul lor și despre toate derivatele acestora ca: cititorii și lectura. Pentru prima dată BM a început să publice opera angajaților noștri bibliologi care abordează diverse aspecte ale relației cu cititorul, elogiul lecturii și promovarea cărții și bibliotecii. Bibliologul notoriu și scriitorul

între lecturi și evenimente, 2018. În 2015 s-a inclus și Ivan Pilchin (Secția studii și cercetări) cu *Lector in Libris: Scriitorii basarabeni despre lectură, carte, bibliotecă*.

Autorii acestui capitol sunt scriitorii, bibliologii-cronicari care surprind toate aspectele muncii bibliotecare, viața în evoluție a BM, alchimia proceselor și realizărilor, poveștile ei de succes, oamenii ei, construindu-i imaginea de bibliotecă prolifică a capitalei... Lucrările lor făuresc

Tabelul nr. 3. Dinamica apariției publicațiilor bibliologice

Anul	Cantitatea	Autorii	Premii
2012	1	Vi. Pohilă	Premiul II, ABRM
2013	2	D. Crudu; V. Rață	
2014	0		
2015	1	Ivan Pilchin	4 premii: Premiul pentru DEBUT al USM; Premiul Municipal Special pentru Tineret (Literatură); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova Premiul II ABRM
2016	1	V. Rață	Premiul I, ABRM
2017	1	Vi. Pohilă	
2018	2	Vi. Pohilă, R. Rogac	Premiul I, III ABRM; Premiul UZR
Total	8	5 autori	9 premii

V. Pohilă¹ a publicat trei volume (*Arta de a pasiona cititorii*, 2012; *Elogiu lecturii*, 2017; *Disecarea cărților*, 2018); rolul bibliotecarului în relaționarea cu cititorul, cu comunitatea, promovarea cărții, munca bibliotecarului, cu toate ce comportă ea, bune, rele sau haioase (D. Crudu, *Jurnalul bibliotecarului*, 2013); despre rolul bibliotecii în tumultul cultural, literar, comunitar al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (regretatul Valeriu Rață, *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural*, 2013, *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*, 2016); Raia Rogac, *Biblioteca*

monumentul cultural și social al BM „B.P. Hasdeu” pentru generațiile viitoare.

Bibliologia a lipsit din publicațiile anului 2014.

CERCETĂRI CHIȘINĂU

Tematica chișinăuiană rămâne *terra permanenta* în preocupările științifice ale BM de valorificare a patrimoniului chișinăuian – arhitectură, sociopolis, administrare, istorie, literatură, cultură. Biblioteca Municipală a știut să-și găsească nișa, să valorifice acele dimensiuni de care se uită sau nu sunt percepute ca dimensiuni-componente ale patrimoniului capitalei. BM valorifică Chișinăul prin creațiile oamenilor lui. În acest segment de referință, ca o continuare a proiectului deschis de *Chișinăul în literatură*, găsim *Chișinăul în pictură*, 2012 (T. Foiu; L. Toma); *Chișinăul*

¹ POHILĂ, Vlad. *Elogiu lecturii: Editoriale din revista BiblioPolis (2003-2015)*. Chișinău, 2017. 276 p. ISBN 978-9975-89-063-2.

POHILĂ, Vlad. *Disecarea cărților: (Rec., consemnări, pref., postf.)*. Chișinău, 2018. ISBN 978-9975-84-076-7.

Tabel nr. 4. Dinamica publicațiilor Cercetare Chișinău

Anul	Cantitatea	Autorii	Premii
2012	2	I. Colesnic, T. Foiu, L. Toma	2 premii ABRM: Premiul I, Premiul Mare
2013	1	I. Colesnic	Premiul 1, ABRM
2014	0		
2015	1	I. Colesnic	
2016	1	I. Colesnic	Premiul Fest. Internaț. „Axis Libri”, ediția XVII, Galați
2017	3	T. Foiu, C. Tricolici, N. Mașcăuțanu, I. Osovski, L. Ungureanu, M. Șcelcicova; T. Oprea, S. Sulin	2 Premii ABRM – Premiul I și Premiul II
2018	1	Colesnic	Premiul II ABRM
2019	2	L. Ungureanu, T. Foiu, M. Harjevschi, P. Rusu	
Total	11 volume	12 autori	7 premii (1 internațional)

în teatru, 2017 (L. Ungureanu); *Chișinăul în grafică și poezie*, 2017 (M. Șcelcicova); *Chișinăul în filme*, 2019 (L. Ungureanu).

Valorifică istoric și actualizează memoria despre oamenii Chișinăului – Iurie Colesnic, *Chișinăul nostru necunoscut*, 2015; *Nebănuitul Chișinău*, 2016, *Chișinăul nostru și vraja neuitării*, 2018. Valorifică istoria străzilor – T. Foiu, C. Tricolici, N. Mășcăuțanu, *Chișinău: Bulevarde, străzi, piețe, parcuri. Ghid enciclopedic*, 2017. Aceste volume completează studiile istorice, arhitecturale, politice și de altă sorginte, dedicate Chișinăului, cu un delicat șarm cultural, cu reliefarea unei fețe frumoase, umane a Chișinăului, compusă din mii de oameni, chișinăuieni trecuți și prezenți: scriitori, artiști plastici, oameni de artă care l-au cântat, slăvit în proză, poezie, cântece, picturi, muzică, teatru. E o altfel de istorie a capitalei noastre, una frumoasă, nevalorificată și deci, și necunoscută.

E o direcție de cercetare dificilă, care necesită multă muncă de documentare, multe cunoștințe în subiectul cercetat dar, înainte de toate, necesită pasiune și dragoste de Chișinău. Aduce însă multe dividende culturale pentru bibliotecă și

pentru chișinăuieni, multă vizibilitate și recunoaștere comunitară.

BM caută în continuare noi fețe ale Chișinăului, necunoscute încă dar pe care le are capitala noastră, îngropate în istorie, în amintirea oamenilor, în documente și atunci când nu-i ajung resurse umane, financiare, sau capacitate, caută parteneri pentru proiectele de cercetare. Tematica Chișinău rămâne dragostea dintâi și ultima a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Lucrările de anvergură din perioada 2007-2019 sunt: Primul catalog *Chișinăul în pictură*¹; Primul ghid enciclopedic al străzilor²; *Chișinăul în teatru*³; seria *Chișinăul... lui Iurie Colesnic*, prezent aproape anual.

Chișinăul a lipsit din producția editorială a anului 2014.

¹ *Chișinăul în pictură: (peisaje, portr.): cat.-bibliogr.* Alcăt.: Taisia FOIU, dr. Ludmila TOMA. Chișinău, 2012. ISBN 978-9975-4369-4-6.

² *Chișinău: Bulevarde, străzi, piețe, parcuri: ghid encicl.* Alcăt.: Taisia FOIU, Claudia TRICOLICI, Nadejda MĂȘCĂUȚANU [et al.]. Coord.: dr. Lidia KULIKOVSKI, Ana RĂILEANU. Chișinău, 2017. ISBN 978-9975-89-086-1.

³ UNGUREANU, Larisa. *Chișinăul în teatru*. Chișinău, 2017. ISBN 978-9975-84-040-8.

CERCETĂRI CRITICO-LITERAR-BIBLIOGRAFICE

Această categorie a apărut în 2011, odată cu constituirea *Laboratorului de exegeze al Bibliotecii „Onisifor Ghibu”*. Toate

teca Centrală), L. Grosu (Biblioteca „Liviu Rebreanu”). Rezultatul muncii lor de cercetare s-a materializat în 26 de volume și 17 premii profesionale, culturale, literare locale, naționale și internaționale.

Tabelul nr. 5. Dinamica publicațiilor Critico-literar-bibliografice

Anul	Cantitate	Autori	Premii
2012	5	V. Răileanu	4 premii : 3 premii I, ABRM; Premiul USM
2013	7	V. Răileanu, M. Pilchin, L. Grosu, E. Tamazlăcaru, V. Fonari	8 premii: Premiul revistei „Literatura și Arta”, Premiul „Vasile Coroban”, Premiul USM pentru Debut, Premiul pentru critică literară/eseu, Sebeș, România; Premiul AȘM „Pentru realizări științifice valoroase ale tinerilor savanți”; Premiul Municipal Special pentru Tineret (literatură); 2 Premii ABRM (I și II)
2014	3	V. Răileanu, M. Cebotari, L. Grosu,	1 Diplomă UZPR
2015	4	V. Răileanu, M. Cebotari	1 premiu: ABRM
2016	1	V. Răileanu, M. Cebotari	
2017	3	M. Pilchin, V. Răileanu, M. Cebotari	4 premii: 3 Premii naționale și 1 internațional „Tudor Arghezi”, Târgu Jiu
2018	1	V. Răileanu	
2019	1	V. Răileanu	
	25	6 autori	18 premii (3 Internaționale)

cele cinci lucrări publicate în 2012 au fost realizate în cadrul acestui laborator sub autoratul directorului, poetului și criticului literar Vitalie Răileanu, volume ce au adus patru premii. Începând cu anul 2013 mai mulți autori elaborează volume critico-literar-bibliografice. Astfel, anul 2013 contabilizează opt volume care au adus opt premii de la diferite instituții ca Uniunea Scriitorilor din Moldova, Premiul revistei „Literatura și Arta”, Premiul AȘM și câteva premii internaționale.

Autori ai lucrărilor din acest capitol sunt V. Răileanu, M. Cebotari, cei mai prolifici (Biblioteca „Onisifor Ghibu”), M. Pilchin¹ (Biblioteca Centrală), E. Tamazlăcaru (Biblioteca „Alba Iulia”), V. Fonari (Biblio-

¹ PILCHIN, Maria. *De mână cu Marele Joker*. Chișinău: Prut Internațional, 2013. ISBN 978-9975-54-119-0.

CERCETĂRI ȘI PRODUSE

Cercetările tematice se constituie din unele lucrări programate de BM, din lucrări inițiate personal de angajații noștri, lucrări care într-un fel sunt teme de interes personal sau lucrări tematice ale unor biblioteci.

Bibliotecarul, epigramistul, publicistul, poetul Alexandru Horațiu Frișcu are subiectele sale preferate precum istoria, limba, politica.... Prezent în acest capitol cu lucrări care au adus premii pentru pu-

PILCHIN, Maria. *Praguri critice: (eseuri, texte critice, interviuri)*. Iași: TipoMoldova, 2013. ISBN 978-606-676-244-1.

PILCHIN, Maria. *Poezie, Eros și Putere*. Chișinău: Prut Internațional, 2017. ISBN 978-9975-3192-0-1.

PILCHIN, Maria. *Realități poetice în zigzag*. Iași: Junimea, 2017. ISBN 978-973-37-2059-1.

Tabelul nr. 6. Dinamica publicațiilor Cercetări tematice

Anul	Cantitatea	Autorii	Premii
2012	2	L. Ungureanu, A. H. Frișcu	Premiul Thalia
2013	1	A. H. Frișcu	Premiul Primăriei pentru publicistică
2014	2	Al. Moraru,	
2015	3	Al. Moraru, I. Colesnic, L. Ungureanu, A. Borș	Premiul III ABRM
2016	2	Iu. Colesnic; S. Antufiev, M. Tașcă,	Premiul Mare ABRM
2017	3	N. Caranfil, A. Moraru, A. Olărescu	
2018	3	V. Fonari, A. Moraru	
2019	1	V. Herța	
Total	17 volume	10 autori	4 premii naționale

blicistică, el susține mult timp o rubrică specială în revista „Literatura și Arta”.

Larisa Ungureanu, critic de teatru și film și, totodată, bibliotecar survolează mereu aceste subiecte în context chișinăuian. Alexandru Valeriu Moraru are o temă preferată pe care o valorifică câțiva ani la rând împreună cu membrii Clubului istoricilor de la BM – mareșalul Ion Antonescu. Iurie Colesnic scoate la iveală istoria necunoscută a Basarabiei, documente necunoscute despre Marea Unire de la 1918, alături de tema Chișinăului pe care a susținut-o în cadrul Secției „Memoria Chișinăului”.

Angela Olărescu s-a angajat să elaboreze *Monografia orașului Cricova* și a realizat-o cu succes sub îndrumarea și coordonarea Secției studii și cercetări.

În *Cercetări tematice* și-a găsit loc și volumul *Doctori în drept. Dicționar enciclopedic*¹, lucrat la BPD de Silvia Antufiev în colaborare cu juristul Mihai Tașcă, pe care îl clasăm la lucrări de anvergură pentru care BM i-a și adus Premiul Mare ABRM.

SERIALE

Revista *BiblioPolis*, Buletinul „Mihai Eminescu” apar an de an ca publicații profesionale, susținând munca bibliotecarilor prin tematici actuale, modele, practici, teorie, istorii, recenzii, programe și experiențe personale. S-a încetățenit practica, putem spune, de a edita volume tematice. În perioada de referință au fost publicate 32 volume de *BiblioPolis*. În anul 2019 BM a lansat o nouă revistă de cultură și literatură *Dialogica* publicând volumele 1-3 cu câte 130 pagini.

PUBLICAȚII ÎN COLABORARE cuprinde volumele editate de Editura „Știința” la care a contribuit financiar Biblioteca Municipală. În anii 2012-2013 Biblioteca Municipală a continuat colaborarea cu Editura „Știința” la editarea colecției de scrieri Bogdan Petriceicu Hasdeu, în 16 volume, susținând apariția a 10 volume. Colecția lansată în 2002, într-o perioadă financiară nefastă, nu ar fi fost finalizată fără susținerea BM – în 10 ani apăruseră doar șase volume. E o frumoasă colaborare, de care poate fi mândră Biblioteca Municipală, între două instituții care au asigurat apariția pentru prima dată în Republica Moldova a operei complete ale marelui savant.

¹ *Doctori în drept din Republica Moldova: 1959-2011. Dicț. encicl. Alcăt.: Silvia ANTUFIEV, Mihai TAȘCĂ. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. ISBN 978-9975-3102-9-1.*

Tabelul nr. 7. Dinamica publicațiilor literar-artistice

Anul	Cantitatea	Autorii	Premii
2012	4	L. Grosu, V. Fonari, E. Tamazlăcaru	1 Premiu - Salonul de Carte
2013	4	D. Crudu, L. Grosu, V. Fonari	5 premii: Premiul Primăriei pentru cel mai bun roman; Premiul Visegrad Eastern Partnership Literary Award, Bratislava; Premiul „Cartea Colibri”, SICC; Premiul pentru proză al revistei „Observator cultural”; Premiul special al SICC.
2014	8	D. Crudu, A. Frișcu, V. Răileanu, V. Rață, L. Grosu,	2 premii: Premiul Poetul European al Libertății, Polonia; Premiul special SICC.
2015	7	D. Crudu, V. Răileanu, M. Pilchin, L. Grosu, V. Rață, N. Spătaru	10 Premii: Cartea Anului, SICC; Premiul Național; Premiul special pentru Debut, USR Bacău; Premiul USR „Mircea Ciobanu” pentru poezie, Gala premiilor, București; Titlul de poetă a Iașilor; Fest. Internaț. „Poezia la Iași”; Premiul Min. Culturii, Tineret și Sport la SICC; Premiul „Horațiu Ioan Lașcu”, USR Botoșani; Premiul pentru manuscris al ed. „Paralela 45” și al revistelor Euphorion, Viața Românească, Concurs Național de Poezie, Botoșani; Premiul pentru poezie al Min. Cult. RM; Premiul I pentru proză scurtă la Festivalul de Creație „Vrancea Literară”.
2016	7	D. Crudu, I. Colesnic, V. Rață, V. Răileanu, V. Fonari, L. Grosu	10 premii: Premiul pentru publicistică; Premiul pentru manuscrise, ed. „Univers”; Premiul pentru cartea de proză USM; Cartea Anului SICC; Mențiune SICC, Diplomă de Excelență UZPR; Premiul USM pentru cartea de poezie; Premiul Fest. „Anatol Codru – poetul și cineastul”.
2017	9	D. Crudu, L. Grosu, V. Rață, N. Spătaru, E. Tamazlăcaru, Iu. Filip	Premiul Asociației Naționale a Uniunilor de Creație, SICC.
2018	9	V. Fonari, L. Grosu, M. Pilchin, V. Răileanu, M. Stănilă, E. Tamazlăcaru, Ivan Pilchin	5 premii: 1 premiu UZPR, filiala Chișinău; Diplomă de merit SICC; Diplomă de excelență, Societatea Culturală „Clepsidra”, Roman; România; Diploma MAI; Premiul USM, SICC; Premiul Municipal Special pentru Tineret (literatură).
2019	6	D. Crudu, E. Tamazlăcaru, I. Pilchin, V. Răileanu	
Total	55	13 autori	34 Premii (11 internaționale)

PUBLICAȚII LITERAR-ARTISTICE

Cercetarea, știința merge mână-n mână cu creativitatea. Biblioteca Municipală are ca angajați 11 scriitori (poeti, prozatori, epigramaști) foarte prolifici, ta-

lentați, care creează opere literare pentru diverse categorii de public (copii, adolescenți, adulți). Prezența lor adaugă valoare activității și evenimentelor, animației cu publicul, programelor de lectură și serviciilor oferite cu competență culturală, litera-

Tabelul nr. 8. Lucrări / premii

Anul	Lucrări	Premii
2012	38	24
2013	30	13
2014	22	4
2015	31	17
2016	24	12
2017	27	7
2018	25	11
2019	25	
Total	222	91 premii (16 internaționale)

ră, sporind vizibil, prin promovare originală, imaginea BM.

În perioada 2012-2019 angajații scriitori au publicat 55 de opere literare, au câștigat 34 de premii literare, motiv de mândrie pentru ei și pentru Biblioteca Municipală.

Apariția publicațiilor nu se datorează exclusiv efortului financiar al BM. Dintre cele 222 publicații înregistrate în prezentul catalog, 87 de lucrări au apărut prin sponsorizări, proiecte, concursuri la care au apelat sau aplicat autorii angajați ai bibliotecii. Lucrările au apărut la 55 de edituri alături de cele cu care colaborează BM – multe din România, dar și edituri consacrate din țară ca: *ARC; Ateneul Scriitorilor*, Bacău; *Biblioteca Bucureștilor; Biodova*, București; *Cartea Românească*, București; *Cartier; Casa Cărții de Știință*, Cluj-Napoca; *Casa de pariuri literare*, București; *Detectiv Literar*, București; *Editura pentru Literatură și Artă; Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos*, Galați; *Gens Latina*, Alba Iulia; *Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale; Junimea*, Iași; *Papyrus Media*, Roman; *Paralela 45*, Pitești; *Polirom*, Iași; *Pрут Internațional; RO.CART*, București; *Știința; TipoMoldova*, Iași; *Tracus Arte*, București; *Univers*, București; *Viața Arădeană*, Arad; *Editura Vinea*, București etc.

Catalogul publicațiilor BM 2012- 2019 cuprinde o perioadă de opt ani, include 222 lucrări, dintre care 32 volume de re-

vistă *BiblioPolis* – lucrări care au adăugat la cele 75 de premii obținute între anii 1989-2011, încă 91 de premii locale, naționale și internaționale, iar randamentul a crescut la 28 volume publicate per an.

Nici o altă direcție de activitate nu a fost gratificată atât cât rezultatele muncii de cercetare, cât efortul bibliotecarilor cercetători, care au construit prin aportul lor științific un statut Bibliotecii Municipale – cel științific.

Paradoxal sau nu, dar toate premiile au fost din exterior, care imediat aduceau plusvaloare instituțională. La nivel intern nu există un sistem de motivare, susținere și încurajare a cercetării. A fost o tentativă a Secției studii și cercetări de a oferi, ca recunoaștere a muncii de cercetare, un bonus dar n-a durat, din varii motive decât un an. Acest aspect a influențat mult calitatea cercetării. Cifrele sunt mari per total, număr de premii – mare. Nu avem teme să ne facem griji? Aceasta dacă luăm în considerație mediana cifric-cantitativă. La o analiză mai atentă constatăm că a influențat și a scăzut tipologia tematică și de gen. Un singur exemplu: tematica *biblioteconomie* a înregistrat doar 13 lucrări, în scădere dramatică în ultima perioadă, 2012-2019. Nu se regăsesc lucrările metodologice ca gen în această perioadă – un indicator de calitate al capacității angajaților din managementul de mijloc

Tabelul nr. 9. Dinamica rezultatelor cercetării publicate în perioada 1989-2019

TEMATICA	1989 – 2006	2007-2011	2012-2019	Total tematici
Biblioteconomie	24 (11 metod.; 2 mater. conf.)	26 (7 metod. 5 mater. conf.)	13 (0 metod., 3 mater. conf.)	63
Bibliografie	51 (38 biobibliografii; 3 restituiri; 10 selectiv)	25 biobibliografii / monografii bibliografice	34 monografii bibliografice	110
Bibliologie	8	14	8	30
Chișinău	1	3	11	15
Studii tematice	11	15	17	43
Exegeze critico-literar-bibliografice		1	25	26
BiblioPolis	20	21 (1 volum tematic <i>Cultura informației</i>)	32 (două volume tematice: <i>Servicii pentru tineri și BiblioPolis Monograf. bibliografică</i>)	73
Buletin Mihai Eminescu	2 (4 numere)	1 (2 numere)	3 (4 numere)	6 vol. (10 numere)
Dialogica			3 numere	3
Interviuri		1	2	3
Publ. impact servicii		1	4	5
Materiale conferințe	4	2	3	9
În colaborare	5	3	12	20
Lucrări literar-artistice			55	55

(secții cu responsabilitate metodologică). Lucrările apărute în 2012, an aniversar (135 de ani de la fondarea BM), completează setul mare de lucrări aniversare apărute în 2011, an în care s-au realizat lucrări biblioteconomice de anvergură, o producție editorială de calitate care a reprezentat rezultatele deosebite, omagiale, consacrate BM.

Urmărim în dinamică și evoluție cum s-au publicat rezultatele cercetărilor științifice și literar-artistice ale angajaților BM.

Efortul nostru cumulativ din 1989-2019 este reflectat în indicatorii cifrici obținuți: au fost publicate 450 de lucrări care însumează 79 de mii 674 de pagini; ceea ce constituie 3 mii 984 de coli de autor. Revistele *BiblioPolis* în cele 73 de volume,

Tabelul nr. 10. Dinamica volumului de conținut al publicațiilor BM 1989-2019

Volume publicate	1989-2006	2007-2011	2012-2019	Total
	117	111	222	450
Total pagini/coli autor:	14.118/700	20.920/1046	45.294/2264	79. 674 pagini / 3.984 coli de autor
Total pagini / coli autor <i>BiblioPolis, Dialogica, Buletin Mihai Eminescu</i>	1.611 /80	1.741/87	9.509/413	12.861 pagini / 643 coli de autor

Tabelul nr. 11. Contribuții la publicarea rezultatelor științifice, a creației literar-artistice ale secțiilor și bibliotecilor din rețeaua BM „B.P. Hasdeu”

	1989-2006	2007-2011	2012-2019
Secția activitate editorială	24	27	47
Secția CID Chișinău / Memoria Chișinăului	8	12	22
Secția comunicare/marketing	6	5	3
Secția Hasdeologie/studii și cercetări	32	24	30
Biblioteca „Alba Iulia”	2	3	9
Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”	3	1	3
Biblioteca Centrală			21
Biblioteca Cornului		3	3
Biblioteca „Hristo Botev”			1
Biblioteca „Ițic Mangher”	13	2	2
Biblioteca „Lesia Ukrainka”		1	
Biblioteca „Liviu Rebreanu”		2	15
Biblioteca „Maramureș”		1	
Biblioteca „M. Ciachir”	1		
Biblioteca „M. Lomonosov” –	3		3
Biblioteca „Onisifor Ghibu”	8	3	25
Biblioteca „Ovidius”	7	3	3
Biblioteca „Târgoviște”		1	1
Biblioteca „Târgu-Mureș”	1	2	3
Biblioteca „Transilvania”	8	6	5
Biblioteca „Ștefan cel Mare”	1	3	7
BPD		5	2
CAIE	4	4	5

Dialogica în cele 3 volume și *Buletin Mihai Eminescu* în cele 7 apariții au cumulat 12 mii 861 de pagini de conținut profesional, ceea ce constituie 643 coli de autor. Munca de cercetare are tot dreptul să nime-rească sub privirile celor ce oferă premii instituționale...

Cercetarea este un efort de echipă, iar procesele de cercetare și, ulterior, publicarea necesită implicarea multor actori din structuri conexe sau apropiate ca preocupare. Această concluzie pe parcursul întregului lanț cercetare-publicare are două beneficii pentru cei implicați. Pe de o par-

te, cei care se implică doar la un proces (să zicem, la elaborarea unor indexuri sau precizarea unor surse, participare la un sondaj etc.) se pătrund de misterul cercetării și devin mai ușor de cooptat în echipa cercetătorilor. Pe de altă parte implicarea prin participare coagulează echipa. Urmărim implicarea structurilor BM în procesele de cercetare / publicare în tabelul de mai jos.

Trecutul nostru științific este orientat spre viitor... Am analizat ce am realizat, ce reperi lăsăm comunității chișinăuiene, ce imagine ne-am construit în mentalul chișinăuian – nu de instituție cuminte,

care responsabil își îndeplinește rolul, ci de instituție activă, inovatoare care valorifică trecutul, teaurizează prezentul și pregătește viitorul, al său și al comunității, prin contribuții substanțiale. Scria Iurie Colesnic în prefață la *Catalogul publicațiilor BM 1989-2006*: „Catalogul de față este de fapt acel răboj din care comunitatea va desprinde adevărul despre vremurile și faptele noastre” (p. 8). Mai adaug: și despre personalitățile, oamenii și bibliotecarii Chișinăului care au construit acest răboj prin râvnă, trudă și satisfacții. Volumul *actual* aduce noi contribuții biblioteconomice, bibliografice și culturale deosebite referitoare la această perioadă.

De 30 de ani cercetarea este una din direcțiile strategice ale BM. Având în față rezultatele, putem afirma că faptele noastre sunt meritorii. În acești ani Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a publicat 450 de lucrări ca rezultat al cercetărilor... – oricare am scoate-o în față e o contribuție incontestabilă – fie o monografie bibliografică, o cercetare tematică, biblioteconomică, bibliologică sau exegeză – o putem pune fără rețineri alături de brandul nostru, o poate purta ca pe cocardă la reverul hainei sale oricare autor, cercetător, protagonist sau manager al Bibliotecii Municipale.

O concluzie dinamică și alchimică:

Am început strategia noastră de cercetare științifică în modul cel mai modest cu putință – cu bibliografii selective, din 1989. A durat această perioadă modestă până în 1992. Apoi a urmat o avalanșă de teme de cercetare și lucrări biblioteconomice și bibliografice, preponderent, dat fiind lipsa literaturii teoretico-practice, ni s-a impus și ne-am propus să le scriem noi pentru noi. Bibliotecarii implicați în procesele de cercetare erau buni, bibliografi cu fundamentale cunoștințe, cu diplome universitare, oameni dăruți, am spune, altfel n-am putea explica atașamentul responsabil față de cercetare și rezultat. Aceasta

părea a fi ocupația ideală a unui bibliograf, dată fiind priceperea lui, dar nu a unui bibliotecar de la relații cu publicul implicat în studiu și cercetare, însă, a atins măiestria unui cercetător și acesta din urmă. Cu siguranță sunt oamenii dăruți cercetării. Experiența și măiestria veneau cu munca sistematică de cercetare prin care se străduiau permanent să facă procesele mai ușor de manevrat și mai dinamice, schimbări care transformau experiența elaborării unei monografii bibliografice într-o alchimie, bazată pe strategii de serendipitate, care asigură originalitate, anvergură, calitate și sentimentul controlului deplin asupra procesului și rezultatului. Și cât ne străduiam să standardizăm procesele de cercetare bibliografică, să respectăm acele prevederi, oricum fiecare bibliotecar crea o operă distinctă, pentru că avea altă gândire, creativă, intuitivă și tematică, personalitatea bibliografiată, în cazul bibliografiilor, erau altele. Era un farmec, pe care-l așteptam, îl căutam în fiecare lucrare realizată, biblioteconomică sau bibliografică ori bibliologică.

În această perioadă adunau cunoștințe și abilități tehnice, mecanice necesare. Noi, la BM, eram precum frații Wright care inventau planorul (străbunicul avionului) atunci când au pilotat mașină timp de cincizeci și nouă de secunde – primul zbor motorizat, controlat și cu oameni la bord. Orice apariție editorială ne părea cel mai important rezultat al BM. A fost o perioadă care a reprezentat pentru BM cea mai importantă reușită cu implicații profunde pentru viitor. Reacțiile la producția științifică a BM au fost pozitive, încurajatoare în domeniu, în țară și străinătate, cum zicea Vlad Pohilă, la Vest și Est și-n Europa. Acum, privind retrospectiv, recunoaștem că încercarea noastră modestă a adus roade pentru că oamenii noștri implicați au manifestat cel mai înalt grad de conștiințiozitate și ingeniozitate pentru a reuși.

În istoria acestei prime etape, 1989-2006, putem evidenția două abordări complet diferite. Pe de-o parte, noi, managerii, cu pregătire adecvată, științifică abordam problema cercetării în termeni abstracti, asiguram metodologic procesul, concentrându-ne pe rezultat / cantitate, pe cercetări elaborate ca în laborator. Banii erau o problemă mai mare decât procesul în sine, dar era în terenul nostru, al managerilor.

De cealaltă parte erau bibliografi, bibliotecarii cu pregătire biblioteconomică sau paraprofesională diferită. Ei proiectau, ei elaborau, ei testau, experimentau, lucru care crease o curbă de învățare optimă. Pentru ei plăcerea și emoția proiectului de cercetare stăteau în a face totul ei înșiși. Acest proces scotea la iveală și neajunsuri, probleme care trebuiau rezolvate, făcându-i să *sîmță* produsul într-un fel care nu era posibil în cadrul unei abordări abstracte. Inteligența mecanică nu este o formă inferioară de gândire prin comparație cu raționamentul abstract. De fapt, ea este sursa multora dintre abilitățile noastre de raționare și a capacităților creatoare – ambele foarte importante în cercetare.

În cercetarea științifică timpul este întotdeauna relativ. Putem spune că în anumite perioade lipsesc unele subiecte, tematici sau autori. Dar încetineala, în știință este o virtute în sine. Fie că e vorba de un proiect de o lună, trei luni sau necesită mai mulți ani până a ajunge la rezultatul dorit. Sunt subiecte de biblioteconomie sau bibliologie pe care trebuie să le savurăm laborios în procesul de cercetare; să încetinim, să ne bucurăm de maturizarea ideii, de creșterea organică a ideii luând formă treptat și natural în timp. Experiența noastră e bogată în asemenea exemple. Orice cercetare e ca și cum ai deschide un spațiu într-un domeniu cu o cultură ticsită de convenții ca în domeniul biblioteconomic, revendicându-ți un teren deschis în care poți în sfârșit sădi ceva nou. Oamenii tân-

jesc după nou, după ceea ce exprimă spiritul vremurilor într-o manieră originală.

În toți acești ani ne-am ferit de viziunea de tunel, n-am pierdut din vedere imaginea de ansamblu, scopul lucrului pe care îl facem, faptul că fiecare temă de cercetare asumată necesită o abordare diferită. Am devenit un model în domeniu. Îmbinând intuitivul cu raționalul am căpătat măiestrie în cercetare. Am demontat cu ușurință un clișeu, acela, că o bibliotecă publică nu poate să facă cercetare științifică. Dar asta a durat ani de exercițiu, repetiții, ore de îndoială, depășirea tenace a obstacolelor pe care oamenii BM le-au îndurat. Energia creatoare și atașamentul față de bibliotecă sunt fructele unor astfel de eforturi și nimic altceva.

Forța vitală a cercetării este dinamica, care se manifestă în tot ceea ce studiem sau facem în acest proces. Ține de felul în care funcționează întregul și de modul în care evoluează relațiile din interior, de întregul proces, implicând psihologia celor implicați, strategiile lor în timp real, experiențele trecute care le influențează prezentul – într-un cuvânt, tot ce intră în acțiune, toate elementele simultan creează acea alchimie a cercetării care captivează, contaminează, creează dependență și dezvoltă pasiune pentru cercetare. Putem afirma că cercetarea la Hasdeu este într-o dinamică interactivă. Analiza fiecărei etape din cele trei, de experiență de cercetare a BM, ne prezintă dinamica cercetării în timp real precum și dinamica aspirațiilor mărețe de instituție de cercetare a unei mari biblioteci...

Mare bibliotecă a numit-o, la aniversarea de 135 de ani, profesorul Ion Stoica, care urmărea parcursul BM din anii '90: „Nimeni n-a reușit până astăzi să dea o definiție atotcuprinzătoare unei mari biblioteci. În realitatea ei complicată, de structură deschisă către toate orizonturile, bibliotecă este un vis al cunoașterii,

un trecut proiectat spre viitor, un reazem solid pentru toate slăbiciunile amintirii, un exercițiu încununat cu succes de ordonare a universalității gândului, este o casă a speranțelor fără ziduri, singura alcătuire omenească în care dragostea de viață și de oameni se naște și se înmulțește biruitoare... Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Chișinău se poate privi din toate luminile de cuvinte și încă departe, dincolo de ele, cu mândria celor 135 de ani de existență și cu mărturisirea, aproape neștiută, dar adâncă și întăritoare întotdeauna, a tuturor cititorilor ei.

Bibliotecarii, iubitori de oameni și de cărți, cei care au construit și au sporit

cu răbdare și cu consecvență întregul de semne cu înțeles, mereu neîntreg, al acestui mare lăcaș, adăugând un strop de mai bine în fiecare zi de dăruită osârdie, au fost, sunt și vor fi, purtătorii de sens și de necesară împlinire în gând și faptă a cunoașterii umane¹.

Astăzi, la ai noștri 142 de ani de existență, aceste cuvinte sunt și mai pline de sens..., o apreciere care trece de orice premiu național sau internațional, or asta ne impune să fim și mai buni.

¹ STOICA, Ion. *BM „B.P. Hasdeu” se poate privi în toate luminile de cuvinte*. În: *BiblioPolis*. 2012, vol. 44, nr. 3, p. 57.

ERGONOMIA MUNCII ÎN BIBLIOTECI

*Conf. univ. dr. Natalia GOIAN,
Diana ILIEȘ,*

șef sector, Filiala N.Titulescu

Rezumat: Articolul este o încercare de a atrage atenția asupra unui aspect foarte important în activitatea bibliotecilor, cum este ergonomia muncii în bibliotecă. Analizând lucrările publicate până în prezent, am constatat insuficiente cercetările privind ergonomia muncii în bibliotecile din Republica Moldova, iar în unele lucrări sunt marcate aspecte ale problemei care ne preocupă în totalitate. Printre acestea pot fi evidențiate: organizarea locului de muncă în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; impactul tehnologiilor informaționale; optimizarea proiectării constructive a locurilor de muncă prin îmbunătățirea securității muncii; ameliorarea factorilor de ambianță fizică; reducerea efectelor negative datorate monotoniei muncii; diminuarea solicitărilor fizice și nervoase etc.

Cuvinte-cheie: ergonomia muncii, optimizarea muncii, factori de ambianță, cromatică, stres vizual, luminanță.

În ultimii ani, în domeniul infodocumentar au apărut, au fost preluate și adaptate o serie de concepte și discipline noi, specifice zonei economice precum managementul calității, managementul cunoașterii, marketingul, managementul performanței etc. În prezent, misiunea bibliotecilor este de a oferi servicii de calitate utilizatorilor, de a forma acest utilizator, de a colecta, prelucra și difuza informația foarte diversificată, unde rolul principal îi revine bibliotecarului. În condițiile în care misiunile bibliotecii sunt tot mai complexe, sunt necesare și anumite condiții în care bibliotecarul își poate îndeplini cu brio obligațiunile principale. Într-un șir de publicații autohtone sunt elucidate probleme ce țin de formarea și perfecționarea personalului și mai puțin despre condițiile care vizează optimizarea muncii, condițiile în care trebuie să-și exercite funcțiile acest personal.

Biblioteca poate dispune de cele mai bogate colecții, de cea mai performantă rețea informațională, dar figura principală în bibliotecă rămâne bibliotecarul. Performanțele lui depind direct de condițiile de muncă create. Munca zilnică, la prima vedere liniștită, a bibliotecarului, ascunde în sine multiple condiții de risc. Riscul vine din partea diferitor factori nocivi, prezenți în spațiile bibliotecilor. Munca în bibliotecă solicită efort intelectual și fizic în timp și spațiu și creează numeroase probleme de organizare. Cerința rezolvării acestora impune necesitatea organizării ergonomice a muncii în bibliotecă.

Ergonomia este prezentată ca un domeniu științific, care sintetizează interdisciplinar cunoștințele și metodele unui grup de discipline științifice socio-umane, exacte și tehnice, dintre care pot fi enumerate sociologia, psihologia și pedagogia, igiena și fiziologia, biologia și ecologia, organizarea și economia, diferite științe tehnice, cibernetică și matematica. La dezvoltarea ei pot contribui toate științele, care, într-un aspect sau altul, studiază componentele muncii sau însăși munca. Anume în așa mod, este tratată *ergonomia* de majoritatea persoanelor preocupate de acest domeniu.

Ionel Enache, în lucrarea intitulată *Ergonomia în structurile infodocumentare*, prezintă ergonomia ca pe o știință interdisciplinară, iar obiectul de studiu al ergonomiei îl constituie „organizarea activității umane în procesul muncii prin optimizarea relației din sistemul om-mașină-mediu”.

Analizând lucrările publicate până în prezent, am constatat că lipsesc cercetările privind ergonomia muncii în bibliotecile din Republica Moldova. Prin urmare, în cadrul realizării tezelor de licență, am decis să întreprindem un studiu prin care să evidențiem aspectele principale în organizarea locului de muncă în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”: impactul tehnolo-

giilor informaționale; optimizarea proiectării constructive a locurilor de muncă prin îmbunătățirea securității muncii; ameliorarea factorilor de ambianță fizică; reducerea efectelor negative datorate monotoniei muncii; diminuarea solicitărilor fizice și nervoase.

Astăzi este greu să-ți imaginezi o bibliotecă lucrând eficient fără a utiliza tehnologiile de informare și comunicare. Practic tot ce se întâmplă nou și fascinant în bibliotecă de azi se realizează în baza TIC, utilizarea cărora ajută atât la implementarea serviciilor moderne, cât și la modernizarea serviciilor tradiționale. Suntem solidari cu mai mulți specialiști care consideră că Biblioteca Municipală este instituția publică indispensabilă fiecărui cetățean, pentru cunoaștere, dezvoltare, incluziune, capabilă să întărească, prin serviciile și activitățile sale, sentimentul de apartenență comunitară și să susțină diversitatea culturală a chișinăuienilor. Printr-o rețea diversă de filiale, Biblioteca Municipală oferă acces liber și echitabil la informație, educație, idei, opinii, lecturi, încurajează, susține interesul și libertatea de a cunoaște, asigura și dezvoltă servicii moderne și necesare dezvoltării chișinăuienilor.

O preocupare aparte a Bibliotecii Municipale constă în acordarea de servicii pentru persoanele dezavantajate care, prin cele mai diverse forme și facilități, sunt integrate în activitățile sale.

Serviciile oferite de bibliotecă sunt diverse și sunt create pentru diferite categorii de utilizatori, oferind un spectru larg de servicii, pentru satisfacerea necesităților utilizatorilor săi, atât în incinta bibliotecii, cât și extramuros: servicii informaționale, servicii electronice, servicii culturale, servicii de asistență și îndrumare.

În contextul cercetării problemelor ergonomiei muncii în bibliotecile din alte țări, am considerat deosebit de importantă și de utilă realizarea unui studiu la

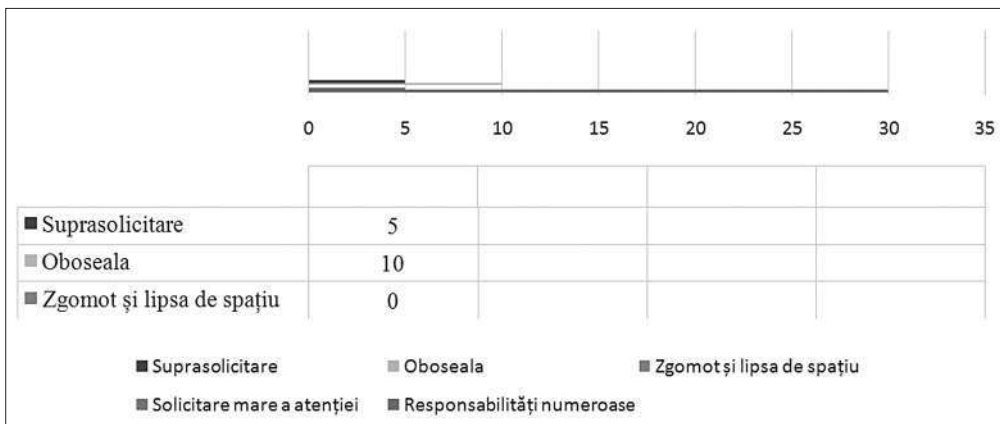
nivelul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” care să ne arate punctul în care se situează această bibliotecă cât și poziția pe care o deține în ceea ce privește ergonomia muncii. Ne-am propus realizarea studiului de față tocmai pentru a demonstra rolul organizării ergonomice a muncii în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Pentru realizarea scopului propus a fost realizat un sondaj sociologic. Am utilizat chestionarul. Chestionarul standardizat rămâne instrumentul cel mai curent în cadrul unei anchete, pentru că printr-un sistem de notații simple este asigurată comparabilitatea răspunsurilor și pentru că această metodă este operativă, permite dezvoltarea și elucidarea problemelor într-un scurt timp și, prin urmare, rezultatele obținute vor fi mai reale, mai operative și pot fi folosite mai eficient în practică. Eșantionul a cuprins 50 de respondenți. Pentru a cunoaște opiniile angajaților cu privire la securitatea muncii și a factorilor de ambianță fizică și psihologică, participanților li s-a propus chestionarul care cuprinde întrebări ce vizează majoritatea aspectelor ergonomice.

Problema organizării ergonomice a muncii în bibliotecă a devenit una de mare actualitate, pentru că condițiile în care activează personalul instituției infodocumentare se răsfrâng direct asupra

calității muncii lor și nemijlocit asupra calității serviciilor oferite utilizatorilor. Prin alegerea Bibliotecii Municipale s-a urmărit obținerea unei imagini ample asupra situației actuale nu numai în sediul central dar și în unele filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Acest studiu este o primă încercare de a sublinia necesitatea includerii aspectului ergonomic în strategiile de dezvoltare a bibliotecii. Factorii principali de care am ținut cont în cercetare sunt: specificul activității; solicitările fizice și poziția corpului în timpul activității; solicitările percepției, atenției, abilități; adaptarea la condițiile mediului ambiant, la lumină, culori, zgomote; programul de lucru și ambianța psihologică. Chestionarea a fost efectuată în perioada februarie-martie 2018. Specialiștii care au completat chestionarul sunt de vârstă cuprinsă între 20 și 65 de ani, cu o vechime la locul de muncă situată între un an și 40 de ani cu studii în diferite domenii. Dat fiind faptul că cele mai numeroase cercetări ale aspectului ergonomic îi aparțin autorului spațiului românesc Ionel Enache, ne-am orientat și în cercetarea noastră spre aspectele menționate de autor în realizarea chestionarului.

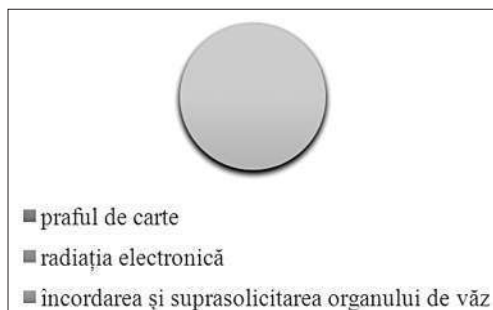
Prima întrebare care a dat start chestionarului a fost:

Ce prezintă munca dumneavoastră din punct de vedere psihologic?

Răspunsurile la această întrebare denotă munca din punct de vedere psihologic, ca fiind una grea. Ținând cont de multiplele probleme cu care se confruntă azi bibliotecarii e ușor de explicat că majoritatea respondenților (30 de persoane) au selectat varianta „responsabilități numeroase”, iar alții (15), au optat pentru varianta de răspuns „oboseală”. Conform rezultatelor obținute, bibliotecarii consideră că din punct de vedere psihologic munca efectuată este grea din mai multe motive, cum ar fi: responsabilități numeroase, oboseala și solicitarea mare a atenției, care este un factor cu un impact negativ asupra calității și productivității muncii. Nimeni din respondenți nu a menționat – zgomotul. Toți consideră că nivelul general al zgomotelor se înscrie în limite corespunzătoare specificului muncii în birou.

Am inclus în chestionar o întrebare scopul căreia a fost *elucidarea cunoașterii elementelor de risc în munca bibliotecarului*. La această întrebare am primit următoarele răspunsuri:

Dintre toți respondenții, 10 persoane au menționat ca factor de risc – praful de carte. Pentru alte 19 persoane ca factor de risc este radiația electronică. Majoritatea, adică 21 de persoane, au menționat – încordarea și suprasolicitarea organului de vâz.

Rezultatele răspunsului la întrebare demonstrează cunoașterea de către angajații bibliotecii a elementelor de risc în

muncă. Factorii de risc sunt elemente ce au șanse mari de a provoca vătămări la locul de muncă. Posibilitatea ca un factor de risc să provoace vătămări unui angajat se află în relație directă cu durata expunerii persoanei la procesele respective. În munca efectuată majoritatea răspunsurilor demonstrează riscul de încordare și suprasolicitare a ochilor.

Alegerea cu grijă a mobilierului de birou poate avea o contribuție importantă asupra moralului personalului și de asemenea poate fi o cale de creștere a eficienței în muncă. Mobilierul nepotrivit poate avea serioase repercusiuni asupra sănătății și stării fizice a personalului care, în final, se poate transpune dintr-un nivel ridicat de absenteism într-un randament redus. Astfel, următoarea întrebare a avut drept scop evaluarea mobilierului în cadrul căruia se efectuează munca, fără risc asupra sănătății.

Întrebarea propusă a fost *dacă în situația în care se solicită o poziție ortostatică sunt luate măsurile necesare pentru sprijin și pentru echilibru?*

La această întrebare răspunsurile au fost următoarele: Potrivit rezultatelor, 30 de persoane posedă sprijin și echilibru în situația când se solicită o poziție ortostatică, alte 20 persoane au răspuns negativ.

O altă întrebare a fost *dacă activitățile zilnice sunt efectuate cu ajutorul controlului vizual?*

Rezultatele au fost diferite. Datorită efectuării muncii necorespunzător, ochii sunt supuși stresului vizual, care depinde de activitățile stresante și de poziția locului de muncă, aceasta se poate manifesta prin dureri de cap, de umeri sau dureri ale încheieturilor mâinilor. Vederea este uneori neclară după folosirea calculatorului, pierzi frecvent rândul documentului. Datele obținute relevă că 32 de persoane efectuează activitățile zilnice cu ajutorul controlului vizual, iar 18 persoane nu sunt supuse acestui control. Stresul resimțit depinde mult de activitatea și natura personalului care activează.

O importanță deosebită o are și poziția scaunului, pentru că scaunul trebuie să permită un suport confortabil pentru spate; să permită înclinarea spătarului independent de platformă; poziția și unghiul spătarului să poată fi ajustate etc. De aceea, a fost logic să adresăm o întrebare care ne va da răspuns, dacă toate aceste caracteristici satisfac normele ergonomice în această bibliotecă.

La întrebarea *dacă scaunul corespunde cerințelor ergonomice* (înălțimea, suprafața de șezut, spătarul etc.), toți cei chestionați au răspuns afirmativ.

Desfășurarea îndelungată a activităților pe scaun, poate genera oboseală la nivelul musculaturii, dar și afecțiuni de spate, ce se datorează, în principal, pozițiilor incorecte ale corpului. Când vorbim despre scaunul de birou ergonomic, vorbim, de fapt, despre scaunul care conferă o poziție

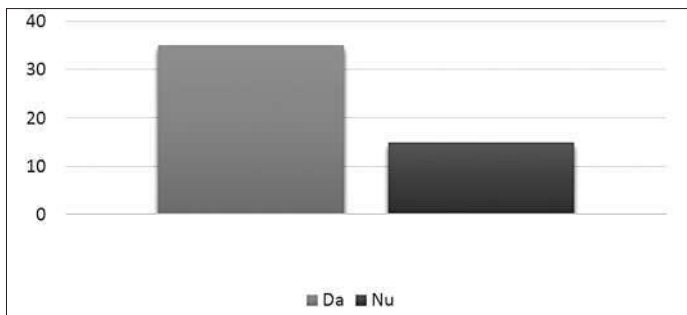

corectă, sănătoasă corpului. Cum nu toți suntem proiectați la fel, scaunul trebuie să permită diverse ajustări – înălțime, unghiul spătarului, acest factor constituie în munca bibliotecarului o comoditate și cel mai important pentru sănătate. Analizând răspunsurile, am constatat că majoritatea au răspuns afirmativ (45 răspunsuri „da”).

Pentru ca munca să fie efectuată corect și favorabil pentru sănătatea și protejarea personalului, munca la calculator trebuie să fie corespunzătoare, tastatura la care se efectuează munca trebuie să se afle la înălțimea corectă relativ la corp. În efectuarea muncii la calculator tastatura trebuie așezată aproximativ la nivelul coatelor. Măinile și încheieturile ar trebui ținute într-o poziție normală, naturală atunci când se tastează. Încheieturile trebuie să fie drepte. Nerespectarea acestor factori formează riscul de a face o presiune asupra tendoanelor și nervilor. Atunci la întrebarea *dacă tastatura este așezată aproximativ la nivelul coatelor* am primit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri afirmative au dat 35 de persoane, „nu” au spus 15 persoane. Aceste răspunsuri ne demonstrează că, în principiu, cerințele (poziția corpului și a mâinilor în timpul lucrului la calculator) sunt respectate.

În încăperile de muncă microclimatul e influențat de clima regională și variațiile

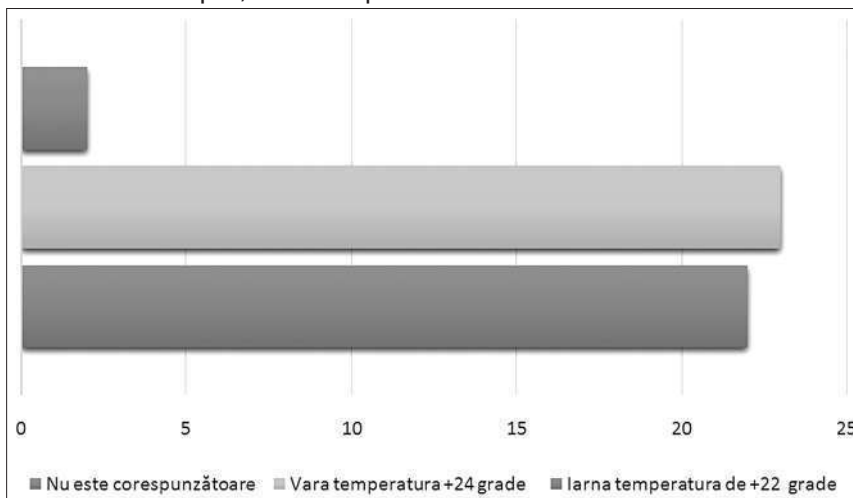
acesteia, dar depinde în primul rând, de sursele de căldură, de încălzirea și ventilația din interior. Astfel următoarea întrebare propusă a fost *dacă temperatura este corespunzătoare pe timpul de iarnă și dotarea cu ventilatoare pentru temperaturile ridicate în timpul verii?*

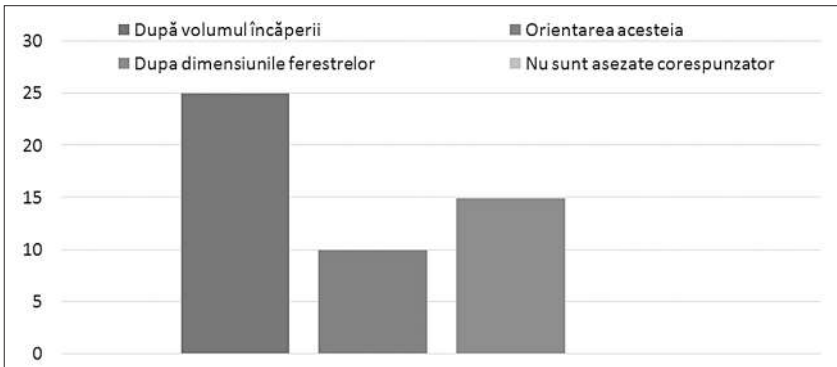
La această întrebare majoritatea răspunsurilor au fost pozitive, respondenții afirmând că temperatura din încăperi este corespunzătoare pentru timpul rece de afară și temperaturilor ridicate în timpul verii. Microclimatul la locul de muncă trebuie să asigure menținerea echilibrului termic al lucrătorilor corespunzător cu cantitatea de căldură degajată de organism în funcție de efortul determinat în activitatea desfășurată. Mecanismul de termoreglare acționează și se condiționează reciproc, în funcție de efortul fizic depus, astfel tempe-

ratura în bibliotecă este corespunzătoare privind încălzirea pe timpul iernii și dotarea cu ventilatoare pentru temperatură ridicată în timpul verii.

O importanță deosebită o are amplasarea ventilatoarelor, pentru ca aceasta să nu afecteze starea de sănătate a personalului prin aerul prea rece sau prea cald pe care îl produce acesta, am propus următoarea întrebare, *dacă ventilatoarele sunt așezate corespunzător?*

Pentru ca ventilatoarele să nu afecteze sănătatea angajaților este necesar ca să fie plasate corespunzător, după volumul încăperii, după orientarea acestuia, după dimensiunile ferestrelor. Angajații confirmă aceste reguli prin răspunsuri și argumente care sunt potrivite în păstrarea sănătății personalului. Acest rezultat demonstrează că în cadrul bibliotecii

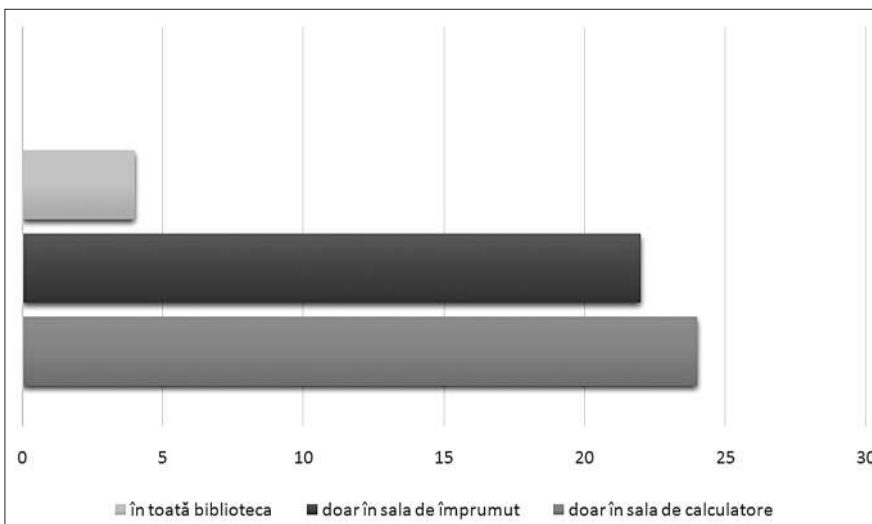
ventilatoarele sunt plasate corect. Este înțeles faptul că ventilatoarele trebuie să fie plasate după volumul încăperii – 25 răspunsuri și dimensiunile ferestrelor – 15, orientarea ferestrelor – 10, nu sunt așezate corespunzător – 0.

Iluminatul insuficient sau lipsa iluminării corespunzătoare pentru situațiile de urgență pot provoca accidente la locul de muncă sau pot duce la boli profesionale. De asemenea, pot reduce eficiența muncii sau pot duce la tulburări de concentrare.

Iluminatul, atât cel natural, cât și cel artificial, trebuie să fie suficient și adecvat pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor și este responsabilitatea angajatorului să asigure confortul la nivel vizual.

Următoarea întrebare are ca scop evaluarea suficienței luminii pentru desfășurarea muncii.

Deoarece iluminatul condiționează activitatea umană, având în vedere că peste 90 % din cantitatea informațiilor acumulate provin prin intermediul analizorului vizual, potrivit răspunsurilor acumulate la această întrebare rezultă: „lumină suficientă” – 40 persoane, „doar în sala de calculatoare” – 5 persoane, „sala de împrumut” – 5 persoane, toată biblioteca – 10 persoane. În urma chestionării este identificată o importantă problemă privind iluminarea, majoritatea respondenților afirmând că lumina persistă mai mult în sala de calculatoare. Cum rămâne

cu sala de împrumut? În cazul în care nu sunt asigurate condiții de iluminat corespunzător, pot apare diverse efecte nedorite (accidente) în desfășurarea activităților.

Într-un ritm de munca alert, când sunt foarte multe lucruri de făcut, iar timpul este limitat, există tendința de a rămâne peste programul obișnuit, fără să fie conștientizat impactul negativ asupra organismului și implicit asupra sănătății. Suprasolicitarea la locul de muncă este un fenomen îngrijorător pentru multe persoane, de aceea e bine să știm cât mai clar care pot fi efectele, pentru a putea lua măsuri de limitare a lor. La întrebarea, *există multiple solicitări de influență psihologică în muncă?*

Rezultatele au fost diferite. Deși elementele de risc sunt minime, majoritatea persoanelor chestionate consideră munca în bibliotecă stresantă, lipsită de satisfacție, din mai multe cauze: situațiile conflictuale – 10, presiunea socială – 20, monotonia sau rutina muncii – 17, nu exis-

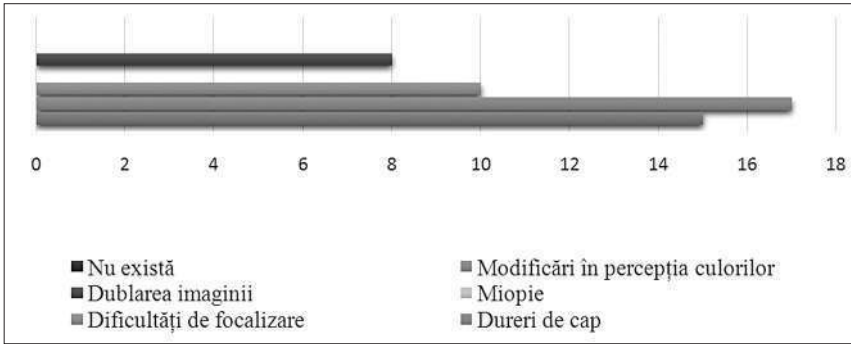
tă – 3. Mediul de muncă în bibliotecă este important și este necesar asigurarea unui climat psihologic adecvat care să permită funcționarea structurilor organizatorice, cât și sugerarea unor măsuri de optimizare a climatului psihologic în activitatea bibliotecii.

În continuare, am adresat o întrebare, *dacă activitățile zilnice sunt efectuate cu ajutorul controlului vizual?*

De foarte multe ori stresul vizual este legat de problemele de poziție, stresul resimțit la locul de muncă depinde de tipul activității și de natura individului. Orice tip de muncă trebuie precedat de o examinare vizuală, de aceea și la întrebarea dată rezultatele au fost de așteptat, 30 din cei chestionați au răspuns afirmativ, adică bibliotecarii efectuează în munca lor un control vizual necesar, alți 20 de respondenți au răspuns negativ.

Am încercat să obținem răspuns la întrebarea, *dacă persistă simptome ale stresului vizual cum ar fi: dublare de imagini, tensiune la nivelul ochilor, modificări în percepția culorilor etc.*

Rezultatele obținute confirmă obiectivele studiului și argumentarea unei probleme induse de efectele munitoarelor și sunt determinate de urmărirea ecranului în mod constant, pentru perioade lungi de timp. Munca de birou, care în mare parte solicită psihicul și sistemul vizual, o muncă în care factorii de stres sunt în număr din ce în ce mai mare, iar bolile cauzate de

aceștia afectează astăzi tot mai multe persoane. Rezultatele obținute demonstrează că este afectată vederea în procesul realizării diferitor sarcini la calculator, persistă și starea de oboseală și acești factori împiedică organizarea muncii cât mai eficient. Am obținut următoarele răspunsuri:

Tensiune la nivelul ochilor – 15 persoane, dureri de cap – 17 persoane, dificultăți de focalizare – 10 persoane, miopie – 0 persoane, dublarea imaginii – 8 persoane. Am constatat că o problemă destul de frecventă o constituie disconfortul vizual. Acesta poate duce la scăderea productivității muncii, poate afecta concentrarea și capacitatea de a înțelege. Organismul uman are tendința de a se adapta la stres, de multe ori fiind niște adaptări defectuoase. De foarte multe ori stresul vizual este legat de problemele de poziție: dureri de cap, de umeri, dureri ale încheieturilor mâinilor sau ale spatelui. Majoritatea calculatoarelor posedă filtre anti-strălucire pentru

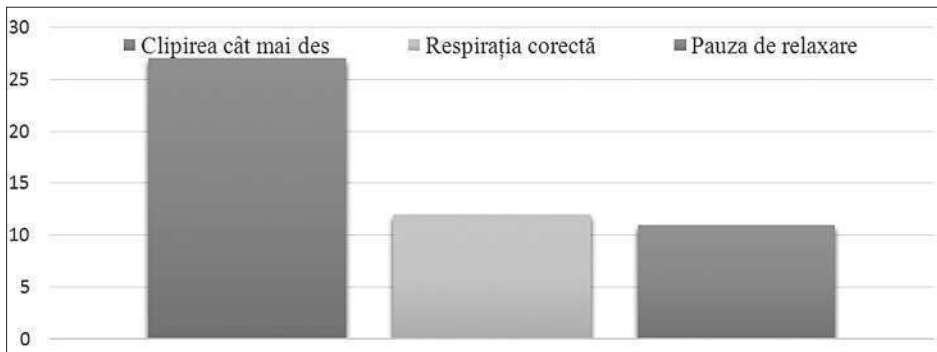
protejarea vederii și aceste dispozitive pot fi adaptate în așa fel încât să direcționeze lumina în jos, în unghi drept, în loc să o împrăștie în toate direcțiile. Această metodă contribuie la crearea unei ambianțe plăcute și liniștitoare pentru ochi, atunci când personalul efectuează munca sa.

Am încercat să înțelegem, dacă bibliotecarii știu cum ar putea reduce stresul vizual în condițiile de muncă la calculator. Cu acest scop am adresat o întrebare:

Ce sugestii aveți pentru reducerea stresului vizual?

În opinia respondenților, reducerea stresului vizual poate fi realizat prin efectuarea clipirii cât mai des (27 persoane), prin respirația cât mai corectă, (12 persoane), consideră efective pauzele de relaxare 11 persoane.

Un element important al spațiului intern este mobilierul multifuncțional, care trebuie să fie confortabil și să asigure o poziție corectă a corpului în timpul muncii.

Alegerea cu grijă a mobilierului de birou poate avea o contribuție importantă asupra moralului personalului și de asemenea poate fi o cale de creștere a eficienței muncii. Mobilierul nepotrivit poate avea serioase efecte asupra sănătății și stării fizice a personalului. Mobilierul unui birou modern dotat cu aparatură electronică (computere, terminale, imprimante, echipamente pentru microfilme) trebuie proiectat astfel, încât să satisfacă toate necesitățile personalului care lucrează cu aceste echipamente.

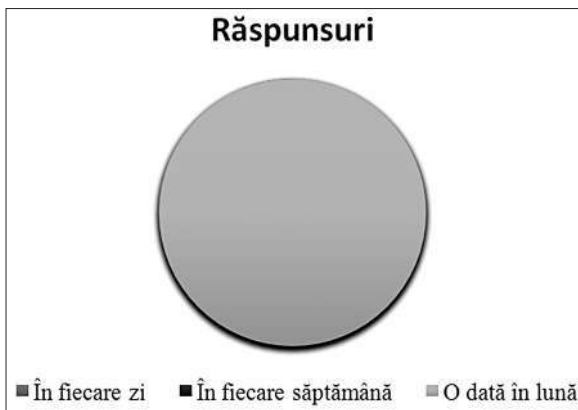
La întrebarea, *dacă mobilierul de lucru corespunde cerințelor ergonomice*, toți respondenții au răspuns pozitiv.

Din punct de vedere ergonomic, acești factori permit personalului să păș-

treze o poziție naturală, liberă de orice unghi ori poziții incomode, marginile mesei trebuie să fie netede și rotunjite pentru a evita disconfortul în contactul mâinilor, antebrațelor sau încheieturilor cu acestea, pentru a evita traume posibile în timpul lucrului.

Pentru că furnizarea aerului proaspăt este un lucru extrem de important, aceasta fiind esențial pentru viață în activitatea bibliotecii, am adresat și o întrebare care ne va face o claritate în problema aerisirii încăperilor. Întrebarea care a urmat a avut

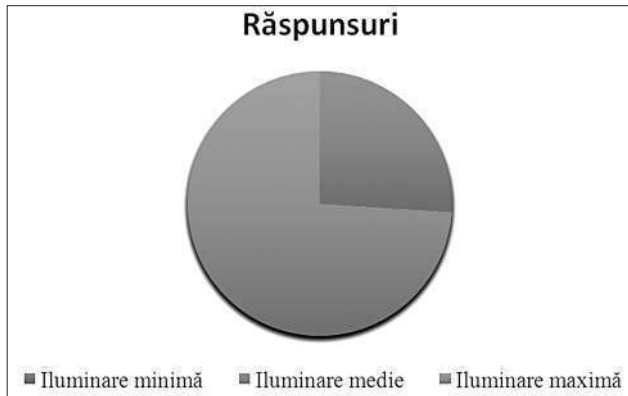

drept scop să înțelegem, *dacă sunt respectate cerințele ergonomice și dacă încăperile sunt ventilate regulat?*

Răspunsurile au fost: în fiecare zi – 47 persoane, în fiecare săptămână – 3 persoane, o dată în lună – nici o persoană. Aceste răspunsuri denotă faptul că munca în birouri este organizată la nivelul convenit și angajații muncesc într-un mediu sănătos, aprovizionați cu doza necesară de oxigen pentru fiecare om.

O importanță deosebită are lumina. Sursele de lumină trebuie să fie în afara câmpului vizual. Lumina nu trebuie să pâlpâie. Monitoarele ar trebui așezate la 90 grade de orice surse de lumină și de ferestre. Este necesar de a folosi draperii sau jaluzele pentru a diminua lumina exterioară puternică. Lumina indirectă este recomandată dar nu trebuie să fie prea mare, deși cercetările recente arată că variații mai mari sunt permise în anumite circumstanțe. Lumina ambientală trebuie să fie de 200-500 de lucși. Pentru a concretiza cum stau lucrurile în bibliotecă am adresat întrebarea: *Dacă sala de calculatoare este iluminată corespunzător?*

Iluminarea corespunzătoare a locului de lucru al angajaților ar contribui la o activitate normală a organului optic și dacă lumina este insuficientă, atunci apare o oboseală rapidă ce reduce esențial calitatea lucrului efectuat. Dacă insuficiența

iluminării este permanentă, poate apărea miopia.

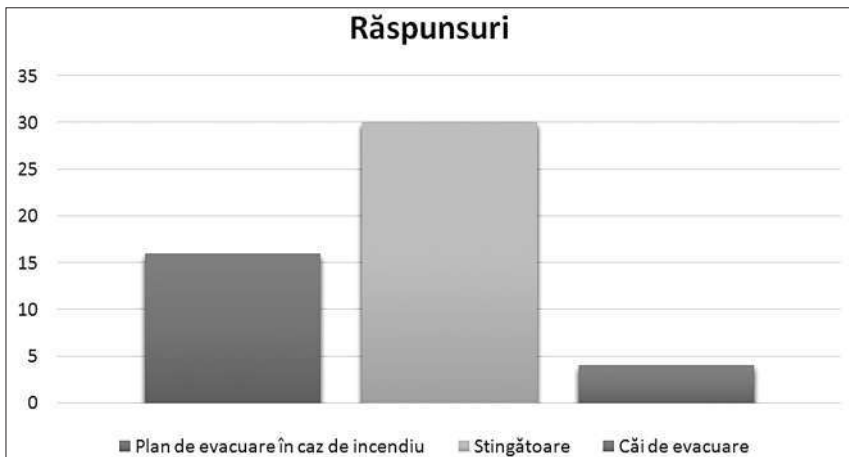
Răspunsurile primite ne demonstrează că iluminarea sălii în care se utilizează calculatoarele ar trebui să fie de trei ori mai puternică decât lumina produsă de ecran. Răspunsurile au fost următoarele: Iluminare minimă – 10 persoane; iluminare medie – 25 persoane; iluminare maximă – 15 persoane, fapt ce demonstrează insuficiența iluminării încăperilor.

Organizarea activității de protecție împotriva incendiilor la locul de muncă este o condiție importantă pentru securitatea personalului. Ei trebuie să cunoască regulile care să-i protejeze și să permită o intervenție promptă întru prevenirea și stingerea incendiilor, salvarea și evacua-

rea utilizatorilor din încăpere, evacuarea bunurilor materiale, precum și înlăturarea efectelor distructive ale dezastrelor. De aceea, o întrebare foarte importantă ce ține de securitatea întregii activități a fost, *dacă sunt asigurate măsurile și mijloacele de prevenire a incendiilor?*

Conform rezultatelor obținute, colaboratorii cunosc normele și majoritatea (25 de persoane) afirmă, că planul de evacuare în caz de incendii este la îndemâna personalului.

În urma realizării acestui studiu și a analizei ergonomiei muncii în bibliotecă angajații sugerează că metode eficiente de îmbunătățire a locului de muncă pot fi: pauze suficient de lungi și destul de frecvente; reducerea suprasolicitării; iluminare

suficientă pentru sarcinile de lucru; asigurarea aprovizionării cu apă potabilă la locul de muncă; reducerea zgomotului.

Munca în bibliotecă solicită efort intelectual și fizic care creează numeroase probleme de organizare. Cerința rezolvării acestora necesită o mai mare atenție în organizarea ergonomiei muncii în bibliotecă. Din răspunsurile obținute în cadrul chestionarului putem conchide că locul de muncă a personalului este la un nivel destul de înalt.

Referințe bibliografice

1. BRÎNCOVEANU, Daniela-Elena. Principii de ergonomie în structurile infodocumentare. În: *Biblioteca*. 2011, nr. 7, pp. 194-197.
2. BURLOIU, Petru. *Managementul resurselor umane*. București: Lumina Lex, 1997. 1272 p.
3. CHIHAIA, Lăcrămioara, ȘTEFĂNESCU, Elena. Principii de păstrare și mănuire a materialului de bibliotecă. În: *Biblos*. 2000, nr. 9-10, pp. 23-34.
4. CORGHENCI, Ludmila. Managementul resurselor umane în bibliotecile din Republica Moldova. În: *Biblioteca*: Revista de bibliologie și știința informării. 2000, nr. 5-7, pp. 213-214.
5. COȘERIU, Tatiana. Ergonomia: un management bun al mediului de muncă. În: *BiblioPolis*. 2005, nr. 3, pp. 17-19.
6. ENACHE, Ionel. *Ergonomia în structurile infodocumentare*. București: Ed. Universității din București, 2005.
7. ENACHE, Ionel. *Ghid pentru utilizarea echipamentelor de birou: Abordare ergonomică*. București: Editura Universității din București, 2005. 107 p.
8. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind „Cerințele minime de securitate și sănătate în muncă pentru lucrul la monitor”: nr. 819 din 01.07.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2016, nr. 193-203.
9. KULIKOVSKI, Lidia. Managementul resurselor umane în bibliotecile din Republica Moldova: Abordare teoretico-metodologică. În: *BiblioPolis*. 2010, nr. 2, pp. 15-29.
10. KULIKOVSKI, Lidia, ȘATRAVCA, Tatiana. Evaluarea eficienței managementului resurselor umane la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. În: *BiblioScientia*: revistă de biblioteconomie și științele informării. 2009, nr. 1-2, pp. 91-104. ISSN 1857-2278.

MOBILIZARE PENTRU ȘTIINȚA DESCHISĂ, PENTRU ȘTIINȚA CETĂȚENILOR

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,

Elena TARAGAN

Comunicarea și promovarea științei s-a încetățenit la BM „B.P. Hasdeu” datorită insistenței bibliotecarilor de a organiza al IV-lea an consecutiv Campania „Hora Științei”, devenind, astfel, parte a activității de bază și conturându-se ca element sau ritual al culturii noastre instituționale.

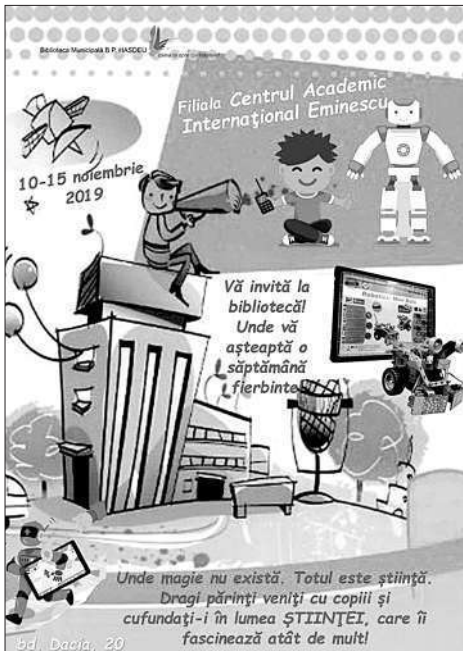
Scopul declarat al Săptămânii Științei 2019 – de a comunica comunității chișinăuene rezultatele științei, descoperirile, invențiile care asigură dezvoltarea umană și evoluția lumii. Comunicarea noastră cu publicul are un îndemn: să-i facem pe utilizatorii noștri să înțeleagă că știința descifrează misterele trecutului, provocă-

rile tehnologice ale prezentului, înțelege și demonstrează schimbările galactice și climatice pregătindu-ne de viitor.

Pentru a IV-a ediție a Săptămânii Științei ne-am propus un program de activități științifice realizate de către Serviciul studii și cercetări în colaborare cu Biblioteca Centrală și câteva proiecte și evenimente pentru filiale ca să practicăm aceleași forme și metode și să obținem rezultate comparabile, măsurabile. Acest aspect nu a limitat în nici un caz libera decizie a filialelor de a-și elabora planuri proprii, în funcție de capacitatea, resursele, abilitățile creative ale bibliotecarilor.

„PiciLab” – scopul serviciului a fost să ofere copiilor de grădiniță, elevilor din clasele primare ocazia de a cunoaște tainele care stau în spatele cuvântului „știință”. Proiectul a oferit copiilor posibilitatea de a vedea cum putem construi roboți; de a modela vase pe roata olarului; de a mânui marionete și a păși pe un platou de filmare. Roboți, Lego, Coding, Benzi desenate, avioane, spațiu, Universul, etapele de creștere ale unei plante, observarea păsărilor sunt doar câteva dintre subiectele care i-a captivat pe copii. Aici se înscrie și acțiunea de sensibilizare „Roboții la grădiniță”.

„Știința în culoare, cuvinte și mimică”, proiect lansat în cadrul Săptămânii Științei în 2018 pentru a oferi cercetătorilor, cadrelor didactice, studenților și elevilor, bibliotecarilor, poezilor, scriitorilor, artiștilor plastici, oamenilor simpli posibilitatea de a arăta comunității ce este știința,

a urmat și în perioada **10-15 noiembrie 2019**. Scopul proiectului din acest an a fost orientat spre utilizatori, încurajându-i să-și **exprime** mai ușor **gândurile, opiniile prin intermediul cuvintelor (în scris sau mici filmulețe video), prin desen/grafică, prin mimă (sau imitație) sau prin teatru**. Cei care au participat la acest proiect au avut ocazia să-și exprime punctul de vedere, au avut posibilitatea, în acest

interval, sa ne demonstreze ce înseamnă știința pentru ei.

Cafeneaua de știință a oferit comunității chișinăuene evenimente dedicate inovației, științei, cercetării, oamenilor inovativi, precum și altor actori ce sprijină activitățile inovative la fel ca tinerii și adolescenții prin care s-a facilitat cunoașterea rezultatelor științei.

Filialele și-au elaborat programe, și-au identificat personalități din știință din sector, din rândul utilizatorilor pentru a-i invita în această perioadă la bibliotecă și a dialoga cu publicul (vezi mai jos și proiectul InterWiew) sau pentru a participa la o întâlnire tematică, la lansarea unor cărți de știință apărute la editurile *Știința*, *ARC*, *Litera* etc... sau a unor colecții științifice; la călătorii prin cărțile de știință cu cei mai mici. Au excelat la acest capitol bibliotecile „Târgoviște”, „Ițic Mangher”, „Onisifor Ghibu”, „Transilvania”, „L. Rebreanu”, CAIE, Biblioteca Centrală, Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, „Hristo Botev”, „M. Lomonosov”, „M. Ciachir”.

Cafeneaua de inovare – gândită pentru toți cei interesați de inovație, de transformarea inovației în produse viabile. Cafeneaua de inovare a reunit tineri cercetători, inovatori care au dezvoltat un prototip sau un produs funcțional. Aici au

excelat bibliotecile „Târgoviște”, „Liviu Rebreanu”, „Onisifor Ghibu”, „Transilvania”.

„**InterVIEW – performanță, recunoaștere, inovare** – format propus din dorința de a împărtăși comunității povestea de viață a cercetătorilor cu rezultate remarcabile, care susțin știința prin performanțe demonstrate și recunoscute la nivel național și internațional. Proiectul consta în realizarea unei serii de interviuri cu cercetătorii rulând filmul poveștilor alături de oameni cu biografii și preocupări fascinante. Acest proiect a fost recomandat bibliotecilor care sunt în măsură să-l realizeze (nu a fost obligator pentru 2019). Campioană la această probă a fost (realizat foarte profesional) Biblioteca „Onisifor Ghibu”. A contribuit la acest proiect Secția studii și cercetări, care a aplicat interviul în rândul tinerilor.

Filialele și-au adus contribuția în limitele posibilităților și în cadrul serviciilor programate. Bibliotecile și-au pregătit instrumentele – resursele informaționale, oamenii, au anunțat utilizatorii și comunitatea, oferind în fiecare zi (din cele șase, cât s-a desfășurat Campania) câte ceva inventiv, original pentru publicul său – copii, tineri, adulți – on line sau live la bibliotecă.

BM și filialele au promovat și experimentat știință toată vara, dezvoltându-și și formându-și abilitățile necesare comu-

nicării științei în cadrul programului estival STEAM „Provocarea verii”. *Hora Științei 2019* a fost o ocazie de a continua asemenea activități și pentru adulți, unindu-ne forțele într-o susținere, alături de lumea întreagă, a științei pentru binele nostru și al lumii.

Fiecare bibliotecă a participat în funcție de potența sa profesională, fiecare bibliotecă și-a ales (a fost liber decident și arbitru) din componentele *Horei* anului trecut și a demarat activități contribuind consistent la *Hora* comună a științei 2019.

Au participat 24 de biblioteci-filiale din 26 (Filiala Alecu Russo e închisă la reparație). A fost o mobilizare foarte bună, s-a simțit spiritul de echipă, dar mai presus de toate a fost sentimentul de contribuție ca element al culturii instituționale – BM, instituție a Accesului Deschis, a Științei Deschise, a Științei cetățenilor și a Științei participative și conștientizării faptului că erau parte la inițiativa mondială de promovare și comunicare a științei.

Bibliotecile au fost gratificate, iar trei dintre cele mai active au obținut și premii materiale. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și-a onorat și cei mai activi bibliotecari pe întregul parcurs la *Hora Științei Hasdeu 2019*, care au obținut *Certificatul de participare de 40 de ore*.

Este deja o normă să celebrăm Știința la Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu”.

În cadrul acestei ediții, putem spune că am acționat pe două filiere: în filiale, unde s-au produs o serie de evenimente inedite dedicate științei și Filiera Oamenilor de Știință, la Sediul Central, unde în fiecare zi, timp de șase zile, a avut loc câte o lecție publică susținută de către profesori, scriitori, cercetători, în prezența publicului avizat și interesat.

Filialele au desfășurat activități cu publicul, consacrate științei, într-o sumedenie de moduri. Nelipsite au fost, ca în fiecare an, expozițiile de carte de știință, în special destinate segmentului tânăr. Totodată, au fost realizate o serie de expoziții virtuale, pentru a ajunge la cititor oriunde s-ar afla. În mod tradițional, filialele „au descoperit chimia” realizând o serie de experimente chimice cu copiii. Nu au lipsit nici experimentele matematice, de dezvoltatoare a atenției și dexterității. Am avut formatori care și-au pus la contribuție cunoașterea și talentul, formând grupuri de lucru din copiii cititori, care s-au solidificat și au rămas în această formulă și pe mai departe. Paleta de subiecte a fost extrem de largă, s-a vorbit despre sănătate, despre muzică (componenta ei științifică, disciplinară), despre limbi străine. „Dar, atenție, s-a dovedit științific, că studierea limbilor ajută la întinerirea feței prin exercițiile de fonetică, solicitarea diferită a mușchilor feței, articularea corectă a sunetelor și cuvintelor – iată și rețeta pentru masajul facial” – scrie pe blog Filiala „Ștefan cel Mare”.

Au fost prezenți invitați de seamă, specialiști ai diverselor științe, precum ornitologi, scriitori, cercetători științifici.

Nu au lipsit din ecuație roboții, care se assemblează la bibliotecă pe tot parcursul anului, precum și modalitățile de vizualizare a lumii „la microscop”.

În săptămâna Științei la Filiala „Adam Mickiewicz” s-a desfășurat Moda de BOOCate... , Bibliotecarii sunt buni în toate!

Putem spune că în această săptămână a existat o efervescență de idei și creativitate, fapt pentru care este cazul să le mulțumim invitaților, voluntarilor și copiilor, părinților, tinerilor și seniorilor care ne calcă pragul.

„**Hora Științei** este ocazia de a explora diverse fenomene științifice, care se întâmplă zilnic și pe care, de multe ori, nu le înțelegem sau nici nu le observăm. Totuși, atunci când ne punem întrebări și începem să explicăm, știința devine atractivă și distractivă” scrie foarte adevărat pe blog Filiala „Liviu Rebreanu”.

În acest an Secția studii și cercetări a organizat activități științifice profesionale, critico-literare, socio-umane (trei lecții publice, o masă rotundă și un atelier, care s-au desfășurat la Biblioteca Centrală și o serie de „InterVIEW”-uri „Tinerii și Știința” (Elena Taragan). Maria Pilchin, director la Biblioteca Centrală, scriitoare, critic literar, a deschis Campania de Comunicare a Științei cu o serie de lecții publice. La solicitarea Asociației Traducătorilor Profesioniști din Moldova, în cadrul unui eveniment moderat de Eleonora Rusu, avându-l ca invitat special pe dl Ivan Pilchin, Maria Pilchin a susținut, în fața unui public format majoritar din doamne traducătoare, lecția publică cu genericul „Absurdul limbajului. O abordare filosofică”.

Printre concluziile expunerii s-ar evidenția ideea că traducătorul este imperios necesar să fie deschis spre o altă lume, să nu încerce să ajusteze întreaga realitate la propria etnie, exercitând o operație de genul *Patul lui Procust* și să se deplaseze cu ușurință dintr-o cultură în alta (a sa proprie și cea din care traduce). Totodată, traducătorul deplin are imaginație. Să nu uităm că, de multe ori, acesta poate schimba și titlul, dacă în limba sa expresia nu este su-

ficient de sonoră. Ar fi cazul să observăm că rolul traducătorului nu este deloc unul minor, el tălmăcește opere de vază popoului căruia îi aparține, asigurându-i astfel accesul la ele.

Lecție publică „Datele: Ce sunt ele? Avem nevoie de ele?”

Miercuri, am fost prezenți la lecția publică susținută de dr. hab. în filologie, Elena Ungureanu, autoare a mai multor cărți, membru al Secției studii și cercetări a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. FOTO 41

Elena Ungureanu pune în discuție în cadrul discursului diverse aspecte relaționate de marea invenție seculară WEB-ul, tehnologia și omul, torentul informațional și *surfing-ul* prin *oceanul* de informații. S-a

vorbit despre *rezistența* aspectului *uman* într-un secol *artificial*, ajungând să abordăm tangențial subiectul religiei.

Doamna Elena Ungureanu a oferit explicații privind diferența dintre date și informații. În cadrul traseului nostru cognitiv, din păcate, nu întotdeauna știm să facem selecții. Google poate fi un instrument necesar, extraordinar, dar tot el poate *superficializa*.

Dr. hab. Elena Ungureanu a trecut în revistă diversitatea de date, date științifice, date personale, date despre vreme. Când vorbim despre date avem în vedere noțiuni precum: Analiză, Arhivare, Structurare, Big Data, Data Management, Data Mining, Modelare, Procesare, Interoperabilitate, Partajare, Infrastructură.

Interesantă lecție publică a susținut dr. Ludmila Șimanschi: *Perspective actuale ale științelor socio-umane*, într-o abordare nouă, concentrându-se nu atât pe probleme sau criza științelor umane cât trasând viziuni de viitor pornind de la tendințele evidente și emergente ale acestui domeniu.

Atelier „Despre știința participativă”

Dr. hab. Nelly Țurcan, în cadrul comunicării, emite ideea, că fără știință și cercetare, meseria în unitatea biblioteconomică este lipsită de acea componentă creativă necesară care să o propulseze din statutul de activitate lucrativă spre una de natură intelectuală, conferind profesiei acel statut social prestigios al bibliotecarului.

Am putea concluziona că știința participativă va duce la demolarea unor mituri, spre exemplu, mari personalități ale unor domenii diverse, aflate în postura de a fi sacrosancte, ar putea fi privite de marea masă a cetățenilor cu un ochi mai critic. Printre limite se numără aceea că, în unele cercetări complexe, nu poate fi implicat nespecialistul. Tinerii, încă neformați în anumite domenii, pot participa la unele operațiuni precum: colectare de date, arhivare, scanare, digitizare – lăsând interpretarea lor pe seama celor avizați. Cu toate acestea, și analiza datelor poate fi uneori realizată de minți tinere.

Masa rotunda a contribuitorilor la revista de biblioteconomie, științe ale informării și cultură a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, „BiblioPolis”

Miercuri, 13 noiembrie, în cadrul Campaniei de comunicare a științei, Ivan Pilchin, șeful Secției studii și cercetări a BM, a moderat masa rotundă cu tema „Direcții de cercetare și de comunicare a științei în bibliotecă”. Scopul acestei discuții a fost de a identifica aspecte de menținere și îmbunătățire a activității de cercetare în cadrul instituției, dar și a modalităților de promovare a acesteia, de comunicare a activității științifice pe care o desfășurăm la Biblioteca Municipală și a rezultatelor acesteia.

Prezenți la eveniment au fost Mariana Harjevschi, Lidia Kulikovski, Vlad Pohilă, Ludmila Pânzari, Tatiana Coșeri, Ivan Pilchin, Maria Pilchin, Nelly Țurcan, Dumitru Crudu, Aliona Grati, Ludmila Șimanschi, Elena Taragan, Vitalie Răileanu, Genoveva Scobioală, Tatiana Borodății, Angela Timuș, Taisia Foiu, Svetlana Javelea, Maria Burcovschi și Victoria Vasilica (șef serviciu Studii și cercetări a Bibliotecii Naționale).

Victoria Vasilica a specificat că documentul privind politicile de cercetare în cadrul instituției este un „act creativ”, exprimând totodată deschidere spre colaborare.

Campania actuală dovedește maturizarea conceptuală a bibliotecarilor noștri prin elaborarea diverselor produse: expoziții virtuale, lansare servicii, inițiative comunitare, ghiduri de facilitarea accesului la revistele juridice, colecția digitală *Științe juridice*, lecții publice, povești animate, povești digitale, teatru de umbre, ateliere de experimentare a științei și foarte multe produse video. Bibliotecile au demonstrat priceperea de utilizare a tehnologiilor în crearea acestor produse și și-au creat sinteze ale Săptămânii Științei în format video, iar bibliotecile „Liviu Rebreanu”, „Târgoviște”, „Transilvania” au creat video-uri la fiecare activitate derulată.

Un eveniment aparte, cu totul deosebit, original, experimental, practico-științific a organizat Biblioteca „Adam Mickiewicz” *Moda de BOOKate poloneze*. Ineditul acestui eveniment constă că l-au realizat în echipă, cu bibliotecarii din rețeaua Hasdeu.

Altă activitate științifico-profesională a fost duplexul profesional „Nota ludică în activitățile bibliotecii”, susținut de BM „B.P. Hasdeu” și moderat de conf. univ. dr. în pedagogie Lidia Kulikovski și Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu”, Vrancea, cu distincții oaspeți din România, Focșani, Oana Raluca Boian, manager, Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” și Adrian Țiglea, scriitor, eseist. Din partea Secției studii și cercetări a BM au fost prezenți Ivan Pilchin, Elena Taragan și Dumitru Crudu. În fața asistenței s-au produs: Liliana Juc, Aliona Nosatii, Dumitru Crudu, Adrian Țiglea și Lilia Canțir.

Altă caracteristică care deosebește ediția a IV-a de precedentă a fost demonstrarea, angajarea și responsabilitatea bibliotecarilor în comunicarea științei trecând la un nivel superior al comunicării științei – au utilizat foarte activ blogurile în promovare și comunicare a evenimentelor, resurselor, produselor, serviciilor... Cele mai

active bloguri: „Târgoviște”, „Transilvania”, „M. Lomonosov”, „I. Mangher”, „O. Ghibu”, „Liviu Rebreanu”, Biblioteca de Arte, Biblioteca Publică de Drept.

Referințe:

1. <https://bibliorebreanu.wordpress.com/2019/11/21/hora-stiintei-hasdeu-campanie-de-comunicare-a-stiintei-editia-a-iv-2019/?fbclid=IwAR0z3PGXqvx-4F7Y9oY3DOYiNnrkNVqao5LEJftbXf-447-lh-T2aaqVUXRWk>
2. https://biblioart.wordpress.com/2019/11/20/cercetare-si-traditii/?fbclid=IwAR3GkI3EYIhVCFoYJ8YzW87T7FI-0jHbfCc_vx6OloVXM-06515CDgZh7To
3. https://bibliotecahasdeu.wordpress.com/2019/11/20/noua-proza-basara-beana-10-carti-ale-anului-2018/?fbclid=IwAR1bpAOKt8VsAlnacYUt3i_JO873ZZY-QEcceA6L0ODhbmrxGsmjZHUWHaDY
4. https://lomonosovdezurnyj.wordpress.com/2019/11/14/%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%be-%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b8-%d0%b8-%d0%b8%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%81%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%b0-%d0%bb%d0%b5%d0%be%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%b4%d0%be-%d0%b4/?fbclid=IwAR0fYPU_ensZ2423aq8P-11mi4d0mfz7INy_of7yivpwqsRcBZm-3bL86RxbM
5. https://lomonosovdezurnyj.wordpress.com/2019/11/13/%d0%be-%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b5-%d0%b8-%d0%bd%d0%b0%d1%83%d1%87%d0%bd%d1%8b%d1%85-%d0%be%d1%82%d0%ba%d1%80%d1%8b%d1%82%d0%b8%d1%8f%d1%85/?fbclid=IwAR0r4_sy0ZY5HVUG32wwiJGc1UXDofGH-hgIsIDKbE3gk6e6yBqj40WSOS8Y
6. <https://bibliotecapublicadrept.wordpress.com/2019/11/15/campania-de-comunicare-a-stiintei-editia-a-iv-a-la-biblioteca-publica-de-drept/>
7. <https://biblioart.wordpress.com/2019/11/15/arhitectura-muzica-incremenita-110-ani-de-la-nasterea-arhitectu->

- lui-valentin-voitehovschi/?fbclid=IwAR3HH-Cp8vWV0tjCqCnKPt2SwgQEIDORASgSTX2l-fTb8oUK4N9pyH5Dqw7Ds
8. <https://www.facebook.com/filiala.targoviste/videos/351653689093944/UzpfSTE2NTYxMzMzOTgwMDU3MTA6Vks6M-jUzMzQyMjM4MzU2MDgzMg/><https://www.facebook.com/filiala.targoviste/videos/351653689093944/UzpfSTE2NTYxMzMzOTgwMDU3MTA6Vks6MjUzMzQyMjM4MzU2MDgzMg/>
 9. <https://www.facebook.com/filiala.targoviste/videos/396174651263247/UzpfSTE2NTYxMzMzOTgwMDU3MTA6Vks6MjUzMjczODA2Njk2MjU5Nw/>
 10. https://micamicblog.wordpress.com/2019/11/14/viitorul-este-in-stiinta/?fbclid=IwAR0mt0rmcT92T2meK4iMPW-8wQWMf5DrGAbQUBCB4cNEPIWA_V3G-jWVCLa4g
 11. <https://www.facebook.com/BibliotecaGhibu/videos/551671175634604/UzpfSTEwMDAwMTE5MDk0MDM5ODpWSzoyNT-MyMTYyNTUwMzUzNDgy/>
 12. https://spiridustmblog.wordpress.com/2019/11/14/istoria-frigiderulu-i/?fbclid=IwAR2jrWorqnQSqOHcJ_g7kNewnyb7S8dEDG_4N0pY8YACuh7pNj-IUJBkXU_U
 13. [lice-de-drept-200120192001-2019?fbclid=IwAR3bCQKlgB3xeof2XO-IrtSZwEjxc-KwQEt-n9Jy1Zy4TpMtX0ChNkSKZzE](https://www.slideshare.net/BibliotecaDrept/reviste-juridice-din-colecia-bibliotecii-pub-lice-de-drept-200120192001-2019?fbclid=IwAR3bCQKlgB3xeof2XO-IrtSZwEjxc-KwQEt-n9Jy1Zy4TpMtX0ChNkSKZzE)
 14. <https://biblioart.wordpress.com/2019/11/12/hora-stiintei-a-poposit-la-gradinita/?fbclid=IwAR0AqMugYGUC9FIlf-Puc-bPKMI87th6YOrAQmPzrspl1rLHsl-bOF8Zv2ZQ>
 15. https://biblioart.wordpress.com/2019/11/12/stiinta-care-te-inspira/?fbclid=IwAR0Z_oSMB_9sNtPmuHg9Hltl-BD-ML_yGmtdsoVGsoMBxxESS6nJVzejfC8
 16. http://ebraika.ru/2019/11/lyudi-nauki-v-red-kih-izdaniyah/?fbclid=IwAR0-6tiEj_SbKo-QMhjb-K0xu983tnGYxbw4wU7JZnVeg1Y-fk9ImE0Yn6e5A
 17. <https://wwwbibliocity.blogspot.com/2019/11/omul-de-cultura-iurie-cole-snic.html?spref=fb&fbclid=IwAR3G2iOek5e-hh7UZ07PfoYRnTNAy1gqJo2aWytel5KfmslZbu-t4HtISkK>
 18. <https://transilvanialachisinau.wordpress.com/2019/11/10/stiinta-cunoastere-organizata/?fbclid=IwAR2OULnb0mJLihIcKMI7XR-duvfoCVOJR9wsPLJDcdGg1pcx5pCWaLm-p8LM>
 19. https://biblioart.wordpress.com/2019/11/11/calatorie-in-lumea-stiintei/?fbclid=IwAR1i2iEk6Mn4ue0W7B_VMx5Ps1-vlraPSPxX5OPmfqt_mV5aM-LErCslit-k

HORA ȘTIINȚEI HASDEU, EDIȚIA A IV-A 2019, LA FILIALE

Filiala „Liviu Rebreanu”

Campania *Hora Științei* a fost un bun prilej de a explora diverse fenomene științifice, care se întâmplă zilnic și pe care de multe ori nu le înțelegem sau chiar nici nu le observăm. Totuși, atunci când ne adresăm întrebări și începem a căuta niște răspunsuri interesul pentru știință sporește, aceasta devenind atractivă și distractivă.

Pe parcursul săptămânii în care s-a desfășurat *Hora Științei*, echipa Bibliotecii „Liviu Rebreanu” a realizat o serie de activități și evenimente prin care copiii (și adulții

deopotrivă) au avut prilejul să descopere pe diferite segmente noutatea științifică.

În cadrul **expozițiilor de carte**, un lucru important întru captarea atenției și stimularea lecturii cititorilor este alegerea decorului. Acesta reprezintă intrarea în povestea cunoașterii, detaliu ce imprimă entuziasm și dorința de a atinge dezideratele.

Parte integrală a expozițiilor au constituit-o unele ediții științifice, dar și literatura SF, fapt ce a intrigat publicul cititor. Vom remarca printre ele titluri semnifica-

tive, inclusiv: *Destinul din stele, Invenții optice, Ungherașul Decelușilor, Un pas spre copilul tău, Păsări sedentare din Republica Moldova.*

În cadrul **atelierelor de experimente** au fost incluse jocuri și simulări, iar prin aceste două forme de învățare, la care am adăugat și explicațiile de rigoare, am asigurat înțelegerea diverselor fenomene chimice, fizice, biologice. Experimentele au continuat seria de ateliere științifice ghidate cu genericul „**Laboratorul Dăriei**”. Printre tematicile atelierelor vom remarcă următoarele: „*Jocul de-a știința*”, „*Botanica – știința plantelor*” (*atelier de grădinărit*), „*Urme de oă pe apă*”. Tot în această secțiune se include și atelierul de birdwatching, cu ornitologul Silvia Ursul, ziaristă, redactor la revista „Natura”.

Tot în cadrul campaniei *Hora Științei* au fost realizate evenimente pentru copii, care i-au identificat ca și observatori activi, stimulându-le interesul pentru cunoașterea. Aici vom menționa **teatrul de umbre**, în cadrul spectacolului incitând atenția la unele curiozități. A fost dramatizată fabula „*Câinele*”, testându-se, de asemenea, și alte metode de a crea umbre. Am încheiat campania în domeniul științei cu o lecție publică la care au participat elevii clasei a V-a de la Liceul Teoretic „G. Călinescu”, profesor Adrian Gorincioi, aceasta având ca temă „*Păsările sedentare și alimentația lor în timpul iernii*”, invitat Silvia Ursul, vicepreședinte al Societății pentru Protecția Păsărilor și a Naturii.

Pentru promovarea științei nu doar offline, ci și online au fost realizate o serie de filmele prin care au fost surprinse momente speciale din campanie, inclusiv: promovarea unor cărți cu invitația de participare la *Hora Științei* a utilizatorilor din mediul virtual. Printre subiectele video promovate au fost: „*Campania Hora Științei*”, „*Teatrul de umbre*”, „*Julia Hasdeu – aniversare*”, „*Lecție publică despre păsările*

sedentare de pe la noi”, „*Birdwatching (cu Silvia Ursul)*”, prezentarea cărții *Teorii Științifice în 30 de secunde*.

Impactul, atât offline, cât și online a fost, ca de obicei, unul major, fiind în mare parte exprimat prin feedback direct (impresii, mulțumiri), comentarii, distribuiri și like-uri la postări și pe pagină din partea copiilor și a părinților.

În **concluzie**, putem afirma că entuziasmul sporit al copiilor și al adulților pentru evenimentele din campania *Hora Științei* a demonstrat că popularizarea științei în rândul tinerei generații, indiferent de formă, constituie o încercare de descifrare a enigmelor, fiecare nivel oferind noi spații de cucerire a cunoașterii.

Lina IFTODI,
șef, Filiala „L. Rebreanu”

Biblioteca Publică de Drept

Fiecare știință posedă o individualitate proprie. Fiecare are un anumit domeniu pe care-l studiază. Dreptul studiază fenomenul juridic.

(Mircea Djuvara,
filozof și jurist român)

Începând cu data de 10 noiembrie 2019, la Biblioteca Publică de Drept s-a dat start Campaniei de comunicare a științei, ediția a IV-a – o săptămână întregă axată pe cunoaștere, inovare și performanță în domeniul dreptului. Pe parcursul Săptămânii au avut loc activități tematice, au fost elaborate materiale de promovare și conectare a științei dreptului, dar nu numai, cu publicul larg.

Au fost organizate:

- Lecția publică: *Uleiurile esențiale cu grad terapeutic*. Expert prezentator: Mădălina Raluca Nitu – essentials Oils Mentor, doTERRA Essential Oils, USA <https://www.facebook.com/BPD.Hasdeu/posts/2613514968694862>

Întâlnire cu Vadim Cheptănanu – jurnalist, realizator și moderator al talk-show-ului.

- Lecția publică: *Uleiurile esențiale cu grad terapeutic*. Expert prezentator: Mădălina Raluca Nitu – essentials Oils Mentor, doTERRA Essential Oils, USA
- Expoziția: *Istoria Filosofiei în lume*
 - <https://www.facebook.com/events/436716087031945/>
 - Expoziția: „Istoria Filosofiei în lume”
- Întâlnire cu Vadim Cheptănanu – jurnalist, realizator și moderator al talk-show-ului [https://www.facebook.com/BPD.Hasdeu/post-s/2615323401847352\(foto\)](https://www.facebook.com/BPD.Hasdeu/post-s/2615323401847352(foto))
- Discuția publică *Problemele Mediului și metodele de soluționare a lor* <https://www.facebook.com/events/421354168505986/>

A fost elaborat *Ghidul revistelor juridice* din colecția Bibliotecii Publice de Drept 2001-2019 https://www.slideshare.net/BibliotecaDrept/reviste-juridice-din-colecia-bibliotecii-publice-de-drept-200120192001-2019?fbclid=IwAR0U_9CTBhhNI_NsGC1RfX-XglxRWiBG3DEhUhqFhISJU0QM2S3YeD-c9Zzw

Pentru asigurarea accesului la informația juridică și creșterea vizibilității do-

cumentelor din domeniu, atât în mediul academic, cât și la nivelul publicului larg, Biblioteca Publică de Drept a lansat Colecția digitală – Științe juridice, care poate fi accesată online <https://bibliotecapublica-drept.wordpress.com/e-resurse/>

Știința înseamnă în primul rând cunoaștere, în baza căreia fiecare merge mai departe: face teorie, practică sau știință aplicativă.

În momentul când vorbim despre știință, gândul ne duce la lucruri abstracte, totuși, știința, mai ales știința dreptului, este motorul care conduce o societate înaintea, de aceea trebuie să devină comunicativă. „Cunoașterea științifică încă nu este o știință... Știința este prezentă acolo unde are loc procesul de creare a unor noi cunoștințe”. Știința este ansamblu sistematic de cunoștințe despre natură, societate și gândire, o totalitate de cunoștințe dintr-un anumit domeniu al cunoașterii.

Sistemul științelor juridice este un subsistem al sistemului științelor sociale care cercetează realitatea juridică a societății. Ca exemplu, poate servi știința juridică: dreptul civil, dreptul penal etc. Știința dreptului are o istorie proprie a cărei particularitate principală constă în aceea că este o istorie integrată, și nu doar, co-

nexă istoriei statului; știința despre drept și știința despre stat nu pot fi separate, tot așa cum statul și dreptul nu pot fi înțelese decât în organică legătură sau interdependență. Sistemul științelor juridice este ansamblul științelor sociale care cercetează sistemul juridic al societății (economie, politică, drept). Ca orice știință și știința dreptului se realizează în efortul cunoașterii cu noțiuni, definiții, concepte: norma de drept, lege, act normativ, fapt ilicit, răspundere juridică, raport juridic, subiect de drept, contravenții și multe altele. Cu alte cuvinte, dispune de un aparat conceptual propriu. Spre deosebire de celelalte științe – știința dreptului aplică noțiunea de lege sau legitate într-un înțeles propriu. Dacă în sfera științelor naturii prin lege sau legitate se înțelege esența fenomenului care trebuie descoperit, cunoscut și utilizat în scopuri umaniste și ale progresului, în sfera științelor juridice „legea” exprimă norma de drept, norma obligatorie instituită și aplicată de organele competente ale statului sau, altfel spus, legea este izvorul de drept cu cea mai înaltă forță juridică.

Știința dreptului ocupă un loc bine determinat în vastul tablou al științelor sociale, datorită specificității obiectului său de cercetare care este realitatea juridică ca parte componentă a realității sociale.

Complexitatea universului juridic a impus încă de la începuturile istoriei o structurare a eforturilor de cercetare a acestuia, o repartizare a rolurilor în raport de necesitatea construirii unui tablou generalizat. Dreptul trebuie studiat din perspectiva globală, ca un sistem închegat; din perspectiva istorică, drept un fenomen într-o continuă evoluție corelată cu realitățile istorice; precum și dintr-o perspectivă structurală.

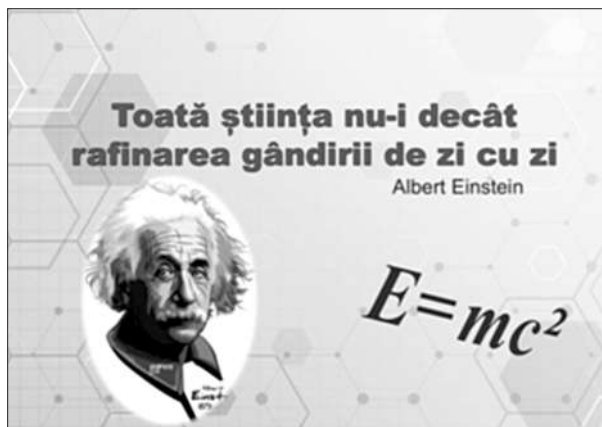
Știința este o totalitate de cunoștințe formate în urma unor observații, curiozități, informații, experimentării și gândirii cu scopul de a explica sau preîntâmpina unele acțiuni. Cuvântul știință deseori descrie orice domeniu de studiu sistematic sau cunoștințele căpătate în urma acestui studiu.

*Olga MUNTEANU,
bibliotecar, BPD*

Filiala „Transilvania”

Suntem în toiul **Campaniei de comunicare a Științei, Hora Științei Hasdeu**, care are drept obiectiv promovarea rolului științei în viața cotidiană a întregii societăți. Una din aceste științe este **Informatica**. Termenul **informatică** desemnează știința procesării sistematice a informației, în special a procesării cu ajutorul calculatoarelor. El provine din alăturarea cuvîn-

Știința-cunoaștere organizată („Transilvania”)

telor informație și matematică. În prezent, informatica își găsește aplicații în toate domeniile vieții. Prezența ei este puternic amplificată de impactul pe care îl are Internetul. Informatica este o disciplină a viitorului. Unul din scopurile serviciului „**Povești animate**” este de a duce mai aproape de copii această disciplină sub formă de joc. Software-ul prezintă un mediu de programare în care se pot crea proiecte animate, jocuri sau povești interactive. Aplicația *Scratch* prezintă informațiile într-o formă ludică și de divertisment, care simplifică foarte mult lucrul cu software-ul ce conține module care includ instrumente pentru a lucra cu script-uri, grafică și editor de sunet. FOTO 39

Astăzi, lecția serviciului „**Povești animate**” a început cu întrebarea: ce înțelegem prin noțiunea de **Știință**? Pentru început am încercat să dăm definiție cuvântului „**știință**.” După părerea copiilor aceasta prezintă ceva nou, neobișnuit, privit din alt punct de vedere – acțiunile pot fi explicate prin formule matematice, legile de bază ale fizicii, chimiei, biologiei.

Apoi a urmat explorarea aplicației „*Scratch jr.*” Aici toate algoritmii de acțiune încep cu comanda „**Start**”, iar blocurile de acțiune și de stare devin active numai în zona de script-uri sau se mai

numește zonă de lucru. Pisicuța roșcată, mascota aplicației, a călătorit astăzi prin spațiu, prin jungle, sub apă datorită copiilor. Câtă bucurie când pisicuța îndeplinea corect comenzile dorite de copii. Toți copiii pasionați de jocuri pe tablete au posibilitatea de a afla cum se nasc jocurile și desenele animate. Aici fiecare are posibilitatea de a încerca să creeze un desen animat propriu.

Știința este, în cuvinte simple, ceea ce știm despre natură. Obiectul științei este natura, iar natura este etalonul pentru experimentele și modelele pe care știința le folosește. Știința nu are rolul de a reproduce realitatea în teoriile sale, ci de a prezenta un model cât mai apropiat de realitate, unul care explică fenomenele cât mai aproape de experiență.

Știința se folosește de modele perfectibile, adică de teorii, formule, experimente, care au rolul de a completa nivelul de cunoaștere ce îl avem despre natură. Atunci când se fac experimente, acestea nu sunt făcute cu scopul de a confirma o anumită teorie, ci sunt create pentru a testa limitele teoriei, pentru a vedea dacă și în ce puncte teoria respectivă are lacune în a reprezenta fenomene din lumea reală.

Referitor la teorie trebuie făcută distincția dintre teorie și ipoteză. În contex-

tul științei teoria este un FAPT demonstrat prin mai multe metode, de mai multe echipe de oameni de știință din lume. Ipoteza, pe de altă parte, este doar o PRESUPUNERE care nu are nici o valoare de adevăr.

Așadar, teorie în contextul științei înseamnă că Big bangul este un fapt demonstrat, evoluția este un fapt demonstrat, schimbările climei cu origini în activitățile umane sunt un fapt demonstrat.

Biblioteca de Arte „T. Arghezi”

Să înceapă povestea cu știința! Numai ochi și urechi la Doamna Bibliotecară, care a venit în ospete la grădiniță.

Am petrecut o oră interactivă cu acești copilași foarte drăgălași. Am făcut cunoștință. M-au copleșit prezentându-se cu vocile lor de clopoțel: Mirela, Bogdan, Valentin, Anastasia, Arina, Xenia ș.a. M-am mirat că știau ce este o bibliotecă, că acolo e frumos și sunt multe, multe cărți. Despre știință au auzit, dar au fost cam modești să spună cu ce se „mănâncă” ea, pentru că, pur și simplu, picii au recunoscut, că n-au văzut așa ceva. Atunci le-am povestit că oamenii care pregătesc știința se numesc savanți, că ei, înainte de a pregăti o porție de știință, mai întâi o încearcă dacă e bună, nu e prea arsă, rece sau fierbinte. Și ca să fim mai expliciti, eu și colegul meu Sergiu de la bibliotecă, le-am povestit despre medicamente, vase maritime și tot felul de lucruri care ne înconjoară. Astfel au priceput și picii, că mai întâi de a primi medicamente, savanții au descoperit în ce mod ele pot să ne ajute; ca vapoarele să nu se scufunde a fost nevoie de savanți care au făcut o mulțime de calcule și experimente care să le mențină la suprafața apei. Și aici de mare ajutor nea fost cartea. Le-am prezentat enciclopedia *Micul meu manual de experimente*. I-am cointerestat și prin micile experiențe cu care le pot face cu părinții, dacă vor împrumuta cartea de la bibliotecă, dar chiar și cu coperta – o

pipăiau de zor, că este moale și plăcută la atingere. Pentru a deveni viitori matematicieni, le-am prezentat și două caiete *Matematica în lumea poveștilor* de Filofteia Grama și Mioara Pletea și *Activități matematice* de Constantin Pacearcă pentru 5-6 ani. Discuția despre experimente de tot felul le-a menținut atenția preț de mai multe minute în șir. Spre final am citit câte două fragmente mici din *Manualul de experimente*. Am făcut și o repetare a cuvintelor noi învățate/auzite – *savanți, experimente, enciclopedie*.

Educatorea Irina a promis să-i aducă în vizită la bibliotecă în cel mai apropiat timp. Ne-am luat rămas bun de la viitorii noștri mici utilizatori. Vă așteptăm cu mare drag!!!

*Raisa POPESCO,
bibliotecar*

Biblioteca de Arte „T. Arghezi”

O vizită de lucru la Liceul Teoretic „M. de Cervantes” a fost binevenită pentru a transmite mesajul *Campaniei* despre *Hora Științei* la BM „B.P. Hasdeu”. Pentru elevii din clasa a IV-a a fost realizată o oră interactivă cu scopul de a afla care sunt percepțiile și cunoștințele elevilor despre știință. Dialogul s-a început cu o conversație euristică, întrebări care îi ghidează pe copii să se gândească la subiect. De exemplu, dacă știi sau cunosc ce este știința. Răspunsul l-au formulat în diferite feluri. Apoi au denumit diverse ramuri ale științei, care au demonstrat că dețin cunoștințe la faza incipientă, unii dintre ei cunosc chiar și despre noțiuni complexe ca numismatică, arheologie, astronomie etc. Au aflat că știința nu-i o dogmă, că și pentru ei este loc în descoperirea multor lucruri noi. În acest context elevii au beneficiat și de completări despre programul estival „Provocarea verii”, despre atelierele de creație și descoperirile științifice din domeniul fizicii,

chimiei, botanicii care au avut loc în cadrul activităților. Toate aceste elemente sunt legate de știință. Au fost prezentate o serie de publicații, care au servit drept suport informațional și metodologic în pregătirea și predarea materialului despre știință pe înțelesul copiilor în perioada acestui program, cărți care te inspiră să vezi lumea altfel. Modulele cunoașterii sunt: Citește! Descoperă! Creează!

Ne-am oprit mai mult la un domeniu foarte interesant pentru copii – astronomie – știința despre cercetarea spațiului cosmic. Multe lucruri cunoșteau despre asteroizi, eclipse, galaxii, planete etc.

Le-a fost interesant să afle că Galileo Galilei este considerat părintele astronomiei contemporane, că telescopul a fost inventat în jurul anului 1608, că Newton a descoperit de ce planetele se rotesc în jurul Soarelui etc. Le-am prezentat cărțile noi din bibliotecă: *Atlasul spațiului cosmic-hărți, jocuri, activități și multe ore de distracție galactică* de Carollyn de Cristofand, *Călătorie în cosmos. Explorează...* de Paul Virr, *Distruge această carte în numele științei* de Mike Bargield. La sfârșitul activității copiii au „luminat cerul” colorând artificii pe foile propuse. Niște copii minunați! Cu așa impresii am plecat!

Raisa POPESCO,
bibliotecar

Filiala „Târgoviște”

La Filiala „Târgoviște”, Campania de Comunicare a Științei, ed. a V-a, a fost lansată prin articole de cercetare, publicate pe blogul <https://filialatargoviste.wordpress.com/>. Acestea au constituit o analiză amplă și definitorie a celor trei componente *lectură, explorare, creație* din Programul estival *Provocarea verii 2019*. Investigându-i parcursul, modalitățile și tehnicile de lucru, am conchis, că deținem în palmares zeci de activități interesante prin formă,

conținut și maniera de livrare. Procesul de lectură l-am izbutit rectiliniu de atractiv prin joc și tehnicile neordinare. Partea aplicativă a descoperirilor, fiind și cea mai interesantă, am dobândit-o prin experimente, excursii, dar și cu ajutorul specialiștilor, iar creația a fost o expresie vie a celor explorate. Astfel, am format șase grupuri de bravi participanți, gata să transmită mai departe lucruri frumoase, utile, noi, însușite la Biblioteca „Târgoviște”.

Săptămâna Științei a început cu noi, bibliotecarii. Echipa a participat la o „Ședință cu știință: Abordări și dezbateri”, axată pe subiectele: *Ce înseamnă a fi bibliotecar modern? Glosar biblioteconomic*. Am sesizat împreună reperele pentru *Bibliotecarul cu statut de cercetător în domeniu*. Dat fiind faptul că inovația și creativitatea au devenit două concepte de bază ale secolului XXI, un bibliotecar deținător de calități și aptitudini creative va putea transforma orice colț din bibliotecă într-un spațiu atrăgător și va putea cu ușurință să țină pasul cu cele mai provocatoare schimbări din societate. Abilitățile, precum, creativitate și curiozitate intelectuală, responsabilitate socială, gândirea critică și gândirea sistemică, capacități de colaborare și interpersonale, competențe de comunicare, evaluarea, crearea de informații în diverse forme și medii, capacitatea de a depista, a formula, a analiza și a rezolva probleme, dar și auto-formarea, dezvoltarea, monitorizarea propriilor nevoi de înțelegere și învățare; localizarea resurselor corespunzătoare; transferul cunoștințelor dintr-un domeniu în altul, sunt atuurile bibliotecarului modern.

Serviciul *PiciLab* a fost unul dinamic pe parcursul întregii săptămâni. Știința a fost explicată copiilor prin culoare, mimică, cuvânt. Au fost organizate varii forme de comunicare a științei, enumerăm, aici, următoarele: experimente colorate *Spumă buclucașă, Lapte în mozaic*, experimente

magice *Spiritul din sticlă, Cum zboară avionul?*, vizionări de filmele *Cum se face hârtia*, lecții bibliografice *Ce înseamnă o bibliotecă?*, povești teatralizate *Vulpea și strugurii*, oră publică *Dreptul ca știință explicată copiilor*, atelier de creație *Confecționază un neuron din mărgele*.

Pentru tineri și adulți au fost precognizate două cafenele științifice: *Metoda socratică de cunoaștere* cu invitatul Andrei Perciun, doctor în filosofie, Institutul de Istorie și *Din istoria Europei* cu invitatul Serghei Spincean, doctor habilitat în științe politice, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. De altfel, și cei mici au avut parte de o cafea științifică *Dreptul ca știință explicată copiilor* cu Diana Mazniuc, studentă anul III, USM, Facultatea de Drept.

Colecția de carte, completată anul acesta cu literatură enciclopedică, ne-a permis să organizăm reviste bibliografice *Cărți care știu totul despre știință* și expoziții creative *Cărți cu experimente, Știință lângă șemineu*. Volumul „Cum învață oamenii”, o valoroasă sursă didactică, primită în dar de la autoarea Olimpia Meșa, ne-a inspirat la creație, ajutându-i pe copii să înțeleagă cum funcționează creierul uman prin elaborarea machetei *Creierul oraș-minune*.

Știința sub formă de artefacte a fost prezentă în toate spațiile de bibliotecă: *Cuvântul zilei (termeni din știință)*, *Maxime despre literatură*, *Scriitori omagiați*, *Date și evenimente remarcabile* etc. Am comunicat știința pe rețele sociale, realizând, la final, și o sinteză video a Evenimentului *Campania de Comunicare a Științei*, ed. a V-a, la Filiala „Târgoviște”, – un „hostropăț”, demn de *Hora Științei Hasdeu. De știință prin culoare, mimică, cuvânt*, au beneficiat toți care ne-au vizitat în această săptămână: utilizatorii din sală, colectivități de la grădinițe, licee,

invitați, în prealabil, să participe la *Săptămâna Științei*.

Activitatea Filialei „Târgoviște”, în cadrul Ceremoniei de bilanț *Hora Științei Hasdeu 2019, ediția a IV-a*, a fost evaluată cu *Diploma de excelență*.

Impact:

Campania de comunicare a științei

- 1) Discuție/ dezbateri *Bibliotecarul modern și domeniile de cercetare 7*
- 2) Vizită ghidată *Ce înseamnă o bibliotecă?! (5-6 ani) 40*
- 3) Ora poveștilor *Vulpea și strugurii (pov. cu tâlc) (5-6 ani) 40*
- 4) Revistă bibliografică *Cărți care știu totul despre știință (10-14 ani) 12*
- 5) Atelier de creație *Experimente colorate: Spumă buclucașă (7-12 ani) 22*
- 6) Atelier de creație *Experimente cu magie: Spiritul din sticlă (7-12 ani) 25*
- 7) Vizită ghidată *Ce înseamnă o bibliotecă?! (7-12 ani) 40*
- 8) Atelier de creație *Știința explicată copiilor (prin experimente și materiale video) (7-9 ani) 40*
- 9) Lecție publică *Dreptul ca știință explicată copiilor (7-9 ani) 42*
- 10) Atelier de creație: *Confecționăm un neuron. Creierul – oraș-minune (11-14 ani) 17*

Cafea științifică

- 11) Lecție publică: *Metoda socratică de cunoaștere (15-16 ani) 27*
- 12) Lecție publică: *Din istoria Europei (15-16 ani) 35*

Expoziții:

- 1) Știință lângă șemineu
- 2) Cărți cu experimente

Liliana JUC,
șef, Filiala „Târgoviște”

FUNCȚIONALITATEA SERVICIILOR MODERNE LA BIBLIOTECA „TRANSILVANIA”

Parascovia ONCIU,
șef, Filiala „Transilvania”

În contextul îmbunătățirii și inovării, Biblioteca „Transilvania” implementează cu încredere serviciile moderne de bibliotecă. Acestea sunt un imperativ al timpului, benefice utilizatorilor și bibliotecii. La baza deciziei date stau raționamentele:

- satisfacerea necesităților informațional-culturale distincte, în continuă schimbare, ale utilizatorilor;
- aprofundarea funcțiilor sociale ale bibliotecii, sporirea rolului ei în viața culturală a comunității;
- asigurarea varietății serviciilor bibliotecii;
- promovarea imaginii bibliotecii, atragerea partenerilor.

Serviciile moderne se înscriu organic în ansamblul serviciilor de bibliotecă, îndeplinind în esență aceleași funcții. În *Legea RM „Cu privire la bibliotecii”* (2017) sunt stipulate funcțiile: „a satisface necesitatea membrilor comunității de a se informa, de a comunica, de a se instrui și de a se recrea”. Totodată, serviciile moderne au componenta lor specifică. Aceasta este clar remarcată de glosarul de termeni *Biblioteca modernă*, care susține: „*Serviciile moderne, funcționale și durabile, de bibliotecă, se dezvoltă în baza principiilor cererii și ofertei, iar domeniile posibile pentru inițierea serviciilor de bibliotecă sunt: incluziunea digitală a cetățenilor, cultură și recreere, educație, comunicare, dezvoltare economică, sănătate, buna guvernare.*”

Experiența Bibliotecii „Transilvania” reflectă nu doar realizarea funcțiilor principale ale serviciilor, ci și a unei multitudini

de subfuncții: formarea de competențe (informaționale, tehnologice, literare, estetice, oratorice, de cercetare etc.), dezvoltarea spiritului creativ, încurajarea muncii în echipă, educarea calităților umane, lărgirea orizontului cultural etc.

Reperete tehnologice ale prestării serviciilor moderne cuprind: implementarea serviciilor multiple, cu tematică diversă; renovarea serviciilor, în funcție de cerere; utilizarea tehnologiilor informatice; folosirea diferitor forme și metode de exprimare; organizarea evenimentelor extramuros ș.a. Prin serviciile moderne afirmarea Bibliotecii „Transilvania” capătă noi dimensiuni.

În anul 2019 Biblioteca a oferit comunității 11 servicii moderne, create în ultimii trei ani: *de incluziune digitală* (trei servicii), *educaționale* (trei servicii), *de lectură și artă* (trei servicii), *de recreere* (două servicii). În continuare va fi prezentată realizarea acestor servicii, demonstrând capacitatea de funcționare și impactul lor.¹

Modernitatea se identifică, în primul rând, cu *incluziunea digitală*. Lumea de azi este puternic influențată de tehnologiile informaționale. Mai ales, acestea afectează copiii. Ei sunt sensibil receptivi la ceea ce este nou, asimilează cu ușurință tehnologiile de ultima oră. Ei preferă să se joace, să comunice, să învețe într-un mediu tehnologic. În același timp, noile tehnologii au devenit o necesitate pentru adulți, orunii neavând posibilitatea de a le cunoaște și utiliza. Biblioteca vine în întâmpinarea

¹ Activitatea serviciilor include perioada de opt luni ale anului 2019.

rea cerințelor informatice ale comunității, oferind servicii digitale atât copiilor, cât și vârstnicilor. Se urmăresc scopurile: dezvoltarea gândirii intelectuale și a curiozității tehnice a utilizatorilor, antrenarea lor în procesul de creație tehnologică, valorificarea unor noi spații de comunicare. Și-au dat concursul la realizarea misiunii de incluziune digitală serviciile: „Robotica la bibliotecă”, „Povești animate”, „Seniorii și TI”.

Prin intermediul serviciului „**Robotica la bibliotecă**” utilizatorii (copii cu vârsta peste 10 ani) își extind competențele digitale, învățând să asambleze roboți, să aplice un soft de programare pentru a-i pune în mișcare. Se lucrează cu șase roboți, câștigați în baza unui proiect al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Copiii parcurg toate etapele cunoașterii: învață, creează, experimentează, aplică. Ei demonstrează gândire logică, imaginație, spirit inventiv.

Deși numărul utilizatorilor serviciului este limitat, la activități sunt prezenți mulți admiratori, interesul fiind escaladat. Este evidentă perspectiva creației – copiii își exprimă dorința să construiască și alte tipuri de roboți. Realizările serviciului constituie 20 activități cu participarea a 60 copii.

Serviciul „**Povești animate**” a fost susținut de Programul „Novateca”, grație căruia s-au procurat patru tablete. Utilizatori ai serviciului sunt copiii cu vârsta de peste

șapte ani, cei sensibil pasionați de calculator. Copiii învață limbajul de programare *Scratch jr*, pentru a-l folosi la crearea poveștilor. În cadrul acestei activități ei își dezvoltă gândirea intelectuală, imaginația, capacitatea de a lucra nelinear. Văzând rezultatele obținute, ei percep o părțică din viitorul lor potențial, resimt bucuria împlinirii, plăcerea inovației. Pe parcursul perioadei de referință prin intermediul serviciului s-au realizat 39 activități de instruire, la care au participat 110 copii.

Este binevenit serviciul „**Seniorii și TI**”, care susține alfabetizarea digitală a persoanelor în vârstă. Acești utilizatori învață să folosească programul Microsoft Office Word, Internetul, poșta electronică, rețeaua socială Facebook. Competențele obținute le-au extins spațiul de comunicare, oferindu-le posibilitatea să interacționeze cu cei apropiați, să se informeze, să folosească timpul liber util și plăcut. Ei au devenit prietenii de zi cu zi ai bibliotecii, folosesc calculatorul, lecturează cărți și ediții periodice. Serviciul a fost prestat prin 21 activități, având 31 persoane instruite.

Serviciile educaționale se înscriu în sistemul valorilor tradiționale ale bibliotecii. Fiind solicitate de utilizatori și instituțiile educative, ele au căpătat în perioada actuală o nouă înfățișare: abordează problemele curente ale educației copiilor și

țineretului, se bazează pe mijloace și metode moderne de instruire, sunt modelate și ghidate cu participarea înseși a utilizatorilor. Printre serviciile educaționale moderne se regăsesc: „Generația în papion”, „Porția ta de sănătate”, „BiblioPicii”.

Serviciul „**Generația în papion**” este realizat cu implicarea adolescenților de 16-18 ani și a profesorilor de la Școala Profesională nr. 7 din Chișinău. Scopurile serviciului constau în transmiterea către tânăra generație a valorilor cultural-educative (etice, emoționale, civice etc.), formarea competențelor de comunicare, cultivarea sentimentelor de încredere în sine, optimism, responsabilitate socială. S-au bucurat de succes: lecția publică *Consumatorul online: avantaje, dezavantaje și sfaturi* (lectori: Nicolae Olărașu, inspector în supravegherea pieței, Ion Barbos, inspector superior APC), trainingul *Dragoste, eșec, inteligență* (lector: Gholamali Mohammadifard, dr. în științe politice, master în psihologie, lector superior ULIM), atelierul *Primul ajutor medical în situații excepționale*. Toate activitățile serviciului se desfășoară în mod interactiv: participanții improvizează, adresează întrebări, își exprimă opiniile, concluzionează pe marginea problemelor discutate, degajează atmosfera de comunicare, declamând versuri, inclusiv din propria creație. Serviciul a realizat

patru activități de proporție, cu participarea a 135 persoane.

Cel mai nou serviciu „**Porția ta de sănătate**” a fost creat în anul 2019, în colaborare cu *Centrul comunitar pentru copii și tineret*, „*Convorbitorul*” din sectorul Ciocana. Serviciul are ca obiective educația modului sănătos de viață și formarea deprinderilor de îngrijire a sănătății. Este semnificativă diversitatea tematică a activităților: *Igiena personală, îngrijirea pielii; Drogurile – nu! Mulțumesc, eu vreau să trăiesc; Infecții respiratorii sezoniere; Nocivitatea fumatului, Somnul e un lucru serios* etc. Prestarea serviciului se produce în formă de lecții, mese rotunde, ateliere, iar ca suport de instruire se folosesc cărți despre sănătate, machete, desene, fotografii. Utilizatorii obțin cunoștințe privind pericolele îmbolnăvirii, simptomele unor maladii răspândite, măsurile de protecție și, credem, sentimentul vital al bucuriei unei vieți sănătoase. În total, s-au organizat nouă activități, numărul persoanelor instruite fiind 345.

Serviciul „**BiblioPicii**” funcționează ca parte a educației nonformale pentru copiii de cea mai fragedă vârstă, alături de părinții lor, fiind axat, atât pe lecturarea cărților, cât și utilizarea aplicațiilor ludice. Activitățile sunt efectuate prin intermediul jocurilor distractive, jocurilor creative, orelor de lectură. Serviciul contribuie la

formarea abilităților de comunicare și socializare, dezvoltă aptitudinile creative ale copiilor, trezește interesul lor pentru carte și bibliotecă. Părinții, la rândul lor, obțin deprinderi de aplicare a unor metode noi, eficiente de educație a copiilor. S-au organizat 22 activități, numărul participanților fiind 532.

Serviciile de lectură și artă transmit către utilizatori valorile cultural-artistice. În obiectiv sunt plasate opera artistică și critică a scriitorilor români și a reprezentanților literaturii universale, operele de artă ale plasticienilor. Prin lectură, vizualizare și discuții se educă gustul estetic, se identifică preferințele artistice, se dezvoltă talentele. Lectura și arta este promovată prin serviciile: „Ceaiul de la ora patru”, „Povestește-mi ceva”, „Galeria artelor frumoase”.

Salonul de lectură **„Ceaiul de la ora patru”** a ajuns la a 10-a ediție, continuând să fie solicitat și în perspectivă. El este realizat cu implicarea activă a elevilor Liceului „Gaudeamus” și a profesoarei de limba română Alexandra Tănase. Salonul contribuie la dezvoltarea aptitudinilor literare și estetice ale participanților. Ei citesc și analizează opere artistice, conversează cu scriitori și critici literari, își încearcă talentele scriitoricești. Printre activitățile de amplasare de ultima oră se numără conferințele literare: *Unirea din*

27 martie 1918, Grigore Vieru – Poetul care ne unește, Grigore Vieru – Poet al neamului. Membrii salonului participă activ la Concursul de lectură *Bătălia cărților* și la Programul *Chișinăul citește pe marginea cărților Grădina de sticlă* (autor T. Țibu-leac) și *Un secret în Los Angeles* (autor D. Postolachi). În cadrul Salonului s-au organizat 28 activități, iar numărul participărilor a atins cifra **1 120**.

Serviciul **„Povestește-mi ceva”** a fost solicitat de către copiii de 9-10 ani de la Școala primară nr. 83 „Grigore Vieru” din municipiul Chișinău. Prin intermediul lui copiii creează povești, le transpun în desene, le povestesc, le înscenează, bucurându-se de ceea ce au realizat. Ei își aprofundează cunoștințele de limbă și literatură, își dezvoltă imaginația, își satisfac dorința de manifestare. Concomitent, ei stabilesc legături emoționale cu colegii, descoperă calitățile lor, oferă aprecieri. Sunt semnificative titlurile activităților: *Hai să facem o poveste, Călătorie în lumea poveștilor, Creștem cu povești, Povești cu gust.* Aceste patru activități au întrunit **145** de participanți.

„Galeria artelor frumoase” este un serviciu de durată, care a promovat pe parcursul a **27** de ani arta plastică prin expoziții, vernisaje de pictură ale măștrilor în artă, precum și a pictorilor începători. În acești ani au expus lucrări plasticieni

importanți: Eleonora Romanescu, Gheorghe Oprea, Valentina Brâncoveanu, Victor Hristov, Ion Daghi, Tudor Botin, Oleg Cojocar, Ludmila Cojocar, Valeriu Herța, regretatul Vasile Cojocar, Emil Cojocar, Simion Zamșa, Vladimir Smirnov, Parascovia Donoi, Vasile Didic și ficele sale. Glebus Sainciuc a fost prezent cu măștile sale la activități ani buni.

Solicitarea serviciului rămâne actuală. Sunt propuse scopurile: formarea la utilizatori a gusturilor estetice, emoțiilor pozitive, interesului pentru artă, deprinderilor de creație plastică. În perioada de referință au fost organizate și prezentate: expoziția personală a maestrului Vasile Didic, vernisajul de pictură al pictorului **Dimitrie Peicev**, expozițiile de grup ale tinerilor pictori de la Colegiul Republican de Artă Plastică „Alexandru Plămădeală” și ale liceenilor de la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”. Plăcerea vizualizării picturilor este exprimată constant de o multitudine de utilizatori ai bibliotecii. S-au organizat **opt** activități pentru publicul interesat, numărul persoanelor participante la vernisaje fiind de **240**. Aici nu s-au luat în calcul vizitatorii bibliotecii care zilnic frecventează biblioteca și se opresc în fața lucrărilor pentru a le admira. Permanent avem discuții/dezbateri pe marginea lucrărilor expuse.

Serviciile de recreere sunt solicitate din motivul firesc uman – de relaxare, refugiu de la cotidian, petrecerea utilă și interesantă a timpului liber. Jocurile creative sunt sensibil benefice în această privință. Biblioteca oferă spații potrivite și resurse eficiente pentru satisfacerea nevoii de recreere a utilizatorilor. Serviciile „3 Doodler” și „Făurașii” susțin această necesitate.

Serviciul „**3 Doodler**” formează copiii deprinderi de modelare a desenelor cu cel mai performant creion – 3D. Ei însușesc o tehnologie inovațională, care îi antrenează într-un proces specific de creație, le permite să-și exprime talentul de desinator în toate cele trei dimensiuni. Datorită creionului 3D și dibăciei copiilor „prind viață” personaje din povești și desene animate, vietăți din lumea înconjurătoare, sau orice alte forme tridimensionale. Creând, copiii își dezvoltă atenția, imaginația, motorica. Se resimte și satisfacția pentru folosirea utilă a timpului. Realizările serviciului s-au scontat cu **opt** activități, la care au participat **47** persoane.

„**Făurașii**” este serviciul instituit cu scopul dezvoltării interesului copiilor pentru creația manuală și obținerea unor deprinderi concrete de a meșteri. În cadrul ocupațiilor ei confecționează obiecte handmade precum: felicitări, semne de carte, decorațiuni pentru sărbători, rame

pentru fotografii, echibane din flori etc. Copiii descoperă multe secrete ale meșteșugăritului: ce materiale pot fi folosite, cum se creează modelele, cum se ajustează culorile, care elemente accentuează latura estetică și utilitatea. Prin muncă se cultivă calitățile: răbdare, meticulozitate, asiduitate. În cadrul serviciului au fost organizate 18 activități cu 409 participări.

În ansamblu, în perioada de referință, Biblioteca a organizat prin intermediul serviciilor moderne **180** activități, numărul participanților fiind **3 174**.

Așadar, funcționalitatea serviciilor moderne ale bibliotecii este incontestabilă. Ele corespund solicitărilor, sunt prestate unui număr impunător de utilizatori, au rezonanță socială. Formarea competențelor este esențială, impactul fiind evident: participanții la activități experimentează în producerea tehnologiilor informatice, actorie, critică literară, confecționarea

obiectelor de artizanat etc., or lucrurile create sunt originale, îngrijite, exprimate estetic. Utilizatorii demonstrează activism, comunică civilizată, stabilesc relații de prietenie cu semenii. Biblioteca asigură condițiile necesare pentru prestarea serviciilor. Beneficiile bibliotecii sunt: utilizatori noi, creșterea performanței, atragerea partenerilor, imagine pozitivă.

Conștientizăm sarcinile de viitor: analiza eficienței serviciilor în baza studiilor de impact, cercetarea sistematică a necesităților informaționale și cultural-educative ale utilizatorilor.

Referințe bibliografice

1. Legea Republicii Moldova cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20.07.2017 [online] [citat 24.10.2019]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/371219>.
2. KULIKOVSKI, Lidia, BURSUC Oleg, GANEA Denis. *Biblioteca modernă: Glosar de termeni uzuali*. Chișinău, 2018. ISBN 978-9975-134-30-9.

ELEVII SECOLULUI XXI

*Ana OSTAȘEVSCHI-URECHE,
șef sector, Filiala „Ovidius”*

„Seniorii”, așa le zicem când vine vorba de-o clasificare de vârstă. Despre ei am putea trasa multe linii de subiect. Experiența de viață prevalează, iar povestea se așteaptă a fi scrisă.

Deși povestea lor a început cu mult înainte, noi o vom divulga pe cea auzită între pereții Casei Cărții din șoseaua Hânțești, Biblioteca „Ovidius”.

Pe doamnele Maria și Nina le cunoașteam de la serviciul „Șezători de altădată”, unde pe lângă firele de ață toarsă și răsucită, de nenumărate ori au mărturisit unele din micile lor probleme din viața cotidiană, faptul că și-ar dori să comunice cu nepoții și feciorii plecați peste hotare, că au depus nenumărate cereri de angajare, care au fost respinse dintr-o nimica toată, nu cunoșteau calculatorul.

„O nimica toată” este echivalentul pe care-l are calculatorul pentru cei născuți într-o altă epocă.

„O nimica toată” care a dat proiecție serviciului „ABC-ul computerului pentru seniori”. Potrivită fiind și vorba din străbuni: „Nu iese fum, fără foc”.

Așa a început povestea seniorilor. Cu punctualitate, sârguință și responsabilitate pentru teme de acasă, doamnele

Maria și Nina au început studiul calculatorului, de la părțile componente ale acestuia, până la programe, butoane speciale și rețele sociale. Pentru ele Biblioteca „Ovidius” a devenit o adevărată școală într-o eră digitală. Ambele au ajuns să se bucure de discuții interminabile prin Skype cu copiii și nepoții, iar doamna Maria a și fost angajată.

Drept recunoștință, doamna Nina ne-a adus brațe de crizanteme pe care le-am răsădit cu drag în scuarul bibliotecii. Din 2017 până-n prezent, toamnele au aromă și amintirea primilor utilizatori ai serviciului digital.

Din acel moment, a început rânduiala, așa-zisele „cozi”, care mai mult sunt specifice prin magazine și spitale, dar care și-au găsit loc și la Biblioteca „Ovidius”.

„Computerul trebuie învățat”, vorba utilizatorului, care pe lângă numeroasele cărți citite din bibliotecă a citit și afișul cu pricina, unde negru pe alb era stipulat: „Studierea elementelor și programelor esențiale ale computerului în zi de luni și miercuri, ora 15:00”. Așa am cunoscut-o pe doamna Viorica Harabara. Doamna care vedea în calculator un progres la serviciu și un mijloc de comunicare cu apropia-

ții. Dacă ar fi să alegem o caracteristică, atunci ambiția ar fi potrivită. Dumneai nu doar a frecventat cu regularitate orele de instruire, ci și a participat la „Maratonul utilizatorului”, organizat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, prima și a doua ediție. Ceea ce a studiat la Biblioteca „Ovidius” a constituit fundamentul pentru a fi laudată la atelierul „Scan Lab” de la Maraton.

Perseverența i-a adus rezultate doamnei Viorica, acum lucrează asistent social, iar în pauzele de masă ne vizitează, fie că împrumută o carte sau pur și simplu ne întreabă de sănătate și progrese. Gura acestei doamne ne-a adus multe laude și publicitate, căci și acum vin doamne la „ABC-ul computerului pentru seniori” din recomandările dumneaei. Una din ele, doamna Olga, vine tocmai din sectorul Buiucani.

De fapt, acesta nu e unicul caz, căci am avut utilizatori și de la Poșta Veche, și din comuna Trușeni.

Cei din cartier se bucură din plin de instruire, printre majoritatea din ei se regăsesc personalități notorii și romantice, am zice: Vera Mereuță, actriță și profesoară de teatru din Republica Moldova; Nina Soroceanu, scriitor și publicist; Eugenia David, scriitor, traducător, publicist și redactor de carte; Gheorghe Bologan, jurnalist; profesorul de matematică Vasile Ursu ș.a.

Romantismul se confirmă prin disciplină, prin faptul că știu a se simți elevi ai secolului XXI. Mai ieri, doamna Eugenia David, octogenara, cobora în vale, grăbită, spre Biblioteca „Ovidius”. La întrebarea: Ce mai faceți? A răspuns: *Bine! Fug acum, am ore la bibliotecă. Sunt elevă, la voi, acolo.*

Azi, doamna Vera Mereuță, a venit cu mult înainte de începerea activității. Mentorul serviciului, doamna Viorica Moraru, nu a reușit să zică nimic, căci a anticipat doamna Mereuță: *„Doamnă Viorica, eu încă nu sunt prezentă, cert e că nu am reușit să exersez acasă și am venit mai devreme la bibliotecă, mă descurc singură.”*

Domnul Gheorghe Bologan e fericit că a descoperit și și-a creat un cont pe Facebook, unde și-a găsit rudele și colegii de breaslă. Acum, ne-a istorisit că *„Facebook-ul îmi va pune restanța, două zile nu l-am accesat, am fost la grădină.”*

Profesorul de matematică Vasile Ursu are o altă replică plină de umor: *„Nu pot înțelege calculatorul acesta, iată la matematică orice ecuație are o rezolvare, anumite numere ieșesc din altele și ajungem la un rezultat. Calculatorul e mai complicat decât orice teoremă.”*

Anume aceste replici reliefează impactul serviciului în viața utilizatorilor: *„O nouă speranță de viață. O nouă viziune. Serviciul acesta dă noi motive de-a trăi mai mult. Mă gândeam la ce-mi trebuie Facebook. Veneau câte 10 cereri de prietenie și mă gândeam că toți vor cere de mâncare. Însă am fost trei zile la grădină și văd că stau liniștiți prietenii mei, nu a sărit niciunul din computer”,* afirmă cu entuziasm domnul Bologan.

Așa, ori altfel, ei sunt utilizatorii noștri, cei a căror poveste a început într-un spațiu arhiplin de cărți. Ei nu se supără când noi îi catalogăm cu fraza: *„Sunteți iluștri în artă, în varii domenii și ați venit la Biblioteca „Ovidius” pentru a avansa în tehnologiile informaționale”.*

PERSONALITĂȚI MARCATE DE ISTORIE

Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”

Cunoașterea istoriei țării natale este un lucru necesar pentru fiecare persoană inteligentă, iar tinerii au nevoie de aceste cunoștințe îndeosebi pentru că de ei depinde construirea viitorului care se bazează pe experiența bogată acumulată de către strămoși.

Istoria dezvăluie trecutul poporului nostru în diferite perioade ale timpului punând în evidență domnitori cu renume și date istorice cu referire la evenimentele ce au marcat formarea și dezvoltarea statelor, extinderea hotarelor lor, fenomenele economice și sociale, realizările științei și învățământului, precum și rolul pe care l-a avut Biserica în societate. Oamenii mari și faptele lor mărețe servesc un bun exemplu pentru toți, contribuind la făurirea unei societăți mai adecvate cerințelor vremii. Meritele deosebite ale oamenilor mari față de țara lor trebuie să fie cunoscute de către contemporani și generațiile ulterioare.

În scopul cunoașterii istoriei trecutului neamului românesc, la Biblioteca „Hristo

Botev” a fost organizată o lecție publică cu tema *Personalități marcante din Țările Europei în perioada medievală*, prezentată de prof. univ. dr. hab. Pavel Cocîrlă de la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de istorie, în data de 11 decembrie curent, participanți fiind elevii Liceului Teoretic „G. Meniuc” din Chișinău, însoțiți de bibliotecara Elena Cortac, profesoara de limba și literatura română Viorela Pînzari și profesoara de matematică Oxana Nucă. Dr. hab. Pavel Cocîrlă este autorul unor studii de valoare pentru învățământul mediu și superior, autor a peste 80 de lucrări științifice, dintre care menționăm: *Dezvoltarea social-economică a orașului Moldovei medievale la sf. sec. XVII – înc. sec. XIX; Târgurile sau orașele Moldovei în epoca feudală, sec. XVII – XVIII* ș.a.

La început, directoarea bibliotecii, Angela Olărescu, a făcut o caracterizare a volumelor de la expoziția de carte *Domnitori ai neamului românesc în perioada medievală*, expusă în sala de lectură, unde se regăseau și două studii ale dl dr. hab. Pavel

Cocîrlă – *Dicționar de civilizație medievală și Istoria bisericii creștine*. Ulterior le-a vorbit elevilor despre cărțile din colecția bibliotecii care întrunesc o serie de studii consacrate vieții și activității voievozilor din Țara Moldovei. În discursul său directorul bibliotecii a menționat că, deși unii voievozi au domnit zeci de ani, alții – un timp foarte restrâns, toți împreună reprezintă prin activitatea lor o realitate istorică care trebuie să o cunoaștem în baza colecțiilor de documente și a studiilor istorice, inclusiv de la această expoziție care pot fi împrumutate și lecturate.

În discursul său dl dr. hab. Pavel Cocîrlă a evidențiat trei personalități marcante din epoca medievală din diferite state cărora li s-a atribuit epitetul de *Mari* prin faptele lor: *Carol cel Mare*, *Ștefan cel Mare*, *Petru cel Mare*.

Mai întâi, profesorul P. Cocîrlă le-a vorbit elevilor despre viața și activitatea regelui, iar mai apoi a împăratului francilor *Carol cel Mare* (2.04.742 – 28.01.814) – rege (din 768) și împărat al francilor (800). Domnia Sa a menționat că de la numele lui se trage dinastia Carolingienilor, ai cărei reprezentanți au domnit în regatul francilor în sec. VIII-X, precum și în etapa a doua a istoriei regatului franc timpuriu (carolingian). Moștenind de la taică-său Austrasia, o parte a Neustriei și o parte a Aqiutaniei, Carol a cârmuit împreună cu fratele său Carloman până în anul 771. Dr. habilitat Pavel Cocîrlă a subliniat că Carol cel Mare a lărgit substanțial regatul în urma expedițiilor militare împotriva longobarzilor în Italia de Nord, împotriva saxonilor, avarilor, slavilor de vest, normanzilor danezi ș.a. Dânsul a mai remarcat că Carol s-a străduit să consolideze regatul, să organizeze controlul sistematic asupra comiților de la periferiile statului. Dl P. Cocîrlă a atras atenția elevilor asupra faptului că în Evul Mediu Biserica a susținut regalitatea, iar aceasta, la rândul ei, a tutelat Biserica. Domnia sa a

mai menționat, că Carol cel Mare a păstrat relații bune cu Papa de la Roma, cu clerul din imperiu, a acordat un suport substanțial la dezvoltarea culturii și învățământului. Pentru afecțiunea față de cler Carol cel Mare a fost încoronat de către Papa Leon III la Roma în anul 800, ca împărat al statului numit *Sacru Imperiu Roman din Occident*.

În continuare dl profesor P. Cocîrlă a vorbit despre domnitorii Moldovei, accentuând faptul că cel mai mare domn din istoria Țărilor Române este considerat de către învățați domnitorul Moldovei Ștefan cel Mare, care a domnit între anii 1457 și 1504. A atras atenția asupra faptului că Ștefan cel Mare a avut o domnie de lungă durată, cea mai lungă domnie dintre toți domnitorii noștri din epoca medievală – 47 de ani. Din acest punct de vedere, Ștefan cel Mare a fost depășit de regele Carol I cu un an și ceva de domnie.

Devenind domn al Moldovei, Ștefan cel Mare i-a rechemat în Moldova pe boierii fugiți în țările vecine, făgăduind să le ierte slujba la domnul precedent, să le restituie averea și să le mențină înalta situație de mai înainte din societate, căci până la începutul domniei lui fiecare boier mare avea armata sa. În așa mod Ștefan cel Mare a putut concentra treptat în mâinile sale întreaga putere și toate resursele militare ale țării. Domnitorul a dat o dispoziție în care se stipula că: *La chemarea domnului, la oaste să vină toți bărbații sănătoși, apți de luptă, în special țărani*. Astfel, a fost formată o oaste mare, de mii de ostași: cavaleri, călăreți și pedestri care în lupte au învins oști străine, mai ales pe turci și poloni. Ștefan cel Mare a așezat pe baze noi organizarea militară a țării. Cetățile existente au fost întărite, dotate în acea vreme pentru prima dată cu tunuri, altele au fost construite din nou. Pe parcursul domniei sale Ștefan cel Mare a promovat o politică activă de restaurare a domeniului domnesc prin masive cumpărări de sate cu bani din

vistieria domnească și prin confiscarea domeniilor boierilor trădători.

S-a mai menționat că o însemnătate deosebită în activitatea politică a lui Ștefan cel Mare au avut-o legăturile dinastice. A fost un susținător activ al Bisericii, care, la rândul ei, a devenit unul din stâlpii puterii, principalul reazem militar și politic al domnitorului. Ștefan cel Mare a ctitorit 44 de biserici și mănăstiri atât în Moldova, cât și în Țara Românească, Transilvania sau la Muntele Athos. Acestea și astăzi activează, multe din ele devenind monumente UNESCO.

Cronicarul Grigore Ureche, în *Letopisețul Țării Moldovei*, îl descrie pe Ștefan cel Mare în felul următor: „Fost-au acest Ștefan-Vodă om nu mare de statu, mâniaș și de grabu vărsătoriu de sânge nevinovat; de multe ori la oșpețe omorii fără județu. Amintrilea era om întreg la fire, neleneșu, și lucrul său îl știa a-l acoperi și unde nu gândiai, acolo îl aflai”.

Războaiele purtate de Ștefan cel Mare au avut un ecou puternic în țările Europei. Pe parcursul domniei sale a dus peste 40 de războaie, în marea lor majoritate victorioase, cele mai semnificative fiind victoria de la Baia asupra lui Matei Corvin (rege al Ungariei) în anul 1467, victoria de la Lipnic împotriva tătarilor, în 1469, și în Bătălia de la Codrii Cosminului asupra regelui Polo-

niei, Ioan Albert, în 1497; victoria glorioasă în Bătălia de la Vaslui împotriva unei puternice armate otomane (1475).

Un eveniment remarcabil în care Ștefan cel Mare s-a evidențiat ca un conducător militar talentat l-a constituit lupta victorioasă a Domnului Țării Moldovei în Bătălia de la Baia asupra lui Matei Corvin. Armata puternică a regelui Ungariei, având un efectiv de circa 40 mii de oameni, a fost concentrată la Brașov în luna noiembrie. Ștefan, care urmărise în permanență acțiunile inamicului său, l-a atacat prin surprindere cu oastea sa mică de 12 000 de călăreți, la Baia, în noaptea de 14 spre 15 decembrie 1467. Lupta s-a dat la lumina flăcărilor ce cuprinseseră o parte a localității. Oștenii moldoveni au cauzat pierderi grele trupelor ungare care s-au retras prin munți în număr foarte scăzut fiind urmăriți de cavaleria moldovenească.

Mai apoi Pavel Cocirlă s-a referit la victoria oastei lui Ștefan cel Mare în bătălia de la Lipnic (august 1469), într-o luptă crâncenă împotriva tătarilor. O oaste mare tătarească a intrat în țară să prade, dar Ștefan cel Mare, aflând, le-a ieșit în cale la Lipnic cu oastea sa și după o luptă vitejească o parte din tătari au fost omorâți, iar o bună parte dintre ei prinși și luați în robie.

A urmat bătălia de la Codrii Cosminului asupra regelui Poloniei, Ioan Albert, în

1497. În acest an regele Poloniei, cu circa 80 000 de oșteni, a pătruns în Moldova, având drept scop cucerirea capitalei țării – Suceava. În urma acestui marș eșuat regele Ioan Albert s-a văzut nevoit să încheie un armistițiu cu Ștefan cel Mare, conform căruia polonezii urmau să renunțe definitiv la acțiuni militare împotriva Moldovei și să se retragă pe drumul pe care veniseră, pentru ca armata polonă „să nu mai strice țara pre alt loc”. Deoarece regele Poloniei n-a respectat condițiile armistițiului, Ștefan cel Mare a luat decizia să-l atace pe neașteptate în Codrii Cosminului. Cronicarul Grigore Ureche povestește despre această luptă astfel: „Și lovindu-i din toate părțile și năruind copacii cei înclinați asupra lor, multă oaste leșească a pierit”. Victoria a fost totală.

Cel mai mare succes militar al lui Ștefan cel Mare reprezintă victoria zdrobitoare în Bătălia de la Vaslui împotriva unei puternice armate otomane conduse de Soliman-Pașa. Ștefan cel Mare a ales locul de luptă acolo unde râulețul Racova se varsă în Bârlad, o zonă mlăștinoasă și mărginită de păduri. În această bătălie Ștefan cel Mare a hotărât să se folosească de condițiile climaterice ale locului bătăliei. În ziua luptei decisive se lăsase o ceață deasă, vizibilitatea era extrem de redusă și inamicul nu se putea orienta în bătălie.

Această ceață deasă a jucat un rol important în înfrângerea otomanilor, dezorientându-i în bătălie: otomanilor li s-a părut că sunt înconjurați dinspre râul Bârlad și, cuprinși de panică, au început să-și schimbe direcția atacului principal. Îndreptați spre podurile de peste Bârlad, otomanii au fost întâmpinați de o ploaie de săgeți ale oștenilor moldoveni și au fost împinși în mlaștinile adânci, unde mulți și-au găsit sfârșitul. Călăreții din oastea Moldovei în frunte cu Ștefan au lovit necruțător în spatele forțelor principale ale inamicului. După câteva ore de luptă pe viață și pe moarte aceștia s-au retras în grabă. Armata otomană a mai suferit pierderi semnificative și la trecerea Dunării.

În prelegerea sa Pavel Cocîrlă a menționat că Victoria de la Vaslui (10 ianuarie 1475) a avut un mare răsunet internațional, fiind numită Victoria Europei. Papa de la Roma, Sixt al IV-lea (1471-1484), i-a atribuit voievodului Moldovei titlul de „Atlet al lui Crist”, numindu-l totodată „val de apărare a creștinătății”. Înfrângerea și-au recunoscut-o chiar și otomanii, care recunoșteau foarte rar înfrângerile lor. Sultana-Valide Mara, văduva sultanului Murad al II-lea, a afirmat că „niciodată o oaste turcească n-a suferit o astfel de înfrângere”.

Cronicarul Grigore Ureche a remarcat că Ștefan cel Mare era „la lucruri de războa-

ie meșter, unde era nevoie însuși se vâraia, ca văzându-l ai săi să nu se îndepărteze și pentru aceea raru război de nu biruia. Și unde-l biruiau alții nu pierdea nădejdea, că știindu-să căzut jos se ridica deasupra biruitorilor”.

Ștefan cel Mare a fost înmormântat la Mănăstirea Putna, construită cu susținerea lui – o mănăstire aproape de Bucovina. În *Letopisețul Țării Moldovei* cronicarul Grigore Ureche a scris despre procesiunea înmormântării marelui voievod următoarele: „Iară pre Ștefan-vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângea toți ca după un părinte al său, că cunoștia toți că s-au scăpatu de mult bine și de multă apăratură. Ce după moartea lui, până astăzi îi zicu sveti Ștefan-vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajunsu”.

În timpul Domniei lui Ștefan cel Mare, Moldova a atins apogeul dezvoltării sale statale, cunoscând o perioadă îndelungată de stabilitate internă, prosperitate economică și liniște socială. În data de 20 iunie 1992 a avut loc canonizarea lui Ștefan cel Mare și Sfânt de către Biserica Ortodoxă Română.

În continuare, dl Pavel Cocîrlă a vorbit în detalii și despre alți domnitori ai Țărilor Române care și-au adus contribuția la dezvoltarea statului, ca: Alexandru cel Bun, Mihai Viteazul, Vasile Lupu ș.a.

Vorbind despre Alexandru cel Bun (1400-1432), profesorul P. Cocîrlă a subliniat că domnia lui se caracterizează prin stabilitate, pace și dezvoltare în toate domeniile.

Referindu-se la domnia lui Mihai Viteazul (1593-1600), dl Pavel Cocîrlă a menționat că el este cunoscut ca primul domnitor care a unit cele trei provincii românești –

Țara Românească, Transilvania și Moldova, iar domnitorul Vasile Lupu (1634-1653) este apreciat pentru implementarea tiparului în Moldova, modernizarea sistemului judiciar prin instituirea unui cod moldovenesc de legi, alcătuit în baza prelucrării normelor de drept romano-bizantine – *Pravila lui Vasile Lupu*.

Pavel Cocîrlă le-a vorbit apoi elevilor despre un conducător de talie europeană Petru cel Mare (sau Petru I) (1682-1725) – suveran al statului rus. Petru I a fost numit *Mare* pentru reformele implementate, care au contribuit la dezvoltarea Statului Rus în primul sfert al secolului XVIII. Profesorul universitar P. Cocîrlă a menționat că în timpul domniei sale Petru I s-a ocupat tot mai mult de organizarea și dezvoltarea țării: a introdus o serie de taxe, reguli și legi noi; se implică și în educația tinerei generații dând un ordin strict cu privire la pregătirea copiilor încă de la vârste fragede în diverse domenii. Dr. hab. P. Cocîrlă a subliniat că unul dintre cele mai mari merite ale lui Petru I a fost fondarea flotei, grație căreia a deschis pentru negustorii țării „*Fereastra spre Europa*”. Un alt merit al lui Petru I a fost crearea armatei de tip nou, grație căreia a obținut victorii în confruntările cu adversarii săi. Din reformele realizate de Petru I, merită a fi menționate și introducerea calendarului nou, simplificarea alfabetului rusesc, fondarea Academiei de Științe. Tot în timpul domniei sale a apărut primul ziar rusesc *Știri din Moscova*.

În cadrul întâlnirii cu elevii, profesorul Pavel Cocîrlă a prezentat volumele sale *Dicționar de civilizație medievală și Istoria bisericii creștine*, recomandând elevilor și alte surse necesare pentru pregătirea temelor la orele de istorie, precum și pentru a cunoaște domnitorii țării din diferite perioade ale timpului.

După o excursie fascinantă în Evul Mediu și o informație interesantă despre viața și activitatea unor personalități marcante

din istorie, elevii au adresat diverse întrebări referitoare la monarhii la care s-a referit dr. habilitat Pavel Cocîrlă. Domnia Sa a răspuns cu plăcere la întrebările elevilor completând cunoștințele lor în domeniul istoriei. Profesorii liceului și-au exprimat, de asemenea, recunoștință profesorului universitar pentru informațiile prețioase

despre personalitățile marcante ale istoriei Europei medievale, informații care contribuie la cunoașterea istoriei naționale și universale.

În încheiere, profesorii liceului și lucrătorii Bibliotecii „Hristo Botev” și-au exprimat dorința ca aceste întâlniri să devină sistematice.

PE ALEEA INTERPRETĂRILOR – ÎN CENTRUL ATENȚIEI CREAȚIA HASDEENILOR

*Victoria FONARI,
dr. conf.*

În cadrul Cenaclului Literar „Magia cuvântului” au loc diferite discuții despre aspecte teoretice, despre creație și scriitori. La 19 septembrie 2019, de Ziua Ușilor Deschise, ne-am propus să valorificăm creația hasdeenilor. În calitate de moderator am insistat pentru scrierea interpretărilor tinerilor, acest lucru fiind condiționat de un rezultat de care ne-am bucurat într-o finalitate în luna iunie 2019. Au fost mai multe etape: inițial am prezentat cărțile care sunt în fondul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, tinerii și-au ales textele pentru interpretare argumentându-și alegerea la una din ședințele cenaclului. Apoi a urmat

dialogul interpretativ, discuțiile despre realizare. Pentru revista „BiblioPolis” am selectat cele mai reușite interpretări, care sper să motiveze și alți tineri spre cărțile lui Luliei Hasdeu și ale lui B.P. Hasdeu.

Consider că este important să prezint succint pe cei cu voința de a citi, de a cunoaște, de a dori să le fie auzită vocea prin intermediul interpretării unui text poetic.

Aceste intervenții au și caracter personal, dar și ton științific. Respectiv, pentru un cititor avizat, ar putea să se simtă în fața unor materiale de la o conferință studențească. Totuși, toate au fost elaborate în cadrul cenaclului și dintr-un îndemn de

Cătălina LEVIȚCHI, studentă anul III, Facultatea de Litere, Specialitatea: Limba și literatura română și limba engleză, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

a cunoaște creația predecesorilor dintr-o preferință care ține și de subiectivitatea necondiționată.

Elegia Nu-ndrăznesc

Iulia Hasdeu s-a născut la data de 14 noiembrie 1869 la București a fost o tânără intelectuală română supradotată, scriitoare și poetă inclusiv de limba franceză, fiica savantului Bogdan Petriceicu Hasdeu. S-a manifestat și în muzică (cursuri la Conservatorul din București, avea o minunată voce de soprană, după martorii contemporani) și pictură (cursuri particulare de desen și pictură la Paris). Avea un talent deosebit la limbi străine și era interesată de filosofie.

Iulia Hasdeu s-a născut la București, la 14 noiembrie 1869, fiind fiica savantului și scriitorului Bogdan Petriceicu Hasdeu și a Iuliei, o ardeleancă născută Faliciu. Copil supradotat, la opt ani neîmpliniți a trecut examenele cumulate ale celor patru clase primare. La 11 ani, Iulia Hasdeu a absolvit Colegiul Național „Sfântul Sava”, iar în pa-

rales a urmat cursurile Conservatorului de muzică din București, a plecat la studii la Paris. A fost prima româncă ce a studiat la Sorbona, studiu început la 16 ani, uimindu-și profesorii cu talentul său.

Cu excepția câtorva poeme apărute în timpul vieții, dar fără voia autoarei, opera Iuliei Hasdeu este postumă. Bogdan Petriceicu Hasdeu s-a ocupat de postumitatea literară (și nu numai) a unicei sale fiice. Iulia a scris preponderent poezie, dar și piese de teatru, povești și povestiri. A ținut și un jurnal, iar bogata corespondență cu tatăl ei, rămas la București, denotă un fin intelectual, o conștiință a epocii sale, precum și o scriitoare cu talent. Primul ei volum de poezii, *Bourgeois d'Avril*, scris în 1887, apare doi ani mai târziu, sub pseudonimul *Camille Armand*, în volumul *Œuvres posthumes*.

La 29 septembrie 1888, Iulia Hasdeu a murit de tuberculoză, în vârstă de doar 18 ani, și a fost înmormântată la Cimitirul Bellu.

Tatăl Iuliei, a cărei imaginație fantastică este bine cunoscută, nu s-a resemnat niciodată cu pierderea celei mai dragi ființe. Foarte afectat, a construit, în memoria ei, un castel la Câmpina, cunoscut sub numele de Castelul Iulia Hasdeu.

Iulia Hasdeu este autoarea poeziei *Nu-ndrăznesc*, această poezie a fost și este una din cele mai iubitele de mine. Studiind opt ani în Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu”, din capitală, deseori am avut tangențe cu opera ei.

Nu-ndrăznesc este o poezie ce aparține genului liric. Genul liric cuprinde operele literare în care sunt exprimate direct (spre deosebire de genul epic) gândurile, ideile și sentimentele autorului cu ajutorul eului liric. În genul liric domină viziunea și transfigurarea artistică, autorul apelând la tehnici aluzive și asociative, creând un univers de mare forță de sugestie ce se adresează sensibilității cititorului. Este, din acest mo-

tiv, genul literar al discursului subiectiv, exprimând sentimentele prin intermediul figurilor de stil și al simbolurilor. De obicei, discursul genului liric este la persoana I, dar este folosită și persoana a II-a. Opera lirică poate fi cultă (are autor cunoscut sau are originalitate) sau populară (are caracter anonim, colectiv, oral). Lirismul este o tonalitate, un registru artistic, care pune accentul pe expresia poetică și elevată a sentimentelor personale, a pasiunii.

Elegia (cuvânt ce provine din limba greacă și înseamnă „cântec de doliu”) este o specie a genului liric caracterizată prin exprimarea unui sentiment de tristețe, mergând de la melancolie la durere. Sentimentele elegiace se pot identifica la mai multe specii ale liricii culte.

Odată cu reluarea lecturii, am depistat următoarele particularități în operă: ea exprimă un sentiment de tristețe, regret, durere, melancolie *De m-ai asculta vreodată/Aș voi ca să-ți vorbesc*; cuprinde deseori elemente filosofice *Poate-s prost! e cu puțință/Însă știu că te iubesc*; are uneori un pronunțat caracter meditativ *Am a-ți spune multe lucruri/Nu pot însă... mă-nfior*; tonul este tandru, trist, melancolic *O! amoru-mi pentru tine/Să ți-l spun de-aș îndrăzni/N-ai mai râde ... și pe-un altul/Niciodată n-ai iubi!*

Elegiile pot fi clasificate astfel: erotice, filosofice, religioase sau patriotice.

Titlul operii este sugestiv. Acesta prezintă ezitarea eului liric de a vorbi, de a face ceva. El lasă totul în seama altora și mai puțin în seama sa. Iar acesta este reluat în operă de câteva ori: *N-am putere să-ndrăznesc... Nu-ndrăznesc să ridic ochii/Nu-ndrăznesc-naintea ta... Să ți-l spun de-aș îndrăzni...*

În operă este simțită prezența autorului: *De m-ai asculta vreodată*, acesta este unul homodiegetic și tot el este locutorul operii, deoarece el vorbește despre ceea ce simte și cum simte. Tot el este operato-

rul, regizorul și actorul operii, deoarece el vizualizează cadrul acțiunilor, el este actorul, deoarece el simte consecințele acțiunilor și tot el este actorul, deoarece el este la celălalt capăt de băț, el simte dezamăgirea în dragoste.

Eul liric are atâtea de spus, dar nu are cine să-l asculte. Iar atunci când este cine să-l asculte el nu are curajul să vorbească. Acesta divinizează chipul iubitei, iar în fața acestei divinități ezită să-și mărturisească sentimentele.

Sunt prezente imagini vizuale: *Ești prea bună, ești prea dulce*, eul liric o descrie pe iubita sa *Ca și-o pasăre pe cracă/Tremur înaintea ta*, eul liric prezintă frica ce îl împiedică să vorbească. La fel este prezentă comparația ce transmite neputința poetului prin comparația sa cu o pasăre neajutorată de pe craca unui copac, ce tremură în fața pericolului.

Totodată îndrăgostitul simte lipsa reciprocității sentimentului, aceasta o observăm în următoarele versuri: *Căci pe buze-ți văd un zâmbet/Rece, batjocoritor*. Aici chiar se simte indiferența așa-numitei iubite, care nici nu bănuiește de sentimentele poetului. La fel și aici întâlnim figuri de stil și anume epitetul *zâmbet rece, zâmbet batjocoritor*, este prezentă și comparația *Gura ta e ca o roză...* Este prezentată și iubita prin intermediul imaginii vizuale, care este preponderentă în operă: *Căci pe buze-ți văd un zâmbet/Rece, batjocoritor/Gura ta e ca o roză.../Tu în răs mă vei lua...*

În strofa trei este prezentată iubita, prin intermediul imaginilor vizuale *Mersul tău e de regină/Chipu-ți e impunător/Pentru ce te-admir într-una/Înțelegi tu prea ușor./De mi-ai fi tu suverană/Și eu rege de ți-aș fi/Pentru tine aș muri*. Este prezentată iubita din perspectiva acelor momente că ea deja intuiește despre sentimentele eului liric pentru ea, dar încă acestea nu sunt la fel. Aici eul liric presupune că dacă aceasta îi va fi suverană iar el rege, el și-ar

da viața pentru ea și pentru dragostea ce i-o poartă.

În ultima strofă eul liric transmite cele mai profunde și cele mai sincere sentimente. El își eliberează sufletul de griji. *Poate-s prost! e cu puțință* – acest vers prezintă neputința sa de a face ceva, dar în același timp el își exclamă iubirea ce o poartă pentru acea ea. Chiar dacă inima este plină de sentimente și sângele este bulversat prin ea din cauza trăirilor simțite și resimțite de poet, acesta nu-și pierde speranța, ci declară cu voce tare despre sentimentele sale *O! amoru-mi pentru tine/ Să ți-l spun de-aș îndrăzni/N-ai mai râde ... și pe-un altul/Niciodată n-ai iubi!*

Iulia Hasdeu este o fire care nu și-a putut desprinde toate petalele, dar în pofida acestui fapt a putut transpune sentimentele unui eu liric masculin. Această poezie prezintă o serie de ezitări ale fiecărei persoane ce a fost măcar o dată îndrăgostită. E foarte ușor să vorbim despre iubire, atunci când nu am simțit-o cu adevărat și este foarte greu să înșiri pe foaie asemenea destăinuirii. A iubi înseamnă mai mult decât niște sms-uri și niște like-uri pe Facebook. A iubi înseamnă să ai ezitări, să divinizezi persoana de alături și să faci tot posibilul ca ea sau el să fie fericit, doar că nu tot timpul este așa cum ne dorim noi.

„Poveștile albastre” de Iulia Hasdeu

(traducere din franceză de Victoria Ana Tăușan)

Iulia Hasdeu s-a născut în anul 1869, la începutul lui noiembrie în casa savantului român Bogdan Petriceicu Hasdeu și a Iuliei (născută Faliciu). Ea este ultima descendentă a familiei Hasdeu, mlădița în care își va pune speranțele mărturisite tatăl ei. Iulia avea o inteligență neobișnuită, o mare putere de pătrundere, un spirit de sinteză și o intuiție neobișnuită a esenței fenomenelor. A fost studentă la Sorbona,

Iulia IVANOV, studentă anul IV, Facultatea de Litere, Specialitatea: *Limba și literatura română și limba engleză*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

iar la vârsta de 20 de ani ar fi devenit prima femeie doctor în litere al Facultății din Paris. A decedat la 18 ani, în ziua de 17/29 septembrie. Scrierile sale poartă însemnul unui talent autentic, în plină cristalizare, al unei imaginații înaripate și al erudiției și sensibilității autoarei.

Titlul poeziei „poveștile albastre” reprezintă un epitet adjectival, simplu, cromatic, propriu-zis. Prin articularea substantivului „povești” se poate constata importanța și preferința pe care eul liric o acordă acestui cuvânt, dar și atenționarea cititorului pentru a se pregăti de introducerea sa în universul poetic sau mai bine zis de o inițiere în lumea feerică a basmului pe care eul liric dorește să ne-o înfățișeze.

Alegerea culorii albastre pentru determinarea cuvântului „poveștile” se poate explica prin posibila îndrăgire a acestei culori de către eul liric sau pentru că această culoare are o dublă semnificație atât de

calm și spiritualitate, cât și de tristețe și singurătată.

Epitetul „poveștile albastre” ne duce cu gândul la copilărie, dar și la romanul lui Novalis intitulat „Heinrich Von Ofterdingen”, al cărui erou principal Heinrich era un artist rătăcitor, pornit în căutarea „florii albastre”, ceea ce reprezintă de fapt simbolul dorului nemărginit. Reluarea acestui epitet la începutul și la sfârșitul poeziei concretizează prezentarea atmosferei mirifice a tărâmului de spiriduși și zâne. Ultimul vers al poeziei „iubesc poveștile albastre”, prin verbul la timpul prezent se immortalizează acest moment fiind receptat precum o încăpățănare din partea eului liric de-a fi mereu adeptul, ocrotitorul și legiferatorul poveștilor indiferent de ce vor zice oamenii din jur.

Titlul indică revenirea la copilărie sau nedespărțirea adolescentului de ea, fiindcă această perioadă este legată de relatarea poveștilor și păstrarea amintirilor inedite din viața oricărei ființe umane.

Poezia are versurile clasice regulate, fiind structurate în 19 catrene cu rimă încrucișată.

Eul liric este personalizat sau individualizat, lucru sesizat prin verbele la persoana I singular: „sunt întrebată”, „place”, „pasă”, „să cred”, „ascult”, „iubesc”; pronumele personale: „îmi”, „mi”, „mă”, „mine” și adjectivul pronominal posesiv: „mea”.

Motivele sesizate în cadrul poeziei sunt: poveștile, spiridușii, zânele, piticii, dragostea și banii.

Incipitul poeziei debutează cu primul catren care înfățișează o adresare retorică din partea eului liric „sunt întrebată pentru ce / iubesc ca un copil aceste povești albastre” având ca destinatar cititorii. Aici observăm prezența unei comparații simple „iubesc ca un copil”, iar amestecul de nemulțumire din primele versuri împreună cu această figură de stil solidifică starea de tristețe a eului liric. Totodată se creio-

nează incompetența oamenilor de-a înțelege sensul și farmecul poveștilor, dar aici se mai are în vedere incapacitatea oamenilor de a se aprofunda în spiritualitatea copilărească de care s-au ciocnit cândva. Așadar în versurile următoare eul liric ne oferă motivația alegerii poveștilor: „îmi place tot ce e / minunăție de poveste”, se fixează prezența epitetului metaforic „minunăție de poveste” care are acea forță de a accentua argumentul eului liric. Prin urmare cu ajutorul acestui epitet se constată izolarea eului în lumea de basm, lume de care eul liric nu vrea nicicând să se despartă, fiindcă pentru el această lume este un tot întreg, o parte imensă din ființa sa.

Al doilea catren se începe cu repetarea verbului la timpul prezent și a pronumelui personal din primul catren „îmi place”. De aici continuă menționarea ființelor reprezentative mitologiei românești populare cum ar fi: spiriduși, zâne, dar și a personajelor din basme: pitici. Prin verbul „îmi place să cred”, eul liric a hotărât să schimbe topica primelor două versuri pentru a ocoli enumerația, totuși se amplifică ideea exprimată de el, având predilecția pentru povești. Prin verbul „ascult”, „să îngâne” și substantivele: „concerte”, „glasuri mici” se creionează o imagine auditivă, ce evocă asistarea eului liric la concertele ființelor fabuloase.

Epitetul cromatic propriu-zis „verzui pitici” are rolul de-a sugera inocența acestor ființe. Alegerea formei de „verzui” pentru verde răscolește o imagine ludică pentru caracterizarea acestor ființe.

Epitetul simplu „glasuri mici” schițează o stare de liniște, mirifică sufletului eului liric.

Cel de-al treilea catren se manifestă prin adverbul relativ „când”. Eul liric își compară gândul ca o „pasăre fără oprire”, lucru indus din primele două versuri. Călătoria prin intermediul gândului evocată cu verbul „plimb”, ceea ce conturează imagi-

nea vizuală a iernii „seri de iarnă”. Epitetul metaforic „țara de închipuire”, adică poveștile reflectă o stare atât de bucurie, cât și de frică, așadar reiese că starea de spirit a eului liric oscilează între cele două sentimente opuse. Prin urmare se stabilește o trecere de la planul realității, aderare la povești din prima strofă, la planul ludicului în cea de-a doua strofă, ajungând la planul meditației în cea de-a treia strofă.

În strofa a patra se consemnează faptul că sufletul eului liric necesită a fi „umplut” precum „ungherele din lume”, de-a întregul, nerămânând fără de nici un colțișor gol de acea substanță ce se numește „poveste”. Povestea însemnând pentru eul liric nu altceva decât o sevă a vieții ce-i redă un sens existenței sale. În următoarele versuri se conturează locuțiunea adverbială „nevoie mare”, care fixează niște însușiri zglobii spiridușilor. Sintagma „buni de glume” s-ar egala cu expresia frazeologică „buni de gură”, mascându-se numele unor creaturi limbute, dar care știu să facă glume.

În cea de-a cincea strofă, eul liric descrie menirea poveștilor în viața noastră. Toate lucrurile ce sunt descrise din basme prind „viață și cuvânt”, adică se materializează, oferindu-ne nouă, oamenilor, un exemplu și anume că acolo o lume mai bună există. Adjectivul la gradul comparativ de superioritate „mai bună” sesizează compararea din partea eului liric cu privire la lumea reală, lumea dură a oamenilor. Simultan se edifică superioritatea lumii ființelor mitologice, fiindcă acolo toate viețuitoarele trăiesc într-o înțelegere deplină, lucru întocmit prin personificarea „pomii se plâng la vânt” și „fluturii la flori vorbesc”. Așadar observăm comuniunea dintre ei, care se bazează pe o desăvârșită relație de prietenie, ajutorare, dar cel mai important totul se axează pe ideea de ascultare și răbdare, însușiri ce multor „homo sapiens” le lipsește.

În strofa a șasea se remarcă prezența unor forme populare ale cuvintelor „fiece”, „vroi” pentru formele literare „fiecăre”, „a vrea”. Acest fapt plasează cadrul poetic într-un secol îndepărtat precum cel antic sau poate medieval, atunci când se făceau minuni. „Palatul mic” reprezintă acel cerc restrâns al universului magic din povești, adică un ansamblu de viețuitoare ce sunt denumite de eul liric prin intermediul epitetului simplu „vesel roi”. De ce roi? Deoarece ecoul vocilor lor răsună și până în prezent în viața copiilor, ajutându-i pe cei din urmă să-și îmbogățească imaginația și spiritul, dar nicicând să nu fie induși în eroare de feeria acestei lumi, eul liric menționând „fără vreun gând de șiretlic”.

În catrenul al șaptelea se atrage atenția asupra noii ipostaze a eului liric, aceea de urzitor de povești. În general, eul liric își acceptă noua ipostază recunoscând-o, dar și confirmând-o prin *fără să roșesc*. Se constituie preferința eului liric pentru cuvintele din registrul popular: „înăluntru”. Însă acel detaliu ce nuanțează o sinceritate deplină din partea eului liric este recunoașterea poveștii sale fiind „frumoasă”, dar „stângace”. Așadar, perfecțiunea nu poate fi atinsă, eul liric având de lucrat asupra acestui aspect.

În strofa a opta se produce o atmosferă mai cumplită, deoarece avem plâsmuită imaginea căpcăunilor și a căpcăunițelor, ființe din mitologia populară românească cu trup de om și cap de câine, care mâncau oameni, în poezie ei mănâncă „copilași”.

În primele versuri putem face o paralelă între „preafrumoasele domnițe” și „preafrumoasa fată” a lui Mihai Eminescu din poemul „Lucefărul”. O altă similitudine se poate întocmi între „uriașii”, care în mitologia greacă veche erau „titanii”, dar în mitologia românească privind furtul „preafrumoaselor domnițe” erau „zmeii”. Așadar „uriași” au mai multe denumiri, în funcție de cultura unei anumite țări la

care facem referire. Indiferent că s-a folosit diminutivul de „căpcaunițe”, această dezmiardare nu le modifică condiția lor de personaje negative. Uriașii sunt totuși niște personaje juste care respectă dreptatea în lume, înghițindu-i doar pe „răii copilași”. Adjectivul „răii” denotă situația gravă în care pot fi unii copii, iar acest comportament neadecvat aduce pedepsirea lui.

În cel de-al nouălea catren avem înfățișate niște personaje diferite de cele precedente cum ar fi „pricolici” și „silfele”. Pricolicii au dublu sens, atât de duhuri rele, ce se transformau oamenii după moarte și luau înfățișarea unor animale, cât și de copii neastâmpărați. Sifele în mitologia popoarelor germanice erau niște duhuri aeriene, ușoare, foarte agile ce întruchipau elementul aerului. Un alt cuvânt polisemantic „clopoței” are sens de obiect, dar și de floare. Tot aici se schițează o imagine auditivă prin „sunând clopoței”, „horă”, mai apare și imaginea vizuală a participanților la „horă”. Prin urmare avem un tablou al bune înțelegeri dintre pricolici și silfele, ceea ce duce la stabilirea armoniei între aceste duhuri.

În catrenul al zecelea, eul liric ne pictează un tablou romantic al unor îndrăgostiți. Iubiții stau în grădină sub o „magnolie”, de aici deducându-se statura lor mică, liliputană. Acești amorezați sunt „Oberon” și soția sa „Titania”. „Oberon” este în literatura medievală și renescentistă regele zânelor, iar soția sa este regina acestora. În al treilea și al patrulea vers se remarcă faptul că „Titaniei Oberon suspină / Cuvinte dulci și ea-l ascultă.” Epitetul „cuvinte dulci” semnifică căldura și afecțiunea pe care o poartă regele pentru regina sa, iar amănuntul că-l ascultă, denotă că Titania își iubește și respectă soțul, în cele din urmă ei reprezintă un adevărat cuplu de amorezați.

În strofa a unsprezecea avem prezență ipostaza eului liric, de creator „umplu și codrii și câmpii” cu animale sălbatice,

fixându-se o asemănare între eul poetic și Noe. Eul deținând o putere supranaturală hotărăște să le ofere animalelor abilitatea de-a vorbi și tot el le dă plantelor „limbajul care / e-al lor și e din poezii”, de aici transmitându-se ideea că pentru eul liric, florile vor avea același rol de-a ne înfrumuseța și de-a ne înmiresma natura, însă ca o menire sau o prorocire din poezie, ele vor fi mereu iubite de ființele romantice. Va să zică, la fel ca poezia, florile vor fi mereu un desfătător al sufletului uman.

În cel de-al doisprezecelea catren, „privești nemiintâlnite” vin să-l înveselească pe eul liric. El este un spectator al unor arhitecturi ce se edifică în fața ochilor lui. Se întocmesc niște imagini vizuale a unor posibile palate: „turlle din comori clădite” și „baghete de aur, fermecate”. Epitetul general „comori clădite” și „baghete fermecate” și epitetul metaforic „baghete de aur” consolidează grandoarea și măreția edificiilor din povești.

În cea de-a treisprezecea strofă, eul liric mărturisește că povestea nu este decât „o lume doar de fantezie”, față de copilăreasca poezie deducându-se plasarea poeziei pe un pedestal inferior poveștii. În opinia eului liric, poezia nu este decât o simplă abstracție „ce calea-n ceruri despică!”, exclamația retorică are rolul de-a demonstra admirația eului pentru poveste, acordându-i un rol semnificativ în educarea și cultivarea oamenilor.

Cea de-a paisprezecea strofă urmează cu explicația eului liric pentru predilecția poveștii. „Bunii”, adjectiv substantivat ce semnifică oamenii buni, după viziunea eului aceștia sunt răsplățiți. „Relele”, adjectiv substantivat are înțelesul de fapte rele, eul rectifică amănuntul că acestea sunt oricum pedepsite mai devreme sau mai târziu. În cadrul mediului fantastic nu există păcate „ce-i fără pată” și toți, chiar dacă ar fi diferiți sunt uniți prin inimi. Prin urmare, eul liric egalează toate viețuitoarea-

rele, nimeni nu este superior celuilalt și nu contează ce puteri și forțe miraculoase posedă.

În cel de-al cincisprezecelea catren se constată o deziluzie survenită din partea eului liric la fel cum el se miră „Vai, aste lucruri sunt în tâmplă / Totuși, prefaceri se întâmplă, / Dar secolul nu se mai miră:”. Personificarea „secolul nu se mai miră” pomenește de indiferența și nepăsarea oamenilor față de nemărginita delectare a lecturii și învățătura pe care ne-o oferă poveștile.

În catrenul al șaisprezecelea, eul ne atenționează asupra continuării ideii sale din strofa anterioară și anume că suntem nepăsători față de lucruri superioare nouă. Un catalizator ce ne marchează ființa este „morală povestirii”. Această atenție exclusivă pentru morală ne determină să conștientizăm ipostazele interpretării unei povești la diferite vârste. Esențial este să fim deschiși prin cuget și suflet în receptarea mesajului, luând aminte la sfaturile din povești chiar dacă par la suprafață banale.

În cea de-a șaptesprezecea strofă, eul liric ne schițează tema dragostei. Interogația retorică „Poți crede în nedespărțire, / Când dragostea e fugărită / Și-i pasăre în prăbușire?”, exprimă un sentiment puternic de deznădejde și decepție privind dragostea. Eul liric percepe dragostea grăbită, aflată în dizgrația oamenilor, deoarece își pierde din puritate. Detaliul pierderii castității este continuat în strofa a optsprezecea. Aici, eul liric sesizează că „neprihănirea se vinde” ceea ce reprezintă un lucru mârșav, întrucât „în aceste vremuri doar zeu e Banul”. Deci, banul ocupă un loc de cinste, „având avere strânsă cu toptanul”, adică avere agonisită cu grămada, ceea ce subînțelege deprecierea acestui minunat sentiment în fața zeului Ban.

În cele două strofe menționate mai sus se poate raporta o abatere de la planul poeziei. Acest chip fiind un manifest în care eul liric insistă la supremația poveștilor albastre.

Finalul poeziei se încheie cu ultima strofă: „Ce-mi pasă dacă rîd de mine, / De dragile-mi scorniri fantastice”, eul liric este ferm convins că nu are importanță pentru omul de creație ce gândește lumea, primordială este universul propriilor plăsmuiri. Exclamația retorică este însoțită de o adresare retorică: „Pe legea mea, cui nu i-i bine!” are o valoare de-a fortifica încăpățănarea eului liric, dar și de-a evidenția admirația pe care o poartă pentru povești. Această admirație însemnând o regulă, o lege, prin urmare pentru eul liric, „poveștile” reprezintă un lucru sfânt aflat în antiteză cu dragostea care este efemeră și coruptă.

În concluzie se poate afirma cu o adevărată rigoare că opera lui Hasdeu este o capodoperă ce însumează erudiția acestei tinere poete, care, la 17 ani, compunând această poezie se poate deduce vasta erudiție: cunoașterea în profunzime a mitologiei românești și cea a popoarelor germanice. Poezia se clasează în perioada de apogeu a creației sale și reflectă o anumită tentă spre romantism, dezvoltată în urma studierii operelor din literatura universală ai căror scriitori sunt: Goethe, Novalis, Lamartine, Musset și Victor Hugo – scriitorul care i-a servit drept model artistic. În acest univers liric, poeta împărtășește dragostea sa pentru cugetări, filosofând pe baza temei iubirii, negăsindu-i acesteia rostul în lume, fiindcă ea și-a pierdut valoarea în timp devenind impură și depravată. Chiar dacă nu a cunoscut acest sentiment de dragoste, poeta este convinsă că unica sa precădere sunt „poveștile albastre”.

Ecaterina LOZOVAN, studentă anul III,
Facultatea de Litere, Specialitatea: Limba
și literatura română și limba engleză,
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

Sentimentul de patriotism la B.P. Hasdeu

(în poezia *Frunzele*)

Frunzele

B.P. Hasdeu

Bubuie furtuna,
Una câte una
Frunzele răpite
Cad și rătăcesc
Arborul suspină,
Însă nu se-nchină,
Înfruntând ispite
Pieptu-i bărbătesc!
Și la primăvară,
O verdeață iară
Mugurind îmbracă
Falnicul stejar;
Vântul urlă-geme,
Trunchiul nu se teme,
Foile când pleacă
– Altele răsar!

* * *

Arboru-i ideaa,
Frunzele-s aceia
Ce-nviază țara
Și-o ridică sus:
Când furtuna muge
Și fricosul fuge,
Alții iau povara
Celor ce s-au dus!

Cultura română cunoaște un număr mare de personalități inedite, remarcându-se printr-un simț aparte al receptivității la nevoile societății. Fiecare a contribuit la consolidarea acestei culturi și la valorificarea faptelor istorice. Elogiu caracterului rezistent și perseverent în istoria neamului român a fost adus și de Bogdan Petriceicu Hasdeu. În acest sens, Bogdan Petriceicu Hasdeu a scris mai multe poezii bazate pe evenimente și fapte istorice prin care, în chip miraculos, edifică o națiune ghidată în timp de o noblețe neobișnuită, indiferent de împrejurări..

„Hasdeu e un spirit prin excelență de Renaștere și, ivindu-se printre post-patruzeiști, continuă orientarea ideologică și preocupările generației anterioare, reprezentând tipul exemplar al intelectualului cu posibilități multiple de afirmare la care visau cei de la 1848. Hasdeu reprezintă, totodată, expresia cea mai înaltă a erudiției și multiplicității de însușiri creatoare, în constelația alcătuită pe plan național – împreună cu el – de un Cantemir, Heliade, Iorga, Călinescu”. [G. Munteanu, *Introducere la vol. „B.P. Hasdeu, Scrieri alese*].

Poezia *Frunzele* este scrisă dintr-o agitație patriotică neobișnuit de puternică. În linii generale, *Frunzele* este un itinerar istoric al poporului român, dar, în același timp, sună ca un manifest ideologic al poetului, purtat de patosul unui luptător înverșunat împotriva inechității sociale. Rămâne a fi un text liric de forță până în prezent, deoarece Hasdeu prin vers declară semnificativ „nu voi face politică militantă, ci numai de

principii", demonstrând înfocare și entuziasm patriotic și democratic.

Poezia place într-un termen scurt, din cauză că scriitorul investește în versuri o uriașă forță afectivă. Lectorul trăind stări puternice de demnitate, credință și speranță din abundență, de durere și tristețe, sau chiar convingeri ale unui prezent dezolant și ale unui viitor nestabil. Pentru a putea aprecia la justa valoare prezentul este nevoie să amintim de un trecut tumultuos, un trecut cu miros de sânge, fiindcă scopul poeziei îl constituie „descifrarea a tot ceea ce a rămas mai obscur în cripta trecutului național. În poezie descoperim setea cosmică a eului liric de „origini” și de „cunoaștere totală a realității” „depășește simplul devotament pentru cauza românească”, opina Mircea Eliade [în *Introducerea la Hasdeu*, scrieri literare, morale, politice, tom. I, p. XLI.]

Pornind de la cele relatate mai sus, poezia hasdeiană se include în poeziile cu tematică patriotică, altruism de țară, de neam, care ar oscila între identitate națională, migrație, instabilitate politică și depărtarea de origini, tradițional.

Mesajul poetic al textului *Frunzele* păstrează ideea dictonului francez *Liberté, Fraternité, Egalité*, sugerând aspirația poporului român spre un ideal, spre realizări de înaltă ținută, ținându-se cont de contextul social-politic potrivit.

Poezia lirică *Frunzele* este bogată în motive literare, care ne conturează imaginea unei mișcări naționale, tribulațiile poporului nostru prin timp, dar și forța lui.

Titlul *Frunzele* sugerează ansamblul unei colectivități unite într-o singură faptă și un singur gând: „Frunzele-s aceea/ Ce-nviază țara/ Și-o ridică sus”. Verbul „înviază” descrie „frunzele” ca simbol al fericirii și prosperității.

Motivul central al poeziei este *arborele*. În jurul acestui motiv plonjează întreg subiectul și drama unui neam.

Arborele în literatură este văzut un „axis mundi”, înlesnind comunicarea, legătura între noile generații, subînțelegând prin pronumele nehotărât „alții” și vechile generații, strămoșii, prin expresia „celor ce s-au dus”. Arborele este un simbol al vieții într-o permanentă evoluție, în ascensiune, desemnând verticalitatea poporului, care constituie indici ai unui program valoric adaptat principiilor sociale.

Stejarul este un simbol, motiv al divinității, investit în privilegiile supremei Creații cerești. Stejarul este sinonim cu forța, semn al nemuririi și trăiniciei. Ramurile dinspre vârf, atrase de lumina cerului arată credința în izbândă, o manifestare a transcendenței, a puterii, a perenității, a sacralității, ceea ce numai cel puternic și divin poate atinge. Spre perfecțiune pe poporul român îl motivează curajul, spiritul „Înfruntând ispite/ Pieptu-i bărbătesc” și motivul, idealul de supraviețuire „Foile când pleacă-/ Altele răsar!” Nu întâmplător poetul găsește similitudini dintre popor și stejar.

Stejarul este copacul ales de Dumnezeu pentru Crucea lui Iisus Hristos. Iubirea față de oameni l-a făcut pe Dumnezeu să-și sacrifice unicul fiu, întărindu-l în fața trădării și a morții. Lemnul stejarului a fost forța și cel ce l-a susținut pe Domnul nostru, împărțind cu El din trăinicia sa.

Astfel, imaginea stejarului din poezie numește o serie de particularități apropiate românilor: gloria, virtuozitatea, curajul, vitejia. Toți făcând un sacrificiu, stejarul pentru lemnul crucii, Iisus Hristos dăruind viața veșnică omenirii, călcând moartea pentru păcatul lor și strămoșii jertfindu-și viața pentru libertatea, pacea lăsate urmașilor lor.

Poezia lirică vizează artistic imagini reale create cu plasticitate de către poet, sesizând viața necruțătoare, lucidă în acord cu dezvoltarea socială reală a „frunzelor”, a poporului român.

Suspînul ține de spectrul afectiv al umanității, de unde remarcăm o sensibilitate deosebită. Cuvântul „suspîn” conține în semnificația sa o stare de greutate. Stare afectivă adânc resimțită de întreaga ființă a eului exprimată prin verbele „bubuie, urlă-geme”, care acutizează starea eului, însă nu știrbește optimismul organic al ființei sale.

Strofa „Bubuie furtuna,/ Una câte una/ Frunzele răpite/ Cad și rătăcesc” stabilește împrejurările vremii, care nu sunt dintre cele mai favorabile ascensiunii spirituale ale omului. Omul proiectat în versurile citate putem să îl comparăm cu omul pierdut în gânduri, în marea avalanșă a vitregiilor vremii. În pofida ostilităților create de împrejurări speranța „frunzelor” nu moare. Odată cu „primăvara” renaște și ea, amestecându-se, topindu-se jertfa și dragostea, moartea și învierea.

Imaginea vizuală „O verdeață iară/ Mugurind îmbracă/ Falnicul stejar” expune culoarea speranței atribuindu-se dorințele unui trai decent: o liniște și o libertate perpetuă. Poporul reprezentat prin „frunze” nu obosește să arate optimism și o dragoste eternă în scopul său. Prin personificările frunzelor și arborelui „verdeață” este expresia nădejdiilor, demnității și a comuniunii dintre om – natură – cosmos, tinderea spre veșnicie.

În spiritul și limbajul său, Hasdeu vorbește despre poziții politice, democratice, referindu-se la drepturile țaranului lipsit de pământ. Cât mai era nădejde, autorul cere mereu și mereu o schimbare a realității esențiale, îndeamnă poporul spre unire și tratarea Ideii mari.

În strofa „Arboru-i ideea, /Frunzele-s aceia/Ce-nviază țara/ Ș-o ridică sus” arborele înglobează sensuri profunde și filosofice. Eul liric compară arborul cu Ideea, care, după Platon, Ideea este un termen generic dat formei de cunoaștere logică, în cazul nostru cognoscibilității se da

valoarea, relațiile și individualitatea unui grup social. Conform lui Platon Ideea este modalitatea de cunoaștere a lumii, citez „planul existenței sensibile este acela al realității aparente, accesibilă cunoașterii prin simțuri, lumea Peșterii care fundamentează opinii; planul existenței inteligibile este acela accesibil doar cunoașterii de tip rațional, lumea din afara Peșterii, lumea Formelor Pure, lumea metafizică a realității esențiale”. (A. Flew. Dicționar de filosofie și logică).

Limbajul poetului este marcat de intonație, coerență în viziuni, opacitate amestecată cu lizibilitate la nivel semantic, conținând raportul comuniunii natură-om.

Predomină vocalele în cuvinte ceea ce asigură textului liric plasticitate și efecte stilistice. Vocala *u* le dă imaginilor artistice din poezie o greutate, emite zbulciumul, suspînul, drama eului care devine din ce în ce mai greu de dus „furtuna, bubuie, suspînă, urlă”.

Rotunjirea imaginilor se face prin uzul vocalei *o*. Vocala *o* are funcția de a diminua din intensitatea problemelor și a privi cu ochi tare deschiși peste ispite, insistând asupra unui timp mult mai bun: „O verdeață”, „și-o ridică sus”, „Foile când pleacă-/ Altele răsar”. Eul evidențiază o fermă atitudine critică a omului în raport cu societatea. Din acest motiv dispar ferveții apărători în persoana românului.

Invariabil, când e să se ajungă la concluzii globale, sau mai puțin globale, despre Hasdeu se caută superlative, caracterizări frapante, spre a fi cât de cât în acord cu această apariție atât de puțin obișnuită în cultura noastră.

În ordinea generalizării a concepției sale, misiunea omului constă în a fi ostil oricărei unilateralități, a contribui și la afirmarea propriei națiuni pe plan european, dar implicit și la apropierea dintre popoare: „căutând totdeauna adevărul numai pentru adevăr”, zicea B.P. Hasdeu.

Pentru Bogdan Petriceicu Hasdeu poezia este, înainte de toate, un act social, o prezență vie în actualitate, o continuă angajare în promovarea și dezvăluirea adevărului și a umanului, deoarece poezia lui comunică omului despre constanța ființei umane, despre amprentele istoriei asupra evoluției neamului român, despre obligații și responsabilități, îl învață să cinstească Patria și neamul, îl ajută să prețuiască frumosul și curajul, îl face să simtă și să înțeleagă mai profund noțiunea de neam, de identitate națională.

Hasdeu posedă până la virtuozitate arta de a ațâța curiozitatea, de a irita și de a amâna, de a lăsa pe cititor în prada celei mai furioase nevoi de a afla imposibilul.

Bogdan Petriceicu Hasdeu e un adevărat valorificator al frumosului, al sentimentelor patriotice. Numai o conștiință care posedă judecata valorii și care ea însăși e creatoare poate cunoaște și realiza, la rândul-i, o valoare autentică.

Prin urmare, poezia învață că doar prin unirea forțelor se ridică sus orice, iar dacă mai și lupți pentru atingerea scopului atunci devii parte componentă, indisolubilă din „arborul”.

Bogdan Petriceicu Hasdeu se remarcă drept un spirit mesianic, care a lăsat cititorului contemporan o sursă solidă și bogată în fapte istorice. Forța de sugestie și de aluzie la schismele timpului crește împreună cu noul vers.

O doină postumă de B.P. Hasdeu

Nu aveam o șchioapă de pământ să-mi fie
Locul meu... acuma-mi stăpânesc mormântul;

Și nu îndrăznește ciocoiul să vie
Să-mi stoarcă pământul!

Alergam ca vită, mânat de poruncă...
Mă desfăt acuma-n tihna boierească;
Ar vrea și nu poate ciocoiul la muncă
D-aci să m-urnească!

Mă bătea boierul... acum nu mă bate

Maxim SIMION, student anul IV, Facultatea de Litere, Specialitatea: *Limba și literatura română și limba engleză*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

Nici vântul, nici raza fierbintelui soare;
Timpul n-a șters încă semne de pe spate,
Dar nu mă mai doare!

Îmi lipsea cămașa pe ger și pe ploaie,
Când ședea ciocoiul lângă caldă-i vatră;
Acum port o haină care nu se moaie:
Țărână și piatră!

Frații și copiii, ce-au rămas în gheară,
Din a lor durere auzindu-mi cântul,
De la ciocoime atâta să ceară
Cât mi-a dat mormântul!

Bogdan Petriceicu Hasdeu a fost un scriitor și filolog român din familia Hâjdău, pionier în diferite ramuri ale filologiei și istoriei românești. Poezia lui însă nu a fost mult apreciată, totuși aceasta nu poate fi ignorată, căci lucrările lui se înscriu prin duritatea de exprimare și printr-un gust acerb pentru adevăr. Pentru Hasdeu, poezia este o luptă dintre viață și moarte, ca tot ceea ce a făcut el, totul a fost o luptă până la ultima răsufare, o luptă de dragul patriei, pentru valorile naționale, pentru

culturalizarea moralei românești. Poezia lui este o poezie cu voce forte, energetică, în care se promulgă un ideal al patriei. Chiar dacă uneori pare prea dură, totul e justificat, căci numai așa se putea transmite un mesaj către un cititor mai pasiv, dar e adevărat, unora le este mai pe plac duritatea.

Timpurile erau grele, românul abia ieșea din negura dominației răului. El și-a iubit mult țara, poporul, înțelegând foarte bine prin ce greutatea treceau țărani, din cauza asta a și criticat ciocoii în mai multe versuri, dar venind și cu multe alte servicii în favoarea neamului. Vorbind de poezia lui, Hasdeu și-a caracterizat-o prin următoarele rânduri:

*O poezie neagră, o poezie dură,
O poezie de granit,
Mișcată de teroare și palpitând de ură,
Ca vocea răgușită pe patul de tortură
Când o silabă spune un chin nemărginit.*

În aceste puține rânduri se concentrează tot universul poetic al poetului, el tinde să-și prezinte ideile sub o formă dură, în care tortura apare ca o groază, de frică de a nu reuși să găsească forma pură a adevărului – cuvântul. Totuși, chiar de crează o poezie neagră, tendința lui este crearea unei poezii a sufletului, o puritate ce să promulge binele. Astfel, în 1873 îi apare volumul de poezii intitulat *Poesie*, care cuprinde poezii ocazionale, fabule, poezii sociale și politice, precum și o traducere din *Tristele* lui Ovidiu. În acest volum se regăsește și poezia *O doină postumă*, care datează încă din 1864, anul în care a fost adoptată reforma agrară, o măsură luată de guvernul Mihail Kogălniceanu în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, prin care țărani clăcași erau eliberați de obligațiile față de boieri și erau împroprietăriți cu pământ. A fost primul pas către începerea procesului de modernizare a statului român și, cu toate că a avut numeroase

lipsuri, a rupt legăturile cu economia și societatea de tip feudale. Hasdeu, deși a fost descendent al unei vechi familii boierești, a sesizat importanța acestei reforme, ba chiar mai mult, din tinerețe înțelegea importanța și beneficiile pe care le va aduce eliberarea țăranilor de sub mână aspră a moșierilor. El opta pentru dezvoltarea patriei, pentru îndreptățirea țăranilor. Astfel, *O doină postumă* este poezia acelor timpuri, lucrare ce reflectă drama țăranilor și mișelia ciocoilor.

O doină postumă, este una dintre lucrările lui Hasdeu, în care acesta apare ca un adevărat luptător pentru dreptate, pentru cauza țăranului. Poezia cântului din pământ, o poezie socială. Titlul ne sugerează direct esența și miezul lucrării – o doină lăsată ca bilet de după moarte, ca un recviem cântat din pământuri. Doina este creația specifică sufletului nostru român, prin care se exprimă în mod direct sentimentele de jale și tristețe, de revoltă și ură împotriva asupritorilor. Autorul prin titlul poeziei ne sugerează, ne induce direct într-o atmosferă folclorică, a vetrei de la sat, în care se zugrăvește o realitate dură a poporului român, anume al țăranului asuprit de moșieri. Însă nu este vorba de o doină propriu-zisă, ci de o *doină postumă*, ceea ce ne sugerează o fatalitate a țăranului plin de nevoi, care își cântă durerile după moarte.

Poezia este structurată în cinci catrene. Prima și ultimele două strofe au o rimă încrucișată, pe când în strofa a doua și a treia depistăm un specific al poeziei populare – monorima – cu scopul de a accentua factura populară a poeziei, a esenței de doină.

Prima strofă este introductivă, căci, chiar din primele două versuri depistăm miezul doinei, motivul cumplit de jale a eului: „Nu aveam o șchioapă de pământ să-mi fie/Locul meu... acuma-mi stăpânesc mormântul”. Eul liric își cântă jalea cea mai

mare, nepuțința de a avea în proprietatea sa măcar o palmă de pământ, de aici și sesizăm care e tema generală a poeziei, tema este cea a pământului, dorința țăranelui de a avea măcar puțin pământ. Ultimele două versuri ale primei strofe vin cu impulsivitate înverșunare, în care eul liric își strigă nedreptatea și chiar apare cu un glas de victorie împotriva ciocoiului: „Și nu îndrăznește ciocoiul să vie/Să-mi stoarcă pământul!”. În prima strofă depistăm corelația dintre lexemele *pământ* și *mormânt*, care în esență reprezintă același lucru, lăcașul pe care îl năzuia bietul cântăreț al doinei. Prima strofă ne lasă cu un înțeles pozitiv chiar de mesajul ne ajunge postum, căci pământul rămâne celui ce l-a dorit cu prețul existenței sale umile.

În următoarea strofă simțim și mai mult glasul revoltător al eului. Se conturează mai multe imagini ale suferințelor prin care eul apare nedreptățit: „*Alergam ca vită, mânat de poruncă*”. În acest prim vers observăm că autorul a recurs la comparația „*alergam ca vită*”, pentru a reda cât mai tragic realitatea acelor vremi de asuprire a țăranimii, când și animalele erau mai îngrijite și respectate decât un țăran. Următorul vers este unul de biruință, căci eul se vede eliberat de teroarea boierilor: „*Mă desfăt acuma-n tihna boierească*”, odată cu pământul țăranul se poate vedea în liniște, ocrotit și nu mai depinzând de boier. Ultimele versuri vin ca un elogiu, ca un strigăt de victorie: „*Ar vrea și nu poate ciocoiul la muncă/D-aci să m-urnească!*”, boierul nu mai are putere asupra celui care își cânta doina, nu-l mai poate exploata.

Cea de a treia strofă este ilustrată într-o manieră mai abstractă față de cele prime două strofe. Eul liric continuă să retrăiască tot calvarul timpurilor trecute, dar, totuși se vede scăpat de biciul ciocoiului: „*Mă bătea boierul... acum nu mă bate*”, boierul nu-l mai poate maltrata cu nedreptate și bestialitate, căci acesta nu

mai are dreptul asupra eului. Interesant apare următorul vers ce ne indică noul așezământ al celui ce plânge timpurile amarnice prin care s-a chinuit, căci: „*Nici vântul, nici raza fierbintelui soare*”, nu-l mai pot atinge odată cu obținerea palmei de pământ. Pământul mult dorit este cel care îl ocrotește acuma pe eul liric, ca o răsplată pentru cele suferite. În ultimele versuri ne apar și dovezile ce elucidează cele cântate de eul liric – semnele ce nu se șterg nici cu timpul – totuși, acesta triumfă: „*Timpul n-a șters încă semne de pe spate, / Dar nu mă mai doare!*”, odată cu dreptatea făcută, cu viitorul asigurat, eul uită și de durere, uită și cântă o doină din pământuri pentru cei rămași în viață.

Următoarea strofă continuă cu urgia celor suferite. Aici depistăm și comparația dintre țăran și ciocoiul nesimțit: „*Îmi lipsea cămașa pe ger și pe ploaie, Când ședea ciocoiul lângă caldă-i vatră*”, aume în aceste versuri se poate simți un sentiment de compătimire pentru eul liric, pentru soarta dură pe care au avut-o generații de țărani, pe când boierimea se desfăta în casele lor fără de măsură. Însă ultimele două versuri sunt revelatoare, în care înțelegem, chiar de au fost suferințele așa de nesuferite, eul se cunoaște a fi înduișat odată cu trecerea în pământ: „*Acum port o haină care nu se moaie/Țărână și piatră!*”, tortura s-a sfârșit, acum pământul îi oferă și adăpostul de la frigurile vremii, nu mai poate fi chinuit și lăsat în drumuri de mișelul de moșier, căci haina îi este pământul, mormântul ce îl ocrotește de rele, semnul de amintire că a trăit și el pe pământ, o memorie pentru generațiile viitoare, să nu uite poporul de trecut, de timpurile rele, în care țăranii erau scuipați și călcați în picioare de ciocoi.

Ultima strofă e de o revoltătoare intensitate, unde nu se cunosc marginile durerii. În ultimele versuri cunoaștem ideea și concluzia, dar și motivul operei, care a fost exprimată prin cânt, prin doina ce e pro-

prie poporului nostru. Ideea se conturează la necesitatea de a împroprietări pe țăran cu pământ, de a se oferi libertatea pe care o merităm cu toții, indiferent de statutul social. Realitatea dură totuși continuă pentru urmași ca o amintire: „*Frații și copiii, ce-au rămas în gheară, / Din a lor dure-re auzindu-mi cântul!*”. Anume prin cântec, eul poate ajunge la generații și generații cu mesajul său de durere și de avertizare. Prin cântul eului nu se înțelege renunțarea la luptă, din contra, prin urmașii săi, acesta continuă să ceară pământul prin îndemnul celor rămași în lume: „*De la ciocoime atâta să ceară / Cât mi-a dat mormântul!*”. Astfel, mormântul este dreptul fiecărui țăran, mormântul simbolizând pământul, și a cere, e adevărul. Din acest motiv, fiecare strofă se termină cu o adresare revoltătoare, mesajul rămânând la „*!*”.

În concluzie, menționăm că opera lui Hasdeu apare ca un îndemn țăranilor, un imbold spre a-și cere pământul: „*o șchi-*

oapă de pământ!”, altfel spus, drepturile. Pământul semnifică liniștea țăranului, evadarea din ghearele ciocoiiului: „mă bătea boierul”. Pământul semnifică eliberarea, rădăcinile dreptății și ocrotirea de toate nedreptățile. Astfel, „Geniu de înspăimântătoare vastitate, Hasdeu și-a cheltuit puterile sale creatoare cu o nepăsare pe care numai un prinț, un romantic și un erou ca el și-o putea îngădui. Din tot ce ar fi putut crea, au rămas multe șantiere și foarte puține monumente. Dar planul acestor șantiere sunt suficiente să acorde semnificație istorică unei întregi epoci” (M. Eliade). *O doină postumă* reprezintă anume acest sacrificiu, prin care se cere dreptatea și înflorirea poporului român. Hasdeu a reușit mereu să picteze aceste realități prin creațiile sale, optând pentru iluminarea și culturalizarea maselor, pentru binele națiunii. Poezia lui va rămâne mereu o poezie a adevărului, a unui fapt istoric.

UN SEMINAR ALTFEL SAU ARCADIE SUCEVEANU ÎN DIALOG CU CITITORII

*Valeria PUȚINTICĂ, studentă, an. III,
Facultatea de Litere, Specialitatea
limba și literatura română și limba engleză,
Universitatea de Stat din Moldova*

La data de 20 noiembrie 2019 studențele Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova au avut șansa de a realiza un altfel de seminar decât acel clasic, un seminar realia, unul viu și dinamic. Ideea aparține stimatei doctor conferențiar Victoria Fonari. La Biblioteca Centrală, BM „B.P. Hasdeu”, în cadrul Cenaclului „Magia cuvântului” sala cu coloane ne aștepta cu microfon, cu proiector. A fost o lecție inedită în care am reușit să-l cunoaștem personal pe președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, poetul Arcadie Suceveanu.

Publicul număra peste o sută de cititori: elevii Liceului Teoretic „Hyperion”, Durllești, însoți de trei profesori de limba și literatura română, printre care era absolventa facultății noastre Natalia Secară; Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”; studenții de la Centrul de Excelență în Industrie Ușoară.

Inițial dna Victoria Fonari a prezentat succint expoziția de carte „Arcadie Suceveanu – Hidalgo al poeziei”. Și-a exprimat recunoștința pentru prefața la primul său volum de poezie *Zbor în antiteză* (2000) și

a accentuat contribuția ei în valorificarea creației lui Arcadie Suceveanu prin cartea *Proiecții ale mitului în creația lui V. Teleucă, L. Butnaru și A. Suceveanu* (2013).

La acest seminar au fost recitate, interpretate, analizate o serie de poezii de ale scriitorului îndrăgostit de Ch. Baudelaire de către Felicia Soltan, Natalia Pântea, Alexandra Perv, Iuliana Zaporojan. Iar mai apoi poetul Arcadie Suceveanu a răspuns la întrebări care dezvăluiau alte sensuri în interpretare. Recitate de însuși autorul ne-a răvășit sufletul – lucru atât de neordinar și de impresionant. Dacă în școală, și chiar la universitate, textele erau interpretate doar de elevi/studenți, acest lucru a fost realizat acum de cel ce știe cel mai bine „care sunt emoțiile eului liric”.

Filmulețele acompaniate de muzică, imagini metaforice și, nu în ultimul rând, versurile autorului nu au lipsit de la evenimentul atât de mult așteptat, fiind realizate de Victoria Lupașcu și Cătălina Cananău, iar întrebările acordate de public au fost cele care au fluidizat discuția până când s-a ajuns la privirea de ansamblu asupra lumii cotidiene, asupra lucrurilor ce definesc generațiile timpului de azi. Arcadie Suceveanu menționa: „Trăim timpuri monstruoase. Lumea s-a pragmatizat. E un sentiment dezolant să știi că lumea contemporană ție nu are nevoie de ceea ce fa-

cem noi, scriitorii”. De asemenea, recitalul domnului Suceveanu a creat o atmosferă paralizantă. Realizând această retrospectivă, îmi amintesc cât de multă liniște plană în sala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, acolo unde a fost lansată întrunirea noastră, acolo unde, nu erau doar studentele Facultății de Litere, ci și elevii Liceului „Prometeu Prim” și ai Liceului „Hyperion”. Poetul ne-a răspuns cald la toate curiozitățile noastre de studente, precum: „Care este cea mai memorabilă aventură a Dvs. din perioada în care ați fost student?” ori „Care este poezia preferată a dumneavoastră?” L-am asemănat pe Arcadie Suceveanu cu un povățuitor al lucrurilor bune, care nu a vorbit numai despre teorie literară, ci și despre viață, și despre ce e important în ea, și despre ce e de făcut cu ea. Tema tehnologizării nu a fost neglijată nici ea, ba dimpotrivă, am încercat să-i aflăm poziția scriitorului despre acest fenomen ultra grăbit, strecurându-i întrebarea: „Poate oare poetul să devină o mașină a poeziei?”, la care el ne-a răspuns: „Poetul adevărat nu se va transforma niciodată într-o mașinărie. Dacă nici în poezie nu mai ești sincer, atunci unde Dumnezeu să mai fii? Dacă nu ai despre ce scrie, mai bine taci, nu mai murdări foaia albă degeaba.” Prin filiera acestui seminar am aflat care este drumul postmodernismului adevărat, veritabil, re-

zistent în fața anilor nemiloși. Am învățat că postmodernist nu te poți numi numai fiindcă te-ai născut ori că scrii în etapa anilor curenți, ci că acest statut îl obține cel care trece prin mai multe vârste ale creației așa cum le numește Arcadie Suceveanu. Așa cum recunoaște unul dintre pilonii de bază ai postmodernismului, invitatul nostru, prima etapă a creației dumisale este cea în care era influențat de Baudelaire și

de Rimbaud, a doua – cea în care se simțea copleșit de abstractul de la Stănescu, mai apoi de ironia și ludicul de la Mircea Dinescu ori Marin Sorescu, după care ajunge la concluzia stilului postmodernist că nu forma, ci fondul contează. Care va fi următoarea etapă a creației suceveniene urmează să aflăm în timp, întrucât opera acestui scriitor ia naștere greu, dar imediat cu statut de rezistență și statornicie.

MORTIE ȚINUT-VERDE ȘI FABRICA DE CIOCOLATĂ

Elena TARAGAN

Am aflat de ciocolată de la Charlie. Atunci când Charlie și-a deschis fabrică. Charlie era un om binevoitor și zâmbea continuu, de parcă avea niște motorașe care să-i regleze chestia asta. Charlie angajați... doar dintre ăia cu adevărat angajați „în cauza lui”, adică... iubitorii de ciocolată, vreau să zic. Dacă țineai dietă, dacă erai prins că țineai dietă, nedi-vulgând acest lucru nimănui, a doua zi de dimineața, la 6 fără un sfert, erai chemat în birou și îți semnai concedierea. Nu-se poate, vocifera Charlie sus și tare, ca un fabricant de ciocolată să nu fie prieten cu calorile. Așa a început colaborarea mea cu Charlie. Deși nu consumam dulce, doar clătite *a la bunica*, lapte condensat și cacao, eram gras-grăsun de nu încăpeam pe uși... nici măcar pe acelea din fabrica lui Charlie. Când m-a văzut, Charlie mi-a întins instantaneu o foaie pe care să semnez, mototolindu-mi CV-ul, argumentând că nu face să poluăm natura. Inițial am fost pus să controlez procesul producerii de ciocolată albă, după două zile am fost avansat la ciocolata cu afine, iar într-o săptămână eram șef pe ciocolata cremoasă.

Într-o dimineață, m-am trezit impresionant de devreme, am luat cel mai matinal tramvai, am oprit în cel mai la îndemână bistro și am comandat un croissant cu vanilie. Un domn s-a apropiat de mine, mi-am dat seama că era în cunoștință de cauză că lucrez la fabrica lui Charlie și, îmi ceruse, extrem de politicos și binevoitor, niște păreri. Dacă înțelegea eu bine, domnul voia să investigheze dacă consideram eu că fabrica lui Charlie e sută la sută lega-

lă... Adică, dacă, am desprins eu din frazele lui lungi și interminabile, Charlie nu mai pune acolo, așa, niște îndulcitori, niște adaosuri... Că, știi nenisorule, nici ciocolata dacă nu-i mai pui o fundă, nu-i chiar atrăgătoare... Vă zic, domnul avea niște exprimări foarte ciudate... – Nu, nu, nu!, am explodat eu vehement, treaba e sută la sută curată: niște lapte, niște unt, niște cacao. Domnul și-a luat enervat servieta de pe scaun, și-a pus pe umeri pelerina din cui, m-a străfulgerat cu o privire ucigașă și mi-a spus sâsâit: Ne mai vedem noi. Sau... Mai vedem noi? Nu sunt sigur că am auzit bine. După această întâmplare, am respirat adânc, am numărat frumos până la trei, mi-am plătit nota și am zbughit-o afară.

La 7 eram la fabrică. Ah, ciocolată, scumpă ciocolată, care... mă hrănești!

Nu am reușit să-mi pun uniforma, când s-a auzit o alarmă. Incendiu! La etajul trei izbucnise focul. S-a făcut cu intenție! Vor să ne omoare! Concurența!!! Dar ce contează asta acuma?! Salvați-vă pielea! Evident că nimeni nu mai ținea cont de indicații, apeluri la calm, sau instrucțiunile de evacuare de pe pereți. Toți fugeau în toate direcțiile, doar ca să scape vii din nenorocita de clădire, blestemându-i coridoarele întortocheate...

Apoi, nu-mi prea amintesc ce-a fost. Am fost luat de val împreună cu mulțimea, iar după aceea: negru, negru, și câteva luminițe... M-am trezit într-un pat de spital, complet nevătămat, doar cu o zgârietură bizară în zona ochilor. Vedeam perfect, gândeam lucid, eram, pe deasupra, pragmatic ca întotdeauna, întrucât, după 2

minute de la trezire, m-am uitat în portofel... Toate erau la locul lor. Lipsea doar cheița, cheița aceea de la dulap... Ah, dar ce se afla în dulapul acela? Haide, Mortie, fă un efort, adu-ți aminte... Da, da, mă chemase șefu`, adică Charlie al nostru, la el în birou și îmi încredințase ceva... Da, Sfinte Sisoe, binecuvântată memorie ce te am, rețeta! Era rețeta la ciocolata „Euforia”, cea generatoare de senzații maxime... sau cum propuseră cei de la reclame? Cum se poate?! Mi-am adus aminte de incendiu, de speculațiile că era cu intenție fapta, de concurenți, de uneltitori, de domnul acela ciudat-rău din bistro. Cum se poate să lipsească cheița, cum putuseră acționa atât de... impecabil... când în jur ardea totul? Și, foarte important, cum se explică această zgârietură? Cine mi-a făcut-o? Bandiții!!!

Acum chiar aveam motive să mă tem pentru viața mea. Eram unul dintre oamenii de încredere ai lui Charlie, șeful pe cremoase, păstrătorul cheiței de la dulapul cu importanță decisivă pentru compania noastră. A ajuns rețeta la ei? Vor produce ei „Euforia”? Eram indignat, prima oară fusesem pus în situația de a interacționa direct, aproape personal, cu necinștea din lume.

După mult chin și zbugium, am hotărât să mă odihnesc nițel.... Mă aflu, la urma urmei, într-un spital! Iar într-un spital se doarme, se oftează, se mănâncă vitamine și se conversează cu colegul de salon. Nu că eram eu foarte priceput la a face conversație, aveam așa un obicei, dăunător oarecum, de a ridica tonul, deși nu intenționeam să rănesc vreun sentiment al interlocutorului și obișnuiam să mențin o idee ca temă de discuție vreun ceas sau două... Nu mi s-a spus direct că așa fi un partener de discuție prost, dar mi-am dat seama singur întrucâtva de acest lucru, m-am resemnat, mai ales că, cum se zice, sunt mai mult un „om al acțiunii”, lucru ce nu mă deranjează, chiar deloc.

Mă uitam pe geam și vedeam că se face seară... Zăream primele stele și conturul lunii... Eram un personaj, nu mai eram Mortie, șeful pe cremoase de la vestita fabrică de ciocolată a lui Charlie, deveneam Milo sau Remi, ingenios și sensibil. Porneam și eu cu o trupă de teatru ambulant să cuceresc lumea, să-mi gădesc părinții de care am fost despărțit la naștere sau, poate, să caut vreo insulă cu comori... Eram curajos, un căpitan de vas la doar 15 ani, sau un temerar luptător cu balene. N-am învățat niciodată să cânt la vreun instrument, nici nu cred că aveam vreun auz perfect, dar eram oarecum fascinat de poveștile muzicienilor, care scriau simfonii la vârsta de cinci ani sau compuneau melodii, lipsiți de auz sau de văz... Parcă orbisem și eu împreună cu toată lumea, parcă fuseserăm cu toții cuprinși de orbire, deși vedem... Lucid, perfect normal, culori, semafoare, uși și scări... Scări ce duc spre destinații neclare, spre labirinturi fără dezlegare, hărți fără legendă, cărți fără cuprins.

Bong! Brusc am fost trezit din visare. Mi-am dat seama că e domnul doctor, îngerul alb, costumat în halat.

— Domnule Mortie Ținut-Verde, îmi pare nespus de rău să vă spun asta... iar în momentul în care domnul doctor rosti aceste cuvinte, cele două asistente care îl însoțeau, își șterseră, nițel cam teatralizat așa zice eu, două lacrimi, nu știu cât de reale sau imaginare, din colțul ochilor... dar, zgârietura aceea, ați văzut și dumneavoastră în oglindă, oricât ar părea de inofensivă, vă poate fi fatală...

— Ah! Am reacționat eu brusc, dar... e o simplă zgârietură...

— Prea puțin. E mai mult decât atât, domnule Mortie. Îmi pare rău. Este vorba de o epidemie chiar, adică, nu putem folosi chiar acest cuvânt, întrucât cazurile nu sunt chiar atât de multe, dar, dumneavoastră, împreună cu alți câțiva oameni de

pe glob care aveți această zgârietură, formați un fel de armată... am putea spune, la care, noi, medicii, încercăm, desigur, să-i găsim antidotul...

— Domnule medic, eu nu sunt absolut de filosofie, bănuiesc că nici dumneavoastră, mi-ați putea explica nițel mai...

— Clar?! Da... tot ce trebuie să știți dumneavoastră, domnule Ținut-Verde, este că, momentan, noi, în clinica noastră, în țara noastră, nu dispunem de leac la... cum spuneam... zgârietura aceea.

— Dar nu poate fi situația într-atât de disperată!

— Și nu e, desigur, domnule Mortie. Eu, ca medic, am datoria morală să vă îndemn să nu disperați. Antidotul există, desigur, dar în alte țări... E necesară susținerea financiară...

— Ah, ah... sunt la un pas de moarte! La asta m-am gândit în acel moment. Da, bani, finanțe, i-aș putea cere în avans domnului Charlie chiar vreo zece salarii... și tot n-ar fi suficient! Drumuri de avion, spitalizare, asistente binevoitoare, competență medicală – toate acestea costă mai mult decât îmi pot permite!

Ce a urmat apoi a fost o vijelie. Toată fabrica a fost încunoștințată de faptul că o zgârietură poate fi fatală... și că la mijloc mă aflam eu, șeful pe cremoase. Oamenii, în disperarea lor că acest lucru li s-ar putea întâmpla și lor, doar nu ai cum să știi care zgârieturi sunt bune și care zgârieturi sunt rele, au devenit, brusc, foarte solidari cu mine. Își imaginau, probabil, că, dându-mi mie o mână de ajutor, cumpărau un fel de „indulgențe”, cum făceau creștinii pe vremuri, care le asigurau un fel de undă verde la Dumnezeu. Dacă îl ajutam pe Mortie să scape de zgârietură, gândeau ei, poate ne vede Dumnezeu și ne ferește și pe noi de o asemenea lovitură neașteptată...

S-a început chiar și o campanie a cititului. În școli, în biblioteci, în case parohiale, în grădinițe și în organizații de tineret.

Citește pentru o cauză nobilă... Citești și rămâi intact! Salvează lumea de răni bizare... Oamenii se întreceau în slogane originale. Mie personal, o fetiță mi-a înmânat o carte „Omul care nu vede”, crezând că îmi poate sluji drept ghid, în cazul în care rana avansează mai adânc spre interiorul ochiului. De fapt, cartea nu era despre un orb în sensul obișnuit al termenului, ci despre un om care se face că nu vede atunci când ceilalți îl mituiesc din plin. Nu știu de ce întotdeauna dau peste subiectul ăsta, eu care n-am băgat în buzunar nici măcar o ciocolată, nici măcar un strop de cremă, de când sunt angajat al fabricii.

Până la urmă, s-a rezolvat. Am primit într-o după-amiază o vizită de la un domn în pelerină neagră. Alte trăsături nu le mai țin minte... Părea cadaveric, o fantomă, în-cât uneori chiar mă îndoiesem că „vedenia” fusese reală.

— Bună ziua, domnule Mortie Ținut-Verde. Nu vă pot spune prea multe (mi-a întins o cutioară în care se afla un inel cu diamant verde), vă pot oferi acest dar în schimbul unei contribuții din partea dumneavoastră. Darul reprezintă un antidot la celebra dumneavoastră rană. Nu am să vă mint, nu vă ofer vindecarea totală, dar zgârietura își pierde „puterea malefică” când purtați pe arătător inelul verde...

— Ce doriți?, am întrebat.

— Ceva foarte ușor de oferit, nu o să vă coste deloc scump. Vedeți această lampă? (Și „fantomă” îmi întinse o lampă cu fitil, dintre acelea de care avea bunica). Vă rugăm să o lăsați aprinsă pe tot parcursul nopții care vine. Mâine dimineată, când vă veți trezi, o rafală de vânt va stinge flacăra, de asta puteți fi sigur. Tot ce aveți de făcut este să duceți lampa în parc și să o lăsați sub un copac, a doua zi seara, în jurul orei nouă. Atât.

— Dar, stați că nu înțeleg. Ce vând?

— Din păcate, nu vă pot răspunde la această întrebare. Regula e clară: Lăsați

lampa aprinsă pe tot parcursul nopții. Inelul pe care vi-l dau în schimb, vă va face să uitați de rană. Este decizia dumneavoastră, dacă acceptați sau nu.

Am acceptat târgul. Sper să nu fiu judecat prea aspru. Era viața mea în joc! Dacă „boala” s-ar fi agravat? Dacă ar fi fost să mor în chinuri? Dacă zgârietura mi-ar fi provocat frisoane, leșinuri, migrene sau senzații de-a dreptul morbide? Așadar, în cursul nopții, am lăsat lampa pe masa cu scrisori (ciudatul domn nu precizase vreun loc anume), mi-am tras cuvertura peste mine și am adormit surprinzător de repede. Visasem ceva, dar la trezire nicidecum nu-mi puteam aduce aminte. Așa cum anticipase ciudatul vizitator, vântul pătrunse prin fereastră și stinse flacăra lămpii. La ora nouă seara, am mers în parcul central și am lăsat misterioasa lampă sub un brad, în voia sortii... Aparent, „în voia sortii”. Eram sută la sută sigur că aceasta a ajuns la destinație, căci eu, personal, în seara aceea, în parc, aveam senzația că sunt privit de zici de perechi de ochi, chiar și de ochii hulu-bilor și ai ciorilor. Cu siguranță, ciudații inițiatori ai acestui târg ciudat erau acolo și controlau foarte atent întreg procesul.

A doua zi... M-am trezit dimineața cu inelul verde pe arătătorul meu. Nu știu de ce, avusem încredere absolută în „fantomă” aceea când mă asigurase că, imediat ce îmi voi onora partea din târg, voi primi darul promis. Și, totuși, să mă trezesc dimineața cu inelul pe deget, fără ca cineva să-l fi plasat acolo, era deja o forță ce depășea puterile normale și capacitatea mea de înțelegere. Eram sigur că nu intrase nimeni în cămara mea în timpul somnului, întrucât somnul îmi este foarte sensibil și reacționez la cel mai insignifiant zgomot. Dacă mi-ar spune o persoană că a intrat cineva în cămară, aș nega cu vehemență! Așa, mai are omu` certitudini...

Deși majoritatea angajaților de la fabrică nu sunt tocmai ușor impresionabili,

să vezi, totuși, ce mirare a cuprins mulțimea când oamenii văzură că zgârietura nu mai este... Toți s-au simțit atunci, brusc, „unși cu mir”. Vede cineva, spuneau ei, am făcut o faptă bună, s-a scris acolo, „în registrul contabil”. Inelul... nu l-a observat nimeni. Cine nu poartă astăzi inel? Dar, mă gândeam cu groază, să nu se întâmple să-mi scot inelul! Căci, fără el pe deget, zgârietura instantaneu apare... și atunci, ce va zice lumea? Mă vor învinui că practic magia neagră, poate chiar voi fi dat afară de la job, să se evite scandaluri, și așa presa era continuu cu ochii pe noi, mă pot trezi pe drumuri, flămând, sărac și cu acel târg ciudat pe conștiință, care, știam eu, o să-mi producă teribile chinuri...

În ciuda îngrijorării mele, lucrurile au revenit la normal. Toate s-au reșezat în mersul lor firesc. La 7 dimineața eram la fabrică, la 7 seara la mine în cămară. Pe parcursul zilei nu se întâmpla nimic ieșit din comun, eram deja expert în ceea ce ține de atribuțiile mele, ciocolata cremoasă se producea conform celor mai înalte standarde și era foarte preferată de consumatori. Am fost rugat odată să dau și un interviu, dar am refuzat, întrucât devin alarmat când văd „cutia aceea neagră” fixată în direcția mea.

Într-o zi de joi, însă, am găsit în cutia poștală o scrisoare. Mă întrebam cine îmi scrie. Am deschis, ușor mirat, scrisoarea și am început să o citesc.

„Domnule Mortie Ținut-Verde,

Nu vă pot divulga identitatea mea. Sunt la curent cu multe lucruri din viața dumneavoastră. Am făcut rost, cu ajutorul generos al Domniei voastre, de rețeta ciocolatei „Euforia” (aici îmi dădeam seama că mă ia peste picior, întrucât zăceam inconștient când ei mi-au umblat prin portofel). Vrem să ne spuneti ingredientul-lipsă, cel care nu este scris în rețetă. Altfel, s-ar putea să suportați niște consecințe deloc favorabile.

Cu dorință de colaborare,
V.V. ”

Ce înseamnă asta? Nu-mi aminteam să fi avut vreun secret major. Copilăria mea a fost echilibrată, cu mici escape. Am participat odată la un concurs de poezie și am fost printre cei câțiva adolescenți selectați de a petrece o noapte într-o bibliotecă fabuloasă. Nimic ilegal, indecent sau compromițător. Nu am furat la viața mea nici măcar un stilou, o bancnotă de unu, sau o gumă de mestecat. Eram onest, ireproșabil de onest, încă de mic... Și atunci, la ce secrete se refereau „doritorii de colaborare”? Și cât de deștept fusese Charlie! Nici nu știam că, în rețetă, un ingredient, de bază, presupun, era lipsă! Ciudat șantaj! Mă gândeam să merg cu scrisoarea la Charlie, sau chiar la poliție, dar nu prea aveam încredere în cea de-a doua, suspectând-o uneori că colportează cu „mănușile negre”.

Brusc, mi-a sunat telefonul. Era Charlie. „Mortie, în biroul meu! Urgent!!!”

— Știu că știi! a vociferat Charlie. Ne-a fost furată rețeta. În tot acest timp, am încercat să dau de urmă infractorilor. Cineva a pătruns în fabrică, a provocat blestematul de incendiu, iar după ce am reușit să salvăm aproape întreaga clădire, am depistat că prețioasa foaie nu se afla în dulap. Au acționat impecabil, îți dai seama și tu, dar nu te-am suspectat nici un minut pe tine, știindu-te cât ești de onest. Nu cred să le fi dat tu cheița dulapului, în ciuda faptului că am zărit, să nu-ți imaginezi că nu am observat, un inel cu diamant pe degetul tău!

— Ah, îmi pare rău, Charlie, dar... prezența acestui inel este o chestiune personală, nu sunt obligat să...

— Desigur, desigur. Nu pentru asta te-am chemat! Vreau să-mi dai o mână de ajutor. Am nevoie de tine, Mortie!

Planul era simplu și inteligent. Trebuia să mă deghizez în cerșetor, să intru într-o farmacie și să o rog disperat pe

doamna farmacistă să-mi dea ceva împotriva otrăvirii.

— Ce spuneți, domnule?

— Am fost otrăvit! Un domn mi-a întins o ciocolată și mi-a spus: Hrănește-te, fiule, e ciocolata „Euforia”. Naivul de mine, am crezut că i se făcuse cu adevărat milă de mine, văzându-mă înfometat și în zdrențe, murind de frig și de foame. Iar acum mă ia cu amețeala, mă doare stomacul și capul, simt că leșin, simt că moor!

Alarmată, domnișoara farmacistă a trecut în cealaltă cameră să dea un telefon. În timpul acesta: zbâârrrr, eu am ieșit pe ușă afară.

Ciudat, ciudat... s-o fi gândit drăguța domnișoară. Cerșetorului nu i s-a putut da de urmă, dar, a doua zi, toată lumea era la curent cu întâmplarea. Firma „Vise dulci”, care promitea lansarea pe piață a unei „ciocolate euforice”, este ucigașă! S-au depistat cazuri de otrăvire în urma consumului ciocolatei – cam așa a interpretat „gura preseii”, care e întotdeauna creativă, întâmplarea. Din fericire, s-a depistat „crima” în faza incipientă, înainte ca ciocolata să fie lansată oficial pe piață, astfel încât victimele sunt puține. Cine le poate ajuta?, scriau ziarele, care erau, ca întotdeauna, foarte altruiste.

Ei bine, aici a intervenit Charlie. „Sunt un profesionist”, zicea el într-un interviu, „un chimist desăvârșit, dacă îmi permiteți o analogie. Știu să produc ciocolată, sută la sută sănătoasă desigur, dar am și capacitatea intelectuală de a produce leacuri împotriva ciocolatei nocive (bineînțeles, produsă de alții)”. Toată lumea era în extaz. După aceste declarații, oamenii au ieșit cu pancarte în stradă: Charlie, te vrem președinte! Îl iubim pe Charlie! Charlie este eroul! Cumpărați ciocolată doar de la Charlie!

Și uite așa Charlie a devenit și mai celebru... În două luni, ne-am deschis încă două sucursale, în două cartiere marginase, unde ciocolata se vindea foarte bine. Oamenii o

cumpărau direct de la fabrică sau din magazine. Iar ciocolata-antidot se vindea și mai cu spor, fiind denumită „ciocolată adevărată împotriva fericirii (euforiei) false”. Acesta a devenit slogan și pentru diverse emisiuni tv, se părea că țara întreagă se angajase în cauza „împotriva fericirii false”...

Eu însă, aveam zbulciumul meu mental și sufletesc. Mă tot gândeam la târgul acela... Mă frământa întrebarea privind strania zgârietură. Mă întrebam ce m-a costat, cu adevărat, târgul... Am adormit meditănd. Iar visul, de data aceasta, mi-l amintesc perfect. Vedeam câteva zâne înveșmântate în albastru, frumoase, ca de gheață, care dansau ținându-se de mână și cântau în cor: Mortie Ținut-Verde, cel din neamul celor fără bătrânețe, dăruiește-ne nouă nopțile tale...

Noaptea? Ce puteau face cu „nopțile mele”?!

Tulburat, am ieșit în miez de noapte afară... Vedeam mașini mergând pe autostradă în viteză, întrucât noaptea drumurile erau mai libere. Am auzit șoapte dinspre bănci solitare, unde tinerii își mărturiseau iubirea. Am văzut oameni stând, gânditori, pe balcoane. Erau lumini ici și colo și îmi dădusem seama că, până acum, nu observasem niciodată frumusețea nopții. „Și nu se știe dacă o vei mai observa vreodată...” pe legea mea!, cineva rostise aceste vorbe, deși în jurul meu nu era nimeni!

Ah, dacă n-aș fi fost în cunoștință de cauză. Dacă n-aș fi fost un cititor avid la viața mea, dacă gândul acesta nu m-ar fi urmărit din ziua aceea în care acceptasem târgul! Fusesem un laș, mă temusem prea tare de rana aceea mult prea bizară, de un posibil oprobriu public, de condamnare sau de posibilitatea de a fi respins. Oh, da, mi-au cerut nopțile – sfetnicii tăcerii, ai iubirii, fără de care viața nu are farmec și savoare.

Da, o spuneam acum, în sinea mea, cu voce tare! Am comis și eu un act faustic!

Am încheiat un pact cu diavolul în schimbul suferinței. Adio Ținutul-Verde... Ei mi-au aflat taina înainte să o aflu singur! Mi-am vândut menirea! Și moștenirea!

Ținut-Verde... Veșnic verde... Îmi amintesc când tata, înainte de a se despărți de lume, ne chemase pe toți fiii lui lângă patul său și ne spuse:

— Nu las în urma mea nici un testament scris. Vă rog să nu uitați că sunteți din neamul celor din Ținutul-Verde...

Nu am înțeleas atunci de ce tata puse se atât de mult accentul pe Verde... Nu am stat să reflectez, ca majoritatea oamenilor, asupra numelui meu de familie, asupra semnificației sau provenienței lui. Așa nume mi-a fost dat, datorita mea era să-l port cu cinste. Și uite că acum încep să înțeleg că unele lucruri înseamnă mai mult decât par. Ținutul-Verde, peste care niciodată nu se lasă toamna. Mereu primăvăritic, eternul anotimp al iubirii, acesta nu îngheață și nu moare. Ah, nu moare! Le-am vândut acelor ciudați târgoveți somnul meu... nopțile mele... tainicele mele nopți regeneratoare. Noaptea în care muream și mă nășteam încă o dată, din nou și din nou. Într-un nesfârșit ciclul al vieții și al iubirii, al dragostei de a trăi și al dragostei de oameni. Oh, noapte, vino înapoi! Redă-mi, Doamne, visele!

În momentul acela, în odaia mea pătrunse un vânt vijelios, puternic. Odată cu el, prin fereastră pătrunseră în odaie câteva pietricele, praf și... o hârtie. O fi vreo scrisoare aruncată la coș de vreun amarez sau vreo chitanță fără valoare, m-am gândit eu. Și totuși, un soi de curiozitate mă făcuse să mă uit mai atent să văd ce era scris pe ea. Rândurile acelea mă cutremuraseră:

„Stimate Mortie-Cel-fără-de-Ținut,

Suntem la curent cu tragica întâmplare de care ați avut parte.

Vă așteptăm la ospățul nocturn al făuritorilor de cetății

Pentru a reflecta împreună asupra eternității

Cu respect,

Frații Dumneavoastră Stelari”

Aceasta era șansa! Am înțeles! Puteam să intru din nou în posesia eternității! Dar, de astă dată, conștient de ea, de prețul inestimabil al ei.

M-am dus la Charlie și mi-am semnat demisia.

— Îmi pare rău, mă cheamă puteri mai mărețe și trebuie să purced pe un drum nou, pe care sunt menit să merg.

— Bine, Mortie... un ultim lucru te rog să faci pentru această fabrică de ciocolată care, timp de doi ani, ți-a fost hrană și adăpost.

— Desigur, Charlie.

— Vorbește, acolo printre stele, despre ea.

„ÎMPREUNĂ, NU DOAR AM REUȘIT SĂ APĂRĂM DOMENIUL NOSTRU, DAR SĂ-I ȘI DĂM O ALTĂ ORIENTARE”

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”,
președinte al ABRM*

Pe parcursul anilor 2016-2019 ABRM și-a setat agenda pentru a oferi suport pentru dezvoltarea, promovarea și îmbunătățirea activității bibliotecilor și a aduce o schimbare pentru profesia de bibliotecar. Împreună, nu doar am reușit să apărăm domeniul nostru, dar să-i și dăm o altă orientare. Ne-am concentrat asupra câtorva direcții prioritare ce au vizat: colaborarea prin proiecte, servicii de excelență pentru comunitate, acces și receptivitate pentru utilizatori, advocacy și susținere de dezvoltare pentru bibliotecari. Desigur, am avansat datorită implicării bibliotecilor și bibliotecarilor, am demonstrat încredere, având susținere și din partea donatorilor, și a partenerilor. Am colaborat, la nivel de ABRM, cu diverse instituții de specialitate pentru a avansa și promova instituțiile noastre bibliotecare. Reușitele noastre nu ar fi avut succes fără implicarea unui consiliu și personal angajat, fără o muncă asiduă și contribuții voluntare generoase din partea Dvs., dragi membri ai ABRM. Cel mai mare atu al nostru a fost dialogul permanent cu Dvs., oferind expertiză, îndrumare și servicii de specialitate.

Sunt în fața Dvs. pentru a împărtăși rezultatele mandatului pentru perioada 2016-2019, care a fost axat pe următoarele aspecte ghidate de Strategia ABRM (2014-2018).

1. Formarea competențelor profesionale – acest segment de activitate ne-a

mobilizat să oferim bibliotecarilor diverse oportunități pentru a-și fortifica capacitățile de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi și de a realiza activitățile de bibliotecă la nivel calitativ.

Astfel, Curriculele *Managementul proiectelor*, *Inovația pentru bibliotecari*, *Cultura media*, *Advocacy pentru bibliotecari*, precum și suportul educațional privind *Design thinking*, *Cetățenia activă*, *Livrarea activităților de lectură pentru copii* au fost puse spre utilizare și aplicare către comunitatea bibliotecară.

Iar cursul online *Advocacy pentru bibliotecari* – a reprezentat o premieră pentru comunitatea bibliotecară, oferind posibilități de instruire online în domeniul advocacy.

Prin Ordinul 1101 din 20 noiembrie 2016, Ministerul Educației al Republicii Moldova autorizează Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova pentru desfășurarea cursurilor în domeniul științelor informării.

Pagina web a ABRM deține întreaga paletă de curricule, transpuse online pentru fiecare membru.

2. Fortificarea comunității bibliotecare – recunoașterea bibliotecilor publice în calitate de actori importanți în dezvoltarea comunităților și afirmarea bibliotecilor ca instituții moderne, accesibile pentru toți.

Acest deziderat am reușit să îl valorificăm și aplicăm prin diverse activități inițiate de către ABRM.

- „*Biblioteca Altfel*”, un eveniment organizat la 23 septembrie 2018, în Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”, a devenit un furnizor de emoții pozitive pentru toți doritorii de a cunoaște și a afla mai multe despre serviciile moderne de bibliotecă. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, alături de Programul Novateca, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, cu susținerea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Primăriei Chișinău au organizat evenimentul-premieră de popularizare a serviciilor moderne din Republica Moldova cu genericul „Biblioteca Altfel”. Pentru câteva ore aleile parcului s-au transformat în biblioteci, astfel vizitatorii Grădinii Publice au putut să intre în *Biblioteca Tehnologiilor*, *Biblioteca Lecturii*, *Biblioteca Studiului*, *Biblioteca Jocului și a Creației*, *Biblioteca Sportului și a Sănătății*, *Biblioteca Muzicii și Dansului*. Vizitatorii evenimentului au avut posibilitatea să participe la master-class-uri de robotică, coding, virtual reality, fabricare digitală, sport, teste de sănătate, activități educaționale, concursuri și ateliere de creație, prezentări și expoziții interactive ș.a.

Organizarea o dată la doi ani a acestui eveniment, cu siguranță, va menține în vizorul comunității o imagine pozitivă a bibliotecii.

- Lansarea *Academiei tinerilor bibliotecari*, drept o nouă subdiviziune a ABRM, și-a trasat ca obiectiv integrarea tinerilor bibliotecari în diverse proiecte necesare și inedite pentru mediul biblioteconomic, promovarea ideilor noi, promovarea creativi-

tății și crearea unui număr cât mai mare de servicii utile comunității din Republica Moldova. Susținută de Programul Novateca, agenda ATB, în formatul unei Școli de Vară, a oferit posibilitatea, pe parcursul a patru ediții, să se exprime, să-și valorifice potențialul creativ, să fie parte a unei echipe dinamice orientate spre succes. Avantajul unui asemenea gen de activitate a oferit șanse de obținere a competențelor profesionale, dar și de realizare a produselor creative noi, originale, generate de tinerii bibliotecari, ceea ce a permis consolidarea comunității bibliotecare. Caracterul non-formal al evenimentului (organizat în diverse spații creative precum IHUB, Teckwill, biblioteci) a oferit și posibilitatea de creare a abilităților de lideri, inclusiv loializarea față de comunitatea bibliotecară. Iar la lansarea unor tematici noi (ex. Design Thinking, STEAM) acestea au fost aplicate și setate ca trenduri pentru comunitatea bibliotecară.

Consider oportună această nouă formă de fortificare a comunității noastre și sper că va avea continuitate.

- *Forumul formatorilor*, lansat de către IREX Moldova/Programul Novateca drept o nouă platformă pentru bibliotecari ce prestează servicii de formare în comunitatea ABRM, a continuat ștafeta. Astfel, edițiile an. 2017-2019, organizate de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și grupul de absolvenți ai Inițiativei de Liderism pentru Inovațiile din Biblioteci, au reușit să cimenteze o experiență și să formeze o tradiție a organizării unei reuniuni a formatorilor / bibliotecarilor din Republica Moldova, în perioada lunilor septembrie-ok-

tombrie, dedicat generării de noi viziuni în activitatea bibliotecarilor prin intermediul formatorilor. Subiecte de primă necesitate pentru formatori, precum: metode și abordări inovative de instruire, utilizarea acțiunilor de advocacy și de marketing, formularea mesajului atractiv prin diverse aplicații online, metode și instrumente de evaluare a necesităților comunității, aplicarea filosofiei fish sau a metodei design thinking, colectarea de fonduri prin platforme Crowdsourcing, conceptul STEAM, au suscitât interesul bibliotecarilor-formatori. Drept urmare a acestor ediții, bibliotecarii au implementat proiecte noi, au aplicat inițiative comunitare etc. și, desigur, și-au consolidat colaborările cu Centrele Regionale de Formare Profesională (Bălți, Telenești, Orhei, Căușeni și Ceadâr-Lunga), dar și cu Centrul Național de Excelență Profesională al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Centrul de Excelență și Formare de la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” și Centrul de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale din Republica Moldova.

- *BiblioThon*, eveniment-concept de primăvară, inițiat în cadrul proiectului *Împreună pentru comunitate* și implementat de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în parteneriat cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova, cu susținerea financiară a Programului Novateca, a oferit bibliotecilor oportunitatea să comunice prezentări în stil *ignite* ale diverselor proiecte și inițiative comunitare. A fost implementat în 16 biblioteci din Republica Moldova (Călărași, Telenești, Strășeni,

Ștefan Vodă, Leova, Bogdănești, raionul Briceni, Criuleni, Cahul, Taraclia, Stoianovca, raionul Cantemir, Rezina, Ialoveni, Chișinău, Ungheni) în contextul gândirii proiective.

Consider necesar de a continua această tradiție a bibliotecilor de a-și împărtăși experiența în cadrul unui model de activitate în stil BiblioThon, drept o ceremonie de celebrare a succeselor obținute în comunități.

- *Nocturna bibliotecilor* – deja a devenit o tradiție ca bibliotecile din diverse colțuri ale țării să se alinieze la Campania Nocturna Bibliotecilor desfășurată, de regulă, în septembrie, la unison cu ANBPR. Programul special, creat de fiecare bibliotecă participantă, a inclus în perioada 2016-2019 activități menite să evidențieze activitatea bibliotecilor. Astfel, în anul de referință, utilizatorii bibliotecilor au avut posibilitatea să participe la: lecturi cu voce tare, proiecții de filme, ore de jurnalism TV, jocuri dinamice, BiblioQuest, lecturi în pijamale, karaoke, ateliere de dans, ateliere de pictură, ateliere muzicale, expoziții inedite de cărți și obiecte de mici dimensiuni ș.a.
- *Accesul deschis* – o campanie susținută și încurajată de ABRM, care promovează ideea ca bibliotecile din întreaga lume să pledeze pentru schimbare prin participarea la Săptămâna Internațională a Accesului Deschis (OA). Acest eveniment global a devenit și o oportunitate pentru bibliotecile universitare pentru a deschide și a accelera cercetarea, pentru a crește vizibilitatea subvențiilor, pentru a utiliza descoperirile și a îmbunătăți viața oamenilor. Cele mai active universități, colegii, institute de cercetare, biblioteci și centre analitice au folosit Săptămâna Internațională a Ac-

cesului Deschis ca platformă pentru a convinge membrii comunităților să accepte politicile OA, pentru a prezenta beneficiile sociale și economice ale OA, pentru a atrage noi surse financiare în sprijinul publicării în Acces Deschis și multe altele. Programul EIFL Open Access, parte componentă a consorțiului REM, gestionat de ABRM, va încuraja în continuare participarea bibliotecilor din rețeaua EIFL la Săptămâna Internațională a Accesului Deschis și le va ajuta să se pregătească pentru participare activă la acest eveniment global.

Anul 2019, a fost și unul în care am testat aderarea la Săptămâna Mondială a Alăptării (1-7 august) prin implicarea bibliotecilor publice la Caravana „Susținem părinții, încurajăm alăptarea!” – acțiuni de informare a părinților despre importanța și beneficiile alăptării: pentru bebeluși, pentru mame și pentru bunăstarea întregii familii. Bibliotecile publice au informat cuplurile cu copii sau care sunt în așteptarea unui bebeluș despre subiecte cum ar fi: beneficiile și pozițiile alăptării, regimul alimentar recomandat mameilor, exercițiile fizice pe care le pot face cu întreaga familie.

- *Ziua bibliotecarului* – ca în fiecare an, miezul primăverii aduce în prim-planul domeniului biblioteconomic sărbătoarea profesională *Ziua Bibliotecarului*. În acest an la evenimentul festiv dedicat *Zilei Bibliotecarului* am reușit să apreciem eforturile și să evaluăm împreună rezultatele și istoriile de succes ale bibliotecarilor din Republica Moldova.

Ediția 2019 a inclus și o noutate – pe lângă concursurile „Cel mai bun bibliotecar”, „Cele mai reușite lucrări în domeniul bibliologiei și științei informării”, au mai

fost incluse: „Cel mai bun blog / site de bibliotecă” și „Cel mai bun serviciu modern de bibliotecă”.

Diversele și amplele activități organizate de bibliotecile din țară cu ocazia *Zilei Bibliotecarului*, cu siguranță, au reușit să sensibilizeze opinia publică și factorii decizionali pentru o mai ireproșabilă, mai vizibilă și mai corectă percepție a importanței bibliotecarului. Ne bucură că susțineți această inițiativă.

E o zi specială pentru că ne permite să celebrăm împreună rolul pe care îl au bibliotecile și bibliotecarul în comunitățile lor. Bibliotecile continuă să joace un rol crucial pentru a construi punți spre cunoaștere, ajută oameni să obțină noi competențe, să descopere istoria și cultura fiecărei comunități.

3. Managementul prin proiecte – a fost o prioritate a ABRM pentru a aduce inovația, a extinde parteneriatele și a explora noi oportunități pentru comunitatea de bibliotecari. Astfel, proiectele ABRM inițiate în 2016 au adus rezultate palpabile pe diverse segmente:

- *Promovarea conceptului STEAM* – proiectul **Ora să ȘTIM** a ajuns și în RM. Datorită partenerilor – Fundația Progress, Deutsche Telekom Stiftung, Centrul Național de Excelență Profesională, în perioada septembrie 2019 – martie 2020, 63 de biblioteci publice din 30 de raioane ale Republicii Moldova vor fi parte a acestui proiect. Copiii, cu vârsta de 3-10 ani, din grădinițele și școlile din regiuni se bucură de cărțile din domeniul STEAM (27 titluri primite donație) și prin intermediul acestora explorează lumea înconjurătoare la maximum.
- *Promovarea unei culturi media* – proiectul **Consolidarea Presei Independente și a Educației Mediațice în Moldova**. În perioada 21

decembrie 2018 – 28 ianuarie 2019 Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova a lansat, împreună cu IREX Europe, o nouă oportunitate de formare pentru toți bibliotecarii din Republica Moldova – instruire în educație media. Parte a programului sunt și finaliștii concursului – 12 bibliotecari din diverse raioane ale țării care au reușit să sporească rezistența membrilor comunității la știrile false, la propagandă și manipulare prin mass-media, contribuind la formarea unor abilități de informare și consum media corect printr-o serie de instruire la subiect, găzduite de Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. O inovație în acest proiect este și realizarea unui manual electronic despre *Cultura media*, oferit drept instrument de instruire pentru bibliotecarii-formatori.

Fortificarea abilităților de cetățean activ – proiectul **Al treilea spațiu al comunității**, desfășurat în perioada septembrie 2016 – august 2017 în parteneriat cu Fundația Progress din România. Proiectul „Al treilea spațiu al comunității” a vizat formarea de cetățeni activi și amenajarea, în șase biblioteci publice raionale, a unor spații – „cuiburi ale democrației” ce au încurajat deprinderea comportamentelor civice, dezbateră problemelor locale și luarea de inițiative pentru soluționarea acestora. „Cuiburile democrației” constituie astăzi spații de întâlnire și dezbateră cetățenească, inovative, moderne, realizate prin design participativ în cadrul bibliotecilor publice, cu acces liber pentru toți membrii comunității în cinci biblioteci raionale: Biblioteca Publică din or. Briceni, Biblioteca Publică „Mihai Eminescu” din or. Rezina, Biblioteca Publică „Dimitrie Cante-

mir”, or. Ungheni, Biblioteca Publică „Antonie Plămădeală” or. Hâncești, Biblioteca Publică „Valeriu Matei”, or. Leova și Biblioteca Publică de Drept din mun. Chișinău, unde membrii comunității practică cetățenia activă.

- Fortificarea elementelor inovative în serviciile de bibliotecă – proiectul **Fii implicat!**, implementat în perioada 23 mai 2017–23 mai 2018 având ca finanțator IREX Moldova și Programul Novateca, a reușit să îmbunătățească performanțele și să dezvolte abilități profesionale ale membrilor ABRM prin oferirea de oportunități de învățare prin Programul de Dezvoltare Profesională elaborat în conformitate cu competențele bibliotecarilor în inovații, bazat pe tehnologii informaționale, pe testarea unor tehnici și instrumente, care vor duce la transformarea bibliotecilor într-un mediu dinamic și vibrant. Astfel, cele patru biblioteci raionale: Biblioteca Publică Raională „A. Ciurunga” Cahul, Biblioteca Publică Raională Căușeni, Biblioteca Publică Raională Orhei, Biblioteca Publică Raională „V. Alecsandri” Telenești și cele două municipale – Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău și Biblioteca Municipală „E. Coșeriu” Bălți s-au implicat în aplicarea curriculumului „Inovația în bibliotecă” și elaborarea animației „Implică-te! Devină membru al ABRM”.
- Proiectul **Împreună pentru comunitate!** Aplicat în perioada mai 2017–mai 2018, a fost finanțat de IREX Moldova și de Programul Novateca. Proiectul *Împreună pentru comunitate* și-a propus să implice membrii comunității prin aplicarea managementului de proiecte, dezvoltând, astfel, un set de competen-

țe, mizând pe faptul că bibliotecile implicate vor asigura, prin proiecte, diverse servicii durabile și fiabile în comunitățile multietnice, dar și în cele care asigură activitatea metodică a bibliotecilor din rețeaua locală. Bibliotecarii-formatori au relaționat cu Comisia Formare continuă a ABRM și Biblioteca Națională din Republica Moldova, pentru a dezvolta servicii de bibliotecă ca urmare a instruirilor în domeniul managementului prin proiecte. Au beneficiat: Biblioteca Publică Bogdănești, Briceni; Biblioteca Publică Raională „Gr. Vieru”, Călărași; Biblioteca Publică „Hristo Botev”, filiala BM „B.P. Hasdeu” Chișinău; Biblioteca Publică „I. Mangher”, filiala BM „B.P. Hasdeu” Chișinău; Biblioteca Publică „Lesia Ukrainka”, filiala BM „B.P. Hasdeu” Chișinău; Biblioteca Publică Raională „M. Eminescu” Rezina; Biblioteca Publică Stoianovca, Cantemir; Biblioteca Publică Raională Taraclia; Biblioteca Publică Raională „A. Ciurunga” Cahul; Biblioteca Publică Orășenească „T. Isac” Criuleni; Biblioteca Publică Raională „P. Ștefănuță” Ialoveni; Biblioteca Publică Raională „V. Matei” Leova; Biblioteca Publică Orășenească Ștefan Vodă; Biblioteca Publică Raională „M. Sădoveanu” Strășeni; Biblioteca Publică Raională „V. Alecsandri” Telenești; Biblioteca Publică Raională „D. Cantemir” Ungheni.

- *Promovarea Agendei ONU* – proiectul susținut de IFLA (participarea la atelierul organizat de ABRM și ANBPR cu susținerea Programului Internațional de Advocacy) a constituit o nouă treaptă în cunoașterea și înțelegerea Agendei ONU 2030 și o perspectivă mai largă privind implicarea bibliotecilor în rea-

lizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Cred, că și în viitor ABRM va utiliza acest model de implementare a proiectelor, pentru a reuși în coagularea într-o formă creativă bibliotecarii și membrii comunității pentru diverse idei.

4. Dezvoltarea parteneriatelor – parteneriatele au facilitat realizarea unor proiecte prin care membrii comunității bibliotecare au avut posibilitatea să își perfecționeze și să pună în practică cunoștințele, să participe la proiecte, la schimburi de experiențe, să socializeze și să-și perfecționeze competențele pe diferite segmente. Astfel, s-a dat startul unor noi acorduri de parteneriat:

- Asociația Națională a para-juriștilor din Republica Moldova (ANPM) – consideră o experiență oportună pentru bibliotecarii de a-și dezvolta abilități profesionale și exigențe deontologice în activitatea de para-jurist. Devenind actori comunitari importanți, asumarea rolului de para-juriști din partea bibliotecarilor va consta în abilitarea juridică a populației din comunitățile rurale în soluționarea timpurie a problemelor cu care se confruntă membrii comunității și realizarea deplină a drepturilor lor, implicându-se în soluționarea problemelor individuale ale membrilor comunității și ale celor de interes general.
- Institutul Goethe de la București – oferă bibliotecarilor din România și Republica Moldova oportunitatea să participe la un workshop anual, organizat în luna octombrie, pe diverse tematici actuale ale biblioteconomiei. În această perioadă de mandat au fost explorate noi metode de lectură, s-a oferit un model de design spațiilor de bibliotecă, s-au creat makerspace-urilor.

- CICDE (Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral) a oferit un program de instruire – maraton: timp de șase zile vom instrui aproximativ 80 de bibliotecari din aproape 40 de localități din Republica Moldova în domeniul informării alegătorilor. Datorită activității bibliotecarilor, s-a interacționat cu toate categoriile de alegători, oferind posibilitatea de a prezenta informații despre alegeri și procesele electorale, ca ei, la rândul lor, să transmită aceste cunoștințe în comunitățile lor.

5. Implicarea în campanii și / sau inițiative de advocacy – în contextul elaborării *Legii cu privire la Bibliotecă, Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar* ABRM a avut un rol important – implicarea în diverse grupuri de elaborare a actelor juridice, dar și a campaniei publice de promovare și / sau schimbare a acestora în favoarea bibliotecilor.

- Noua *Lege* adoptată încurajează modernizarea bibliotecilor și recunoaște rolul lor de spații publice multifuncționale, care răspund necesităților comunității la tehnologii și alte resurse informaționale, precum și oferă servicii de educație non-formală. Iar printre cele mai importante aspecte, pe care le înglobează *Legea*, și care sunt la unison cu aspectele susținute de ABRM se regăsesc: accesul gratuit la internet, instruirii și servicii moderne, servicii incluzive și diferite formate pentru colecții, precum și formarea continuă a bibliotecarilor la nivel raional și național.
- Propunerile la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar* au vizat eliminarea diferențierii semnificative a claselor de salarizare atribuite pentru deținerea gradu-

lui profesional pentru Grupul ocupațional „Cultură, tineret și sport (F)”; mărirea claselor de salarizare pentru funcția de bibliotecar principal, majorarea claselor de salarizare atribuite pentru funcția de bibliotecar, atribuirea claselor de salarizare pentru vechime în muncă pentru conducătorii unităților bugetare din domeniul culturii etc.

De asemenea, pentru a da curs inițiativelor, au fost expediate scrisori pe adresa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și Ministerului Finanțelor, organizate discuții, sesiuni în cadrul Conferinței ABRM etc.

- La 30 ianuarie 2017, în cadrul Parlamentului Republicii Moldova, a avut loc ședința Subgrupului III „Dezvoltarea spiritului civic activ și al voluntariatului” pentru revizuirea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile, la care a fost prezentă ABRM, în cadrul căreia s-a propus promovarea voluntariatului prin intermediul bibliotecilor, aceasta reprezentând o șansă pentru bibliotecile din Moldova de a fi parte a acestui proces de advocacy. Serviciile de voluntariat adaugă valoare activității de bibliotecă, profesiei de bibliotecar și comunității în general.
- Direcționarea a 2% din impozitul pe venit către ABRM ajută la consolidarea asociației profesionale. Contribuabilii, adică bibliotecile pot redirecționa o mică parte din impozitul pe venit spre organizații nonguvernamentale, precum ABRM. Includearea ABRM în lista ONG-urilor a fost o reușită și un demers de succes, ceea ce va permite dezvoltarea anumitor activități civice.

Desigur, experiența ABRM s-a consolidat și datorită eforturilor predecesorilor săi, dar și implicării fiecărei biblioteci în

parte. Organizarea și găzduirea Conferinței anuale este un exemplu elocvent. Mulțumesc bibliotecilor gazdă, precum: Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, Departamentul Informațional-Biblioteconomic ULIM, Biblioteca Publică Raională „D. Cantemir” Ungheni, dar și Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

ABRM a reușit datorită Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și echipei sale care a fost mereu alături, gata să își valorifice competențele în favoarea unei idei naționale. Țin să mulțumesc tuturor pentru că au acceptat ca destinul lor profesional să fie conectat și cu destinul meu, alături de ABRM.

Deși, multe din grandoarea ideilor și amploarea viselor s-au redus din cauza plecării unor colegi din consiliu (Aculina Mihaluța, Liliana Gore), sau reticenței unor colegi din comisii, care cred că ar fi putut să miște lucrurile, totuși rămân satisfăcută și apreciez rezistența și implicarea la cursă lungă și a colegilor: Aliona Manciu, Tatiana Coșeri, Angela Amorțitu, Elena Pintilei, Nadejda Pădure, Zinaida Slutu. Vă mulțumim pentru consistența acțiunilor de leadership, idei bazate pe inovație, curaj pentru advocacy și susținere pentru colaborare. Mulțumesc tuturor filialelor care și-au raliat acțiunile instituționale la cele promovate de ABRM, prin prisma creării noilor servicii, inițierii diverselor proiecte și multe alte acțiuni locale. Datorită Dvs. și a experienței Dvs., ABRM a făcut o diferență în comunitate, dar și în țara noastră.

Urez viitorului Consiliu ABRM, dar și noului președinte să fortifice realizările elocvente și să multiplice ideile inovative,

să consolideze sistemul național de biblioteci.

Proiectul *EU sunt promotorul schimbării!* este finanțat de Uniunea Europeană și Fundația Konrad Adenauer Republica Moldova. Acest lucru a fost posibil datorită Proiectului *Dezvoltarea societății civile la nivel local în Republica Moldova*. Proiectul își propune să dezvolte spiritul civic participativ la nivel local prin mobilizarea membrilor activi ai comunităților în grupuri de acțiune civică (GAC) în trei raioane ale Republicii Moldova – Ungheni, Căușeni și Telenești, prin implicarea a 15 biblioteci locale din aceste regiuni.

Conștientizând importanța dezvoltării capacităților la nivel local pentru a transforma schimbarea către beneficii pentru societate, proiectul va conține o componentă importantă de instruire – un curs de advocacy. Acest curs urmează să dezvolte capacitățile cetățenilor în procesul de a obține decizii favorabile din partea Autorităților Publice Locale (APL), agenților economici sau a altor instituții în realizarea inițiativelor publice și să includă un exercițiu practic de realizare a unei inițiative civice prin dezvoltarea unei campanii de advocacy, susținută prin procurarea de materiale din cadrul proiectului *EU sunt promotorul schimbării!*

Perioada proiectului: Noiembrie 2019 – Decembrie 2020.

Scopul: Instruirea și sensibilizarea membrilor comunității și instituțiilor publice în convingerea acestora de a se implica în soluționarea problemelor din comunitate prin inițierea campaniilor locale de advocacy.

BĂTĂLIA CĂRȚILOR – CONCURS CARE ZIDEȘTE COMUNITĂȚI INTELIGENTE DE CITITORI

Angela TIMUȘ,
șef, Secția dezvoltare servicii

Concursul de lectură „Bătălia cărților” constituie o activitate cultural-cognitivă de o valoare deosebită. Obiectivele concursului sunt orientate spre stimularea lecturii în rândul copiilor și adolescenților, precum și promovarea cărților de valoare din literatura universală. Copiii cu vârsta cuprinsă între 11-14 ani și adolescenții de 15-18 ani, care participă la concurs beneficiază de activitatea prodigioasă de consultanță și tutoriat acordată de bibliotecari.

Cele 10 cărți propuse în concurs, pentru fiecare segment de vârstă sunt citite până în luna octombrie.

Prima etapă prevede evenimentul de lansare a concursului, înscrierea participanților și completarea consecutivă a fișei de lectură pentru fiecare carte, care se face la filialele Bibliotecii Municipale implicate în concurs sau în format digital pe: <http://hasdeu.md/item-ce-unde-cind-formular-de-inscriere-batalia-cartilor-85/>. Perioada de înscriere este pe toată durata de desfășurare a concursului (martie-octombrie).

Evenimentul de lansare a concursului presupune prezentarea celor 20 de cărți în modul cel mai inedit de către bibliotecarii filialelor Bibliotecii Municipale. Cărțile prezentate au intrigat prin tematică și artistism:

Categoria copii: Eleanor H. Porter. *David și vioara lui*; Margi Preus. *Inima de samurai*; Tania Unsworth. *Viața secretă a lui Daisy Fittzjohn*; Anna Gavalda. *35 de zile de speranță*; Jennifer Chambliss Bertman. *Vânătorii de cărți*; James Krüss. *Timm Thaler sau râsul vândut*; Sharon Draper. *Din capul meu*; Carl Hiaasen. *Bufoaie*; Angela Aramă. *Smaranda și cei șapte prieteni ai săi salvând lumea de Putinka*; Nicolae Popa. *Ghiozdanul zburător*.

Categoria adolescenți: Nicola Yoon. *Absolut tot*; Ava Dellaira. *Scrisori de dragoste către cei plecați*; Ruta Sepetys. *O mare de lacrimi*; György Dragoman. *Regele alb*; Fredrik Backman. *Un bărbat pe nume Ove*; Marie Lu. *Legenda*; Kristin Hannah. *Privighetoarea*; Yeonmi Park. *Drumul către libertate*; Nicu Nicolaescu. *Coma*; Mihail Gh. Cibotaru. *Eclipsa*.

În perioada de referință toate filialele BM au desfășurat acțiuni de informare și promovare a cărților: prezentări de publicații, ore de lectură, discuții pe marginea cărților citite.

Timp de câteva luni consecutive participanții au avut parte de lecturare, reflecție și sinteză a celor citite, astfel ajutându-i să înțeleagă textele, să-și formuleze opiniile, să găsească argumente pro și contra, să interpreteze un text, obținând diferite competențe, inclusiv competențele evaluative.

Cea de a doua etapă a concursului presupune evaluarea celor zece fișe de lectură a fiecărui participant de către o comisie profesionistă. În urma probei de evaluare a fișelor de lectură și a centralizării punctajelor, se selectează câte 10 participanți de la fiecare categorie de vârstă.

Eta finală a concursului cu genericul *Convinge-mă să citesc* a fost o veritabilă pledoarie pentru relevarea integrală a personalității cititorului. Participantul a avut posibilitatea de a demonstra competențe oratorice, de convingere, de abordare complexă a unei teme literare, de mediere literară și relaționare cu semenii săi. A fost un prilej de reflecție a capacităților literar-artistice achiziționate.

Pe parcursul concursului aceștia au fost monitorizați de un juriu dotat: dr. M. Harjevschi, director general, BM „B.P. Has-

deu”; M. Pilchin, cercetător literar, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova; A. Grati, critic și istoric literar, dr. hab. în filologie, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova; dr. L. Șimanschi, conferențiar cercetător; V. Răileanu, scriitor, director, Filiala „O. Ghibu”; E. Taragan, Secția studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”. În cadrul procesului de jurizare s-au luat în considerare următoarele criterii: originalitatea exprimării, argumentarea, încadrarea în timp, utilizarea termenilor literari.

Participantul care a prezentat cel mai ingenios cartea preferată și a răspuns lăconic la întrebările juriului și ale publicului a devenit Cititorul anului.

La **categoria 11-14 ani** au fost desemnați următorii învingători:

Cititorul anului 2019

- Amelia Cotrobai, Liceul Teoretic „Ion Creangă”, Filiala „A. Donici”

Cititorul exeget

- Ilinca Covganeț, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Centrul Academic Eminescu

Cititorul creativ

- Letiția Ivanțez, Liceul Teoretic „Hyperion”, Filiala „Târgoviște”

Cititorul proactiv

- Paula Frimu, Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani”, Filiala „Alba Iulia”

Mențiuni:

Andreea Lazu, Liceul Teoretic „Orizont”, Filiala „Ovidius”; Patricia Nistor, Liceul Teoretic „Orizont”, Filiala „Transilvania”; Adriana Mînzatu, Liceul Teoretic „M. Berezovschi”, Filiala „Transilvania”; Irina Garștea, Liceul Teoretic „M. Viteazul”, Filiala „Ovidius”; Mihaela Damir, Liceul Teoretic „Gaudeamus”, Filiala „Transilvania”; Delia Taboră, Liceul Teoretic „M. Berezovschi”, Filiala „Transilvania”.

În urma deliberărilor, la **categoria 15-18 ani** învingătorii concursului au devenit: *Cititorul anului 2019*

- Marius-Sebastian Babuș. Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, Centrul Academic Eminescu

Cititorul exeget

- Sabina Butnaru, IPLR „Aristotel”, Filiala „Alba Iulia

Cititorul creativ

- Adelina Culicovschi, Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu”, Filiala N. Titulescu
- Andreea Dobrea, Liceul Teoretic „N. Iorga”, Centrul Academic Eminescu

Cititorul proactiv

- Elena Vrabie, Colegiul „Alexei Mateevici”, Filiala Traian

Cititorul artist

- Emilia Mândrescu, Liceul Teoretic „L. Rebreanu”, Centrul Academic Eminescu

Mențiuni:

Daniela Moroșanu, Liceul Teoretic „Mircea cel Bătrân”, Filiala „Transilvania”; Anghelina Naida, Liceul Teoretic „Gaudeamus”, Filiala „Transilvania”; Diana Ciocină, Liceul Teoretic „L. Rebreanu”, Filiala Traian; Dumitru Lungu, Liceul Teoretic „Mircea cel Bătrân”, Filiala „Ștefan cel Mare”.

Cartea care a obținut cel mai mare punctaj din partea cititorilor a devenit Cartea anului.

Copiii au optat pentru cartea „Din capul meu”, de Sharon Draper, iar adolescenții au apreciat cartea „Privighetoarea”, de Kristin Hannah.

Rezultatele concursului au fost promovate în mass-media și în mediul virtual.

Concursul „Bătălia cărților” se bazează pe motivația intrinsecă de a dezvolta competențele unui lector cultivat. Un rol aparte îl are și motivația extrinsecă prin intermediul premiilor concursului. Toți finaliștii au primit premii bănești, articole de birotică și diplome.

E de menționat faptul că o bună parte din participanți la concurs au devenit deja ambasadori adevărați ai cărților, fiind și concurenții edițiilor precedente, astfel manifestând perseverență și insistență.

Concursul „Bătălia cărților” a devenit unul prestigios datorită evaluării obiective, scopurilor actuale, impactului în dezvoltarea personalității lectorului erudit. Stabilirea unui nivel ridicat de confort psihologic și realizarea plenară a dezidera-

telor cognitive conduc la disponibilitatea participantului de a se manifesta în mediul social. Dorința de a participa la concursul „Bătălia cărților” reprezintă un pas spre succesul fiecăruia.

PROGRAMUL „SĂ RE-AUZIM POVEȘTEA” – PLĂCEREA COPIILOR

*Angela TIMUȘ,
șef, Secția dezvoltare servicii*

Programul de lectură cu voce tare „Să re-auzim povestea” are drept scop dezvoltarea simțului artistic și literar prin folosirea artei teatrale ca metodă activ-participativă a copiilor. Este destinat copiilor cu vârste cuprinse între 5 și 12 ani, care învață să comunice, să empatizeze, să socializeze și chiar să participe la interpretarea unei povești alături de bibliotecari și actori. Obiectivele programului vizează competențele de corelare dintre capacitatea de receptare și transmitere a unui mesaj de implicare și modificare a modelului inițial, parcurgerea traseului de apropiere dintre experiența personală a copilului și textul literar propus și valorificarea suportului acordat de ceilalți membri participanți.

Prima etapă a programului prevede selectarea și receptarea poveștilor prin tehnici de lectură conștientă, cursivă și expresivă. Poveștile sunt citite de către actori, bibliotecari și voluntari. Ulterior textul este analizat temeinic sub toate aspectele: mesaj, dialog, realizare artistică, caracterizarea personajelor etc.

Cea de-a doua etapă a programului presupune introducerea unui element nou în povestea cunoscută, ceea ce înseamnă redarea prin mijloace dramatice a conținutului poveștii, schimbând chiar firul narativ al conținutului. Partenerul de

susținere în faza incipientă a fost Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță”, care a avut o agendă bine structurată cu un program de activitate săptămânal. Spectacolele se desfășurau în spațiile bibliotecilor, amplasate în cele cinci sectoare ale municipiului Chișinău.: „Târgoviște”, „Alba-Iulia” (sect. Buiucani); „A. Mickiewicz”, „Maramureș”, „Ovidius” (sect. Centru); „Transilvania” (sect. Ciocana); „Târgu-Mureș”, „I. Mangher”

(sect. Râșcani); „Ștefan cel Mare”, N. Titulescu, Codru (sect. Botanica). În scenă au fost puse câteva povești ale scriitorului Ion Creangă într-o altă formulă, una intrigantă și destul de interesantă, care au impresionat copiii. Vizionarea spectacolelor a fost un prim pas spre realizarea propriilor povești de către copii. Astfel ne-am propus să atragem grupuri de copii, care doresc să încerce să lucreze cu o poveste, după care aceasta să fie pusă în scenă.

Ca urmare a celor învățate s-au realizat cele mai originale povești, create de copii în parteneriat cu ceilalți subiecți participanți la activitate. Exercițiile de dramatizare prin intermediul marionetelor, păpușilor și alte elemente de artă teatrală (scenografie, regie, lumini, sunete, efecte speciale sonore și vizuale, decor, vestimentație etc.) modelează copiii, îi fac să fie mai dezinvolți, mai creativi, mai siguri pe sine. Participanții deprind abilități de lectură expresivă, obțin competențe de improvizare în arta teatrală și ținuta scenică.

Teatrul de păpuși este practicat cu succes la Filiala „Târgoviște”, unde se nasc cele mai spectaculoase povești. Aici păpușile sunt confecționate cu multă ingeniozitate chiar de către copii. Exercițiile de dramatizare prin intermediul marionetei, mode-

lează copiii, îi fac să fie mai dezinvolți, mai creativi, mai siguri pe sine.

Filiala „A. Mickiewicz” a selectat cele mai frumoase povești poloneze, care să fie înțelese de către copii. Fiecare poveste a fost citită cu voce tare, analizată sub toate aspectele, după care jocul de rol a devenit o activitate distractivă, un instrument esențial al învățării pentru copii. Drept rezultat al celor învățate, au fost teatralizate șapte povești.

Metodele utilizate la Filiala „Ovidius” au fost variate, de la lectura explicativă (citirea-model; în lanț; selectivă; pe roluri; integrală), lectura interpretativă până la jocurile didactice, dezbaterile, diagrama Venn, Păianjenul, Cubul, turul galeriei și multe alte metode activ-participative care au contribuit la spargerea gheții, a frustrărilor, intimității, fricii condiționate de drama trăită. Jocul de rol le-a oferit copiilor posibilitatea să dirijeze personajele din cărți și să privească pozitiv întâmplările, cele cu un final trist au fost substituite cu unul plin de lumină. Au fost puse în scenă cinci povești, reconstituite în maniera proprie a copiilor.

Ca obiectiv primar în realizarea programului, Filiala „Ștefan cel Mare” a pus în valoare folclorul românesc, utilizând ca formă jocul de rol prin intermediul păpuși-

lor de teatru, confecționate chiar de copii. S-au pus pe rol patru povești.

La Filiala N. Titulescu, doar mânuirea simplă și amuzantă a unei singure păpuși creează copiilor o atmosferă prielnică și relaxantă. Aceste activități reprezintă veritabile exerciții pentru copii de a-și exersa vorbirea, a-și perfecționa exprimarea mai nuanțată, gesticularea. Copiii au trăit emoții frumoase prin înscenarea celor șaisprezece povești.

Copiii de la Filiala „Transilvania” au învățat lucruri despre înțelepciunea poveștilor, despre lume, familie, prietenie ș.a. Aceștia au descoperit eroii îndrăgiți din poveștile „Ridichea”, „Soacra cu trei nurori”, „Ieduțul numărător”, „Lupul guvernator” etc. Și felul în care a fost spusă o poveste, contează, deoarece programul a oferit copiilor atât rolul de ascultător, cât și de actor participând la prezentarea eroilor din povești la cele nouă texte foarte frumos interpretate.

Filiala „Alba Iulia” a contribuit și a susținut acest program prin organizarea unor activități interesante pentru a bucura cât mai mulți copii dornici de a descoperi miraculoasa lume a poveștii. La realizarea înscenării celor șase povești s-a lucrat minuțios cu textul, repartizarea rolurilor, dar și confecționarea eroilor.

Copiii de la Grădinița nr. 103 au ascultat noi povești și au fost încurajați să le în-

sceneze, având drept susținător Filiala Codru. Copiii au făcut cunoștință cu povestea într-un mod deosebit, interactiv, unde fiecare copil a avut posibilitatea să fie eroul principal. Dar s-a lucrat meticulos cu copiii și la înscenarea celor două povești.

Copiii de la Filiala „Târgu-Mureș” au fost încurajați să comunice, să empatizeze, să socializeze și chiar să participe la interpretarea celor șase povești alături de bibliotecar. Și copiii de la Filiala „I. Mangher” învață să mânuiască singuri păpușile.

Tinerii cu CES, de la Filiala „Maramureș” au avut parte de povești terapeutice, coordonate de către psihologul Svetlana Sârbu, Centrul Prietenos Tinerilor sect. Botanica, Chișinău. Poveștile au fost redade prin mimarea unor gesturi și acțiuni ce definesc unele personaje. Poveștile terapeutice transmit întotdeauna un mesaj bine definit și au un scop precis de vindecare. Acești tineri au reușit să participe la teatralizarea a două povești.

Pe parcursul anului 2019 au fost teatralizate 65 de povești în interpretarea copiilor. În savuroasele peripeții scenice copiii se regăsesc în personajele poveștilor îndrăgite, înscenarea teatrală îi face pe copii să creadă, să simtă eroii spectacolului. Copilul devine un cititor cult, elevat, erudit, învață să abordeze textul literar creativ, critic, multiaspectual, este capabil

să vizualizeze, să-și imagineze, să empatizeze, să socializeze, pornind de la textul literar și valorificarea potențialului de lucru în echipă. Copiii participanți la program își exprimă frecvent satisfacția, mulțumirea, încântarea pe care o au datorită acestui program.

Filialele BM au conlucrat eficient cu mai mulți parteneri instituționali: Grădinița nr 6; Grădinița nr.186; Grădinița nr.183; Grădinița nr.185; Grădinița nr. 100; Grădinița nr. 101; Grădinița nr. 103; Grădinița nr. 108; Grădinița nr. 118; Grădinița nr. 137; Grădinița nr. 169; Grădinița nr. 130; Grădinița nr. 211; Grădinița nr. 119; Centrul pentru Copilărie, Adolescență și Familie; Centrul pentru copii și tineret „Sparta”; Școala primară nr. 83 „Gr. Vieru”; Liceul „Iulia Hasdeu”; Liceul „ProSucces”; Gimnaziul „N. Costin”; Liceul „Mircea cel Bătrân”; Gimnaziul „Dumitru Matcovschi”; Liceul

„Mihai Viteazul”, Gimnaziul nr. 53, Liceul Teoretic „Liviu Deleanu”, Școala - Grădiniță „Pas cu Pas”, Liceul „Elena Alistar”, Centrul de Creație „Artico”; Liceul Teoretic „Dante Alighieri”; Liceul Teoretic „Orizont”, Tabăra de vară „Columnașii” etc.

Poveștile contribuie în mare măsură la educația copiilor clădind caractere puternice, insuflând curaj și principii morale fără a neglija iscusința și înțelepciunea. Este important să citim copiilor povești, care să-i învețe cât de important este să fi bun, cinstit, sincer și generos cu cei din jur. O poveste bine aleasă, influențează pozitiv și constructiv caracterul celor mici. Povestea transpune copiii în lumea magică pe care ei o îndrăgesc atât de mult, iar elementul de joc imprimă un caracter mai viu și mai atrăgător, aduce varietate și o stare de bună dispoziție.

BIBLIOTECA „OVIDIUS” – PROSPERITATEA UNUI SFERT DE VEAC ÎN COMUNITATE

Liuba CIOBANU, șef, Filiala „Ovidius”

Ana OSTAȘEVSCHI-URECHE, șef sector, Filiala „Ovidius”

Biblioteca „Ovidius” a împlinit, în 2019, 25 ani de activitate. Această filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău a fost inaugurată în urma încheierii unui protocol de colaborare între Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” din Constanța, în persoana regretatului director Dumitru Constantin Zamfir, și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, în persoana doamnei Lidia Kulikovski, în anul 1994. Cu prilejul acestei aniversări, pe 3-4 octombrie 2019, au fost organizate Zilele Bibliotecii cu genericul *Cunoaștere. Deschidere. Documentare: un sfert de veac pentru comunitate*. Evenimentul a adunat scriitori, cercetători științifici, jurnaliști, profesori, pictori, parteneri, bibliotecari, dar și simpli utilizatori ai bibliotecii.

Startul evenimentului l-a constituit momentul cultural artistic dedicat poetului latin *Publius Ovidius Naso – primul cântăreț al pământului românesc*. Datorită faptului că purtăm de un sfert de veac numele lui Ovidius, au răsunit versuri ale poetului în interpretarea actriței, profesoară de teatru Vera Mereuță împreună cu studenții din anul II de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Emoție a transmis recitalul Nataliei Pântea, studentă la Facultatea de Litere, USM, angajată a Bibliotecii „Ovidius”. De asemenea, un omagiu poetului latin a fost adus și de către elevii de la Liceul Teoretic European din capitală. Activitățile, rubricile, expozițiile dedicate poetului, sunt o dovadă de prețuire pe care noi, colaboratorii bibliotecii, o acordăm primului cântăreț al Dobrogei,

de cinstire a poetului surghiunit pe malul stâng al Pontului Euxin, ale cărui opere au rezistat mileniilor.

Discursuri emoționante au răsunit din partea moderatorului evenimentului, dna Valentina Butnaru, publicist, președintele Societății „Limba Noastră cea Română”, a directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. Mariana Harjevschi, a scriitorului Iulian Filip, a directorului adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Elena Butucel, a vicepreședintelui Angelina Mistreț, Pretura sectorului Centru al mun. Chișinău ș.a.

Soarele de toamnă ne-a bucurat cu prezența sa, însoțind pe tot parcursul zilei invitații speciali, prietenii Bibliotecii „Ovidius”, cei care ne-au fost alături de la inaugurare: Ianoș Țurcanu, Vladimir Beșleagă, Val Butnaru, Anatol Eremia, Nicolae Chiricenco, Zina Izbaș, Eugenia David, Ana Brăiescu, Vera Mereuță, Nina Slutu-Soroceanu, Mihai Ștefan Poiată, Ala Poiată, Andrei Viziru, Tatiana Ambroci, Ludmila Condur, Elena Penu, Liuba Arion, Petru Șarcov, Demir Dragnev, Tudor Botin, Vladimir Tofan, Victor Cobzac etc.

Un asemenea eveniment nu se putea lipsi de invitați speciali, cei care sunt parte a acestui proiect frumos, arhiplin de românescul cuvânt: Delegația de la Biblioteca Județeană „Ioan Roman”, Constanța, formată din dr. Corina-Mihaela Apostoleanu, director, dr. Luminița Stelian, dr. Angela-Anca Dobre, Ionuț Druche și Florentina Agapie, ei fiind printre primii ce au adus zâmbet și urări de bine Bibliotecii „Ovidius”.

A fost o bucurie să ne cunoaștem reciproc, să conștientizăm că Biblioteca „Ovidius” este rodul unei frumoase colaborări de peste Prut. Oaspeții din Constanța au prezentat cu dăruire și profesionalism publicațiile editate pe parcursul ultimilor ani: *Reviste Dobrogene ale României Mari; Localități ale județului Constanța la 140 ani de la unirea Dobrogei cu România; Revista Ovidiu, o biografie contemporană; Sub semnul Cărții, 85 de ani de lectură publică la Constanța, Dobrogea Jună. Caleidoscop*. Aceste publicații, însoțite de dedicații au fost primite cu drag în Casa Cărții din șoseaua Hâncești, pentru a contribui la întregirea colecției despre cultura și valorile dobrogene. Cu siguranță, vor fi răsfocite cu interes și de către cititorii ovidieni.

Lansarea de carte *Ziua de naștere a lui Mihai Mihailovici*, autor Dumitru Crudu, a pus la dispoziția invitaților o metadramă intercalată cu comedie, dramă, melodramă, tragicomedie și tipologii diverse ale eroilor și anti-eroilor. Autorul, prezent la lansare, a afirmat: „Volumul este un roman al Basarabiei, care începe pe 28 iunie 1940, în ziua în care Basarabia a fost ocupată de Armata Sovietică, și se încheie cu 28 iunie 2018. Sunt urmăriți 78 de ani de existență a familiei Lebedă-Ciuntu, familie peste care a trecut tăvălugul istoriei primei ocupații sovietice. Sunt practic perspective di-

ferite asupra istoriei, o perspectivă a omului deportat în Siberia, alta e perspectiva nomencluristului”. Cei prezenți la lansare au făcut descoperiri surprinzătoare în paginile romanului, care au fost lecturate cu voce tare de cititorul ovidian.

Pentru că suntem deschiși spre comunitate și progresăm împreună cu comunitatea, am oferit 25 de aplauze pentru colaborare și cooperare cu Biblioteca „Ovidius” profesorilor, bibliotecarilor, instituțiilor de învățământ, cititorilor și voluntarilor: *Diplomă Cititorului Avansat, Diplomă Voluntarului Activ, Diplomă de Colaborare, Diplomă Bibliotecarului-Partener, Diplomă Parteneriatului-Statornic*. Drept apreciere și prețuire au fost gândurile bune, însemnate de recunoștința și iubirea celor mai fideli cititori, exprimate în 25 mesaje de felicitare care au decorat festiv sălile bibliotecii (vezi: *Gânduri bune, recunoștință și iubire, din partea celor mai fideli cititori*).

Interacțiunea dintre cărți și pictură e vizibilă. Pictura constituie aceleași cuvinte, doar că le reliefează în culoare. Astfel, vernisajul expoziției personale „Cioburi de timp din arhiva sufletului meu”, autor Victor Cobzac, pictor, sculptor, grafician, poet, fotograf a oferit posibilitatea invitaților de-a medita altfel, admirând picturile de factură tradițională, îmbinată cu forme non-figurative. Pictorul și sculptorul Tudor

Botin, prezent la eveniment a menționat: „Victor Cobzac este un pictor consacrat, care a realizat peste 300 de lucrări și care a avut mai multe expoziții personale atât în țară, cât și peste hotare. Această expoziție e doar o picătură din marea creație a lui Victor Cobzac, lucrările lui fiind etalate în prezent în multe galerii de artă. Victor Cobzac are darul de a vedea lucrurile, de a le analiza și de a le transpune în culori”.

Evenimentul a găzduit ședința aniversară a Clubului Oratorilor cu genericul *Mai devreme sau mai târziu toți ajungem în același port* (Ovidius), moderator Mihaela Știrbu. Tinerii prezenți, cu mintea liberă și gândirea filosofică au teleportat participanții la începuturi, au gândit la spiritul liber al lui Ovidius. Au făcut publicul să mediteze la faptul că „Mai devreme sau mai târziu, toți ajungem în același port”. Comunicările prezentate au fost atât de profunde, încât au reușit să conecteze publicul la sensuri adânci cum ar fi: „Într-o zi se poate sfârși totul, ce lăsăm în urmă? Trebuie să prețuim clipa și să ne grăbim să construim astăzi ceva aici... Să spunem acum „Te iubesc”! Să spunem acum „Iartă-mă”! Să spunem acum „Mi-e dor”! Să facem acum tot ceea ce ne face să simțim că Trăim!”

Prima zi s-a finalizat cu un master-class „Elementul de bază în compoziția iei” de Oleseha Enachi, creatoare de

ii, membră a Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova. Doamnele de la serviciul „Șezători de altădată” au avut ocazia să afle despre modalitățile de coasere a iilor autentice, despre ornamentele specifice anumitor regiuni și semnificația acestora. Doamna Enachi le-a sugerat ideea de a promova purtutul iei autentice, care nu se demodează de sute de ani: „la este protecția femeii. Având simboluri cusute pe ea, ne apără de multe rele și ne scapă de deochi, ne poartă noroc și ne aduce mari bucurii. Când sunt îmbrăcată în ie, mă simt apărată, sunt mai norocoasă, sunt mai bucuroasă, sunt mai puternică!”

A doua zi, a demarat cu Atelierul de editare: *Wikimedia și bibliotecarii. Campania 1Lib1Ref (un bibliotecar – o referință)*, moderat de Ana Ostașevschi-Ureche, șef sector, împreună cu invitatul special, Zah Maria-Minerva, de la Cluj, România. La atelier au participat bibliotecari din rețea, care au contribuit nemijlocit la sporirea informației în enciclopedia liberă Wikipedia și la concretizarea veridicității informației prin adăugarea referințelor. Astfel, personalități basarabene precum: Vladimir Beșleagă, Steliana Grama, Teo Chiriac, Vasile Vasilache și alții au devenit parte integrantă a celei mai accesate enciclopedii virtuale. Unora din ei, la necesitate, li s-a atribuit fotografia din arhiva bibliotecii.

Prin urmare, cei prezenți la atelier au conștientizat că: „Doar prin implicare, putem înțelege cum funcționează procesul de editare colectivă și care este rolul acesteia pentru Wikipedia (enciclopedie liberă), în special, pentru Societate.”

Lansarea de carte *Prințesa care vrea să zboare*, semnată de jurnalista radio și scriitorul, Zina Izbaș, a fost moderată de scriitorul Ianoș Țurcanu. La eveniment au participat elevii claselor a IV-a de la Gimnaziul nr. 7 și de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” din sectorul Centru al capitalei. Nu au lipsit nici protagoniștii cărții, Traian și Tanița, care au fost condei de inspirație pentru cartea cu povești, anume ei i-au sugerat autorului ideile cuprinse în filele cărții. Zina Izbaș a descris unele năzbâtii în cele trei istorioare, pentru ca atunci când piciile vor crește, mama lor să aibă dovezi credibile privind „cumințenia”. De fapt, prin intermediul acestor povești copiii vor învăța multe lucruri utile, cum ar fi să nu renunțe niciodată la vise, cum să se comporte și să protejeze animalele, precum și despre semnificația unor importante sărbători creștine și tradiții.

După o lansare „ca la carte”, a urmat, în același tempo, duplexul profesional *Sesiune de comunicări-poster: Kit-ul serviciilor ovidiene*. Posterele care au constituit decorul bibliotecii, ascundeau și o istorie de la apariție până la succes. Acestea au fost expuse nu numai de directorul bibliotecii, mentori, dar și de participanți. Astăzi biblioteca prestează o gamă mai largă de servicii inovative, în mare parte bazate pe utilizarea tehnologiilor informaționale, care au o influență majoră asupra diversificării competențelor utilizatorilor, asupra dezvoltării bibliotecii și a comunității în ansamblu. Au fost prezentate serviciile bibliotecii cu durabilitate și impact în funcție de necesitățile utilizatorilor indiferent de profilul socio-cultural, de vârstă, gen, cunoștințe, abilități: *Să (re)-auzim pove-*

tea, ABC-ul computerului pentru seniori, Jocuri CuMinți, Șezători de altădată, TabletoTeca pentru seniori, TabletoTeca pentru juniori, Atelierul digital Story Jumper, Școala de coding, Les enfantastiques și proiectul de educație mediatică la bibliotecă, care stă în capul mesei ovidiene Veni, vidi, vici misinformation (Am venit, am văzut, am învins dezinformarea). Impactul acestor servicii influențează creșterea valorii/importanței bibliotecii în societate. Prin intermediul acestora ne redescoperim reciproc și ne contopim într-un tot întreg: biblioteca și cititorul/utilizatorul, la un moment dat, rămâi perplex, neștiind care din necesități prevalează.

Lansarea Clubului Cititorului Instruit „De ce avem nevoie de lecturi?”, cu scriitorul Val Butnaru, a fost de bun augur pentru participanți, dar și invitații-spectatori. Pentru a se cunoaște mai bine, scriitorul le-a propus să se adune într-un cerc, deoarece „discuțiile în cerc sunt mai intime și mai pătrunzătoare...” Aceștia din urmă, au început să-și amintească de lecturi, unele nerevăzute încă din programa școlară și să perceapă esența jocului la care au fost antrenați. Totodată, participanții au dedus din discuțiile cu Val Butnaru că succesul unei scrieri bune se datorează unei desagi cu lecturi pe care o porți mereu cu sine, anume de acolo se renasc metaforele, din Balzac, Goethe, Shakespeare, Hugo etc. Lanțul exercițiilor literare a conturat cercul tinerilor avizi de lectură concomitent cu cel al durabilității în timp, căci la „astfel de activități nu ți-i dat să participi zilnic”, menționa Cristian Lilicu, elev de la Centrul de Excelență în Construcții.

Șirul evenimentelor s-a încheiat cu un recital pe acorduri de chitară, susținut de Victor Mețgher, discipolul lui Vasile Verdeș, unul dintre fondatorii NOROC-ului. Au răsunat melodii din repertoriul grupelor Noroc, Savoy ș.a., interpretate cu mult drag de cei prezenți.

Scopul acestor evenimente a avut drept obiectiv totalizarea activităților de peste an, dar și de la început, solidarizarea cititorilor și a utilizatorilor fideli, aprecierea și onorarea celor mai activi, interacțiunea cititorilor chișinăuieni cu personalități notorii.

După două zile arhipline de oameni dragi, oameni speciali și activități în ritm, am concluzionat că trecerea anilor, e o trecere benefică pentru Biblioteca „Ovidius”, care a reușit să devină o instituție apropiată publicului, căutată de mii de cititori de toate vârstele. Conștientizăm că generații întregi ne-au trecut pragul bibliotecii și au găsit aici acea ambianță caldă, prietenoasă, primitoare, care este proprie întâlnirilor dintre prieteni adevărați. Cititorii sunt prietenii noștri pe care nu i-am dezamăgit niciodată și acum, la aniversare, constatăm cu bucurie cât de mare este numărul acestora: de la elevi de toate vârstele la pensionari, de la scriitori la profesori și medici, de la studenți la jurnaliști și editori. Cu toți aceștia am alcătuit o familie care ne este aproape și pe al cărei sprijin ne putem bizui oricând.

Gânduri bune, recunoștință și iubire, din partea celor mai fideli cititori:

La Mulți Ani, Biblioteca Mea Dragă!

La „Ovidius” este mereu primăvară. Această sală de lectură mișună de lume tă-

nără, frumoasă și bună. Prietenia noastră durează demult și nimic nu a stat în calea ei. Mai întâi venisem pentru un reportaj în direct, de la o lansare de carte, au fost atâtea mai apoi, încât le-am pierdut de mult numărul. Orice aș fi înregistrat pentru radio, mereu am făcut cu ușurință și nu pentru că aș fi eu atât de genială, ci pentru că la „Ovidius” totul și toate conspiră și participă la garantarea unui succes, generat în primul rând de atitudinea echipei, care este una amicală, deschisă utilizatorilor. Întotdeauna m-am simțit ca atunci când am venit pentru prima oară la Biblioteca „Ovidius”. Adică acasă, unde e luminos și e cald, și e bine. E minunat să-ți fie prieten credincios o BIBLIOTECĂ!

Zina IZBAȘ,
jurnalist radio

În cartierul Telecentru funcționează de 25 de ani Filiala „Ovidius” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” cu un potențial cultural considerabil și o echipă de doamne împătimate de specialitatea pe care o prestează, informate cu tot ce este nou în acest domeniu, energice, competente și pline de respect, bunăvoință și simpatie față de vizitatori.

Natalia RUFANDA,
învățător, Gimnaziul nr.53

Dragă Bibliotecă „Ovidius”, te felicit cu sinceritate și bucurie în suflet cu ocazia îm-

plinirii a 25 de ani de activitate! Ești bibliotecă care își are mereu ușile deschise, așteptând cu răbdare și întâmpinând cu căldură fiecare cititor ce-i trece pragul. Datorită ție am avut mereu la îndemână nenumărate opere literare de scriitori clasici și moderni, tehnologie și surse de inspirație. De fiecare dată când intru, ochii mi se bucură de diverse afișe, postere, anunțuri și creații, toate acestea devenind un mod atât de familiar de a-mi începe călătoria în lumea cărților.

La Biblioteca „Ovidius”, am participat, particip și voi participa mereu la diverse activități și concursuri inedite, cu nobile scopuri educative sau culturale. Fiind prezentă la aceste ateliere, am avut parte de multe zâmbete, prieteni noi, cunoștințe, distracție, oportunități de a mă afirma, de a crea, de a petrece timpul într-un mod frumos. Îmi aduc aminte cu drag cum încă de mic copil veneam la bibliotecă, însoțită de frații mei, și ne așezam în liniște la masă, răsfoind cu mirare și interes pagini încărcate cu litere întortocheate și imagini ce mi-au colorat copilăria.

Printre cărțile aranjate cu istețime și migală pe rafturile bibliotecii, înconjurată de păsări cu aripi de hârtie sau postere cu amprente verzi, roșii, albastre sau galbene ale palmelor cititorilor, m-am simțit mereu ca într-un refugiu liniștit și primitor, cu o atmosferă caldă alături de cei dragi. Biblio-

tecarele sunt cele care m-au făcut să iubesc spațiul dintre pereții instituției. Dumnealor sunt cele care cu o măiestrie și gingăsie admirabilă au reușit de fiecare dată să-mi strecoare printre brațe o carte deosebită, plină de magie și voie bună. Dumnealor sunt cele care mă fac să vreau să revin la bibliotecă prin priceperea, răbdarea, interesul, politețea, zâmbetele călduroase care-mi sunt deja atât de familiare, amabilitatea, receptivitatea și dragostea lor maternă care o au pentru toate cărțile și cititorii.

Dumnealor sunt cele care au făcut din „Ovidius” mai mult decât o bibliotecă. Pentru mine ea înseamnă o a doua casă, o familie, un continuu răsărit de soare și pentru asta vă mulțumesc! La mulți ani, Bibliotecă „Ovidius”!

Felicia DUMBRĂVEANU,
elevă, clasa a VIII-a, Liceul „Prometeu”

La mulți ani, Biblioteca „Ovidius”!

Familia Tanas – copiii Andrei (11 ani) și Nikolai (9 ani), precum și mama Margareta – frecventează Biblioteca „Ovidius” din anii 2012-2013. În această perioadă am împrumutat de la bibliotecă și am citit, împreună sau separat, zeci de cărți interesante și captivante.

Am vrea să menționăm că, din start, am fost impresionați de căldura și receptivitatea angajaților bibliotecii, care întotdeauna au

fost foarte atenți și grijulii cu cititorii, i-au ajutat să identifice cartea potrivită vârstei și intereselor copiilor.

De asemenea, am fost plăcut surprinși să observăm că în ultimii ani colecția de carte a Bibliotecii „Ovidius” s-a înnoit în permanență, astfel am putut găsi aici cărți noi, inclusiv dintre cele care abia de curând apăruseră în librării și care erau printre cele mai atractive pentru copii.

Nikolai și Andrei au fost bucuroși și norocoși să se numere printre primii cititori ai mai multor cărți disponibile în prezent la Biblioteca „Ovidius”.

Activitățile pentru copii sunt o altă caracteristică frumoasă a Bibliotecii „Ovidius”. Copiii au venit întotdeauna cu plăcere la asemenea activități precum „Micii cercetători ecologiști”, „101 Basme Românești”, întâlnirile cu studenții de la Universitatea de Medicină și altele.

Au aflat lucruri noi, și-au făcut noi prieteni și au avut posibilitatea să se expună pe marginea celor citite. Copiilor le-a plăcut foarte mult procesul interactiv, dezbaterile și, nu în ultimul rând, dulciurile pe care le-au primit în timpul sau la sfârșitul activităților.

Cele mai sincere felicitări Bibliotecii „Ovidius” cu prilejul celei de-a 25 aniversări. Îi dorim să rămână în continuare un punct de atracție pentru copiii din cartierul Telecentru al Chișinăului, să organizeze cât mai multe activități interesante pentru copii și maturi, să-și extindă colecția de cărți și să-și majoreze numărul cititorilor activi!

Cu drag,
Familia TANAS

La Aniversare

Sunt o norocoasă să fiu un cititor al Bibliotecii „Ovidius” mai bine de 20 de ani, întâmplarea a făcut să-mi fac doi prieteni fideli pe viață, la început pe Elena Butucel, apoi prin intermediul ei, și Biblioteca „Ovidius”. Fiind într-o deplasare am auzit în urma mea pe scaun o doamnă tânără, dar

cu multe griji despre reparația ce mergea în bibliotecă care abia se deschide și ce ar putea să mai facă ca să obțină niște cărți din România, ca mai apoi să intru în discuție și să devin martor la multe lucruri interesante care se petreceau în Biblioteca „Ovidius”.

Aici am studiat cugetările lui Ovidius, am participat la multe activități pe care nu le pot uita de-a lungul anilor, am fost prezentă la multe lansări de carte care s-au memorizat pentru toată viața (lansarea culegerilor de articole și studii despre Mitropolitul Gurie Grosu al Basarabiei îngrijită și coordonată de Silvia Grosu; lansările de cărți ale lui Ianoș Țurcanu, Iulian Filip, Victor Dumbrăveanu, Steliana Grama), de care îmi amintesc cu drag de câte ori vin la bibliotecă.

Mi-au lăsat o impresie deosebită expozițiile de clopoței la care participam cu drag cu ai mei clopoței ce îi păstrez de la bunelul meu, apoi toate sărbătorile de Paști unde se făceau cenacluri cu participarea părintelui Vlad și copilașii dragi ce încondeiau ouă în diferite modele.

Biblioteca „Ovidius” este un cuibușor de alinare a sufletului pentru orice vârstă: poți să citești, să cânti, să croșetezi la șezători, să participi activ la ringuri și discuții despre cărțile anului cu genericul „Chișinăul citește”.

Doamnele care erau tinerele cu 25 de ani în urmă, astăzi tot cu zâmbet și voie bună întâlnesc cititorii și le dau răspunsuri la toate întrebările.

Le doresc multă sănătate, creativitate și respect pentru ceea ce fac.

La mulți ani, Biblioteca „Ovidius”. Bunele mele prietene, Elena Butucel, care a fost din prima zi director al acestei biblioteci îi doresc în continuare să ghideze și să ajute cu tot ce e posibil, fiind acum în postură de vicedirector al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, ca Biblioteca „Ovidius” să prospere, să aibă cele mai bune cărți și cei mai fideli cititori.

Cu respect și admirație, Elena PENU

Doamnele de la „Ovidius”

Probabil nu există om să nu aibă anumite preferințe. Cunosc melomani care frecventează cu regularitate concertele, iubitori de teatru care nu scapă niciun spectacol, microbiști prezenți la toate manifestările sportive. În ceea ce mă privește sunt o bibliofilă înveterată, mă simt în al nouălea cer când trec pragul unei biblioteci publice. Fi-rește biblioteca personală nici pe departe nu poate cuprinde tot ce se editează, în special, în ultima vreme când achiziționarea de carte este un lux, ea fiind prea scumpă pentru buzunarul subțire al intelectualului moldovean. Această dragoste vine din anii copilăriei de până și imediat după al Doilea Război Mondial când interesul față de buchii scrise era major, iar cartea lipsea aproape cu desăvârșire. În prezent la dispoziția cititorului minor și adult se află inestimabile comori. Bibliotecile dispun de literatură științifică și artistică națională și universală în limba de stat și în limbi străine și își așteaptă cititorii. În cartierul Telecentru funcționează de 25 de ani Filiala „Ovidius” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, cu un potențial cultural considerabil și o echipă de doamne împătimate de specialitatea pe care o prestează, informate cu tot ce este nou în acest domeniu, energice, competente și pline de respect, bunăvoînță și simpatie față de vizitatori.

Frecventez cu o plăcere deosebită acest lăcaș de cultură de la fondarea lui în anul 1994 și până astăzi, când își sărbătorește aniversarea a 25-a și nu-mi imaginez existența fără o asemenea hrană spirituală de calitate. Adesea mă bate gândul ce bine ar fi ca toate instituțiile pedagogice, medicale, legislative, publice etc. să aibă aceeași deschidere către cetățeni. Viața noastră materială și spirituală s-ar schimba radical și poate că nimeni nu s-ar îndura să-și părăsească meleagul natal. Avem toate condițiile propice pentru a ne crea un trai decent la noi acasă, ne-am maturiza, nu am mai fi păcăliți și zăpăciți de atâta propagandă politică de cea mai joasă speță a celor care

urmăresc o singură țintă: să ne bată cap în cap, să ne învrăjbească, să ne fure până la piele, uitându-ni-se drept în ochi. E cazul să ne deșeptăm, să alegem grâul de neghină și adevărul de minciună. Dar pentru așa ceva e nevoie să fim informați, să vedem ce se mai face în lumea mare și în acest scop ne stau la dispoziție în mare parte bibliotecile. Mi-am permis o mică digresiune pentru a trece la subiectul propriu-zis al acestor notițe.

În primăvara anului 1994 am cunoscut-o pe prima șefă a Bibliotecii „Ovidius”, Elena Butucel, căreia i-am zis din capul locului „Lenuța”. Drăgălașă și carismatică, pose-da frumoase calități organizatorice reușind, împreună cu echipa pe care o conducea, să realizeze planuri și proiecte inovatoare, utilizând metode avansate, sporind fondul de carte, inițiind diverse programe. În scurt timp, biblioteca s-a ales cu un mare număr de cititori și admiratori de toate vârstele. Atunci când Lenuța, ca specialist de mare perspectivă, a fost avansată în funcție de prim vicedirector la Biblioteca Municipală, apărui problema pe cine să lase în urma sa ca succesoare. Intuiția îi orientă căutările către membra echipei de colaboratoare, Liuba Ciobanu, care nu înșelă nici așteptările fostei directoare, nici așteptările utilizatorilor, fiind o fire plină de idei, energică, „argint viu”, după cum o numeau încă din copilărie părinții, deoarece nu stătea o clipă locului, curioasă să afle mereu lucruri noi. Astăzi aș susține fără pic de exagerare că Liuba este una dintre cele mai interesante și competente directoare de biblioteci. Argintul viu, argint viu rămâne!

Nu voi zăbovi asupra multelor și diverselor activități ale întregii echipe, voi împărtăși doar o observație: oricând ai veni la bibliotecă, găsești toate fetele aflate în treabă: Natalia Cojoharenco de la biroul de înregistrare întâmpină vizitatorul cu un zâmbet cuceritor, îl introduce imediat în baza de date, îl îndrumă către cele mai noi și valoroase achiziții de carte, ea însăși fiind o cititoare pasi-

onată și cunoscând aproape toată bogăția spirituală ce se află pe rafturi. Pe gustul ei estetic poți să te bizui și afirm lucrul acesta în cunoștință de cauză, pentru că tot ce mi-a propus mie personal a meritat să fie citit.

Viorica Moraru posedă și ea un zâmbet afectuos, e foarte binevoitoare și pricepută în nobila meserie de om al cărții, poate de aceea i s-au încredințat activitățile cu copiii. Am impresia că, deși fiecare e responsabilă de domeniul său, domnițele de la „Ovidius” răspund una pentru toate și toate pentru una, ceea ce merită admirație, fiindcă așa se muncește într-un colectiv unit. Și dacă Natalia ne inițiază în lumea cărților, Viorica își dă toată silința, având vână de profesoară înnăscută, să ne inițieze (pe mine și pe mulți alții) în secretele calculatorului, demonstrând o răbdare de înger cu „succesele” și înțelegerea mea în mânăuirea acestui aparat modern și sofisticat.

Victoria Cebanu, nu mai puțin zâmbăreață și deschisă, harnică precum o furnică pe lângă atribuțiile nemijlocite legate de sala de lectură, mai organizează pentru doritoarele de diferite vârste un cerc de muncă manuală la care se învață meseria croșetatu-lui, brodatului, unde se mai citește câte ceva. Am fost și eu o dată la acest cerc, însă ochii mă cam dau de sminteală și mâinile îmi cam tremură, în schimb m-am bucurat că membrele cercului și-au aflat o frumoasă și utilă ocupație și își împărtășesc experiența.

Nu pot să nu menționez în mod deosebit atitudinea și concursul bibliotecarelor în lansările de carte cu sala plină de cititori, în aniversările pe care le organizează aici oa-

menii de creație fiindu-le adânc recunoscători acestor ospitaliere amfitrioane.

Ana Viscantene de la sala de împrumut, Ana Ostășevschi-Ureche, Lucia Bacaliuc de la sala de lectură, Natalia Pântea, Liliانا Don-Ciobanu, responsabile de activitățile bibliotecii, vin să întregescă acest colectiv de zile mari.

Încerc un sentiment de tristețe pentru jurnalistul Ion Bors, cronicar al bibliotecii, care a înfrumusețat o vreme echipa de doamne și care s-a stins prea timpuriu din viață. A fost un om cu dragoste de carte, dedat scrisului, a lăsat o urmă vizibilă în biografia Bibliotecii „Ovidius”.

Sediul bibliotecii e atrăgător, împodobit cu ghivece de flori dintre cele mai variate și mai exotice, cu tablouri dăruite de artiști plastici cunoscuți și pictori în devenire, rafturile cu cărți îi fac cu ochiul cititorului prin aranjamentul îngrijit, curățenia și ordinea ce amintesc o biserică. În general echipa ține la ordine. La o aniversare a mea am dus câteva lucrări pentru expoziție și unele cărți erau deteriorate. Mare mi-a fost mirarea când, venind să le iau, aveau cu totul alt aspect, fiind reparate de mâinile dibace ale colaboratoarelor.

Sunt bucuroasă că am aproape de casă un minunat lăcaș de cultură ca Biblioteca „Ovidius”, dorindu-i întregii echipe, cu ocazia aniversării a XXV-a de la fondare, un spațiu și mai mare, un fond de carte și mai bogat, un cititor și mai activ în ceea ce numim cu drag carte, comoară spirituală care va dăinui cât va dăinui omenirea.

Eugenia DAVID,
traducător, publicist și redactor de carte

15 ANI DE ACTIVITATE A BIBLIOTECII „ȘTEFAN CEL MARE”

*Lilia GAMARȚA,
șef, Filiala „Ștefan cel Mare”*

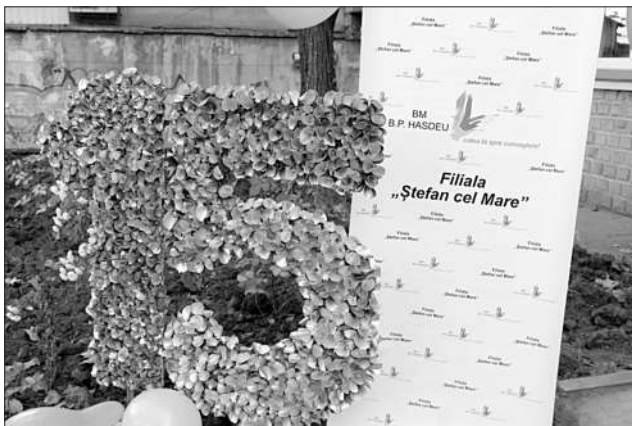
În toamna anului 2019, Biblioteca „Ștefan cel Mare” a împlinit 15 ani de activitate. Aniversarea a fost celebrată la 12-13 noiembrie, în incinta bibliotecii de pe bl. Decebal nr. 91. Evenimentul s-a desfășurat cu genericul „Descoperă-ți, dezvoltă-ți și folosește-ți punctele forte!”.

La manifestare au participat: consilierul Președintelui în domeniul educației, culturii și cercetării, Corneliu Popovici, oaspeții de onoare din România – managerul Bibliotecii Județene „Duiuiu Zamfirescu” Vrancea din Focșani, dna Oana-Raluca Boian și scriitorul Adrian Țiglea; pretorul sectorului Botanica, Boris Prepelită; scriitorii: dnii Ion Găină, Ștefan Sofronovici, Ianoș Țurcanu, Vitalie Răileanu, Nicolae Spătaru, Dumitru Crudu, numeroși voluntari și utilizatori. La deschiderea evenimentului a prezentat o scurtă retrospectivă despre bibliotecă directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dna Mariana Harjevschi.

Invitații și-au amintit cu nostalgie de anul 2004 când a avut loc deschiderea Filialei „Ștefan cel Mare”. Doamna Lidia

Kulikovski, ex-director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a menționat aportul considerabil al ex-directorului Bibliotecii Județene „Duiuiu Zamfirescu” Vrancea din Focșani, dna Teodora Fintinaru, al Consiliului Județean Vrancea în persoana președintelui dl Marian Opreșan, ex-primarul municipiului Chișinău – dl Serafim Urechean și al Direcției Cultură a Primăriei municipiului Chișinău – dl Iulian Filip, pentru încheierea protocolului de colaborare. S-a menționat scopul protocolului, care a fost onorat cu mare responsabilitate până în prezent de ambele părți. S-a pus în evidență inițiativa diverselor proiecte precum și continuitatea acestora. O binecuvântare pentru chișinăuieni sunt donațiile de carte românească aduse de peste Prut. Colaborarea între aceste biblioteci a devenit ca un sânge comun purtat de același neam românesc.

Doamna Oana-Raluca Boian, manager al bibliotecii vrâncene, precum și scriitorul Adrian Țiglea, au prezentat succesele colaborării bibliotecilor-surori. Au fost menționate proiectele, activitățile profesionale

organizate la Chișinău și Focșani. La acest ceas aniversar a fost semnat și protocolul de colaborare pentru următorii doi ani. Astfel vor continua cu succes proiectele, acțiunile culturale de dezvoltare și implementare a noilor practici internaționale.

Un invitat special a fost și pretorul sectorului Botanica, Boris Prepeliță, împreună cu Iacob Cibotaru, arhitect. Cu ajutorul domniilor lor s-a pășit sigur și ferm pe treptele bibliotecii. Susținerea materială de la sector a dat posibilitatea să se realizeze cu succes proiectul „Șanse egale pentru toți”. Astfel împreună cu invitații s-a tăiat panglica proiectului realizat recent. Cu bucurie va beneficia toată comunitatea de treptele și rampa accesibilă pentru mămici și persoane cu nevoi speciale. Le mulțumim că au reușit din multitudinea de proiecte să fie prioritară cartea și biblioteca.

Consilierul președintelui, dl Corneliu Popovici, actualmente ministrul al Educației, Culturii și Cercetării, a oferit un set consistent de cărți, literatură de valoare și necesară publicului larg.

O donație de carte inedită a primit biblioteca și de la scriitorul Ion Găină, autorul imnului bibliotecarului. Mare a fost surpriza momentului când bibliotecii i-a fost oferită o medalie cu chipul lui Alexei Mateevici. Preotul-poet și poetul-preot, care a cântat cu dăruire totală necazurile

și năzuințele moldovenilor, a elogiât limba română, a scris în cunoștință de cauză despre folclorul sărbătorilor religioase. Cel care a scris fermecătorul poem „Limba noastră”, o excelentă odă închinată limbii, care mai apoi a devenit Imnul Republicii Moldova. Îi mulțumim domnului Ion Găină pentru emoțiile pozitive oferite bibliotecii precum și celor prezenți.

Participarea scriitorilor la eveniment a fost ca o binecuvântare cerească, dăruind multe bucurii sufletești prin versuri și amintiri remarcabile despre începuturile acestei instituții. Aceste amintiri au trecut ca un fir roșu în evocarea anilor magnifici ai bibliotecii care poartă numele de Ștefan cel Mare, iar nostalgia timpurilor s-a simțit în ochii tuturor.

O categorie importantă de prieteni ai bibliotecii sunt voluntarii, cei care sprijină comunitatea sectorului Botanica prin instruire, lecții și traininguri sistematice. Mulțumim voluntarilor: Nicolae Bordean, medic; Vera Țugui, profesoară; Laura Paladi, eleva cl. a XII-a – Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu”; Robert Moșanu, elev cl. a XI-a – Liceul Teoretic „S. Haret”; Daniela Danu, elevă clasa a XII-a - Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”; Mariana Malear, elevă, cl. a X-a, Liceul Teoretic „M. Kogălniceanu”; Alexei Mercedis, elev, cl. a V-a, Liceul Pro Succes; Maria Hava, Afina Popa, eleve ale cl. a

XI-a, Liceul român-german „Mihail Kogălniceanu”.

Sunt o echipă tânără, activă, conștientă și depun suflet în tot ce fac. Au reușit să crească utilizatori și să se bucurie împreună cu ei de succesele acestora. Au reușit să organizeze activități cu voluntari cunoscuți la nivel internațional. Au reușit să creeze o comunitate mică în care interacționează, atrag și alți voluntari cu experiență. O echipă care cresc împreună cu bibliotecarii și aduc o rază de lumină, o schimbare a comunității.

Un rol important pentru buna funcționare a bibliotecii sunt partenerii care ne susțin mereu în toate inițiativele culturale organizate. În cadrul manifestărilor culturale a participat cu drag câte un reprezentant din 18 instituții – parteneri activi. Au prezentat recitaluri artistice și comunicări: Centrul de Excelență în Educația Artistică „Ștefan Neagă”, liceele „Elena Alistar”; „Lulia Hasdeu”; „Mircea cel Bătrân”; Grădinița „Albă-ca-zăpada”, ONG-ul „OPORTUNITATE”. Formația „Tinerii Mușatini” a sensibilizat publicul prin excepționalul recital de cântece patriotice.

Susținerea partenerilor este eficientă și fundamentală pentru dezvoltarea comunitară și totodată oferă o componentă substanțială a valorii adăugate a abordării culturale. Acest lucru se obține treptat cu

eforturi de ambele părți ale acestuia. Deoarece un partener eficient trebuie întreținut prin multă muncă, gestionare atentă și monitorizare continuă. Cu mult curaj și răbdare sperăm să mărim cercul partenerilor cu interese comune.

Cu ajutorul partenerilor și al oamenilor de valoare s-a reușit, pe 12-13 noiembrie desfășurarea unei serii de manifestări culturale: *Nota ludică în activitățile de bibliotecă*, moderator Lidia Kulikovski, director adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Concursul de cultură generală „Aici e Moldova”; lecția publică „Viața și succesul”, moderator Valentin Dolganu; masa rotundă „Semnificația istorică a Marii Uniri”, moderator Adrian Cojocaru, participanți Adrian Țiglea, Diana Ețco, doctor în științe istorice, Valeriu Pelivan, descendent al lui Ion Pelivan (om politic, publicist, apărător și promotor al limbii române, animator al vieții culturale); spectacolul „Cine-a zis că graiuri felurite ne dezbină?”; trainingul „15 idei pentru o bibliotecă activă”; expoziția-concurs de pictură „Ținutul natal”, la care au participat Ghenadie Jalbă, vicepreședintele Uniunii Artiștilor Plastici (UAP) din R. Moldova, pictorii Sergiu Bădrăgan și Emil Cojocaru; cenaclul „Singur printre cărți”, moderator Nicolae Spătaru, cu participarea unui grup de scriitori basarabeni.

Evenimentul a fost reflectat de mass-media, radio și TV, cum ar fi: Radio Moldova, emisiunea „Matinal Național”; Radio Actualități, interviu Nicolae Becciu; Academia Radio, interviu Andrei Viziru; Moldpresa, categoria cultură; RTR categoria Știri.

Kareem Abdul-Jabbar spune că „un om poate să fie un element foarte important într-o echipă, dar un om nu poate face o echipă”. Astfel sarcinile divizate în atribuții mai mici, face munca mai eficientă și este mult mai avantajos să muncești în echipă. Și lucrând în această manieră poți deprin-

de multe lucruri care pe plan individual ar fi mai greu de obținut. Bineînțeles că nu poți să faci lucruri mari de unul singur. E de menționat echipa mică a bibliotecii care și-a repartizat obligațiile atent și a parcurs cu succes drumul pregătirilor. Felicitări echipei pentru curaj, energie, colaborare, încredere, respect și pentru comunicare eficientă. Mulțumim participanților la activitățile aniversare – ei au conferit sens, culoare, și profunzime evenimentului ce a marcat 15 ani de activitate prolifică a Filialei „Ștefan cel Mare”.

„CERT E CĂ ȘI PRIN CONTRIBUȚIA NOASTRĂ, BIBLIOTECA DE CARTE ROMÂNESCĂ DIN CARTIERUL RÂȘCANI A DEVENIT O CATEDRALĂ A CĂRȚII”

*Un interviu cu Nicolae BĂCIUȚ,
șeful Direcției Județene pentru Cultură Mureș*

Născut la 10 decembrie 1956, la Chintelnic, Bistrița-Năsăud.

Absolvent al Facultății de Filologie, secția română-engleză, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

Master în Administrație publică. Bursier MPA (SUA).

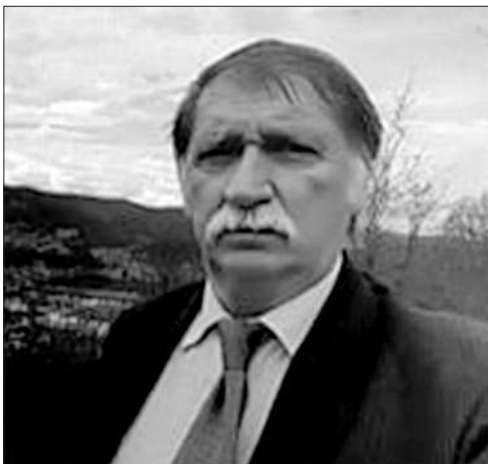
Membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România.

Debut literar în 1975, debut în volum, cu versuri, în 1986, cu „Muzeul de iarnă”.

În studenție, redactor la revista „Echinox”.

După absolvire, două decenii a fost redactor la revista „Vatra” din Târgu-Mureș.

După decembrie 1989 a editat sau coordonat numeroase publicații: „Alpha”, „Gazeta Reghinului”, „Informația mureșeană”,

„Teatru-n teatru”, „Comlodul”, „Ambasador”, „Mondo Business”, „Făgurel”, „Codrul Cosminului” (Cernăuți), „Societatea încotro” etc.

Redactor-șef al Editurii „Tipomur”, apoi al Editurii „Nico”, director al Editurii „Vatra veche”.

Redactor-șef al revistei „Vatra veche” și al revistei „Cadran, jurnal mureșean”.

Director, de două decenii al Direcției Județene pentru Cultură Mureș, cadru didactic asociat la Universitatea de Artă Teatrală Târgu-Mureș, corespondent TVR București, colaborator la zeci de publicații din țară și din străinătate.

Deputat în Adunarea Eparhială Alba, în Adunarea Națională Bisericească.

Inițiator a sute de proiecte literare.

Autor a peste optzeci de volume – versuri, proză, critică și istorie literară, publicistică, jurnale de călătorie.

Distins cu numeroase premii literare, cele mai recente: Marele Premiu la Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” (2014), Premiul „Eminescu” la Festivalul Internațional „Mihai Eminescu” (2016), Marele Premiu „Grigore Vieru”, pentru întreaga operă poetică, la Festivalul Internațional de Poezie „Grigore Vieru”, Chișinău-Iași, 2019, Premiul pentru carte de publicistică acordat de Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România, 2019.

Nominalizat pentru Premiul „Oscar” în publicistică în 1991, în SUA.

Inclus în „*Who's Who în România*”, 2002.

Dintre cărțile sale: *Memoria zăpezii*, poeme, Editura Cartea Românească, 1989; *Jocuri încrucișate*, versuri pentru copii, Casa de Editură „Alpha”; *Nostalgii interzise*, versuri, Editura Columna, Târgu-Mureș, 1991; *America, partea nevăzută a lunii*, jurnal de călătorie, Editura Tipomur, Târgu-Mureș, 1994; *N. Steinhardt. Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, Editura Tipomur, 1994, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Dacia, 2001; *Anotimpul probabil*, interviuri, Editura Tipomur, 1995; *Casa cu idoli*, versuri, Editura Tipomur, 1996; *A doua Americă*, jurnal, Editura Tipomur, 1996; *Și așa mai departe*, publicistică, Editura Arhipelag, 1997; *Curs și recurs*, interviuri, Editura Tipomur, 1997; *Oglinzi paralele*, interviuri, Editura Ambassador, 1997; *Lina lumină*, versuri pentru copii, Editura Tipomur, 1999; *Babel după Babel*, interviuri, Editura Tipomur, 2000; *Manualul de ceară*, versuri, Editura Academos, 2001; *Aproape departe*, interviuri, Editura Tipomur, 2001; *Poduri de umbră – Hidak az arnyekok felett*, versuri, ediție bilingvă română – maghiară, traducător Toth Istvan, Editura Tipomur, 2001; *Ceasul de flori*, antologie de poezie târgumureșeană, Editura Tipomur, 2001; *Solstițiu la Echinox*, versuri, Editura Tipomur, 2002; *Zona liberă*, interviuri, publicistică, Editura Tipomur, 2003; *Îmblânzitorul de timp*, antologie de poezie mureșeană, Editura Tipomur, 2003; *Alb pe alb*, versuri, Editura Tipomur, 2003; *Muntele Athos din Muntele Athos*, jurnal, Editura Tipomur, 2004; *De la San Francisco la Muntele Athos*, Editura Reîntregirea, 2004; *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, vol. I, II, Editura Reîntregirea, 2005; *Portret după autoportret*, versuri, Editura Tipomur, 2005; *Valori mureșene de patrimoniu*, documentar, Editura Tipomur 2005; *Muntele Athos – Meteora. Via Bizanț*, Editura Tipomur, 2006, ediția I, Ediția II, Editura Dacia; *Anotimpul din colivie*, versuri, antologie,

Editura Tipomur, 2006; *Trecut provizoriu*, publicistică, Editura Tipomur, 2006; *Sacru și profan în Țara Sfântă*, Editura NICO, 2006; *Credință și ortodoxie*, Editura Tipomur, 2006; *Nichita Stănescu, Cu colțul inimii*, Editura NICO, 2006; *Anotimpul din colivie/ Le saison dans la cage*, ediție bilingvă, română – franceză (versiunea franceză și selecția de Mircea Bătrănu), Editura NICO, 2006; *Literatura exilului, exilul literaturii*, Editura NICO, 2006; *Nicu Caranica – Dincolo de noapte*, Editura NICO, 2006; *Mănăstirea Lăpușna, Biserica „Sf. Nicolae”*, album, Editura NICO, 2006; (.....) *La taclale cu Dumnezeu*, poem, Editura Vatra veche, 2019.

- **Domnule Nicolae Băciuț, zece ani în urmă, într-o convorbire de suflet cu Dumneavoastră, constatam că sunteți foarte ocupat, având pentru relaxare și somn patru-cinci ore, ați mai încetinit maratonul? Sunteți directorul Direcției Județene pentru Cultură, redactorul-șef al revistei *Vatra veche*, la care colaborez și eu cu plăcere, editor, poet, jurnalist în-veterat și, în ciuda tuturor preocupărilor, reușiți să mențineți și să dezvoltați colaborarea cu biblioteca tutelată din R. Moldova – „Târgu-Mureș”. Și de data aceasta, de Ziua Limbii Române, ați venit cu desaga plină...**

- Cu desaga nu atât de plină, cât am fi vrut și nu atât de diversă, cum ați fi meritat. Dar am venit cu drag și cu dor. Îi întorc lui Grigore Vieru „Scrisoare(a) din Basarabia”, din final („Vă scriu cum pot și prea târziu, / Mi-e dor de voi și vă sărut”), spunând că, oricât de târziu, am (re)venit cu dor! Am venit nu în numele vreunei instituții, nu din obligații de serviciu, nu pe bani publici, ci pe cheltuială proprie, am venit din dorința noastră sinceră de a vă revedea, de a mai schimba o vorbă. Nu cred că ochii care nu se văd se uită – ca dovadă că nu ne-am văzut aproape o jumătate de veac și nu ne-am uitat unii pe alții, ba, dimpotrivă, dorința de a ne revedea a sporit. Am

Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureș” din Chișinău (1-3 octombrie 2009).

venit să sărbătorim Ziua Limbii Române la margine de patrie, dar în mijloc de inimă. În 2018, pe urmele lui badea Cârțan, de Ziua Limbii Române, am luat drumul Romei și, lângă Columna lui Traian, lângă care am pus boabe de grâu și țărână din pământ românesc, precum ilustrul înaintaș, am rostit cuvânt românesc, ne-am lăsat lacrimă de leac pentru jertfa celor de pe Columnă. Cincizeci de mureșeni, aproape toți în costume populare, pe străzile Romei am defilat, arătând ce frumoși suntem, ce mândri suntem că... suntem români. Au fost momente atât de înălțătoare, emoții larg cuprinzătoare pentru întregul grup, încât atunci chiar am hotărât ca în 2019 să sărbătorim Ziua Limbii Române, aproape în aceeași formulă, acasă, la Grigore Vieru, pe care, personal, îl cred că ilustrează cel mai bine sufletul românesc în vibrațiile lui de dincolo de Prut.

„A fi ardelean, spunea Lucian Blaga, înseamnă a duce un gând până la capăt...”. Iar noi, ca ardeleni buni ce suntem, nu puteam să ieșim din cuprinderea judecății „poetului luminii”.

Problema noastră a fost că ajunsesem să fim mai mulți doritori să fie parte la demersul nostru decât putea duce un autocar, așa că unii au rămas cu regrete în suflute de a nu ni se fi putut alătura, dar unii și-au trimis darurile lor, ca mesaj de iubire.

Așa am ajuns la Pererâta, așteptați cu mult fast de gazde, coplesitor de entuziasmați, la rândul lor, de gândul nostru cel bun. Sunt atâtea de spus, o parte din acestea se vor regăsi în cartea unuia dintre participanți, poetul Răzvan Ducan, care a făcut însemnări cu scrupulozitate jurnalistică, pentru a lăsa mărturie despre acea zi, ca și despre altele, din drumurile noastre prin Basarabia la început de septembrie.

Din grupul nostru au făcut parte și scriitori, ziariști, artiști plastici, oameni de cultură, iubitori de cultură, mureșeni, cărora li s-au alăturat frați întru faptă și credință din județele Sibiu, Covasna, dar și din Canada.

Pentru mine, întâlnirea cu locurile de baștină ale lui Grigore Vieru a fost la capătul unei lungi așteptări, după ce, în toamna lui 2000 îmi evoca începuturile lui literare, în căsuța de la Pererâta: „Și-atunci începeam să-mi fac poveștile mele, așa cum putea un copil să și le facă. Și-atunci, în nopțile acelea de singurătate, am compus primele versuri. O așteptam pe mama și spuneam „Vino tu, vino tu”, și-mi părea că vine, apărea chipul ei și eu spuneam „Nu te du, nu te du”. Acestea erau primele mele versuri pe care le-am scris în 1956, așteptând-o pe mama. Deci, poezia mea vine de-acolo, din mare singurătate și din mare suferință. Și, de altfel, tot de-acolo vine și azi poezia mea”.

Am văzut casa lui Grigore Vieru înainte de a o vedea, îmi imaginam gemulețul de la care privea spre largul zării copilul, care căuta înțelesurile lumii în ritmurile poeziei.

Trebuie să recunosc că sunt impresionat profund de ceea ce am întâlnit la Muzeul memorial „Grigore Vieru” de la Pererâta că, păstrându-se parfumul vremurilor în casa poetului, s-a creat o adevărată instituție acolo, una de reprezentare, dar și de respect pentru valorile culturii. Grigore Vieru a înscris Pererâta pe traseele culturale ale lumii și cine nu trece pe-acolo e mai sărac cu o mare emoție, cât lacrima neamului nostru.

Dincolo de ora târzie, întârziată și la vremelnica vamă, am forțat nota și i-am îndemnat pe toți cei din grup care aveau ceva de spus să spună, să nu rateze clipa de a înscrie în cartea vieții lor gândul pentru limba română, pentru Grigore Vieru, rostit acolo, în curtea deasupra căreia se unduia parcă aerul care l-a atins și pe poet!

Au fost momente memorabile și ne vom întoarce acolo, mai ales că n-am mai găsit răgaz să intrăm în școala în care a învățat Grigore Vieru, să stăm de vorbă cu copiii, cu dascălii lor, să le lăsăm cărțile noastre.

Cât privește timpul meu, mi-am mai întezit ritmul, parcă grăbit să fac cât mai multe, până când timpul mai are răbdare cu mine, până mă mai țin puterile. Ceea ce poți face la o vârstă nu-i de amânat. Nici un timp nu seamănă cu celălalt, ce simți la o vârstă este unic și trebuie reținut în acești termeni.

Vatra veche merge mai departe, e în al XI-lea an de apariție și în acest an a fost distinsă cu Premiul UZPR, Direcției pentru Cultură încă îi mențin direcția culturală.

Am început să realizez încă o publicație culturală, destinată faptului de cultură mureșean, tipăresc cărți ale confracților, inițiez evenimente culturale, particip la manifestările la care sunt invitat etc.

Viața mea e foarte plină, stă să se reverse...

- De altfel, Biblioteca „Târgu-Mureș” a fost fondată tot de Ziua Limbii Române. Vă amintiți? Aveți vreo fotografie de la inaugurare? Câte donații de carte și lansări ați făcut până în prezent?

- Biblioteca s-a inaugurat în toamna lui 1996. Atunci eram corespondent și la Televiziunea Română. Am realizat un film al inaugurării, iar la aniversarea a șapte ani, am făcut un film, *Biblioteca „Târgu-Mureș” – șapte ani de-acasă*, pe care l-am dăruit bibliotecii. Sper că se mai găsește pe undeva.

Am adus prima oară cărți la inaugurare. Cărți din bibliotecile noastre, cărțile noastre de autor, ale mureșenilor. Am adus scriitori clasici, „de manual”, dar și autori contemporani. N-am ținut un inventar al drumurilor noastre, de la Târgu-Mureș la „Târgu-Mureș”. Cert e că și prin contribuția noastră, Biblioteca de carte românească din cartierul Râșcani a devenit o catedrală a cărții, iar Claudia Șatravca s-a dovedit un director priceput, care a știut să facă atrăgătoare biblioteca și prin fondul de carte și prin activitățile de promovare a cărții, dar și a culturii în general.

De fiecare dată, drumurile noastre la Biblioteca „Târgu-Mureș” au însemnat și lansări ale celor mai recente apariții editoriale ale mureșenilor, întâlniri cu cititorii și la sediul bibliotecii și în diverse instituții de învățământ.

Ne-au fost mereu aproape scriitorii importanți ai Basarabiei, de la Grigore Vieru la acad. Mihai Cimpoi, de la Iulian Filip la Ianoș Țurcanu. Am dăruit cărți, am primit în dar cărți ale confracților noștri scriitori, reușind astfel să ne cunoaștem mai bine, să simțim că suntem cu adevărat parte a aceleiași literaturi.

După una din întâlnirile de la Biblioteca „Târgu-Mureș”, am scris în Cartea de Onoare a instituției, dintr-o suflare, avându-l lângă mine pe acad. Mihai Cimpoi:

„Sărut stânga, sărut dreapta,
Celui ce deschide cartea.
Le sărut pe amândouă
Care au pe unghii rouă
De pe filele de carte,
Care au trecut prin moarte
și răsar în fiecare
ochi din margine de zare.

Le sărut pe amândouă!
Sărut stânga, sărut dreapta,
Care țin drept cruce cartea!”

E elogiul într-o sclipire de o clipă adus cititorului, indirect bibliotecii, biblioteca-
rului, editorului, scriitorului, toți din lanțul
făuritor de comori.

La rândul său, acad. Mihai Cimpoi consemna în Cartea de Onoare: „Continuăm
prin acest act procesul de integrare valo-
rică general românească și general euro-
peană”.

Fără a fi suspectați de patetism,
ceea ce s-a realizat prin Biblioteca „Târ-
gu-Mureș”, prin alte bibliotecii înființate
în Basarabia cu contribuția unor biblioteci
din Țara mamă intră în orizontul acesta ex-
tins al integrării prin cultură, în multiplele
sale semnificații.

De Ziua Limbii Române, am desco-
perit o nouă bibliotecă, cu intrarea prin
fațada principală, cu bibliotecari fețe noi
– am avut nostalgia vechilor întâlniri, a lip-

sit ceva care nu mai era ca altădată. Poate
unii au oboșit, poate unii încă nu au intrat
în ritmul noii stări de lucru. Oricum, Bibli-
oteca Județeană Mureș, care a tutelat bi-
blioteca de la înființare, nici ea nu mai e la
fel de prezentă ca altădată. Nu trebuie să
ne prefacem și nici nu ne putem ascunde
după gesturi complezente. Trebuie rea-
prinsă candela, cum ar fi spus Grigore Vie-
ru, „Să ne încălzim cu bucurie/ Unul lângă
Altul ca doi frați”.

**- Întâlnirile de la Chișinău v-au pri-
lejit clipe de cunoaștere și înfrățire cu
multe personalități culturale din R. Mol-
dova, dar și din țară. Pe cine ați evidențiat
în primul rând?**

- Drumurile mele prin Basarabia au
fost multe. Numai în acest an am fost de
trei ori invitat prima și a doua oară de In-
stitutul Cultural Român, care are în Valeriu
Matei un neostoit animator cultural. Am
sărbătorit 24 ianuarie la Chișinău și în alte
localități, am venit apoi în aprilie, pentru
că opera mea poetică a fost răsplătită de
Festivalul Internațional de Poezie „Grigo-
re Vieru” cu Marele Premiu, un premiu
care venea să consolideze pe preceden-
tele două: Marele Premiu la Festivalul In-
ternațional de Poezie „Nichita Stănescu”
de la Ploiești, și Premiul *Eminescu* la Fe-
stivalul Internațional de Poezie „Mihai E-
minescu” de la Drobeta-Turnu Severin. Am

*Momentul folcloric a
fost asigurat de frații
Viorica și Constantin
Ciubotaru
(1-3 octombrie 2009).*

tras o brazdă poetică dintr-o margine în alta de țară.

La Chișinău și în alte localități basarabene am avut parte mereu de întâlniri memorabile. Fiecăreia în parte ar trebui să-i dedic câteva fraze, în semn de mulțumire, în semn de recunoștință.

Așa i-am simțit aproape pe cei numiți deja: Grigore Vieru, acad. Mihai Cimpoi, acad. Valeriu Matei, Ianoș Țurcanu, Iulian Filip, dar cei pe care i-am avut parteneri sunt mulți, dar rămân în rândul întâi și Nicolae Dabija, Arcadie Suceveanu, Alexandru Bantoș, Ana Bantoș,... lista e foarte lungă, cu care am consolidat căile prin carte, ca români, să fim iarăși ce am fost și mai mult decât atât... , ca să-l invoc în profecția sa pe Petru Rareș.

Pe acad. Valeriu Matei l-am avut ca invitat la Reghin, la Biblioteca „Petru Maior”, în contextul marcării Centenarului Marii Uniri.

Așteptăm să se mai așeze în istorie și România și Basarabia, ca să simțim și instituțiile Statului că-și fac datoria față de neamul nostru, de istoria și cultura lui, de limba și credința lui.

- Ce proiecte aveți în legătură cu Biblioteca „Târgu-Mureș”?

- În dragoste e nevoie de doi. Avem toată deschiderea, în măsura în care găsim deschidere. La întâlnirea noastră recentă de la Biblioteca „Târgu-Mureș” n-a participat și directoarea instituției, așa că n-am avut cum să facem planuri. Iar acestea trebuie să se materializeze și la Chișinău, și la Târgu-Mureș.

Încă nu s-au armonizat relațiile noilor conducători, pentru că și la Târgu-Mureș, la Biblioteca Județeană, e o conducere nouă de câțiva ani.

Am nostalgia acelei perioade când nu ne trebuiau prea multe formalități ca să realizăm proiecte comune.

- Ați fost, după cum ați și menționat, și la Casa-muzeu „Grigore Vieru”, unde a

avut loc cea de-a cincea ediție a sărbătorii *Limba Noastră cea Română*. Cu regret, recunosc, încă n-am ajuns acolo. Ați vizitat pentru prima oară casa părintească care nu se vinde/nu se vinde pragul părintesc...?

- La Pererâta am ajuns cu emoție, iar ceea ce am întâlnit a sporit emoțiile noastre. Păcat că totul a fost pe fugă, dar și acele câteva ore au putut da măsura sentimentelor noastre. Mureșenii mei au puternice sentimente fraterne, noi i-am avut oaspeți și pe Grigore Vieru și pe Doina și Ion Aldea-Teodorovici, iar întâlnirea noastră cu Casa lui Grigore Vieru va rămâne una memorabilă.

Lui Grigore Vieru i-a fost gătită nu doar casa din ceruri, ci și cea de pe pământ. Niciunde ca la Pererâta el nu este mai acasă, nu poate fi căutat și întâlnit. Iar cei care au gândit ansamblul memorial de la Pererâta au făcut un lucru bun, din toate punctele de vedere. „Trupul” așteaptă acolo mult suflet, iar prima mea întâlnire cu locurile natale ale lui Grigore Vieru m-au umplut de optimism.

Nici un traseu cultural prin Basarabia nu trebuie să ocolească Pererâta, nici un popas acolo nu este mai potrivit decât Casa memorială a lui Grigore Vieru.

Grupul nostru care a sărbătorit Ziua Limbii Române acasă la Grigore Vieru și-a făcut din acel loc și din acea dată (31 august) repere existențiale.

- În Chintelnicul natal se mai păstrează casa Dumneavoastră părintească?

- O, da... Pentru mine, versurile lui Grigore Vieru legate de casa părintească sunt literă de lege. Deși părinții mei sunt de mult acolo, la margine de sat, nu m-am gândit niciodată că aș putea să vând nu doar casa, ci toată copilăria mea. Cine mi-ar putea-o plăti, în ce crede că mi s-ar putea compensa anii aceia minunați când toți ai familiei eram în jurul mesei?

Și, dacă Dumnezeu va fi îngăduitor cu mine și-mi va mai rândui ceva timp

pe acest pământ și sănătate, voi amenaja această casă ca pe una care să amintească de noi – de fratele meu, medic, de mine, de Grigore Pletosu, ilustrul cărturar, preot, autor de „Dogmatică ortodoxă”, în anii de rânduire a moralei noastre creștine și întru slovă de carte.

Gândul meu este să realizez aici ceva mai mult decât o... „casă memorială”. Visez un Centru de Studii Etnofolclorice, pentru studierea Văii Șieului, insuficient cercetată și valorificată moștenirea ei, cu evidente mărci de specificitate.

Mai mult, vreau să mă întorc în veșnicie acasă, la Chintelnic. Mi-am găsit locul, pe care l-am pierdut în copilărie, lângă mama mea. Acolo, în cimitirul satului, vreau să mă întorc lângă ai mei, părinți, înaintași, știuți și neștiuți.

Sunt aproape un „pormnițar” (dud) și un nuc! E ca la margine de Rai! Dar oare Raiul cum o fi?! Am planuri mărețe, am întâlnit entuziasm și la preotul din sat de a resuscita dimensiunea culturală a locului. Contează foarte mult să nu fii singur! Nu știu cum vor fi vremurile politice, dar rămâne ceva ce nu ne poate lua nimeni – tradiția, cultura și, dacă avem grijă de ele nu ne pierdem, nici numele, nici neamul, nici istoria și nici credința!

- Cercetările Nicolae Steinhardt sunt o constantă permanentă a creației Dumneavoastră, vă leagă nu doar un nume comun de botez, ci și marele respect pe care-l aveți față de această personalitate care vă este, cum s-ar spune, un adevărat cumir... Să știți că îmi place și mie să citesc de și despre marele călugăr de la Rohia, ați adus ceva nou cumva la Biblioteca „Târgu-Mureș”, voi merge fuguța să prind cartea nouă...

- L-am cunoscut pe monahul de la Rohia în anii în care eram tânăr redactor la revista *Vatra* din Târgu-Mureș, iar la Bistrița se desfășurau Saloanele „Liviu Rebreanu”,

unde venea lumea bună a vremii, de la Andrei Pleșu la Mihai Șora, de la N. Steinhardt la Maria Luiza Cristescu, ca să dau doar câteva nume. Îi știam dinainte scrisul, biografia, puținele cărți pe care apucase să le publice. Dar întâlnirile noastre reale au continuat virtual, adică epistolar.

Epistolele noastre au avut și o componentă literară, pentru că am convenit să-i trimit întrebări și să realizăm astfel o serie de dialoguri. O parte din dialogurile acestea am încercat să le publicăm, dar cele pe care le-am publicat au fost cenzurate, s-au suprimat pasaje din ele, așa că am renunțat la publicarea lor, am continuat însă să le realizăm, fără a ne gândi că vom avea cândva vreo șansă să le aducem între co-perete de carte.

Părintele N. Steinhardt s-a prăpădit în 30 martie 1989, iar dialogurile au apărut în volumul „Între lumi. Nicolae Băciuț în dialog cu N. Steinhardt”, carte din care au apărut mai multe ediții, la mai multe edituri și, cu siguranță, ea e de mult în rafturile Bibliotecii „Târgu-Mureș”. La Centenarul nașterii sale (2012), am mai publicat un volum omagial, „Cu timp și fără timp”, care a ajuns și el la Chișinău. Și Editura *Polirom* a reluat în seria de Opere N. Steinhardt interviurile mele, așa că dialogul, cu și fără de timp cu Monahul de la Rohia, e în continuare posibil.

Pentru mine rămâne un reper existențial și cei care vor pătrunde în „Jurnalul fericirii” vor putea să se cunoască mai bine pe ei înșiși.

- Așa este! Am citit și revin la „Jurnalul fericirii” ori de câte ori am nevoie de o nouă doză de optimism și echilibru sufletec. Vă mulțumesc mult și fie ca drumurile noastre să se mai întâlnească pe traseul de la Târgu-Mureș la „Târgu-Mureș”.

*Târgu-Mureș, 5 octombrie 2019
Consemnare: Raia ROGAC*

„PUNTE NECESARĂ PENTRU COMUNICAREA ÎNTRE COLEGI”

Un interviu cu doamna Corina APOSTOLEANU,
directorul Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța

Breviar

Absolventă a Facultății de Filologie a Universității din Craiova, specializarea română-engleză (1986). Profesor de limba și literatura română și limba engleză (1986-1990), **bibliotecar din 1991**. Traducător. Studii postuniversitare: Bibliologie și Știința Informării, Facultatea de Litere, Universitatea din București, Diplomă de absolvire 2001; Doctor în litere, specializarea Științele informării și documentării, Facultatea de Litere, Universitatea București (2009). **Publicații (selectiv):** *Scriitori de la Tomis: Catalog biobibliografic*, realizat de Ovidiu Dunăreanu, în colaborare cu Corina Apostoleanu și Victor Corcheș. Constanța, Revista „Tomis”, 1997; *Literatura în Dobrogea: Dicționar biobibliografic*. Autori: Ștefan Cucu, Corina Apostoleanu. Constanța, Biblioteca Județeană, vol. I, 1997; vol. II, 1999; *Corabia de fildeș: poeți ai sudului: Alexandru Gherghel, Dumitru Olariu, Dimitrie Batova, Liuben Dumitru, Vasile Culică, Boris Deșliu* / coordonatori: Ovidiu Dunăreanu, Victor Corcheș. Prefață Corina Apostoleanu. Constanța, Ex Ponto, 2000; *Realitatea și supra-realitatea în contrapunct. Tehnici narative în proza lui Matei Vișniec*. În: „Literatura, teatrul și filmul”. În onoarea lui Matei Vișniec. Volum coordonat de Marina Cap-Bun și Florentina Nicolae. Constanța, Ovidius University Press, 2015; *Lectura publică românească. Gesturi și ritualuri. Scurtă privire istorică*. În: „Biblioteconomia românească la început de secol XXI: Omagiu profesorului Mircea Regneală la 70 de ani” / Coordonatori: dr. Robert Coravu; conf. univ. dr. Elena Tîrziman. Constanța, Ex Ponto, 2013;

Studiile românești în context inter- și transdisciplinar: In memoriam Marin Mincu / Coordonatori: Marina Cap-Bun, Iuliana David, Corina-Mihaela Apostoleanu. București, Editura Universitară, 2017; *Reviste dobrogene ale României Mari* / Corina-Mihaela Apostoleanu, Angela Anca Dobre, Luminița Stelian. Constanța, Ex Ponto, 2018; *Revista „Ovidiu”. O biografie contemporană* / Corina Apostoleanu, Luminița Stelian, Angela-Anca Dobre. Constanța, Ex Ponto, 2019.

– *Doamna director, mă simt onorată să realizez cu Dumneavoastră acest dialog. Biblioteca „Ovidius” din Chișinău este, în ordine cronologică, a treia instituție de carte românească din cele nouă din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, fondate cu sprijin substanțial din diferite orașe și județe ale României. Nu știu dacă anterior ați reușit să ajungeți în R. Moldova, în special la biblioteca tutelată, aș vrea să dăm start*

convorbirii cu unele impresii pe care le aveți de la prima vedere. Ați avut de parcurs cu mașina un drum lung și obositor...

– Stimată colegă, am mai avut ocazia să ajung în Republica Moldova și sunt foarte bucuroasă de o a treia vizită. Prima dată am fost în anii '90, imediat după înființarea Bibliotecii „Ovidius”, împreună cu regretatul nostru director de la acea vreme, Dumitru Constantin Zamfir, care a și înființat această bibliotecă la Chișinău. Acum câțiva ani, într-o altă vizită, la Chișinău, am avut un scurt dialog cu kolegele de la Biblioteca „Ovidius”. Odată cu ocuparea funcției de director, mi-am dorit foarte mult să reluăm această veche colaborare. Un număr de ani, din variate cauze, nu am mai reușit să ținem legătura, așa cum era normal. În privința primei vizite, îmi amintesc de caldă ospitalitate și profesionalismul colegilor noștri de la Chișinău, de impresia plăcută pe care mi-a făcut-o orașul. Drumul lung de atunci și de acum a fost uitat, de îndată ce am simțit căldura cu care am fost primiți și zâmbetul colegilor noștri de peste Prut, pe care îi prețuim în mod special.

– Vă rog să ne prezentați echipa sau, mai bine zis, kolegele care v-au însoțit...

– În vizita de la Chișinău, suntem o echipă, alături de mine s-au aflat: dr. Luminița Stelian, șef serviciu, dr. Angela-Anca Dobre, bibliograf, Ionuț Druche, bibliotecar, Florentina Agapie, referent.

– Parcă mai ieri, spre marea satisfacție a locuitorilor din cartierul Telecentru al Capitalei, a fost inaugurată Biblioteca „Ovidius”, potolind setea de lectură a cititorilor din această parte a orașului, pentru că în bibliotecile din Chișinău, cu 30 de ani în urmă, literatură artistică, dar mai ales manuale, îndrumare, dicționare în grafie latină aproape că nu existau. Anii au zburat atât de repede și ne bucurăm că ați decis să fiți alături la sărbătorirea unui pătrar de veac al Bibliotecii „Ovidius”.

– Da, timpul s-a scurs repede și sunt deja 25 de ani de la deschiderea Bibliotecii „Ovidius” la Chișinău, căreia îi dorim din toată inima LA MULȚI ANI CU MULTE REALIZĂRI ! Am fost onorați să vă fim alături și să sărbătorim împreună pătrarul de veac de existență. O sărbătoare plină de emoții! La vremea la care această bibliotecă a luat ființă, necesitatea ei era mai presus de orice discuție, iar cele aproape 7 000 de volume aduse atunci de la Constanța au fost un bun început al unei instituții culturale și educative care și-a obținut, în timp, un renume. Biblioteca „Ovidius” constituie și pentru noi, kolegii de la Constanța, un reper.

– În mod tradițional, ați venit cu plinul, ce cărți ați adus de data aceasta?

– Cu ocazia acestei vizite, am adus câteva dintre titlurile editate de Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”, în ultimii ani: *Cartea și lectura la Pontul Euxin. 75 de ani de la înființarea Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman”* Constanța (2016), *Reviste dobrogene ale României Mari* (2018), *Localități ale județului Constanța la 140 de ani de la Marea Unire* (2018), *Revista OVIDIU. O biografie contemporană*, precum și câteva volume ale unor autori dobrogeni contemporani, care au lucrat la biblioteca noastră, dl Constantin Cioroiu și dl Gelu Culicea.

– În mesajul de salut ați specificat că reînnoarea parteneriatelor de colaborare sunt benefice pentru ambele părți, fie ele situate chiar pe ambele maluri ale Prutului, continuați, vă rog...

– Desigur, am afirmat că parteneriatul de colaborare este benefic pentru ambele părți, cel puțin din două motive: colaborarea devenită deja o tradiție reprezintă o punte necesară pentru comunicarea între kolegii de pe ambele maluri ale Prutului, atât din punct de vedere al schimbului de bune practici, cât și din punct de vedere al prieteniei, care se leagă între kolegi. Suntem bucuroși și mândri să existe această

prietenie, ea să continue și să ne aducă satisfacții.

– ***Pe parcursul întregii perioade s-au făcut donații de carte, de CD-uri etc. Ați avut și o contribuție personală în acest sens?***

– Da, au existat donații de carte și de alte documente de bibliotecă, în mai multe etape. Pot spune că am avut și eu o modestă contribuție la selecția acestora.

– ***Cum a fost schimbul de experiență care s-a realizat în cadrul Zilelor Filialei „Ovidius” din Chișinău la cea de-a XXV-a ediție? V-a interesat ceva în mod deosebit, care ar putea fi preluat și în activitatea instituției Dumneavoastră?***

– Vizita noastră s-a dovedit a fi extrem de plăcută, iar schimbul de bune practici extrem de interesant. Am avut ocazia să vedem ce tipuri noi de servicii au dezvoltat colegii noștri și ne-am gândit că am putea să aplicăm și noi unele dintre inovațiile în domeniu pe care le-am văzut la Chișinău. Am fost încântați, în mod special, de exemplu, de inventivitatea de la secțiile pentru copii, unde am văzut cât de implicat este personalul în a crea copiilor un spațiu frumos și plin de căldură. De asemenea, în domeniul educației pe tot parcursul vieții, am observat că serviciile sunt dezvoltate și că acestea constituie un element important în economia generală a evoluției instituției Dumneavoastră. Activitățile culturale și educative de la Biblioteca „Ovidius”, cu participarea unor personalități ale Republicii Moldova, literați și artiști plastici, profesori universitari, pe care am fost onorați să îi cunoaștem, ne-au bucurat sufletește și ne-au apropiat și mai mult, la nivel uman și colegial. Ne-a impresionat, de asemenea, expoziția dedicată marelui poet Ovidiu, spiritul tutelar al bibliotecii de la Chișinău și al orașului Constanța.

– ***Cu ce alte biblioteci din țară și de peste hotare aveți parteneriate?***

– Avem o bună colaborare cu multe dintre bibliotecile județene din România, în diferite proiecte, ca de exemplu, cu Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați, Biblioteca Județeană „Panait Cerna” Tulcea. În cadrul unor proiecte naționale, precum „Prietenie pe o sfoară” (concurs de desene), am colaborat cu mai mult de 20 de biblioteci județene. În prezent suntem parte într-un proiect inițiat de Biblioteca Județeană „Panait Istrati”: „Orașul meu, orașul tău” (concurs de desene și eseuri despre orașul natal). Proiectul include un număr important de biblioteci, la nivel național. Acestea sunt câteva exemple de colaborare, în România. Cât privește colaborările externe, am semnat un protocol de colaborare cu Biblioteca orașului Silistra (Bulgaria).

– ***Care sunt următorii pași întru colaborarea de succes a celor două biblioteci?***

– Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” vor semna un Protocol de colaborare în care este menționată organizarea de activități în comun, vizite și evenimente profesionale. După semnarea Protocolului urmează stabilirea concretă a unor activități și desfășurarea acestora.

– ***La încheierea acestui dialog aș vrea să știu dacă anume dragostea de lectură a fost motivul principal în alegerea profesiei de bibliotecar, care v-a condus până la postul de director. Reușiți să citiți în fiecare zi? Care este cea mai îndrăgită carte din ultimele pe care le-ați lecturat?***

– Dragostea de lectură a fost unul dintre motivele alegerii acestei profesii. În anul III de facultate, am urmat un curs facultativ de Biblioteconomie și atunci am deprins primele noțiuni din domeniu, am făcut ore de practică la Biblioteca Județeană Dolj (eu fiind absolventă a Universității

din Craiova). M-am gândit încă de atunci că ar fi interesant să lucrez într-o bibliotecă. A urmat cariera din învățământ, în calitate de profesoară de română și engleză. Desigur, nu am renunțat nicio clipă la lectură. Când s-a ivit un concurs de ocupare de posturi la Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” din Constanța, nu am ezitat să mă prezint. Am simțit că mi se potrivește această meserie, că aparțin cumva acestei lumi, cu o mulțime de alte aspecte, ce țin de organizarea unei biblioteci, de înnoiri ale serviciilor, de relații cu publicul etc. Am

lucrat în câteva zone din bibliotecă și pot spune că după mulți ani, în profesie, tot mai sunt lucruri de descoperit sau de pus într-o nouă lumină. În privința lecturilor, în prezent, am prea puțin timp la dispoziție, față de cât mi-aș dori să am. Cartea cea mai recentă: *Miniaturista* de Jessie Burton, Editura RAO, 2015. O poveste interesantă din Olanda secolului al 17-lea, pe care o recomand cititorilor noștri de pe ambele maluri ale Prutului.

Vă mulțumesc pentru interviu.

Consemnare: Raia ROGAC

ÎMPREUNĂ SĂRBĂTORIM LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ

Lansări de carte la Centrul Academic Internațional Eminescu

Raia ROGAC

În ultimul timp tot mai mulți români de peste Prut decid să sărbătorească Ziua Limbii Române la Chișinău sau în alte localități ale R. Moldova (dar și alte sărbători naționale), nu numai participând la activitățile culturale, dar și în organizarea lor.

Astfel, un omagiu a fost adus Limbii Române la 30 august curent la Centrul Academic Internațional Eminescu (CAIE) din capitala RM unde, la inițiativa domnului George Călin, președintele Societății Culturale *Apollon* din România, și a dlui Vasile Căpățână, președintele Asociației Culturale *Ideal*, au fost organizate o serie de lansări de carte, apărute recent sub egida celor două organizații. Se impune a fi menționat că anul acesta s-au împlinit 30 de ani de când a fost legiferată sărbătoarea *Limba Noastră cea Română* în R. Moldova la 31 august, iar din 2013, la aceeași dată, se sărbătorește *Limba Română* și în România.

Mai întâi gazda, în persoana Elenei Dabija, directorul CAIE, a prezentat isto-

ricul acestei prestigioase instituții, care a fost creată în chiar ziua de naștere a Marelui Eminescu în anul 2000, deci, peste câteva luni se vor sărbători două decenii de la fondare. În această perioadă la CAIE s-au desfășurat zeci și sute de manifestări dedicate în special Luceafărului poeziei românești și Limbii Române, cu public numeros și select din toată lumea, grație Congresului Eminescologilor, desfășurat sub tutela Academiei de Științe a Moldovei, inițiat și patronat de academicianul Mihai Cimpoi, supranumit Călinescu al Basarabiei. Dacă lucrările forului unic în lume al celor mai mari eminescologi de pretutindeni, ajuns anul acesta la a opta ediție, începe la Academie, în mod tradițional se încheie la CAIE. Elena Dabija a povestit cu lux de amănunte despre trecutul și prezentul CAIE, care și-a început activitatea cu un fond de 1000 de documente, astăzi acesta depășește cifra de 26 de mii, aici înscriindu-se nu doar volume

de carte, dar și CD-uri muzicale, tablouri etc., în mare parte donații din partea unor instituții, organizații și personalități din R. Moldova, România, Italia și alte țări. În sală se află și un pian, prima exersare practică a căruia a fost făcută de prim-madona Operei Naționale Maria Bieșu. De o apreciere aparte se bucură donația eminescologului Mihai Cimpoi, care și-a dăruit întreaga colecție Eminescu acestui centru, unic și el în spațiul românesc și nu numai. Cărți de/ și despre Eminescu la CAIE, grație multor traducători din întreaga lume, sunt în peste nouăzeci de limbi de pe globul pământesc, multe din ele cu autograful acestora. Cele mai reprezentative și cuprinzătoare sunt *Eminescu peste nemărginirea timpului*, ediție de Cristiana și dr. prof. Victor Crăciun, ceea ce presupune propagarea operei eminesciene în 64 de limbi cu un *Cuvânt-înainte* de academicianul Virgil Cândea și o alta – *Mă topesc în flăcări* – culegere de dialoguri cu eminescologi în perspectiva Mileniului III, realizate de academicianul Mihai Cimpoi cu o prefață de prof. dr. Constantin Ciopraga. Tot aici se află lucrările de licență și tezele de doctorat ale foștilor studenți și doctoranzi, conducătorul cărora este criticul Mihai Cimpoi. Amfitrioana evenimentului a mai remarcat că sistematic la CAIE sunt organizate concursuri eminesciene pentru diferite cate-

gorii de utilizatori și nu doar la comemorarea zilei de naștere și a celei de trecere în nemurire a poetului. Anul trecut de Ziua or. Chișinău CAIE s-a îmbogățit cu un bust Eminescu, materializat de sculptorul Romi Adam din Alba Iulia, care a devenit, după aprecierea acad. Mihai Cimpoi – un blazon de noblețe al Centrului și în particular al Congresului Mondial al Eminescologilor. În preajma bustului a fost amenajat și un scuar. Directoarea s-a referit și la activitățile din cadrul programului *Provocările verii*, la care au participat zeci și sute de elevi, angajații bibliotecii ajutându-i să-l descopere și să-l redescopere pe Eminescu, având la dispoziție cel mai bogat fond de materiale de/ și despre poet. În completare, colaboratoarea instituției gazdă, șefă de sală – Larisa Arseni, interpretează de muzică populară și romanțe, a vorbit despre activitățile culturale, desfășurate în cadrul Clubului cu genericul *Ne cheamă muza*.

Dar să revenim la atmosfera de sărbătorire a Limbii Române la CAIE, la care au participat scriitori, critici literari, interpreți, ziariști, oameni de cultură și de bine de pe un mal și altul al Prutului, majoritatea membri ai celor două organizații menționate la început. Au fost prezentate, disecate și apreciate patru cărți: placheta de versuri de George Călin din colecția *Apollon-Brilliant*, apărută la Editura *Ro.cart*

din București în 2019; *101 poeme* de Maria Ileana Tănase în colecția *Ideal*, apărută la Editura *Ideal* din Chișinău, tot în 2019; culegerea de versuri *Între două capete de lumină* de Marin Moscu, apărută la Editura *StudiS* din Iași în 2019 și ultima – tot o culegere de versuri, intitulată *Scriu, iubesc, visez* de Liliana Ghiță Boian, apărută la Editura *Life Art*, în colecția *QArt*, Drăgănești-Olt, 2019.

Cele patru cărți au fost dăruite cu autografe din partea autorilor, prezenți la eveniment, atât pentru CAIE, cât și celor mai setoși de lectură reprezentanți ai publicului.

Mai întâi moderatorul George Călin și-a prezentat placheta de versuri alcătuită din 59 de poezii, care se constituie ca un început al noii colecții *Apollon-Briliant*, fiind cap de listă, nr.1, după care a dat curs unui succint recital de poezie.

101 poeme de Maria Ileana Tănase a fost prezentată de către scriitorul Vasile Căpățână, președintele Asociației Culturale *Ideal*, totodată și directorul Editurii *Ideal*. Domnia Sa a amintit că titlul este împrumutat de la o frumoasă poezie patriotică a regretatului poet Ion Vatamanu, astfel intitulată, dedicată scriitorului Ion Druță: *Tu o frunză,/Eu o frunză./Două frunze/Împreună,/Când s-adună,/Știi ce fac?/Un copac./Ție și-i drag,*

Mie mi-i drag/Un copac/Cu alt copac/Împreună,/Când s-adună,/Știi ce fac?/Un meleag.

101 poeme de Maria Ileana Tănase este cea de-a 132 carte apărută în colecția *Ideal*. Pe parcursul unui deceniu aici au fost editate câte 101 poeme din creația celor mai remarcabili poeți de pe ambele maluri ale Prutului, primul volum, după cum era și firesc, fiind al regretatului, deja menționatului poet Ion Vatamanu, savant și parlamentar, urmează apoi George Călin, Arcadie Suceveanu, Anatol Ciocanu, Nicolae Dabija, Ion Hadârcă și mulți alții. Colecția

mai cuprinde poeme de tineri condeieri, ea s-a extins și la alte genuri decât cel al poeziei.

Noua carte *101 poeme* a Mariei Ileana Tănase este, de fapt, o antologie din cele cinci pe care le are autoarea în dotare poetică, de altfel, după titlul lor, a și fost compartimentat volumul: *Focul iubirii din urmă; Iubirea cu suflet martir; Note de toamnă; Viața, ca un maraton și Periplusul unui destin*. Ea este însoțită și de un *Itinerar biografic*, alcătuit de autoare, în care, chiar din primele rânduri, mărturisește: *Poezia este cântecul din sufletul meu,/Mâna întinsă ce mă susține la greu*, de asemenea, aici mai sunt o serie de aprecieri din partea unor poeți și critici literari.

Cuprinsă de emoții, firești pentru momentele de lansare, fosta absolventă a Universității „Nicolae Titulescu” din București, originară din satul Pancești, comuna Sascut, județul Bacău, căreia viața i-a purtat pașii prin mai multe orașe din România și Italia, inclusiv Roma, Maria Ileana Tănase a spus că trăiește la Chișinău o mare bucurie și este nespus de fericită să sărbătorească noua carte într-un palat al poetului neperche, amintindu-și că prima sa poezie s-a născut în ajunul zilei de naștere a lui Mihai Eminescu. Totodată, a mulțumit organizatorilor George Călin și Vasile Căpățână atât pentru suportul acordat la editare, cât și pentru invitația de a participa la minunatul eveniment din capitala R. Moldova. Din colecția celor *101 poeme* a dat citirii celui intitulat *Dulcele grai românesc*, care s-a înscris perfect în contextul manifestării: *As-tăzi e unică sărbătoare, ca o primenire, ziua sfântă, pentru dulcea limba-română, slăvită prin mărețe cuvinte, spre-mplinire, ce se spun, se simt, doar în limba maternă.*

Îmbrăcată în costum național, autoarea culegerii de versuri *Scriu, iubesc, visez* – Liliana Ghiță Boian – a adus cu ea mesajul cultural din Câmpia Boianului – Drăgănești, un ținut încărcat de istorie și populat

de oameni gospodari și buni la suflet. Protagonista a menționat că întreaga delegație din România încearcă un sentiment de mare bucurie pentru posibilitatea de a sărbători împreună limba română într-o instituție atât de prestigioasă. Cartea cuprinde o prefață intitulată *O poetă curajoasă și iubirea supremă*, semnată de prof. dr. Ion Soare, care, între altele, remarcă faptul că autoarea reabilitează poezia patriotică, dovedește evoluția în planul diversificării tematiche, al registrului poetic și al noutății formulei lirice, iar, în ansamblu, reprezintă, de câțiva ani buni, o voce distinctă în lirica românească actuală. Volumul este completat la sfârșit cu un grupaj de recenzii ale mai multor poeți și scriitori, între care Ion Andreiță, Aurel Goci, George Călin și alții. Cartea este structurată în două părți – prima purtând genericul *Mi-e dor de tine, țară*, care vorbește de la sine despre tematica acesteia, a doua – conține poezii mai diversificate și desemnează titlul cărții. Iată câteva nume semnificative de poeme: *România în centenar; Compoziție despre istoria Unirii; Remember Doina și Ion Aldea Teodorovici; Dor de Eminescu; Eminesciană; Mi-e dor de tine, țară; Basarabia ș.a.* În continuare prezentăm ultima strofă din ultima poezie menționată: *Răsăritul țării se-ntoarce-n casă/ Soare se revarsă, câmpurile-apa-să/ Îmbrăcată astăzi în albă cămașă/ Basarabia blândă și frumoasă/ Vine-n România, revine acasă.*

Cartea ieșeană *Între două capete de lumină* de Marin Moscu a fost prezentată de George Călin, care a spus că a cunoscut autorul datorită versurilor pe care le trimetea sistematic la revista *Apollon*, pe care o conduce de multă vreme, fiind plăcut surprins de apariția noii cărți, care îi dă o notă de maturitate poetică semnatarului. Ea este una consistentă, cuprinsă în 157 de pagini și în loc de prefață având *Câteva cuvinte* de Violeta Mihăeș, care semnaleză următoarele: Pe deplin încredințat de valoarea creației sale și de menirea sa în univers, în poemul *Bolovanul* poetul ne dezvăluie viziunea sa despre rolul artei: *Doamne, lasă-mi bolovanul,/drept moștenire,/ Cine-l va desface,/ Ca pe-o nucă de aur,/ Se va înfrupta din miezul poeziei/Sprjinindu-se pe umbra Ta/ Precum urma mea/ Se va ascunde/ În ferestrele Tale de lumină!* Poetul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, este înzestrat cu potențial creator, dar și cu cel al clarviziunii: *Plouă între două capete de lumină,/ Întunericul coboară la originea lucrurilor,/ Se deschide ușa necunoașterii/ În binoclul uitat pe cartea înțelepciunii*, versuri din poemul care a fost ales ca generic pentru carte – *Între două capete de lumină.*

Atmosfera Sărbătorii *Limba Noastră cea Română* a fost întregită de recitaluri de poezie prezentate de autori, organizatori, moderator, dar și cu unul mai deosebit susținut de actrița Doina Ghițulescu din București și condimentată cu melodii interpretate de Bebe Jianu din Drăgănești.

TÂRGUL DE CARTE – FOCȘANI 2019

Lilia GAMARȚA,
șef, Filiala „Ștefan cel Mare”

Sufletişti, entuziasmați și energici sunt bibliotecarii din Focșani de la „DuiIU Zamfirescu”. La 31 octombrie – 3 noiembrie 2019, ei au organizat un eveniment remarcabil: Târgul de carte cu genericul „Anul cărții” în România, ediția a XIV-a.

La manifestare au participat invitați de onoare din Italia: dl Claudio Gambino, primar al orașului Borgaro Torinese, dl Eugenio Bertuol – responsabil pe cultură, dna Sandra Rainero – director la Biblioteca din Borgaro Torinese, dna Lucrezia Russo – director al Institutului Comprensivo „Eduardo Defassi” din Borgaro Torinese, dna Barbara Ongari, profesor. Din partea italiană au mai participat și președinții asociațiilor DACIA din Borgaro Torinese, dna Mariana Iacob din Rivol și dna Natalia Elinoiu, care este în același timp și președinte al Federației asociațiilor românești și moldovenești din Piemonte (FARMP). Republica Moldova a fost reprezentată de partenerii din Chișinău, șefa Filialei „Ștefan cel Mare” și dna Aliona Nosatîi, șef, Filiala N. Titulescu.

Evenimentul a inclus o paletă diversă de momente artistice, excursii, vernisaje, ateliere, lansări și prezentări de carte, conferințe profesionale cu participarea unor personalități remarcabile.

Unul din momentele plăcute a fost întâlnirea cu Prințul Mihai, descendent al domnitorului Grigore Ghica, care a oferit o plachetă cu remarcarea colaborării Bibliotecii „DuiIU Zamfirescu” cu Biblioteca „Ștefan cel Mare”, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Personalitatea și numele său cunoscut ca descendent al ultimului domnitor al Moldovei, Grigore Ghica Vodă al V-lea, precum și ca scriitor,

a creat o magie în care s-a transmis prin vene pulsul aceluiași sânge, precum și istoria neamului românesc. Discursul său din cadrul conferinței „Cărți și generații în familia Prințului Mihai Ghyka” a captivat invitații, participanții și ascultătorii din Sala Balada. Totodată, Prințul a răspuns la întrebări de interes major pentru societatea românească.

La Târgul de carte au participat edituri valoroase, cum ar fi: Art, Litera, Humanitas, Niclescu, Tritonic, Arco Iris, Diana press-proema, Saeculum I.O., Salonul literar, Terra, Cuvântul ș.a. Focșănenii, precum și invitații lor, au cumpărat multă carte bună, la prețuri rezonabile. Este o bucurie să conștientizezi faptul că actualmente se observă o creștere a interesului și importanței cărții pentru comunitate.

Un impact major asupra participanților au avut lansările de carte, precum și prezentarea acestora, eveniment care a adunat foarte multă lume bună. Abordarea diverselor subiecte s-a soldat cu punerea în discuție a multor probleme stringente din societatea românească, precum și cele de nivel mondial.

Lansările de carte au avut o importanță mare pentru autori. Aceștia au explicat modalitatea de creație cu implicarea mai multor persoane – majoritatea oameni cu experiență în dezvoltarea personală (nișa cărții) și cu o solidă experiență de viață. Iar în baza feedback-ului primit de la ei se reface și se rescrie totul, până se consideră că produsul este bun sau foarte bun, specificându-se necesitatea perfecțiunii lui. Prima versiune trebuie să fie bună, ca să poată ieși cu ea pe piață, iar după ce

primește feedback pozitiv de la persoane competente, se mai îmbunătățește textul și se face lansarea. Autorii mărturisesc că de multe ori corectura se face din mers. Și se bucură de proces și învață lecția pe care trebuie să o învețe.

O prezență majoră a iubitorilor de carte a avut loc la dialogul despre lectură, bibliotecă și cărți, avându-l ca invitat special pe scriitorul dl Igor Bergler, autorul celor mai vândute romane românești din ultimii 30 de ani. Un public impresionant a savurat plăcerea prezentării volumului „Testamentul lui Abraham”.

Până în prezent, volumul de carte cu titlul „Biblia pierdută” a fost vândută în peste 30 de țări, fenomen fără precedent pentru o carte scrisă în limba română. A urmat „Testamentul lui Abraham” (Litera, 2017), care a atins 100 000 de exemplare publicate în mai puțin de un an de la lansare, apoi culegerea de povestiri, „6 povești cu draci”. Toate cele trei volume au luat cel mai important premiu al celui mai mare eveniment editorial din România, Târgul de carte Gaudeamus. Peste 125 000 de vizitatori au votat de fiecare dată cărțile lui Igor Bergler drept cărțile anilor 2015, 2017 și 2018.

Personalitate cunoscută și îndrăgită de un public larg, Igor Bergler a fost întrebat despre succesele și eșecurile sale. A fost

provocat de critici, pedagogi, studenți, iar răspunsurile scriitorului au fost spontane, pe măsura caracterului, temperamentului său. Multe din pledoarii, mărturisiri au fost surprinzătoare.

Un alt eveniment de suflet, numit „Sărbătoarea latinității la Odobești”, a fost lansarea volumului primului intelectual public, Teodor R. Burada (1800-1866), fiul preotului Radu și al prezbiterii Elena de la Biserica Sf. Cruce, din orașul Odobești, județul Vrancea. Teodor R. Burada a fost președinte al Tribunalului din Iași, membru în Divanul Domnesc, deputat în Divanul ad-hoc, primar al Iașilor, autor al primului manual de muzică pentru chitară. Sub forma unui volum memorialistic de excepție „Testamentul meu” (Ed. Terra, Focșani, 2019), este, așa cum mărturisește titlul, „ultimul cuvânt” pe care vornicul l-a redactat în 1848, în timpul unei cumplite epidemii de holeră, pentru a lăsa copiilor povestea originii sale odobeștene. În același timp, testamentul este o operă literară, în care Teodor R. Burada descrie cu mult farmec viața și activitatea sa, călătoria în Occident, necazurile și bucuriile sale etc. Evenimentul a avut loc în sala de lectură a Bibliotecii Publice Odobești, într-o ambianță plăcută, alături de primarul localității Daniel Gh. Nicolaș, invitații din Italia, profesori, cetățeni de vază din Odobești. Moderatorul eveni-

mentului a fost dr. Romeo-Valentin Muscă, directorul Casei de Cultură din Odobești.

Au urmat mai multe întrevederi importante la primăria Municipiului Focșani, primar dl Cristi Valentin Misailă; la Consiliul Județean Vrancea; la primăria orașului Odobești, primar dl Daniel Nicolaș; la Liceul Teoretic „Duiliu Zamfirescu”, directorul instituției, profesorul Nelu Taman; la Biblioteca „Ana Georgescu”, precum și la Casa de cultură din Odobești. A fost o ocazie importantă pentru bibliotecarii basarabeni în vederea renașterii, dezvoltării de noi proiecte și a menținerii celor în desfășurare. Bucuria pentru susținerea oferită de autoritățile focșănene are tendința de a crește aripile basarabenilor spre noi orizonturi. Iar semnarea continuității protocolului de colaborare între bibliotecile „Duiliu Zamfirescu” și „Ștefan cel Mare” este ca o temelie în creștere. În același timp, Primăria localității și Liceul „Duiliu Zamfirescu” din Odobești ne întind o mână de ajutor pentru susținerea prin

lectură a comunității Chișinăului. Printr-un gest simbolic, primarul dl Daniel Nicolaș a dăruit o plachetă ce simbolizează unirea/înfrățirea comunităților noastre.

Mulțumim gazdelor primitoare pentru Târgul de carte de la Focșani, mulțumim cu grațitudine tuturor colegilor noștri de suflet, directoarei Bibliotecii Județene Focșani, dna Oana-Raluca Boian, șefilor de servicii ai administrației locale, consilierilor locali pentru organizarea excepțională. Merită a fi menționate și momentele artistice excepționale prezentate de Ansamblul Folcloric profesionist „Țara Vrancei”, cei care au dăruit din comoara Vrancei tuturor celor care iubesc dansul, cântecul și tradiția.

Târgul de carte ne-a oferit posibilitatea de a cunoaște personalități remarcabile și oameni cu inimă bună, de a ne îmbogăți cu o doză de energie și bucurie, fapt care contribuie la întărirea punții zidită de-a lungul anilor între comunitățile noastre.

AXA LIBERTĂȚII ÎN POEZIA LEONIDEI LARI

Victoria FONARI,
dr. conf., USM

Anul acesta poeta Leonida Lari ar fi împlinit 70 de ani. Este o toamnă care ne oferă șansa să-i revigorăm poezia.

În 2014 scriitorul Ioan Mânăscuț, în rol de editor, a realizat o frumoasă antologie a creației Leonidei Lari cu titlul *Nu-mai în ceruri* (Chișinău: Princeps, 2014). În această toamnă a amintirii propun o interpretare a poeziei celei care a pledat cu vehemență pentru valorile naționale.

Leonida Lari (1949-2011) explorează imaginea poetului prin semnificația viziunii orfice asupra lumii. Inclusiv volumul *Lira și păianjenul* dezvăluie relația dintre poet și cetate (poetul). Cetatea, în sensul lui Platon din *Republica*, constituie un motiv, dar ideea nu este preluată. Pentru poeta Leonida Lari cetatea reprezintă portalul dintr-un labirint în altul: labirintul casei este unul ontologic terestru, labirintul oniric este unul ontologic spiritual. Apropierea în spirit se realizează prin micșorarea distanței de a reveni spațial la punctul de pornire terestru.

Labirintul oniric nu ține de restricție, figurează libertatea, perceperea libertății prin artă îi oferă forță. Angoasă este trăită de oamenii cetății care fie că și-ar dori să se izoleze, fie că îl suspectează, fie că îl acceptă. Verdictul este concentrat în „Cetatea care se ferește de poeți și-i gonește este o cetate slabă”. Deși pare contemplativ, poetul nu dialoghează, el interacționează cu cetatea drept un apărător prin forța de veghe, similară cu cea de rugăciune: „Iar poetul a mers tăcut...” (*Poetul*).

Rostul scrierii constă în nemurirea pe care poetul o dăruiește întru rudimentarea neamului. Melancolia este senzația

care apropie cetatea de mitul ontologic al creației, al păcii în rezistență. Libertatea este o coordonată lăuntrică, arta are forță să o exteriorizeze, dar de fiecare dată omul va trăi între două lumi, fie determinate de timp, rupt în trecut și viitor, fie condiționată de plecare în numele descoperirii și dorința revenirii.

Treptele ce duc spre neant eclipsează prezentul prin amintirea și senzația de viitor.

În textul „Un neam în pustiu” labirintul devine traseul istoriei de la robie la libertate. Este un parcurs pe care poeta Leonida Lari îl construiește împletind motivele iudaice cu cele dacice. Rescrierea mitului se face după o convenție feminină: Moise e mort, iar cea care are menirea de a duce poporul spre codri (vectorul – pământului promis vine să centreze ținuturile autoarei) este dansatoarea. Motivele orientale, focul, nisipul ce dezmembrează orice respirație, se opune vieții. Imaginea dansatoarei mirifice ce are scop de a salva un popor vine să demitizeze mitul bacantelor. Ea devine orfică, păstrează ritualic scopul: „Misiunea mea era de a duce oamenii, prin cântec, spre codri, pajiști verzi și ape cristaline. Știam că am o povară mai mult decât dublă. Să merg eu însămi prin nisipurile interminabile, într-o sete și o foame continuă, și totodată, să dansez atât de frumos și de cumplit în durerea noastră...” (L. Lari). Durerea și voința de a depăși „râsul pustiului” pentru a nu uita arhetipul de casă, libertate, frumos. Aspectul orfic se combină cu durerea care trebuie să nu implice indiferență, lașitate, dar să motiveze prin artă să înaintezi. Artistul vine să cheme destinul unui popor. Și în

acest sens, căderea dansatoarei pe nisip din cauza secetei aduce prin rugăciune ascetul dac, ce le arată drumul spre codri. În acest cadru pustiul este labirintul din care se iese pentru a fi în spațiul propice – codri. Codri, în acest context, nu constituie formațiunea labirintică, codri sunt o parte componentă a libertății. Labirintul-pustiu este un dat colectiv în mai multe texte ale Leonidei Lari. Iar poetul este cel care se află într-o altă stare, ce știe care este sacrificiul, moartea, dar și eternitatea. Poetul apare în diferite imagini: apărător al cetății, profetul, deosebit de rezistent și sensibil concomitent: „Când se arată fulgerul, numai poetul rămânea precum a fost, pentru că, oriunde ar cădea, totuna va trece printr-însul” (L. Lari).

Axa libertății este sugerată de foc: „Mută-acest foc, venit din înălțime / În pieptul lui, de demoni răscolit. / Eu am murit, ca să înviu pe-o stea” (*Mutare*). Dinamica cosmică este una transferabilă de la Castor la Polux, de la cel care a murit la cel care trăiește, într-o echivalență ar fi Leonard, frațele ce a părăsit lumea terestră, și Leonida (prenumele poetei ales drept pseudonim relevă această apropiere) care își asumă *existența* dublă de a percepe moartea și viața. Imaginea de transcendere în acest context amintește de eseul lui Gabriel Liiceanu „Heraclit: fabula focului”. Analizând cum explică Nietzsche filosofia lui Hera-

clit, G. Liiceanu valorifică jocul lui Zeus, cu alte cuvinte cosmosul, ordinea universului se explică prin focul care sfidează unul în multiplu. La întrebarea „Cum trebuie înțeleasă această lume? Dacă ar fi vorbit în limbajul cărții despre tragedie, Nietzsche ar fi vorbit că natura a pus în joc instinctul artistic al apolinicului și a dat naștere fenomenului ca formă a esenței transfigurate de bucuria aparenței”.

În poezia Leonidei Lari avem această transfigurare ce ține nu atât de jocul cosmic, cât de zbuiciul interior. Respectiv, scenariul lui Nietzsche se răsfrânge în perceperea creației în raport cu creatorul: „cum se plasează artistul deasupra operei sale când meditează și înlăuntrul ei când lucrează, cum necesitatea și jocul, conflictul și armonia se însoțesc reciproc în mod necesar pentru a da naștere operei de artă”. Jocul nu este o trăsătură a creației Leonidei Lari, jocul ar fi simulat de ritualicului prin rugăciune, evocare, repetiție, antiteză. Cooptarea eului liric în imagine de vrăjitoare și a unui tărâm miraculos al artei. Conflictul și armonia rămân verigi care se împletesc continuu. Starea socio-politică vine în antiteză cu idealul unirii. Distrugerea marelui păianjen (imaginea imperiului URSS) vine în antiteză cu construirea / reconstruirea ideii de neam. Poeta se află într-o componentă a creației

ei unde își destăinuie emoțiile ca o ardere ce nu vine numai cu scopul cathartic, dar și cu cel de prorocire. Poate în acest sens apare ideea de o depășire a omului mediocru prin capacitatea de a vedea dincolo de imediat. Această Cassandra vine să sufere de conștientizarea de a nu fi înțeleasă și percepe acut sentimentul poetului izgonit / neînțeles din cetate.

În interpretarea lui Fr. Nietzsche există o alternanță similară dintre „sufletul umed” și ardere. Timpul din optica procesului creativ este perceput intrinsec. Condensarea timpului duce la o metamorfoză în zona creației care se răsfrânge și asupra eului liric: „Ci va veni o clipă, da, o clipă / Când tot ce sunt va semăna cu-o strună / De care s-ar atinge cu-o aripă / Un cântăreț ciudat, orbit de lună”. Aedul rămâne sigilat într-o constelație a lirei. Eternitatea pulsează în creația sa ca o convenție de a trece dincolo de materie. Struna ar fi firul tăiat al parcelor care se perindă prin univers grație melosului. Angelicul rămâne determinat de cunoașterea luciferică blagiană. Orbirea de lună anunță un alt tip de interiorizare, de clarviziune. Înțelegerea textului Leonidei Lari se vrea ghidată anume de acest tip de comprehensiune.

Elementul acvatic alterează cu elementul focului. În țesutul versurilor Leonidei Lari imaginea focului explică cosmogonia interioară. Eul liric își confirmă talentul în stilul ontologic al artistului „iubită de muze” (*Pedeapsa*)

Pledarea pentru un dialog dintre daimon și eul liric nu este o consecință a unui eu scindat. Leonida Lari trăiește durerea de a-și pierde fratele – Leonard Tuchilatu. În unele versuri poeta pare să *rescrie* mitul Castor și Polux (eul liric împărțind moartea și viața cu fratele său), sau o variantă a mitului Narcis, care și-ar fi văzut în apă sora geamănă pe care își dorește să o revindice. Această opțiune creează un eu liric care cunoaște viața și moartea con-

comitent: „Pentru că nimeni sub soare nu are / Suflet geamăn cu-al tău” (*Numai în ceruri*). Îngemănarea într-o idee se resimte și în alte texte. Precizăm că numele Castor și Polux nu le atestăm în poezie, totuși referințele la mit au argumente. Pentru a explica versurile în acest mod se pretează o trecere succintă în revistă a mitului antic din zona polisului Sparta. Fiind fiii Ledei și ai lui Zeus, primesc următoarele proprietăți: Castor este muritor, iar Polux este etern. Discrepanța aceasta îl face ca, după moartea fratelui său geamăn, Castor să se simtă nefericit. În consecință, Polux decide să se decică de nemurire și și-a asumat condiția de a fi lângă fratele său. După o variantă a mitului, o zi se aflau în Olimp, iar alta – în Hades. În oglinda textului artistic Leonida Lari trăiește / simte moartea fratelui său, iar similitudinea lor se explică prin talentul poetic cu care au fost hărăziți. Moartea prematură o face să sufere și să conștientizeze altfel eternitatea în amplexarea sufletului. Caracterul combativ, de o voință spartană, se relevă în următoarele secvențe: „Însingurarea vine și n-am scut”. Aspectele de luptători se remarcă și printr-o pliere a mitului pe cultura dacică: „Pentru un om ce-stat-a și-n sicriu, / Cu zâmbetul de dor încercănat, / Dar eu venii pe lume prea târziu, / Dar el din ea devreme a plecat” (*E-adevărat*). Idealul unei vieți ce înalță, ce luminează omul, este construit pe o antiteză dintre plecarea cu zâmbet și tristețea eului liric. Zâmbetul dacic denotă verticalitatea, care trezește varii emoții: de a continua lupta, de a încheia ce nu s-a reușit, încrederea și pacea, puritatea și seninătatea.

Fiind ambii visători, având credința în miracolul cuvântului artistic, Leonida Lari exclamă pe fundalul mitului spartan: „Dintr-o armată de dureri / Sunt ultimul oștean ce mor” (*Prezent*). Sacrificiul în numele adevărului istoric, în numele limbii române, în numele credinței fiind în opoziție

cu timpul ateu, în numele libertății, relevă o verticalitate și demnitate trăită prin rezistență și suferință. Plânsul nu mai are forțe și eul liric trăiește empatic dorința celui plecat: „Mai mult n-am să-ți spun nici un gând / De-alin sau de jale, / Dar cadă lumina visând / Pe pânzele tale” (*De târzie vedere*). Dezicerea de a comunica de fapt constituie o altă etapă în existența eului liric – de a construi un alt tip de legătură nu bazată pe privire, dar pe amintire, nu axată pe auzul vocii aievea, dar pe ascultarea vocii interioare.

Vocativul din unele versuri explică această lipsă și similitudinile dintre frate și soră: „Cântă cocoșii, Leonard, și cântatul frumos al lor / Apropie ușor două lumi – morții și viii. / De dor aprig de tine, îmi vine uneori să mor. / Dar mă opresc nepoții și copiii!” (*Cântă cocoșii...*). Tragismul se relevă prin antiteza a două lumi, care este o condiție irevocabilă. Moartea nu trezește sentimente de frică, ea devine o componentă a eternității, fiind în opoziție cu „În lumea aceasta oamenii sunt / De azi pe mâine” (*Dar este ceva...*).

Pe undele spiritualului, dar și cu asumări de a renaște spiritul dragostei pentru neam, în acest dialog fratern, scindat între două lumi, comportă și sentimente de regrete: „Cânt vinovată, frate, că grijă n-am avut / Și am lăsat uitării aceste bunuri toate / Mai dă-mi o viață, Doamne, s-o iau de la-nceput / Să-mi ispășesc lumina și fața de păcate” (*Cânt vinovată...*). În aceste versuri se trăiește responsabilitatea de a înfăptui și ceea ce nu a reușit din cauza vieții scurte. Timpul are capacitatea memoriei și a uitării. Contribuind la renașterea națională, poeta atestă reversul – uitarea, migrația, decizerea benevolă de național. În cazul dat, o a doua viață îi este necesară eului liric pentru a lupta cu uitarea care contribuie la degradare și indiferență.

Pierderea fratelui îi destăinuie dimensiunea durerii și a unui dialog continuu

fie cu daimonul, fie cu fratele său. Totuși, această distanțare, care explică dorința de apropiere, își găsește și o altă interpretare. În spațiul poetic, după Eugen Coșeriu se deosebește de intenția altor limbaje: „În sfârșit, obiectele naturale pot fi percepute ca obiecte culturale dacă li se atribuie o componentă intențională. Acesta este și cazul mitologiei, unde obiecte naturale ca râuri, arbori sau stele sunt percepute și interpretate ca obiecte intenționale”

La Leonida Lari obiectele apar intenționat în peisajul liric, acestea insistă la o altă percepere a vieții, nu pe cale vizuală, dar pe cea auditivă. Dialogul pare să fie realizat prin unde, ține de un interlocutor ce ar fi orb, ce are posibilitatea de a percepe schimbările prin senzațiile interioare: „Auzi cum cade vinul peste pâine / Și se prefacă-n sânge creștinesc, / Auzi cum trec în ieri și trec în mâine, / Iar ieri cu mâine nu se întâlnesc” (*Auzi*). Deși imaginile cheie insistă la o gândire în culori (vin, pâine, sânge) componenta intențională constituie temporalitatea și imposibilitatea. Elementul de ritual se certifică în transformare, dar nici de cum în revenirea la ceea ce a fost până. Ireversibilitatea este imposibilă. Aceasta condiționează mutații în sentimentele eului liric, care nu mai au opțiunea de a uita. Memoria devine o verigă de a purta această inițiere.

Raportul mitic dintre Castor și Polux, unde se pierde identificarea celui etern și celui muritor, contribuie la o dorință de recuperare. Această recuperare își găsește îndreptățirea în explicația în relația Om-Ființă a lui Heidegger „Omul, definindu-se prin raportarea la Ființă, trăiește astfel o relație extatică fără el însuși. Heidegger numește acest raport prin care se caracterizează omul în esența sa „eksistența”. Valorifică ideea: „omul rămâne în afara lui însuși, prin raportarea la Ființă. Astfel, omul nu mai este supremul punct de referință,

ci unul care se definește în raport cu punctul de referință care este Ființa”.

Valorificând raportul dintre mit-ritual-mister prerogativa va fi misterul care se bazează pe dinamica „dulcelui foc”. Ritualul din creația artistică poartă o condiție dintr-o altă lume: „Mă va fi blestemat vreo zână / Când m-am născut pe-acest pământ / Ca drumul meu înspre lumină / Să fie plâns, să fie cânt” (*Zile trăite*). Vectorul spre lumină este un strigăt de a nu accepta un traseu al involuției. Viața își designează treptele creației ce își prind stativele pe durere și cânt. Se recunoaște și traseul orfic trecut printr-o perspectivă feminină de a-și deplânge continuu fratele, de a empatiza cu durerile neamului și de a-și asuma menirea apostolică de eliberare a poporului de preconcepte, de îndobitocire și josnicie.

Imaginile puternice – „arșița din sânge”, „gheața din priviri” – sugerează un

contrast termic, un disconfort lăuntric care par elemente ale unei senzații de ritualizare a creației artistice. Edificarea în subtexte a secvențelor mitice ține de apropiere omului Leonida Lari de Ființă. („destinul omului nu este acela de a ajunge la dominarea tehnică a ființării, ci de a atinge adevărul Ființei care i se dă, adică de a trăi în apropierea Ființei” p. 96).

Această apropiere destăinuie o mare durere care se întrevede în dialogul cu fratele său, cu *Daimonul meu*, cu mama, cu Dumnezeu, cu „*Prietena mea, ideea*”. Este sincronizată de elementul focului: „Dar sufletul intră în soarte / Așa, precum este a fi, / Datori fiind toți cu o moarte – / El, totuși, nu poate muri!”. Eternitatea ține de acea gândire primordială la care apelează poeta. Valorifică motivul eternității care este cel mai vehiculat în gândirea mitică prin antiteza: efemeritate – eternitate.

LEONIDA LARI: ÎNTRE DOUĂ FOCURI

Dumitru CRUDU

Diferențele dintre Eugen Cioclea și Valeri Klimenko sunt uriașe. Primul e un poet postmodernist, iar cel de-al doilea e un politician extremist, poeziile celui dintâi sunt apreciate extrem de tare de către tinerii poeți din România, iar cel de-al doilea e cunoscut mai ales prin intermediul românofobiei sale virulente.

Aparent, între cei doi cetățeni ai Republicii Moldova nu există vreun numitor comun. Căci, ce ar putea să-l lege pe un poet care a înnoit la sfârșitul anilor optzeci poezia basarabeană de un politician care nu face nimic altceva decât să ațâțe în permanență ura interetnică din țara noastră? Și totuși, există o asemănare: ura sau disprețul lor față de poeta Leonida Lari. Cu toate că poetul Eugen Cioclea o detestă din cu totul alte cauze decât ultranaționalistul

Valeri Klimenko, totuși, ceea ce-i unește pe cei doi e ura față de autoarea volumului de poezii *Piața Diolei*. În rest, între cei doi sunt numai și numai deosebiri. Oameni mai diferiți ca Eugen Cioclea și Valeri Klimenko, pur și simplu, nu cred să existe în orașul nostru.

Diferențe foarte mari sunt și între politicianul neocomunist Valentin Krîlov și marele critic literar român Nicolae Manolescu. Dar există și ceva care-i apropie și ceea ce-i apropie este faptul că niciunul dintre cei doi nu o înghițea pe poeta Leonida Lari. Bineînțeles că din cu totul și cu totul alte motive.

Valeri Klimenko, Valentin Krîlov sau alți nostalgici după imperiul sovietic sau militanți pentru refacerea acestuia au urât-o pe Leonida Lari pentru că aceasta a fost o

luptătoare antisovietică și a pledat pentru unire. Nu acestea au fost și motivele disprețului scriitorilor români moderniști sau postmoderniști, ci faptul că poeta a trecut, cu cățel și purcel, în barca lui Corneliu Vadim Tudor. Un alt motiv al disprețului erau și poeziile sale patriotice. Or, marea majoritate a intelectualilor români cu viziuni democratice considerau că a mai scrie acum poezii patriotice înseamnă a fi retrograd și înapoiat cultural.

Acum când poeta nu mai e în viață, biografia acesteia poate fi privită în întregul ei, cum zicea undeva criticul literar Aliona Grati.

Serviciile speciale sovietice nu i-au putut ierta militantismul antisovietic și au calomniat-o în fel și chip, atribuindu-i lucruri pe care nu le-a spus și acțiuni pe care nu le-a făcut, așa cum foarte bine a observat și Nicolae Negru într-o tabletă de-a sa. De aceea, nostalgicii și conservatorii o urăsc mai degrabă pentru ceea ce nu a făcut și nu a spus niciodată decât pentru ceea ce ar fi întreprins cu adevărat, remarcă același editorialist. Nici mai mult, dar nici mai puțin.

Acum, când poeta nu mai e în viață, ar trebui să separăm mitul fabricat de kaghebiști de adevărata imagine a Leonidei Lari și ar mai trebui să vedem ce cântăresc oare mai greu: greșelile pe care le-a făcut (cea mai mare dintre ele fiind aderarea la partidul lui Corneliu Vadim Tudor) sau actele de disidență din perioada sovietică? Eu cred că cele din urmă cântăresc acum mai greu la cântar decât cedările și compromisurile pe care le-a făcut Leonida Lari după ce a trecut de partea lui Corneliu Vadim Tudor. Chiar și poezia ei patriotică scrisă la sfârșitul anilor optzeci, tot ar trebui privită ca o expresie a unei revolte antisovietice decât ca o piatră pe care poeta și-a legat-o de gât.

De aceea, nu pot să-i dau dreptate nici lui Nicolae Manolescu, dar nici lui Valentin Krîlov. Pentru că am citit poezia neomodernistă a Leonidei Lari din primele ei trei cărți și am văzut-o cu ochii mei cum spărsese o paradă militară sovietică într-o vreme în care nimeni nu credea că imperiul se va destrăma. Or, asemenea lucruri nu le poți trece cu vederea. Chiar și dacă ești un înfocat promotor al modernismului sau postmodernismului.

PIAȚA DIOLEI

(Prefața la volumul de debut al Leonidei Lari)

Ni se adresează, solicitându-ne atenția și înțelegerea, metafora unei poezii greu de exprimat. E trăirea în imagini și întru chipuri care se cere spusă altora.

Se realizează un fel de spovedanie fantasmagorică cu mult zbucium interior poetizat. Parcă e o îngemănare a strigătului propriu cu lectura avidă a multor romantici, care a devenit precumpănitoare dramă imagistică. Expresă a unei trăiri reale nestăvilite, dar cifrată în eroi fantastici, în tragice ciocniri convenționale... Se creează atmosfera unei ființări în vis, un calvar al experienței înmagazinate mai mult în

subconștient prin tablouri, chipuri și simboluri cvazifantastice. Aș zice iară Fantasmagorie; asta la prima vedere. Există, totuși, un temei real în desfășurarea viselor, trecut în vers ca printr-un sistem de oglinzi cu reflexe jucătoare. E ca un fel de dans cu melodeclamație, un grai al poeziei interioare. Despre viață doar se poate povesti și prin cântec, prin culoare, prin dans. Poezia își poate alege uneori graiul acestor arte. Poate că asta e factura de durată proprie, stilul individual al poetului. Leonida Lari aici nu poate fi confundată cu alții. Are caligrafia sa, deși uneori căzută în dezor-

dine întâmplătoare, dar purtătoare de caracter.

Izbucnește câteodată și strigătul direct, adresat frontal faptelor și evenimentelor, cum e în poezia „Amurg de sânge”, consacrată memoriei poetului chilian Victor Jara.

Căutarea se întâlnește cu viața din afară într-un mod de naivă răscolire a sensurilor și a subînțelesului. Și există o cheie mai realistă prin care tânăra poetă cearcă, în felul său specific, a-și descuria pentru noi visele. Își deschide marele teatru interior și joacă în fața noastră, animându-și propria viață cu vârtoarea unei poezii stranii, de

multe ori copleșitoare. Monologul se duce pe o muchie înaltă a patosului poetic, declamat cu reală vibrație artistică și cu totală încredere în înțelegerea cinstită a spectatorului. Cititorul-spectator e chemat să accepte cheia de portativ a acestei poezii, cheia fără de care am rămâne nedumeriți față de una dintre cele mai interesante apariții în tânăra noastră poezie.

Piața Diolei ne relevă un glas poetic inedit, bine cultivat. Se întrevade în el posibilitatea unei afirmări, cu specifică personalitate pozitivă, în poezia moldovenească.

Andrei LUPAN

POETUL

Lui Eminescu

Zbor alb de pasăre, zbor alb de pasăre—tu,
Oare ești lacrima, poate ești lacrima, nu?..
Lumea e visul tău, treci visător și prin ea,
Cum este liniștea?.. N-ai întâlnit-o cândva.
Pulbere-n geamul tău, pulbere! — totul e nins,
Vântul se zbućiumă, iarna lumina ți-a stins,
Fruntea ți-alunecă, singurătatea încet
Bate la ușa ta, suflet pribeag de poet.

IPOSTAZĂ

Mi-au spus și ieri că-n piață, drept în poartă,
Cu mâna-ntinsă stă bătrâna Soartă
Și de la fiecare ia ceva:
Unui copil — un joc ce-l încânta,
Unui bărbat — ideea, pe-o femeie
O copleși cu-o inimă și-o cheie.
Iar pentru toate acestea ani de ani
Plătește prețul îndoit cu bani.
Țineam s-o văd, ispita mă-neca.
M-am deghizat și mă-ndreptai spre ea,
Dar, când ajunsei, mă surprinse moale:
„Te recunosc, dă-mi visurile tale...”
Și-n buzunar grăbise mâna dreaptă.
Ce tulburată o rugai: „Așteaptă,
Vrei visurile mele, dar nu sunt
Decât o biată palmă de pământ...
Când m-am născut, simții că am sfârșit

Și de-am dansat pe muchii de cupit,
 Și de-am strigat, și de-am visat mai trist,
 Vroiam să știu doar una: că exist!
 Îmi ceri acum ce am mai sfânt al meu –
 Nu pot să-ți vând, cu ce-aș rămâne eu?
 Te rog oprește, când îmi numeri banii,
 Mă ceartă ploii și-aud plângând castanii”.
 „Dacă-i așa, - îmi răsene față strâmb –
 Eu îți propun să facem altfel schimb:
 lubești pe cineva, cum nu mă-înșel,
 Dă-mi visurile și ți-l dau pe el.
 De azi încolo vei juca atent.
 N-ai să mai faci spectacol din talent.
 Și-ai să înțelegi: chiar culmi spirituale
 Nu corespund simțirii ancestrale”.
 ...N-aș fi dorit, rămasei fără grai,
 Dar îl iubeam nebună și-acceptai,
 Și îl privii cu ochii mei schimbați –
 Era așa cum îl vedeau ceilalți.
 Un târg pripit și fără nici un rost
 Mă pustii pe loc de tot ce-am fost.
 Și m-am întors, și i-aș fi zis: „Stăpână,
 Mi-e casa goală și-amintirea plină,
 Dă-mi ce-ai luat, mă doare altă față” –
 Dar pentru mine ea lipsea din piață...
 Așa, năucă, mă trezii la geam,
 Privind cum cade toamna de pe ram.

TÂRZIU

În pădurea în care-ai ajuns
 Nu-i nici iarbă, nici florile nu-s,
 Nu-i nici fata cu părul vâlvoi,
 Ce-alerga – o năluca prin ploii.
 În pădurea în care-ai ajuns,
 De-au fost ape, și-acelea s-au dus,
 Iar pe malul tăcut, solitar,
 Cad solemne tristeți de stejar.

DESTIN

Îl mai reții pe Uliu? Era un pici simpatic.
 La drept vorbind, o lume găsea că e sălbatic
 Și rău ieșit din fire, și poate chiar nebun-
 Așa-i cu orice lucru ce saltă din comun,
 Dar eu, să vă spun sincer, pe dumnezeii mei!
 N-aș da un sfanț cu găuri pe sfânta gură-a ei.
 Ieri a plecat cu totul de-aici, zicea că-i timpul

Să treacă peste pragul sub care vine schimbul
 Unei valori cu alta; părea mâhnit nespus.
 N-am înțeles prea multe din câte mi le-a spus,
 Dar nu întrebai nimica. Simțeam că nu mai știu
 Din care sol venise, și dacă nu-i târziu.
 ...Întunecată clipă. El merge calm și drept,
 Văd mâna-i cum se lasă, se scutură pe piept
 Fulgerător de albă! Rămân uimită, – aș vrea
 Să uit, să cad, s-alunec departe, undeva...
 Copilul!.. Unde pleacă? Ce caută, ce știe?
 Iluzia-i o boală cu fața străvezie...
 Mi-a pus în palmă cheia să merg pe urma lui
 Spre-o ușă care este și poate care nu-i.

MÂINE

Am adunat din toate comorile ce am
 Un om albastru, versu-mi și-o frunză de pe ram
 Și vreau să merg spre locul în care nu te joci.
 Din sete de culoare, cu-atâția sărântoci.
 Dar mă mai are puntea ce trebuie s-o sar...
 O, berea aiurită, cum fuge din pahar!
 Și-n jur atâta zarvă, și nu vii de-unde ești
 Tu, care-mi știi lumina, dar n-o mai prețuiești.
 Iar când vei bate în geamul uitării, străveziu,
 Va curge-în jos fereastra, strigând:

„Târziu, târziu!”

...E-o veselă plină... și mâna-mi cade greu
 Pe-o margine de scaun... fumez mereu, mereu,
 Sorbind încet cafeaua și meditând așa,
 Că mâne va fi altfel, că mâne voi pleca
 Acolo unde vântul cu-adevărat e vânt
 Și unde toți drumeții m-or accepta cum sunt,
 Acolo unde luna se varsă-n dungi subțiri
 Pe ape în care-o fată aruncă trandafiri.
 Iar când vei bate în geamul uitării, străveziu,
 Va curge-n jos fereastra, strigând.

„Târziu, târziu!”

FILOZOFIA ECONOMICĂ A ENCICLOPEDISTULUI
BOGDAN PETRICEICU HASDEU

Adriana UNGUREANU,
doctor în științe economice, București

Se spune că oamenii sunt creatorii timpurilor în care trăiesc, dar și vremurile nasc oameni care marchează istoria. O perioadă propice manifestării spiritului creator este, de departe, secolul al XIX-lea, caracterizat prin evenimente care au propulsat personalități de referință în cultura națională.

În această lucrare ne-am propus să ne concentrăm atenția asupra celui care a fost marele om de cultură Bogdan Petriceicu Hasdeu, surprins din perspectiva filozofiei sale economice. Cum timpul așterne praful peste trecut și lasă să se întrevadă doar o parte din adevăr, acoperit de oameni prin tot felul de răstălmăciri și rescrieri, există secvențe de realități și povești imaginate despre acest om, din care, la 112 ani de când a plecat în lumea de dincolo, puțin mai răzbate cel autentic. Scriitori, istorici, jurnaliști, bloggeri, dramaturgi, actori, profesori, elevi, oameni simpli pasionați de mister, scriu sau vorbesc despre ceea ce a făcut sau n-a făcut, despre ceea ce a spus sau nu a spus. Unele surse ne dezvăluie un Hasdeu istoric și etimolog, altele pomenesc despre un Hasdeu – om de știință ori enciclopedist, puține ne prezintă un jurnalist ori filozof, cele mai multe relatează despre spiritistul Hasdeu ori toate la un loc și doar câteva îl menționează pe Hasdeu în calitate de economist. De regulă, cum este firesc, fiecare îl descrie prin prisma propriei sale pregătiri, pentru că întotdeauna suntem tentați să vedem în ceilalți ceea ce este în noi. Spre exemplu, Nicolae Iorga, în cartea sa, *B. P. Hasdeu – Basarabeanul Ge-*

nial scrie despre marele om în calitate de istoric, tocmai pentru faptul că vedea în personajul pomenit ca și cum ar fi fost o oglindă a profesiei sale.

Departe de a fi epuizat cercetarea, în acest articol atenția va fi concentrată asupra a patru referințe bibliografice care îl menționează pe Hasdeu în calitate de economist: Iuliu Dragomirescu – „Ideile și faptele lui Bogdan Petriceicu Hasdeu”; Victor Slăvescu – „Economistul Bogdan Petriceicu Hasdeu”; Vlad Radu-Dan – „Gândirea economică românească despre industrializare în perioada 1850-1900”; Rogojanu Angela / Șerban Oprescu, George Laurențiu / Piroasca Grigore Ioan – „The Spread of Economic Ideas Among Romanian People. Case Study: Bogdan Petriceicu Hasdeu”. Scopul principal urmărit este acela de a înțelege dacă, pe lângă toate posturile menționate anterior, se cuvine a-l considera pe Hasdeu economist astfel încât acesta să devină un reper al istoriei gândirii economice românești. De asemenea, este interesant să urmărim dacă cei foarte puțini care ni-l dezvăluie sub această formă, au fost sau nu economiști – dacă aceștia au identificat asemenea calitate tocmai pentru că l-au perceput prin natura pregătirii lor.

Așadar să purcedem, dar nu oricum, ci în ordinea cronologică a aparițiilor bibliografice.

Iuliu Dragomirescu a fost un tânăr apropiat de Hasdeu, primul care a publicat o carte al cărei titlul este sugestiv: *Ideile și faptele lui B.P. Hasdeu*. Această biografie cuprinde momente însemnate din viața

celui menționat și a fost tipărită pentru prima dată la aproximativ un an după dispariția sa. Cartea devine o referință bibliografică de importanță majoră, întrucât între marea personalitate și tânărul autor exista o strânsă și frumoasă prietenie, poate și pentru numele care îi amintea de fiica pierdută ori poate faptul că era basarabean de-al lui, cert este că Hasdeu i-a încredințat multe dintre secretele sale, mai mult, l-a menționat printre executorii săi testamentari și astfel capătă notorietate. Încă din primele pagini, Dragomirescu pregătește lectorul pentru a ști pe cine urmează a cunoaște: „Din simpla enunțare a titlurilor, cititorii își pot da seama că nu numai spre alcătuirii lamartiniene era înclinat copilul Hasdeu. Filologie, istorie, poezie, literatură, **conomie politică**, știință, deodată și cu putere expansivă, iată ce vom întâlni în cursul celor cincizeci de ani de radieră intelectuală pe care ne încumetăm să o descifrăm.” Oare cum se face că acest tânăr a surprins calitatea de economist a lui Hasdeu, i-a fost sugerată ori a fost el însuși cel care a identificat-o? Deși cartea a fost publicată după moartea demiurgului, vocile vremii spun că aceasta ar fi fost revizuită chiar de protagonist, pe când acesta era în viață. Dar dincolo de această presupunere lipsită de dovezi, există câteva coincidențe care pot fi considerate. Spre

exemplu, în anul 1905, Dragomirescu lucra la Ministerul Finanțelor, ceea ce ne induce să înțelegem că nu era străin de economie, chiar dacă studia literele și filozofia. Bineînțeles, poate fi o coincidență, dar poate omul avea cultura necesară astfel încât să deslușească polivalența prietenului său, ceea ce presupune să-i fi studiat opera (în condițiile în care etatea autorului gravita în jurul cifrei de 30 pe atunci).

Dincolo de informațiile referitoare la cariera lui Hasdeu, autorul propune o metodologie care ne-a inspirat în elaborarea acestui articol. Astfel, el mărturisește cu sinceritate: „*Se poate povesti viața unui om ilustru în două moduri: înșirând evenimentele personale ale evoluției sale omenești și în urmă studiindu-i operele sau studiindu-le simultan și talmăcind pe cele din urmă prin cele dintâi*”. Pentru a identifica postura de economist a lui Hasdeu cea mai potrivită pare a doua metodă, mai ales că alegerea ne este confirmată printr-unul dintre manuscrisele identificate de Dragomirescu prin care chiar idolul său mărturisește: „*În istoria scriitorului celui dat, fiecare **producțiune** a lui cată să fie judecată ca o parte dintr-un tot; ... Dintată ce o **producțiune particulară** izolată va fi luată drept măsură pentru toate celelalte, sau drept totalitate, drept reprezentant al întregii **economii a doctrinei**, atunci în istoria scriitorului spiri-*

„tul va rămâne o enigmă; după cum rămâne spiritul în psihologie pentru toți aceia care-l localizează ici-colo în sistema nervoasă a omului. Ceea ce am spus despre operele scriitorului trebuie să se aplice și la împrejurările vieții lui.” Cu alte cuvinte, însuși Hasdeu ne invită să identificăm postura pe care o căutam – în cazul nostru, aceea de „economist” – din operele pe care ni le-a lăsat moștenire. Psihologia ne ajută să înțelegem că puterea gândurilor unui om stă în cuvintele utilizate în exprimare, iar dacă ar fi să efectuăm o foarte scurtă analiză a textului anterior redactat de marele cărturar descoperim câteva expresii sub forma unor metafore cu tentă economică, cum ar fi: „producțiune” în loc de creație, „producțiune particulară” în loc de „creativitate”, „economii a doctrinei” cu referire la întreaga operă, ceea ce denotă că limbajul economic era o deprindere naturală a cărturarului.

Dintre toate sursele bibliografice prezentate în acest articol, cartea scrisă de Dragomirescu pare să ne dezvăluie cel mai mult calitatea de economist a lui Hasdeu, deși o identificăm indirect, printre rânduri.

Spre exemplu, din simplele informații biografice aflăm că în 1859 publică „Negotul moldovean sub Alexandru cel Bun”, unde este menționată **prima convenție comercială** încheiată între moldoveni și

lebergieni (leși). Autorul întărește ideea prin propria afirmație: „Hasdeu desfășoară nu numai cunoștințe de istorie, ci și **întinse cunoștințe de economie politică, știință care i-a plăcut îndeosebi**”. Faptul că personajul analizat deținea cunoștințe solide de economie este de necontestat, se pot recunoaște în lucrările publicate, dar și prin plasarea unor expresii în context fără legătură cu economia. Însă pasiunea față de acest domeniu este mai mult o concluzie deductivă sau poate o diseminare a unui fapt cunoscut doar de către autor, nu există vreo mărturie grăitoare a personajului nostru consemnată undeva, mai ales că demersul lui scriitoricesc cu aplecare spre economie s-a oprit subit la un moment dat.

Mai departe, aflăm tot de la Dragomirescu că Hasdeu a realizat **un prim inventar al Moldovei veacului XV**, compilând surse diferite, pentru: greutateți, monezi, postavuri, vite, mărunțișuri, caii, arginturile, ceara, mărfurile aduse din Moldova, vămile vremii „singura monografie serioasă, de o covârșitoare însemnătate”. Pe scurt, realizează cea mai completă monografie a Moldovei de până atunci, menită să completeze nu doar istoria în ansamblul ei, cât mai ales istoria economiei românești. După ce Hasdeu publică această lucrare, la începutul anului 1860 a **primit catedra**

de istorie, geografie și statistică la Școala Reală din Iași, având un onorariu de 2000 lei. Iorga spune că Hasdeu ar fi predat doar istoria, dar cel asupra căruia ne concentrăm atenția se autointitulează pe coperta lucrării sale „Industria străină, industria ovreiască și industria românească față cu principiul concurenței” **„fost profesor de statistică”**. De ce să nu-l credem pe cuvânt, până să apară vreo altă dovadă în acest sens, în afara propriei afirmații?

Doi ani mai târziu, în 1862, publică Documentul lui Petru Vodă Șchiopul din 1579 descoperit în arhiva din Leopold unde se menționa **importanța comerțului polon și evreiesc cu Moldova**, un alt demers care are un rol deosebit în reconstituirea istoriei economice românești. În acel an se desființează Școala Reală și este numit profesor de istorie la gimnaziu – până în 1863, când se declanșează scandalul provocat de publicarea nuvelei *Duduca Mămuca* (sau *Micuța*) și în urma căruia este nevoit să se mute la București, unde devine membru în Comisia Documentelor, principala datorie a comisiei fiind **identificarea veniturilor mănăstirilor și evaluarea averilor acestora** (Hasdeu mai avea și calitatea de traducător al documentelor scrise în slavonă). *„Până la Hasdeu zăceau ascunse în arhivele mănăstirilor precum și în arhivele polone și ruse, nu numai un imens număr de documente, zapise, cărți domnești și alte izvoare istorice, ci chiar opere literare întregi, cronici și variante cronografice”*, ne convinge Iuliu Dragomirescu de însemnătatea muncii marelui de om cultură, din care distingem importanța documentelor care serveau la evidența activelor bisericesti.

Anul 1866 se dovedește unul prolific din punctul de vedere al publicării, atunci când apar broșurile **„Talmudul ca profesie de credință a poporului israelit”**, apoi **„Industria națională, industria străină și industria ovreiască față cu concurența”**

– cea de-a doua republicată ulterior sub forma de articole intitulate **„Ce este concurența”** și **„Agricultura și manufactura”**. Cu această din urmă broșură, Hasdeu „face dovadă a cunoștințelor sale de economie politică. Studiază concurența arătând de ce industria creștină nu poate susține rivalitatea industriei ovreiești”, explică Dragomirescu apărându-l pe omul de cultură chiar prin afirmațiile acestuia: evreii au „tendența de a câștiga fără muncă”, dovedesc „lipsa simțului de demnitate” și cultivă „vrăjmășia contra tuturor popoarelor” – argumente care nu au nicio legătură cu știința, ci mai degrabă cu voluptatea urii de care dă dovadă Hasdeu față de rasa semită, a cărei justificare își are sorginea în contextul istoric (invazia evreilor din Rusia în România) și în propriile experiențe din copilărie. Deși lucrarea despre Talmud nu este menționată de niciunul dintre autorii studiați, este oarecum menită să susțină cunoștințele economice ale lui Hasdeu, dincolo de obsesia acestuia pentru modul în care evreii câștigau, cum practicau dobânda, pentru felul în care erau organizați și se susțineau unii pe alții în defavoarea neevreilor – toate aspectele susțin explicații de natură economică, în ciuda limbajului aflat la limita acceptabilității.

Mai departe, Dragomirescu îl citează pe Hasdeu, care spunea: „Trei date formează totalitatea crezului nostru politic: 1821, 1848 și 1866” ... „vom demonstra treptat ... Că străbunii noștri au avut tot dreptul de a face monedă, de a mări cadrele armatei, de a trimite reprezentanți diplomatici în străinătate etc. etc.”. Dincolo de faptul că omite anul crucial al Miciei Uniri, 1859, care l-a propulsat pe ruda sa îndepărtată – Alexandru Ioan Cuza – față de care nutrea o admirație considerabilă, toate aceste momente (exceptând 1821) sunt referințe istorice la care omul de cultură a fost martor, s-au întâmplat chiar în timpul vieții sale și au contribuit la forma-

rea propriilor sale idei. Slobod la gură cum era – nu în sensul trivial, ci al modului de a spune lucrurilor pe nume, de a-și expune părerile în public, a defăimat la un moment dat chipul domnitorului Carol de pe noua monedă, afirmând că acesta „insultă nu numai legea, dar mai ales simțul național și democratic”. Evenimente ulterioare i-au potolit vehemența antidinastică și l-au determinat să-și vadă de cercetare și de știință.

Mai aflăm de la Dragomirescu faptul că în 1870 Hasdeu își propusese să întreprindă demersuri pentru a realiza monografiile ale orașelor Calafat, Giurgiu, Cetatea Neamțului – importante centre comerciale din Evul Mediu – dar nu a dus la capăt acest proiect, probabil din lipsă de finanțe. În schimb, publică în 1871 lucrarea „Moșile statului român”, un studiu juridico-economic, mai mult un pretext prin care îi săgetează pe Negruzzi, Xenopol și Maiorescu, decât să se concentreze pe o cercetare valoroasă.

Până să trecem la analiza următoarei surse bibliografice, putem extrage o primă concluzie preliminară care rezultă din cartea lui Dragomirescu: autorul l-a putut identifica pe economistul Hasdeu prin perspectiva lucrărilor sale istorice.

Victor Slăvescu a fost un remarcabil om politic și academician, fiind primul

economist de profesie care a scris despre Bogdan Petriceicu Hasdeu, dar și despre alți economiști, cum ar fi: Ion Ghica, Dionisie Pop Marțian, Manelas Ghermani, Enric Winterhalder, arătându-se preocupat și de finanțele de pe vremea lui Cuza Vodă, parcă deloc întâmplător, întrucât câțiva dintre aceștia erau susținători sau chiar rude îndepărtate (cum este cazul lui Hasdeu) de ai domnitorului.

Slăvescu afirmă că Hasdeu a elaborat „interesante **studii și cercetări economice cu caracter economic datând din anii de tinerețe, între 1866 și 1871**, publicate, fie sub formă de broșuri, fie mai ales sub formă de studii și articole, în periodicele epocii, conduse de el însuși”. În lucrarea sa *Economistul Bogdan Petriceicu Hasdeu* descoperim un Hasdeu antreprenor/întreprinzător, cu iubire exacerbată de popor, subliniind că studiile sale au o puternică amprentă naționalistă; atunci când studia trecutul, autorul precizează cu nu ignora aspectele economice, fapt ce reiese și din cartea lui Dragomirescu, interpretată, cum am mai specificat, „printre rânduri”.

De la Slăvescu aflăm faptul că Hasdeu era adeptul gândirii protecționiste a lui Friederich List, îi lăuda pe cei care se aflau de aceeași parte a baricadei, cum ar fi D.P. Marțian, Ion Ionescu de la Brad, manifesta stimă pentru Nicolae Șuțu (care schimba-

se macazul la un moment dat, de la liberalism, la protecționism) și l-a criticat aspru pe liber-schimbistul Ion Strat. Economistul Slăvescu a fost primul care a dat girul culturii economice a lui Hasdeu, afirmând că acesta dovedește o cunoaștere profundă a conceptelor. Spre deosebire de tot ce s-a scris despre Hasdeu până atunci, pentru prima dată se menționează că acesta obișnuia să recurgă la o abordare transdisciplinară (chiar dacă Slăvescu nu folosește acest cuvânt, neinventat pe vremea lui), combinând cunoștințe de economie, cu filozofie, politică, domeniul juridic și chiar literatură, concluzionând că „**niciun alt economist român n-a discutat o problemă de doctrină sau de politică economică cu un aparat științific atât de bogat și cu un spirit de analiză critică atât de pătrunzător. Nu se cunoaște un alt studiu, în literatura economică românească, în care considerațiunile și argumentele teoretice să fie completate printr-un material documentar de date și fapte economice atât de variate și de abundent**” ceea ce-l acreditează pe Hasdeu să fie luat în seamă ca reper pentru istoria gândirii economice din România. Dacă în introducerea cărții autorul preferă să-i dezvăluie cititorului propria interpretare, în partea a doua are meritul de a publica integral scrierile originale ale lui Hasdeu, sortate după considerente pur economice.

Radu-Dan Vlad, cercetător istoric, a elaborat o lucrare dedicată procesului de industrializare din perioada 1859-1900, în care numele Hasdeu este menționat alături de D. P. Marțian, A. D. Xenopol, P. S. Aurelian, precizând că Hasdeu „nu s-a preocupat de știința economiei politice nici pentru a elabora studii cu caracter pur teoretic și nici pentru a formula principii noi cu caracter universal. Mobilul care l-a determinat să intre în acest domeniu de cercetare nu a fost altul decât **interesul pe care-l purta dezvoltării economiei națio-**

nale și necesitatea de a formula anumite îndrumări practice aplicabile în cadrul unei politici economice de stat, fapt sesizat cu aproape o jumătate de secol în urmă și de V. Slăvescu ...”. Din punctul de vedere al lui Vlad, Hasdeu este un demn urmaș al ideilor lui Marțian, împărtășind crezul lui Xenopol (care la rândul său îl critica pe Strat, asemeni lui Hasdeu) și Aurelian. Deși îi trunchiază titlul broșurii păstrând doar titlul „*Industria națională*”, Vlad subliniază ideile principale ale lui Hasdeu prin care acesta milita în favoarea protecționismului, încercând să demonstreze că România trebuia să devină o țară agro-manufactură, pentru a evita servilismul; industrializarea însemna independența politică a țării, dar și culturală – idei care s-au regăsit ulterior și în doctrina comunistă. Iată cum acest autor surprinde într-o altă lumină importanța gândirii marelui om pe care îl studiem în această lucrare și devine o referință la care se raportează principalele idei ale vremii.

Cu cât avansăm spre alte surse observăm tot mai puține informații noi. Suita de autori ai articolului *The Spread of Economic Ideas Among Romanian People. Case Study: Bogdan Petriceicu Hasdeu - Rogojanu Angela / Șerban Oprescu, George Laurențiu/ Piroasca Grigore Ioan* aduc în prim-plan o idee centrală a lucrării lor: „**Dacă cercetăm propria istorie descoperim că, chiar printre românii considerați puțin inventivi sau prea moderați în abordarea problemelor economice, întâlnim totuși câțiva economiști de referință. Unul dintre aceștia, aproape uitat de istorici este B. P. Hasdeu, care s-a străduit din greu să familiarizeze publicul cu gândirea occidentală ...**” Deși exprimarea este exhaustivă, în realitate Hasdeu milita pentru răspândirea propriei credințe, respectiv pentru protecționism – care nu era neapărat cea mai modernă, dar care, în antiteză cu cea liberală, era în vogă în contextul social al secolului al XIX

lea. Ca în orice societate democratică, exista pluralismul ideilor și o arenă publică de dezbateri în care cei puternici se făceau auziți. Hasdeu era una dintre aceste voci distincte ale momentului.

Sintetizând bibliografia analizată, lucrările cu caracter pur economic ale lui Hasdeu au fost concentrate cel mai bine de către Victor Slăvescu:

- *Industria Națională – Industria străină – și Industria ovreiască, față cu principiul concurenței* (1866) – lucrare retipărită trei ani mai târziu în revista sa „Traian” sub diferite nume, printre care, pe lângă cele menționate anterior ar mai fi de adăugat și „Ce este concurența? Români, Străini, Jidovi” cu foarte mici modificări față de scrierile inițiale, mai mult la nivel semantic; ideea articolelor se bazează pe conceptul de concurență, încercând un răspuns pentru întrebarea „de ce românii nu fac față concurenței străine, de orice fel?”. Cum am precizat, pe lângă splendoarea expunerii și redactării corecte a surselor, varietatea economiștilor menționați (Quesnay, Turgot, Adam Smith, Ricardo, Malthus, John Stuart, Mill, Jean-Baptiste Say etc.), argumentele derapează pe alocuri de la un demers științific logic și corect fiind înlocuite de resentimente.
- *Agricultura și manufactura* (1869-1870), studiu publicat episodic în șapte numere din revista *Traian*, dar pe care nu l-a terminat – a cărui idee militează pentru importanța dezvoltării manufacturilor pentru a păstra cultura națională și gradul de independență față de puterile străine.
- *Ocele în România* (1870) – studiu publicat în „Columna lui Traian” care propune dezvoltarea industriei ex-

tractive și crearea unei industrii de sărare a cărnii și a peștelui – cu impact direct la dezvoltarea zootehniei și a producției de sare afirmând că există ocne, râuri, pășuni, lipseau, mai era nevoie de „niște capete mai solide în loc de saltimbanci și o politică mai românească în loc de cosmopolitanism”.

- *Tratatul d-lui I. Strat* (1870), recenzie critică publicată în „Columna lui Traian” – mai mult un pretext de insultă pentru faptul că acesta pretindea ca România să rămână o țară agricolă, argumentând că populația era mică din punct de vedere numeric, pe măsură ce populația va crește, dezvoltarea industrială va veni de la sine. Strat respingea orice intenție a statului de a interveni, susținând că industrializarea să fie un proces natural, nu forțat, fapt ce îl revolta enorm pe Hasdeu și astfel a reacționat ca atare.
- *Moșiile Statului Român* (1871), studiu publicat în cinci numere din „Columna lui Traian”, – un fel de inventar al activelor statului, studiu neterminat.
- *Ceva în treacăt despre colonizarea germană* (1871), articol publicat în „Columna lui Traian” prin care Hasdeu concentrează idei sortate de la diferiți gânditori străini, avertizând asupra pericolului de pătrundere a „elementelor germane pe teritoriul nostru”, după cum menționează Slăvescu. Hasdeu readuce în discuție opinii ale lui Dionisie Pop Marțian publicate în 1860 („Coloniștii germani și România”), chiar dacă nu face referire directă la această lucrare, reiterează admirația pentru acest economist.

Niciuna dintre aceste lucrări nu a mai fost republicată până în anul 1943, când

toate acestea au fost inserate în cartea lui Slăvescu.

Economistul Hasdeu se simte și din alte scrieri ori activități ale sale, nementiionate de autorii studiați până acum. Spre exemplu, în anul 1867 a publicat în *Românul* un articol referitor la hârtia Brătianu și hârtia Blaremburg prin care Hasdeu îl contrazice pe Blaremburg, care susținea „că hârtia-monedă emisă ar fi asemenea asignatelor franțuzești de la 1790”. Totodată, din scrierile sale distingem lupta pentru a dezvălui politicienii corupți, dovedindu-se un mare susținător al democrației, accepta ierarhia și proprietatea individuală, considera ca aceasta să fie efectul efortului și talentului fiecăruia, ca un rezultat natural, nu prin intervenții politice sau de alt gen. Ce legătură au acestea cu economia? Poate avem nevoie de o confirmare a faptului că practicile și tacticile de subminare a visteriei țării datează de vreo două secole încoace? Cu alte cuvinte, constatăm că politicienii se poartă la fel „dintotdeauna”.

Privind de la distanța unui secol și chiar mai mult, surprindem un paradox. Deși problemele personale ale lui Hasdeu încep din 1881, atunci când soția își ia copilul și pleacă de acasă, mai întâi la Brașov, apoi la Paris, preocupările economice ale lui Hasdeu par să se fi încheiat odată cu anul 1871, deși a urmat o serie de evenimente cruciale ignorate cu desăvârșire de marele om de cultură. Dintre acestea menționăm:

- Perioada 1875 – 1891, când a fost în vigoare convenția de liber schimb dintre România, pe de o parte, și Austro-Ungaria, pe de alta, fapt ce a determinat ca piața să fie invadată de produse industriale ungurești. Hasdeu, ca militant al protecționismului, ar fi avut câmp larg de manifestare, dar a ales să nu riposteze în vreun fel.

- În 1891 se introduce tariful vamal, ce prevedea taxe pentru 600 articole, pentru a proteja producția națională și a stimula industria. Din nefericire, măsurile au avut un oarecare efect, dar nu cel scontat, întrucât producătorii erau în mare parte IMM (întreprinderi mici și mijlocii) și nu reușeau să acopere cererea de pe piață. O altă caracteristică a acestei perioade este balanța comercială excedentară, Țările Române fiind mai mult exportatoare de produse agricole, îndeosebi cereale, legume, petrol – adică de materie primă. Hasdeu militase în trecut pentru dezvoltarea manufacturilor, prelucrarea acestora și exportarea unor produse mai scumpe, elaborate.
- În 1880 s-a constituit BNR – din capital particular al industriașilor vremii (membri ai Partidului Național Liberal) - rămânând privată până la Primul Război Mondial. Această bancă avea drept exclusiv al emisiunii monetare și controla sistemul de credit românesc, atribuindu-și dreptul de scontare și rescontare. Iarăși un reper istoric ignorat cu desăvârșire de marele om de cultură.

Toate acestea au o oarecare conexiune cu ideile pentru care milita Hasdeu cu ani în urmă și este interesant cum preocupările lui s-au schimbat radical, ignorându-le ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. În schimb, distingem un oarecare apetit economic în scrierile literare ale lui Hasdeu. Mărturie în acest sens stau chiar poeziile: *Sărăcia*, *La România* și un pamflet fără titlu, pe care l-am găsit în cartea lui Dragomirescu.

SĂRĂCIA

Sărăcia cea flămândă
Ca pușcașul stă la pândă,
Cu cocoșul ridicat:

Dintr-un deget o mișcare,
Glonțul zboară cu turbare
Și **vânatul** a picat!

Munca tare, munca deasă,
Numai dânsa nu mă lasă
Zbuciumându-mă să pier:
Tocmai astfeli altădată
O cămașă ferecată
Apăra p-un cavaler!

Dar junia mea, o Doamne,
Face loc zbârcitei toamne:
Bătrânețele-au sosit!
Zile reci și fără soare,
Ca un negru șir de cioare
Pe cadavrul părăsit!

Munca geme și suspină
Și se roagă la odină,
Invalid neputincios,
Care **după lungi campanii,**
Când apar din nou dușmanii
Fără voie cade jos.
În zadar ca mai-nainte
Îmi azvâr! **trudita minte**
Colo-n sferile de sus:
Ea se-nalță o bucată,
Și s-afundă desperată,
Ca lumina în apus!

Totuși, surdă la durere,
Lumea strigă, lumea cere,
Lumea strânge birul ei!
Dându-i spirit pentru pâine
Ea-ți dă oase ca la câine:
Schimb de cărnuri și idei.

Și de ți-a **săcat izvorul,**
Te turtește cu piciorul,
Scuipă ca-ntr-o cârpă rea;
Căci pe lume n-o atinge
Că fitilul, ce se stinge,
Ars-a numai pentru ea!

Sărăcia cea flămândă
Stă ca un pușcaș la pândă,
Cu cocoșul ridicat:
Dintr-un deget o mișcare,

Glonțul zboară cu turbare
Și vânatul a picat!
(poezie publicată în „Columna lui Traian”,
an I, nr. 14, 20 aprilie 1870)

LA ROMÂNIA

Purtând pe trup înfipta gheară
Și-n suflet drojdii de venin,
De zece ori **sărmana țară,**
Rămasă-n voie la străin,
De-abia putând să mai respire,
Mereu lovită de călăi,
De ce te plângi c-a ta peire
Își vine de la fiii tăi?
O nu și nu, iubito mamă!
Acei ce roabă te-au trădat
Prin furtișag români se cheamă,
Mânjind un nume uzurpat!

Trecut-au vagabunde gloate
Prin **ospătosul tău ogor,**
Și ți-au lăsat în urmă toate
Gogoși de vierme rozător!
Un venetic îți dă cu peatră,
Îți dă un altul cu ciomag,
Primiți la masă și la vatră
În loc să zacă lângă prag!
O nu și nu, iubito mamă!
Acei ce roabă te-au trădat
Prin furtișag români se cheamă,
Mânjind un nume uzurpat!

Ei nu-ți sunt fii. Privește-i bine:
Cunoaște-ți laptele din sân
Și din năpârcele străine
Alege puiul de român!
Nu blestăma victima frunză,
Ci scutur-o de negrii găzi:
În foi să nu se mai ascunză
Cumplita droaie de omizii!
O nu și nu, iubito mamă!
Acei ce roabă te-au trădat
Prin furtișag români se cheamă,
Mânjind un nume uzurpat!
Deschide cronică străbună
La anii marilor nevoi,
Când soarta fulgeră și tună

Potop și flacăra pe noi:**Să vezi c-acea grozavă ciună,**

Ce-n veci de veci te-a otrăvit
 Și-acuma iarăși te sugrumă,
 E veneticul înfiit!
 O nu și nu, iubito mamă!
 Acei ce roabă te-au trădat
 Prin furțișag români se cheamă,
 Mânjind un nume uzurpat!

Românul geme-n bătătură**Pe când străinii chiuesc**

Și urlă cântece de ură,
Sugând pământul românesc!
 Iar tu, o scumpă Românie,
 Tu nu știi singură ce zici,
 Lovind pe fii-ți cu mânie
 În loc să bați pe venetici!
 O nu și nu, iubito mamă!
 Acei ce roabă te-au trădat
 Prin furțișag români se cheamă,
 Mânjind un nume uzurpat!

Sunt mulți românii prin cătune,**Sunt mulți ca stelele din cer,**

Dar norul greu când îi supune
 Luceferii în ceață pier!
 Sunt mulți românii în tot locul,
 Sunt mulți ca floarea din grădini,
 Dar nu s-a dezvălit bobocul
 Împiedicat de măracini!
 O nu și nu, iubito mamă!
 Acei ce roabă te-au trădat
 Prin furțișag români se cheamă,
 Mânjind un nume uzurpat!

De vrei să scapi duiosă rază
 A mii de stele românești,
 Tu norul ce le-nmormântează
 Din cerul țarei să-l gonești!
 De vrei să smulgi plăpânda floare

Din buruieni și din scăieți,**Tu fă curând un loc la soare:****Hai dară la plivit, băieți!**

O nu și nu, iubito mamă!
 Acei ce roabă te-au trădat
 Prin furțișag români se cheamă,

Mânjind un nume uzurpat!

(poezie publicată în revista „Columna lui Traian”, an II, nr. 21/83, 31 mai 1871)

(fără titlu)

De-ntâi pe poduri strigând chibrit
 Faci primul pas în viață,
 La vârsta mică – un mic **profit**,
 Rabbi Șemai învață.

Deschizi o cârciumă, d-un dram rachiu

Și vitriol d-o mie
 Să arză bietul creștin viu
 Rabbi Șelomo scrie.

Apoi cu **banii** te joci mereu
 Pe când ceilalți asudă;
 Suntem poporul lui Dumnezeu
 A zis rabbi lehudă.
 Ajungi dictator al unei **bănci**,
 Miniștrii te tămâie
 Priviți păgânii târați pe brânci
 Rabbi-**Akiba** (economie în ebraică) scrie.

Într-o mansardă de putregai

P-o ladă mori fericite,
 Iar sfântul suflet se urcă-n rai
 Rabbi-Maimun ne zice.

Și lași un jalnic urmaș, ei, vei
 Demn de virtuți străbune
 El calcă lumea sub caii săi
 Rabbi Hillel (lăudabil) ne spune.

Cuvintele îngroșate și subliniate din poeziile de sus pot fi interpretate explicit sau cu ajutorul metaforelor criptice prin aluzii la forța de muncă, la avuția națională, munca în exces și necesitatea odihnei, efortul încununat de rezultate puține însușite în mod abuziv de către străinii primiți cum se cuvine, dar care răspund prin lipsă de respect; mai distingem aluzii la vremuri de restriște, chiar de criză, precum și bogăție de idei. Până și puținele cuvinte utilizate de Hasdeu în pamfletul său anti-semit, acesta utilizează cuvinte atent alese, a căror traducere fac referire la economie (exemplu: Akiba, care înseamnă economie în ebraică).

De asemenea, din corespondența cu fiica percepem încurcăturile financiare din care Hasdeu reușea să iasă aproape de fiecare dată. Istoricii ni-l prezintă pe Hasdeu într-o relație aproape permanentă cu cămătarii, bancherii și politicienii. Calitatea de antreprenor reiese din faptul că a fost patron de ziare și reviste, avea întotdeauna soluții de finanțare a plecărilor cu scop de cercetare, cu alte cuvinte avea darul, așa cum spune și proverbul, „de a scoate bani din piatră seacă”. Chiar el mărturisește „Când s-a născut Lilicuța ...nu aveam niciun ban în casă. Dar de îndată ce s-a născut primii un dar de 600 lei de la o persoană pe care nu am aflat-o nici până astăzi ... Și astfel Lilica avu Leagăn”. Iar Dragomirescu confirmă abilitatea acestuia de a se descurca financiar: „ca să trăiască din scrierile sale nu era tocmai ușor în vremea aceea”, mărturisind totodată că „Hasdeu a cunoscut bine oamenii timpului și timpul său”, dar „și-a rănit și și-a schimbat prietenii”.

În concluzie, despre Hasdeu se poate vorbi în mai toate felurile, inclusiv în calitate de economist. Nu degeaba, George Călinescu afirma: „Hasdeu a fost un geniu universal, și se poate afirma că a izbutit peste tot”. Dacă Victor Slăvescu a considerat că „naționalistul Hasdeu a determinat și influențat pe economistul B.P. Hasdeu”, putem postula că „istoricul Hasdeu l-a dezvăluit pe economistul Hasdeu”.

Referințe bibliografice:

1. HASDEU, B.P., ROHLING, August. *Talmudul ca profesiune de credință a poporului israelit*. Bacău: Editura Vicovia, 2013.
2. DRĂGOI, Gabriela. *Preocupări de critică literară a lui B.P. Hasdeu*: Eseu, 1967.
3. DRAGOMIRESCU, Iuliu. *Ideile și faptele lui Bogdan Petriceicu Hasdeu*. București: Editura Saeculum Vizual, 2018.
4. TABACU, Jenica. *O corespondență pentru eternitate*. București: Editura Vestala, 2016.
5. IORGA, Nicolae. *B.P. Hasdeu – Basara-beanul Genial*. București: Editura Saeculum I.O., 2017.
6. VLAD, Radu-Dan. *Gândirea economică românească despre industrializare 1859-1900*. București: Editura Mica Valahie, 2011.
7. ROGOJANU, Angela, ȘERBAN Oprescu, GEORGE Laurențiu, PIROSCA Grigore Ioan. *The Spread of Economic Ideas Among Romanian People, 2008* [online] Case Study: Bogdan Petriceicu Hasdeu [cit. 12.05.2020]. Disponibil: <http://steconomieuoradea.ro/anale/volume/2008/v2-economy-and-business-administrati-on/072.pdf>.
8. SLĂVESCU, Victor. *Economistul Bogdan Petriceicu Hasdeu*. Institutul Economic Românesc Cercetări și Material Documentar Privitor la Istoria Economică a României. București: Editura Cartea Românească, 1943.

Text sonorizat de autoare la Conferința Științifică „B.P. Hasdeu – apogeul intelectual al dinastiei Hasdeu”, care a avut loc la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”

BOGDAN PETRICEICU HASDEU ȘI C.I. ISTRATI: PRIETEN-MEDIUM

*Dr. Maria BESCUI,
Biblioteca UMF „Carol Davila”, București*

În acest articol mi-am propus să scot în evidență personalitatea marcantă a celui care a fost medicul și chimistul C.I. Istrati, dar, nu în ultimul rând, prietenul cel mai bun al lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, alături de pictorul Nicolae Grigorescu.

Născut la Roman, elev intern al Academiei Mihăilene din Iași, îl avea model pe Petru Poni și chiar dacă a luat „4” la chimie, acest lucru nu l-a împiedicat să devină unul dintre cei mai mari chimiști ai țării noastre. Fiind un neastâmpărat, era pus des la carceră, unde Costache Țiganul îl proteja, aducându-i la joacă o vulpe și un iepuraș. Pasionat de științe naturale, geologie și cosmografie, aprecia pe Grigore Cobălcescu și pe profesorul de istorie Mihai Buzula pentru că vorbea frumos, nu bătea și nu înjura pe nimeni.

Împreună cu cinci băieți a fugit din Iași cu o căruță, promițându-i mamei că se duce până la București să vadă ce este pe acolo și se va întoarce.

În 1869, Carol Davila face o vizită la Iași împreună cu prințul Carol, îl observă pe nedisciplinatul și rebelul Istrati care devine din acel an elev al școlii de medicină daviliste, obținând în 1877 titlul de doctor cu teza „Despre cremațiunea cadavrelor”, un veritabil studiu de igienă publică.

Calitățile sale de patriot sunt puse în valoare în Războiul de Independență unde, încadrat într-o formațiune a Crucii Roșii, asistă peste 3000 de răniți, dar se îmbolnăvește de tifos exantematic (Davila îi trimitea zilnic lapte și dulceață fără sâmburi). Va fi medaliat cu „Virtutea Militară” de aur, Ordinul Sfânta Ana (Rusia) și decorația Medgidia (Imperiul Otoman).

În 1879 ține un curs liber de chimie judiciară la Facultatea de Medicină și publică un studiu despre petele de sânge.

În același an reușește primul la concurs și primește Catedra de igienă la gimnaziul „Mihai Bravul”. Tot atunci scrie și publică lucrări de igienă: „Locuința săteanului român”, „Fardul și sulemenitul la români” etc.

Studiul „Considerațiuni asupra importanței și necesității gimnasticii din punct de vedere igienic și social” apare în 1880, iar Istrati devine membru fondator al Institutului de gimnastică medicală și ortopedie.

Dar flacăra chimiei ardea, astfel că în 1882 pleacă la Paris, urmează cursurile de chimie obținând licența în științe fizico-chimice în 1883, iar doctoratul în chimie va fi susținut în 1885, ocupă prin concurs Catedra de chimie medicală a Facultății de Medicină din București. Numit profesor de chimie medicală, prima lecție este un omagiu dedicat memoriei lui Carol Davila, pe care îl numește „Enciclopedistul binelui”.

CERCETARE

Continuă studiile de chimie în domeniul derivaților halogenați aromatici, procedeele de oxidare a anilinei, analizează nămolul de pe malul Mării Negre, compoziția sării, compoziția apelor de la Monteoru. Descrie albanita, analizează vinul artificial, analizează compoziția brăgii, face studii asupra zahărului reductor, din plută izolează două substanțe pe una o numește fridelină în cinstea profesorului Friedel, studiază petrolul, chihlimbarul, sarea gemă, păcura etc. Procedura de preparare a cloratului de potasiu din lemn de foc, fabricarea în țară a azotatului de amoniu pentru înființarea

fabricilor de clor și acid clorhidric sunt preocupările chimistului Istrati.

În 1915 primește brevetul nr. 4289 pentru transformarea combustibililor lemnoși de orice natură în combustibili mult superiori.

Președinte al Comisiei Consultative de chimiști, președinte al Comisiei de fabricare în țară a azotatului de amoniu și președinte al Comisiei speciale pentru gazele toxice în 1916, propune un mijloc practic de apărare contra gazelor asfixiante preluate de atașatul militar al Franței.

„Descoperirile dr. Istrati adaugă un capitol nou la această parte a chimiei industriale și îmbogățește uzinele cu o substanță tinctorială din cele mai importantă. Ne simțim fericiți de a înregistra această lucrare franceză făcută de către un profesor de la o tânără Universitate care s-a format în laboratorul de la Sorbona și care a voit prin numele care le-a dat descoperirilor sale să aducă omagii Franței. Orice învățat se simte fericit să-i fi fost fie profesor fie amic”, aprecia pe bună dreptate Alphonse Berget. A fost răsplătit cu medalia de aur la Expoziția Universală de la Paris în 1889 și a fost numit ofițer al Instrucției Publice din Franța.

În calitate de vicepreședinte al secției de nomenclatură precizează utilizarea termenilor amină, – imină și amidă.

În 1896 realizează un studiu amplu asupra nomenclurii hidrocarburilor și derivaților halogenați, studiu tipărit în 1913, care cuprinde 1200 de pagini.

ACTIVITATEA DIDACTICĂ

În plan didactic, în anul 1891, apare prima ediție a Cursului elementar de chimie, elogiata, după doi ani apare ediția a-II-a revizuită și completată, iar în 1895 se traduce cursul în limba franceză, prefața aparținând prof. Ch. Friedel și pentru prima dată se utilizează principiile de nomenclatură stabilite la Geneva. Această

lucrare reprezintă o istorie a chimiei, folosită în liceele franceze ca manual didactic, premiată de Academia Română, retipărită de 17 ori până în 1936, revizuită în 1908 în colaborare cu profesorul Longinescu. Două ediții au apărut în limba franceză și a fost manual utilizat în Franța, Mexic etc.

Se ocupă și de chimia populară, chimia casnică unde pe lângă noțiunile de chimie, semnalează pericolul utilizării unor substanțe mercur, arsen, atrage atenția asupra practicilor empirice, dă sfaturi pentru tratarea cazurilor de otrăvire și oferă rețete practice de purificare a apei, de oprire a hemoragiilor, de scoatere a petelor de rugină etc.

Încheie un contract la Paris pentru publicarea în franceză a unui tratat de chimie organică în 3 volume câte 600 de pagini fiecare, care, din lipsă de fonduri, nu se finalizează.

Scrie numeroase biografii dedicate lui: C. Davila, Bechamp, Bacaloglu, Alexe Marin, Ștefan Micle, Ștefan Mihăileanu, Theodor Aman, Gheorghe Asachi, Ion Ghica, Lavoisier și ține o frumoasă corespondență cu Mendeleev.

Se încumetă și scrie o prefață de 121 de pagini la opera „Dacia preistorică” a lui Densușianu, atrăgând criticile lui Nicolae Iorga.

În anul 1903 primește din partea Academiei Regale de Științe din Suedia invitația de a face propuneri pentru Premiul Nobel pentru chimie.

PORTRET DE PROFESOR

„Mai sprinten și mai impunător era un profesor înalt și bine făcut, cu barbă frumoasă, cu mustăți stufoase, cu nasul regulat și cu o căciulă de astrahan țuguiață. Renumele lui era mare de pe atunci”, își amintește cu drag profesorul Longinescu, unul dintre studenții preferați ai lui Istrati.

Un profesor strălucește prin arta de a face lecții. O lecție e mișcare, e căldură, e

viață, o legătură tainică dintre profesor și elev. Puterea vrăjită care pune stăpânire, pe tot ce e mai greu de stăpânit pe lume, pe sufletul elevului.

Istrati asemena pe profesor și elev cu două oglinzi concave ce stau față în față. Jărâtecul din sufletul profesorului îndreptat spre elev aprinde sufletul acestuia.

Oglinzile profesor-elev sunt făcute din dorul de știință și dragostea de neam așezate pe aceeași linie de conștiință.

Istrati a strălucit în arta de a face lecții, artă care a rămas neștersă în sufletele elevilor.

Lecțiile lui fermecau pe studenți prin frumusețea vorbirii și înălțimea gândului. Scria frumos, vorbea frumos, citea frumos.

Xenopol către Istrati: „Ți-a dat Dumnezeu de toate, ți-a dat trup, ți-a dat min-te, ți-a dat inimă, ai tot ce-ți trebuie ca să muncești pentru înălțarea scumpei noastre Români”.

A rămas în amintirea studenților ca un învățat romantic, cald, aprins și visător. El numea chimia “poezia științelor pozitive”.

În 1897, atunci când se desfășura examenul de bacalaureat, președinte fiind profesorul Onciul de la Facultatea de Istorie, iar prof. Istrati supraveghea lucrarea scrisă, la sfârșit au apărut 51 de lucrări în loc de 50. Cea în plus a fost apreciată cu nota 6 ca fiind slăbuță. Istrati nota: „E mare

noroc că eu am luat nota 6 la examenul dumneavoastră”. A scris o teză cu pseudo-nimul C.I. Spiru pentru a ilustra pretențiile excesive ale profesorilor din comisie. Era foarte revoltat de cum se purtau profesorii cu elevii și scrie un raport către ministru în 1894.

ACTIVITATEA POLITICĂ

În 1899, Istrati devine ministru în cabinetul Cantacuzino, apoi este titular al departamentului Instrucțiunilor Publice, unde publică o nouă lege a învățământului, propune înființarea unei școli practice de chimie și fondarea de biblioteci sătești. Ministru al Agriculturii, Comerțului și Domeniilor în 1913, îl găsim primar al Capitalei, dar în 5 martie 1913 Take Ionescu îi cere demisia în favoarea lui Grigore Cantacuzino. După aceea deține portofoliul ministerului Industriei și Comerțului, iar în 1917 decide să plece din țară.

Marea realizare a doctorului Istrati este cu siguranță Expoziția Națională din 1906, al cărei Comisar general a fost, numit prin decretul 3018 din 1905. A fost răsplătit cu marele premiu al expoziției și medalia comemorativă de aur, a primit un album și două medaloane de bronz care reprezintă chipurile Regelui și Reginei. Această expoziție a fost organizată cu ocazia aniversării a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I.

SOCIETĂȚI ȘI ASOCIAȚII

Încă din studenție înființează Societatea studenților în medicină al cărei președinte devine în 1876. Oferă un lot de cărți pentru constituirea bibliotecii. Și nu este singura bibliotecă pe care o înființează, în 1906 donează 4200 de volume punând bazele bibliotecii care astăzi îi poartă numele.

În 1890 dr. Istrati a adunat sub președinția lui Alexe Marin chimiști, geologi, farmaciști și medici și a propus înființarea unei asociații. Această asociație se contopește cu Societatea „Amicii științelor matematice”, numindu-se Societatea de Științe, care în 1903 se transformă în Societatea Română de Științe.

Inspirat fiind de asociațiile existente în Franța, Istrati va fonda Asociația română pentru înaintarea și răspândirea științei, care avea ca principala formă de activitate congrese ținute periodic cu participarea cercetătorilor din diferite ramuri de științe.

În anul 1906, B. P. Hasdeu și pictorul Nicolae Grigorescu devin membrii ai Asociației pentru înaintarea și răspândirea științei.

Bogdan Petriceicu Hasdeu

„Asociația, vlăstar tânăr crescut pe fertilul câmp al muncii românești, nu poate să nu se aplece în fața bătrânului

stejar, care o viață de om a lucrat și luptat pentru neamul său.”

„Astăzi, în ședința festivă, ați fost numit membru de onoare al Asociațiunii.”

Nicolae Grigorescu

„Prin munca și iscusința dumneavoastră v-ați făcut nemuritor, lăsând vecinice opere de artă, care vor fi dovada pe viitor de cum este în prezent frumoasa Românie”

„Asociațiunea v-a ales membru de onoare”.

ISTRATI ȘI ȘEDINȚELE DE SPIRITISM

Ședințele spiritiste aveau loc în casa lui Hasdeu dintr-o aripă a arhivelor, în cavou, la sediul redacției „Revista Nouă”, în casa lui C.I Istrati sau Vermont.

Chiar dacă savantul considera faptul că masa învățitoare nu este decât un mijloc inferior de comunicare cu spiritele, primește mesaj despre necesitatea construirii a trei mese pentru Istrati, Vermont și Hasdeu.

După 1890 cei doi se întâlneau la Academie, iar în 1892 Hasdeu l-a rugat să-i recomande pe cineva care se pricepe la fotografie, a fost recomandat Petricu Ioan, licențiat în științe fizice, asistent la laboratorul de chimie organică al lui Istrati.

C. I. Istrati râdea de spiritism, dar după opt luni, convins de Petricu, devine membru, organizând chiar la el acasă aceste ședințe. În 1895 îl recomandă pe fotografal Ioan Spirescu.

Petricu îi preciza lui Istrati că **„ceea ce vede este destul de nou pentru a atrage atențiunea oamenilor de știință”**.

De altfel, în urma studiului efectuat am constatat că dr. Istrati nu era medium ci asista la ședințele spiritiste ale lui Hasdeu.

Atunci când Hasdeu se hotărăște să nu mai părăsească Bucureștiul, C.I. Istrati, complotând cu doamna Hasdeu și profitând de legăturile foarte strânse ce se stabiliseră între ei grație spiritismului, încă din 1892, a reușit să-l aducă la Câmpina unde a fost foarte fericit de frumusețea regiunii având două avantaje – climatul dulce și apropierea de București. Așadar Hasdeu a cumpărat teren alături de cel al lui Istrati. Pe acest teren Hasdeu va ridica Castelul Iulia Hasdeu care va prilejui Sărbătoarea celor 2 Iulii în data de 2 iulie.

INTELIGENT CA UN COPIL; NAIV CA UN SAVANT

Dr. Istrati era foarte revoltat de ce i se întâmpla marelui Hasdeu.

„Acest om superior, acest critic serios și deștept, era jucăria primului venit. Credea tot ce-i spuneau cei ce aveau interes a-l lingeși, a-l înșela, a-l specula.”

„Din această cauză el, care a făcut atât de mult pentru spiritism, ajunsese jucăria unor nedemni, care multă vreme l-au speculat fără milă, depărtându-l și de amicii săi”, scria cu durere Istrati.

În 1895 C.I. Istrati încetează să mai participe la ședințe, dar absența lui Istrati îl întrista pe Hasdeu care **„citea de toate, se interesa de tot”**.

Istrati face des apel la rațiune și îl roagă pe Hasdeu:

„Cred că este timpul să reveniți la judecata Dumneavoastră. Aveți mai mult ca oricine nevoie de a afla adevărul. Nu evitați și nu luați drumul rău”.

„Am ținut și țin la cinstea de a ne vedea, cu singura condiție să nu fiu înșelat și să vă las a fi și Dumneavoastră înșelat”.

„Malin comme un enfant, naif comme un savant”

DESPĂRȚIREA

Și tot la Câmpina s-a decis ca dr. Istrati să fie martorul ultimelor ceasuri trăite de prietenii săi dragi, Hasdeu și Grigorescu.

Primul va pleca în „marea călătorie” pictorul Grigorescu, în data de 21 iulie 1907, care la ora 4 și 10 a respirat pentru ultima oară.

Pe 1 august 1907 dr. Istrati îl vizitează pe prietenul Hasdeu și a avut senzația că se află în fața unui fachir, el, Hasdeu și-a exprimat dorința ca Istrati să-i fie executor testamentar.

Tot Istrati este cel care l-a anunțat pe Spiru Haret de starea în care se află savantul, i-a scris că va trebui să se gândească la mijloacele de înmormântare și la cele peste 100 de documente cu sigilii luate de la Arhiva Statului. Dar Spiru Haret îi răspunde „ce bani, de unde bani”, lăsându-l pe dr. Istrati să se descurce singur. În data de 25 august 1907 va pleca și „magul de la Câmpina”, după 19 ani de chin și dor după dispariția unicei și genialei Iulia Hasdeu.

Pasiunea lui Istrati pentru studiile istorice au dus cu siguranță la respectul și admirația față de Hasdeu. Dar iată că într-o lună i-a pierdut pe prietenii dragi. Triunghiul prieteniei de la Câmpina nu mai exista!

În discursul ținut la Academie Nicolae Gane aprecia: **„Hasdeu e dintre acele făpturi alese care n-ar fi trebuit să moară, căci e păcat să se risipească în neant atâtea mari însușiri izvorâte din dărnicia divină. Hasdeu nu a murit și nu putea să moară. Prin însăși**

poarta morții el a intrat în nemurire. El e mai viu decât oricând în amintirile și inimile noastre, deoarece astăzi figura lui înseninată, dezbrăcată de haina pământească, pare mai frumoasă privită prin prisma dreptei judecăți. Numele lui va rămâne pururi sub această strălucită cupolă, ci și în orice loc și în orice timp cât va trăi ginta românească pe coaja pământului”.

ÎN LOC DE CONCLUZII....

Medic și chimist, colaborator al lui Carol Davila, întemeietor al școlii de chimie organică de la Universitatea București și director al Institutului de Chimie, comisar general al organizării Expoziției Universale din 1906, medaliat cu aur la Expoziția Internațională de la Paris din 1889, membru corespondent al Academiei Române, președinte al prestigioasei instituții între 1913-1916, autor al Cursului elementar de chimie, dar, nu în ultimul rând, colecționar de documente vechi, doctorul C. I. Istrati va rămâne cu siguranță unul dintre cei mai apreciați medici și chimiști ai generației sale.

S-a stins departe de țara pe care a iubit-o atât de mult, pe 30 ianuarie 1918, și a fost incinerat așa cum și-a dorit. Cenușa a fost adusă la Cimitirul Bellu, unde se află un bust realizat de sculptorul Raffaello Romanelli.

Pe 4 noiembrie 1928 s-a inaugurat statuia din Parcul „Carol I”, parc creat de dr. Istrati, opera în bronz care aparține sculptorului Oscar Spathe, din piatră de Câmpulung, și care are montată în partea frontală un basorelief ce îl reprezintă pe doctorul Istrati în laboratorul său.

A luptat și a învins cu gândul, cu fapta, cu vorba și cu scrisul. A avut o activitate uriașă, dar și norocul de a fi fost răsplătit.

El a făcut România Mare de azi în România mică de ieri.

În Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice (BCMI), nr. 41 din 1924, editura Ra-

muri, Craiova, la pagina 143 apărea următorul necrolog:

„Grelele zile cauzate de război, în cursul căruia s-a întrerupt apariția acestei publicații, ne-au împiedicat de a face cunoscut trecerea la cele veșnice a doctorului C.I. Istrati. Savantul doctor C.I. Istrati, a cărui înclinare spre istorie se manifestă prin frumoasele pagini consacrate lui Bécham, Alexie Marin, Aman, Davila, Bisericilor lui Ștefan cel Mare și mai ales prin organizarea expoziției retrospective din 1906 și a muzeului său personal, ce reprezintă toate fazele de dezvoltare ale poporului nostru, de la preistorie până la amintirile rămase de la Alecsandri, fu ales Președinte al Comisiunii la 16 octombrie 1913, după moartea lui Ion Kalinderu. Sub îndemnul inimii sale calde și patriotismului său luminat, Comisiunea își continuă lucrările până la evacuarea Bucureștiului în toamna anului 1916. La 20 februarie 1918, în grelele ceasuri ale hotărârilor de la Buftea, el se stinge de durere la Paris, el care fusese unul din protagoniștii intrării României în războiu”.

Referințe bibliografice:

1. DICHTER, G. *Dr. C. I. Istrati intim*. București: Institutul de artă grafică Carol Gobl, 1907.
2. DOBRESCU, C., BĂJENARU, C. Dr. Constantin Istrati. În: *Revista română*. 2014, nr. 3 (77).
3. HASDEU, B.P. *Arhiva spiritistă*. Vol. I. București: Editura Vestala, 2002.
4. IOVU, M. Constantin Istrati, figură proeminentă a chimiei românești. În: *Chimia*. 2003, nr. 3.
5. JIANU, I.; VASILIU, G. *Dr. C. Istrati*. București: Editura Științifică, 1964.
6. TABACU, J. *Amurgul demiurgului: Ultimii ani din viața ai lui B. P. Hasdeu*. București: Editura Saeculum vizual, 2007.
7. Colecția revistei „Natura”, anii 1923-1938.
8. <http://astra.iasi.roedu.net/pdf/nr77p9-11.pdf>
9. http://www.tsocm.pub.ro/revistachimia/Personalitati/03%20c_istrati.htm

10. file:///C:/Users/User/Downloads/2012_4_18%20(7).pdf
11. file:///C:/Users/User/Downloads/2012_4_16%20(5).pdf
12. https://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_I._Istrati

Textul comunicării științifice a doamnei dr. Maria Besciu din București a fost sonorizat de autoare la Conferința Științifică „B.P. Hasdeu – apogeul intelectual al dinastiei Hasdeu”, care a avut loc la BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău la 25 octombrie 2019.

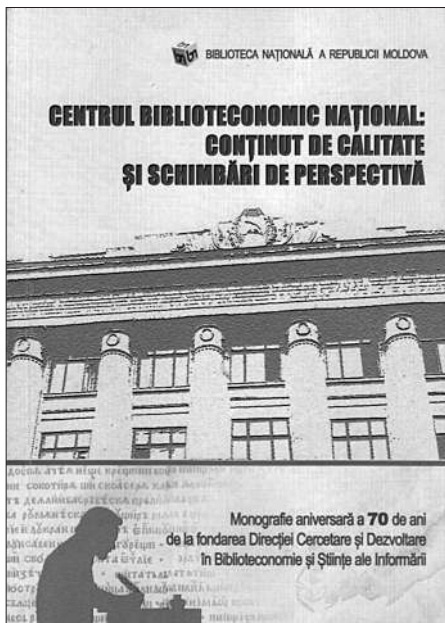
O ISTORIE MERITORIE

Forumul managerilor a fost un eveniment profesional reușit. Nu mă refer doar la conținut ci, mai ales, la organizare. Am urmărit atent desfășurarea – se observa în toate acțiunile, echipa – asta m-a bucurat, se vedea liber responsabilitatea fiecărui membru al echipei, se simțea că evenimentul este un organism viu care emana fluiditate, esență, luminozitate – stări care îți asigurau un confort interior (starea de bine care plutea în jur și o inhalam), alături de cel exterior (expoziții, materiale, produse, colegi, prezentări, supra-prezența mass-mediei).

Urmăresc parcursul Bibliotecii Naționale de când a pornit procesul de modernizare a bibliotecilor publice prin Programul Național Novateca și ori de câte ori văd, aflu vreun succes al ei îmi apare în minte o imagine, de la o primă întâlnire la Novateca, dar nu-i nici locul și nici timpul

s-o redau. Atunci a fost punctul de început al monitorizării (pentru mine) a proceselor de transformare care includeau și momentele de reticență dar și cele de reziliență. Acea imagine a rămas ca un jalon de comparare a realizărilor. Cu bucurie constat că, de la an la an, urmărim o mutație tectonică pozitivă. Zic tectonică, pentru că rezultatele obținute de BNRM au fost posibile doar umblând prin toate colțurile și nivelurile de management. Și dacă i-am conferit suflet evenimentului profesional – despre asta, prin organizare și desfășurare, ne-a vorbit *Forumul managerilor*.

Despre aceasta vorbește și directorul general Elena Pintilei, în articolul *Biblioteca Națională a Republicii Moldova – instituție identitară a țării*, amintind factorii care au asigurat succesul instituțional: „atitudinea corectă, funcționarea unei echipe puternice, networkingul, adaptabilitatea și competența” (p. 11). Factorii enumerați, strâns coagulați, au asigurat și reușita *Forumului managerilor*. Despre asta vorbește și produsul principal al *Forumului* – monografia aniversară *Centrul Biblioteconomic Național: conținut de calitate și schimbări de perspectivă*¹, lansată în cadrul *Forumului*.

¹ Centrul Biblioteconomic Național: conținut de calitate și schimbări de perspectivă : Monografie aniversară a 70 de ani de la fondarea Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării / Bibl. Naț. a Rep. Moldova ; echipa de aut.: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et.al.] ; coord.: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM (Tip. „Primex-Com”). – 204 p.: fig., fot., tab.

Referințe bibliogr. la sfârșitul art. -70 ex.
ISBN978-9975-3361-7-8

Volumul se deschide printr-o introducere de Ludmila Corghenci. O cunoaștem foarte bine pe Ludmila. Ea e un fel de *Funes*¹ al domeniului biblioteconomic, dar nu în sens borgesian ci în sensul *Funes* care nu scapă nimic, nici un detaliu. Cam așa a scris introducerea scurtă de două pagini trecând, sintetic, în revistă contribuția Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării (DCDBȘI)², accentuând parcursul profesional al acestei structuri, bazat pe o istorie de 70 de ani. „Este vorba despre o vârstă, o experiență, reputație profesională și nume de oameni, care s-au afirmat și au contribuit decisiv la succesul bibliotecilor!” (p. 8). Prezintă structura amănunțită a monografiei, accentuează reperele de responsabilitate în evoluție; subliniază valoarea și utilitatea monografiei. Conștientă „că o contabilizare cronologică, de analiză și sinteză, este utilă oricărui domeniu...” (p. 4), aduce rezultate exprimate în cifre: 247 de publicații și 13 resurse on-line realizate în perioada 2012-2019 de către profesioniștii Direcției Cercetare și Dezvoltare.

Sunt rezultate impresionante. Directorul instituției, Elena Pintilei apreciind contribuția DCDBȘI mai adaugă la cei cinci factori amintiți mai sus *deschiderea și accesibilitatea* (p. 12) ca vectori-cheie ai dezvoltării BNRM, astfel, recunoscând aportul Direcției de Cercetare și Dezvoltare la creșterea calității întregii activități a BNRM.

Vera Osoianu (director adjunct, BNRM) vine cu un articol-arhivă, articol-CV al DCDBȘI, un articol-istorie, un articol-viață profesională personală. Aproape jumătate din cei 70 de ani s-au desfășurat sub ochii ei, cu implicarea ei, cu a ei contribuție – am fost martor! În articolul *Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Centru Biblioteconomic Național* vezi mai peste tot, sigiliul

¹ Erou al cărții lui Jorge Luis Borges „Funes cel care nu uită”

² Oribilă, dar necesară abreviere.

profesional „Vera Osoianu” (p. 13-25). Cine altcineva decât ea, ar fi trecut în revistă și prin inima ei, fiecare transformare, reorientare, revizuire, inovare, dezvoltare, reformare, reinventare de la tipizate la formare profesională, lectură, imagine, dezvoltare servicii și educația lecturii.

Transformarea DCDBȘI e și transformarea BNRM, e o filă de frământări profesionale, de încercări, testări și implementări ale multor idei. Să scrii despre un centru biblioteconomic, pare a fi plictisitor, dar Vera Osoianu scrie cu emoții – care ni se transmit și nouă. Emoțiile m-au cuprins când am citit despre *Anul bibliologic* care era cel mai mare, mai frumos *eveniment* profesional. Mai mare decât toate Concurșurile anuale ale Ministerului Culturii, mai important decât orice Gală – era sărbătoarea noastră cea mai mare.

Autoarea consideră că și *Forumul managerilor* e „de mare prestigiu pentru lumea bibliotecară” la care sunt „... stabilite, ca regulă, prioritățile de activitate ale Sistemului Național de Biblioteci pentru anul următor...” (p. 18). Enumeră temele tuturor forumurilor începând cu 1996 până în 1919.

Pune în valoare activitatea editorială a direcției, lucrările de autor unde, cum și se cade, e cap de listă; revista *Magazin bibliologic* și rolul ei în dezvoltarea bibliotecarilor și alte preocupări printre care, în încheiere, Vera Osoianu menționează că „Linia modernizării activității bibliotecilor, implementării tehnologiilor emergente va constitui și pe viitor constanta activității metodologice” (p. 24).

Un articol profund documentat, profund motivat, profund argumentat al Ludmilei Corghenci (șef al Centrului (secției) de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării) „Componenta documentară a bibliotecii – condiție indispensabilă a unui management de succes” (p. 26-30), care evidențiază /

reflectă preocuparea Centrului Biblioteconomic Național BNRM de componenta documentară a bibliotecii - *documentele de organizare, directive; documentele normative; documentele științifico-metodologice; documentele tehnologice*. Afirmă că anume de calitatea acestei componente depinde buna funcționare a bibliotecii. Trece prin realizările înregistrate de BNRM pentru asigurarea metodologică a procesului de elaborare a componentei documentare convingându-ne că „Elaborarea documentelor instituționale este un proces creativ, inovativ...” (p. 27) și că „Elaborarea și implementarea în bibliotecă a componentei documentare bine gândită, consolidată este o dovadă, dar și o condiție, a unui management de succes” (p. 30).

Victoria Popa (șef, Centru (secție) de Statistică), în parteneriat cu Vera Osoianu prezintă articolul „Dezvoltarea sistemului de statistică bibliotecară” care relevă provocările cu care s-au confruntat în drumul sinuos de modernizare a procesului de colectare a datelor statistice de la 1959-2015 precum și marea provocare de constituire a Centrului de Statistică cu sprijinul financiar și formativ al Programului Novateca. Produsul obținut e de mare anvergură – din 1 ianuarie 2016, datele statistice sunt raportate on-line. Aici, în acest domeniu, al statisticilor și al evaluării activității bibliotecilor din Sistemul Național al Bibliotecilor, se realizează plenar dezideratul amintit de Vera Osoianu – *componenta tehnologiei emergente este o constantă și unica viabilă pentru cunoașterea dinamicii activității bibliotecilor*. E un mare început în bătălia cu statisticile domeniului. Cred că abia acum având datele în format electronic cercetătorii BNRM vor aprofunda cercetarea în domeniul datelor statistice. Acum le avem statice, cu mici incursiuni interpretative. Dar nu-i de ajuns... Domeniul biblioteconomic are nevoie de o migrare dinspre concretețea datelor active (cele pe care le

colectăm în rapoartele noastre) spre dezordinea derutantă a datelor pasive. Domeniul nostru este captiv în fața unor greșeli/eroari capitale: 1) eroarea de a crede că datele active sunt mai importante decât cele pasive; 2) eroarea de a crede în creșterea de suprafață; 3) eroarea de a crede în datele conforme. Datele sunt o pacoste, știe orice bibliotecar, dar trebuie să le facem văzute și auzite pe toate trei: active, pasive și conforme. – doar analizate împreună pot caracteriza realitățile dezvoltării domeniului biblioteconomic.

Volumul mai include articolul Margaretei Cebotari (bibliotecar principal, secția Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării), „Implementarea standardelor în biblioteconomie, informare și documentare: responsabilitățile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova” (p. 39- 49) în care se evidențiază contribuția BNRM la cunoașterea, diseminarea și aplicarea standardelor în activitatea bibliotecilor. BNRM are multe și fundamentale contribuții. Amintim inițiativa de a constitui Comitetul nr.1 în domeniul standardizării, studiul despre cunoașterea și aplicarea standardelor în bibliotecile publice; instruirile bibliotecarilor în implementarea standardelor, contribuții la elaborarea ghidurilor de implementare a standardelor. Concluzia autoarei e că efortul depus de DCDBȘI se resimte în schimbările benefice care s-au produs în bibliotecile publice.

Ludmila Corghenci revine cu un nou subiect, de data asta unul în care se simte ca peștele în apă. Îi dau perfectă dreptate pentru afirmația: Formarea profesională continuă a avut „o semnificație deosebită în două perioade cronologice: anii 2001-2006 și 2017-prezent” (p. 50). Se referea la activitatea Școlii de Biblioteconomie, susținută de Fundația Soros și la constituirea Centrului de Formare Profesională Continuă susținut de către Programul Novateca (și aici am fost martoră). Concluzia (a mea,

nu a Ludmillei Corghenci) ar fi că nu poți face educație fără susținere financiară...

Ecaterina Dmitric (șef secție Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării) relevă detaliat preocupările secției pe care o conduce și provocările globalizării și tehnologizării.

Articolul Angelei Drăgănel (specialist principal, secția Studii și cercetări), revenită la albie după niște ani de lipsă, „Activitatea de cercetare și dezvoltare în biblioteconomie și științe ale informării – orientare spre integrare și cooperare în cadrul Sistemului Național de Biblioteci” pune în evidență preocuparea de integrare și cooperare a activității științifice în domeniul biblioteconomic, evidențind importanța bibliotecarului-cercetător în crearea de noi cunoștințe științifice, aspect multă vreme neglijat în sectorul bibliotecilor publice. Autoarea susține o concluzie a profesorului Ion Stoica: *Cercetarea în biblioteci, trebuie integrată unei gândiri strategice, organizată, condusă, finanțată, exploatată și regenerată permanent*. A daug aici și: stimulată, motivată, recunoscută/răsplătită, mai ales în bibliotecile publice.

Partea a doua a monografiei, numită generic rubrică cu titlul „Conexiuni cu Sistemul Național de Biblioteci”, îngrijită de Natalia Ghimpu și Ludmila Corghenci e un florilegiu de omagieri-referințe ale unor colegi din Sistemul Național de Biblioteci: Elena Bordean (director, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică, președinte al Comitetului Tehnic nr.1.) – *Activitatea metodologică – catalizator al dezvoltării și modernizării bibliotecilor*; Elena Harconiță (director, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți) cu „Direcția cercetare și dezvoltare în biblioteconomie și științe ale informării: Excelență și profesionalism”; Georgeta Ghenghea (director adjunct) cu Zinaida Stratan (director, Biblioteca Științifică a Universității

Tehnice a Moldovei) cu „Orientare pentru valorificarea potențialului și perspectivele bibliotecii”; Rodica Sobieski-Camerzan (director, Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică) cu „Far călăuzitor al bibliotecilor din Republica Moldova”; Nadejda Pădure (director, Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu”, Strășeni) cu „Pilon de sprijin pentru bibliotecile publice”; Elizaveta Tâmbur (director, Biblioteca Publică Raională Nisporeni) cu „Activitatea metodologică – suport pentru dezvoltarea multifuncțională a bibliotecilor”.

Din aceste medalioane de referință putem încropi un portret frumos al contribuției BNRM, în special, al Direcției de Cercetare și Dezvoltare la dezvoltarea și inovarea bibliotecilor din SNB.

Activitatea metodologică și științifică a BNRM este catalizatoare definitorie a dezvoltării și modernizării bibliotecilor din RM, este suportul pentru dezvoltarea multifuncțională a bibliotecilor; BNRM, prin DCDBȘI a devenit pilonul de sprijin pentru bibliotecile publice, este farul călăuzitor al bibliotecilor; este orientatorul, busola în valorificarea potențialului și perspectivele bibliotecare; este excelență și profesionalism.

Partea a treia¹ a volumului de față se referă la Publicațiile Personalului de specialitate din cadrul DCDBȘI pe o perioadă de opt ani. E de fapt un catalog al publicațiilor, exhaustiv, după cum se arată, cu compartimente rațional structurate, cu notă asupra ediției ca la editarea unui catalog sau bibliografii tematice. Rezultatele bucură (le-am amintit mai sus – 247 de publicații și 13 resurse on-line) – randamentul contributiv al profesioniștilor DCDBȘI este bun, în medie 29 de lucrări per angajat. În ultimii doi ani s-a amplificat procesul de

¹ E părerea mea că ar fi trebuit evidențiat într-un capitol aparte Publicațiile DCDBȘI, e prea mare ca volum ca să se piardă ca un articol printre celelalte...

publicare a rezultatelor științifice precum și diversificarea tipologiei publicațiilor.

Aceste surse esențiale, dincolo de relativismul lor (prezența unor subiecte sau lipsa altora, abordarea sistemică și aprofundată sau izolată și de suprafață a unor subiecte și tematici, plenitudinea răspunsurilor la necesitățile bibliotecilor publice sau universitare, tratarea generală a problemelor sau în amănunt etc.), rămân a fi interpretate din studiul acestor surse. Cert este un lucru că aceste date adunate și structurate constituie o bază de date absolut necesare interpretării evoluției biblioteconomice în Republica Moldova. Al doilea lucru, la fel de important –, această bază de date, adăugată la celelalte etape bibliografiate (de până la 2012) constituie esența conținutului și derulării existenței atât a BNRM cât mai ales al celor 70 de ani ai DCDBȘI.

Ca o demonstrație a dovezilor, în partea a patra a monografiei¹ colectivul de autori a anexat toate contribuțiile științifico-metodologice majore din ultimii ani ai DCDBȘI.

Monografia a fost elaborată de un colectiv de specialiști, profesioniști amintiți în repetate rânduri în economia spațiului acestei recenzii, condus de Elena Pintilei și Vera Osoianu, responsabilă funcțional de conducerea activității științifice și a dezvoltării biblioteconomice. Colectivul

¹ La fel, cred că anexele ar fi trebuit evidențiate printr-un titlu-capitol (52 de pagini).

DCDBȘI, oamenii antrenați în procesele de cercetare științifică, de dezvoltare biblioteconomică nu au fost spectatori, au fost ziditorii acestor procese de primenire și schimbare!

Volumul prezentat nu ne obligă decât să medităm la o contribuție de care a depins mersul lucrurilor, evoluția demersului biblioteconomic, la care am fost și noi parte. Nu ne obligă dar ne îndeamnă să scriem istoria contribuției științifice a bibliotecilor noastre. Cum spunea Mircea Eliade: *Sunt cărți care ne ajută nu să știm, ci să înțelegem; cărți care ne îndeamnă, fără știrea noastră, la gândire, la reflecție personală...* Monografia aniversară este din această categorie de cărți.

Monografia mai are meritul în temeinicia ideii de a reconstrui acești 70 de ani de istorie (p. 151-154) prin rezultate de valoare reliefate în fiecare articol, înscriind cumva istoria domeniului biblioteconomic în istoria culturală și socială a RM.

Volumul e important – alături de prezentarea pentru prima dată a evoluției dezvoltării biblioteconomice din perspectivă istorică, și pentru că oferă tuturor celor interesați să înțeleagă mai bine acest zbuciumat traiect al BNRM spre modernizarea și transformarea domeniului biblioteconomic.

Felicitări!

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director, Direcția cercetare, inovare, formare a
BM „B.P. Hasdeu”*

O LUCRARE DE REFERINȚĂ ÎN ISTORIA CULTURII ROMÂNE

Am primit astăzi de la Brăila, mult mai repede decât mă așteptam, o lucrare ce va rămîne de referință în istoria culturii române; și nu sînt deloc cuvinte mari! CARTEA ROMÂNEASCĂ VECHIE ÎN BASARABIA: ISTORIE, CIRCULAȚIE, VALOARE

DOCUMENTARĂ, a binecunoscutului cercetător de la Chișinău, doctorul habilitat în istorie Igor Cereteu. Istoria cărții românești în partea de est a Moldovei reprezintă un domeniu de cercetare pe cît de interesant, pe atît de dificil.

Abordarea unei teme dintr-un domeniu atât de complex presupune o deplină familiarizare a lui cu toate articulațiile acestui domeniu, stăpînirea adecvată a unui întreg instrumentar științific și disponibilitate nelimitată în privința efortului științific. Monografiile și zecile de studii din această arie de cercetare pe care dr. hab. Igor Cereteu le-a publicat pînă la volumul pe care ni-l oferă acum, i-au probat capacitatea și îndrăgirea de a aborda o temă de dificultatea ce o presupune număind titlul acestei lucrări. În condițiile parcurgerii atente a unei imense bibliografii aferente temei, a tuturor categoriilor de izvoare istorice publicate și a multora inedite și mai ales a cercetărilor efectuate pe teren: în mănăstirile, arhivele, bibliotecile și muzeele din spațiul pruto-nistean, Igor Cereteu a alcătuit o lucrare încheată, sistematică și originală, care se înscrie certamente între contribuțiile științifice fundamentale ale istoriei cărții din spațiul românesc.

Bine structurată, cartea este elaborată în conformitate cu toate cerințele unei lucrări de riguroasă cercetare academică.

Avînd cinci capitole, precedate de o *Introducere* tematică și istoriografică și urmată de cuvenitele *Concluzii*, *Indice* și nu mai puțin de 26 de *Anexe*, lucrarea îi înfățișează cititorului avizat o analiză temeinică, bogată în informații și interpretări noi, a unor chestiuni ce interesează în chip direct istoria cărții din spațiul est-moldovean și a culturii românești în general: tiparul și cartea în abordările științei istorice, accentul fiind pus, așa cum este și firesc, pe cartea românească în Basarabia; activitatea tipografică și producția de carte în perioada 1508-1830; circulația și itinerariile cărții în estul Moldovei în sec. XVI-XIX; prezența cărții românești vechi în bibliotecile mănăstirești din Basarabia și, în sfîrșit: valoarea documentară și semnificația istorică a însemnărilor manuscrise. În acest cuprins tematic, cercetătorul interesat va găsi rezolvări și concluzii științifice de natură să limpezească nu o dată probleme ce nu și-au găsit pînă acum o soluționare adecvată, iar rigoarea analizei științifice a dr. hab. Igor Cereteu conferă mereu temeinicia cuvenită interpretărilor sale ce corectează deseori erorile dintr-un domeniu supus mai mult decît altele ingerințelor amatorismului și chiar incompetenței generatoare de balast istoriografic.

Cele aproape patru sute de titluri ce se regăsesc în aparatul critic al lucrării (mai exact, 394 - în limba română și rusă), oferă prin ele însele o imagine grăitoare asupra dimensiunilor demersului științific al dr. hab. Igor Cereteu, după cum secțiunile în care sunt structurate capitolele cărții (fostă inițial teza Domniei Sale de habilitare în istorie) indică multitudinea problemelor pe care autorul și-a propus să le rezolve pe baza unei documentări cvasi-exhaustive. Atent în permanență la amănuntul semnificativ, specific temei, dr. hab. Igor Cereteu nu pierde din vedere niciodată sensul dominant al construcției științifice care trebuie să-l familiarizeze pe cititorul avizat

cu ansamblul tuturor articulațiilor ce dau imaginea necesară asupra istoriei cărții în estul Moldovei pe parcursul mai multor secole și regimuri politice. Toate transformările care au avut loc pe acest parcurs, cu întreaga lor semnificație și totalitatea implicațiilor asupra societății est-moldave, se desprind cu ușurință din echilibrul pe care dr. Cereteu știe să-l păstreze între analiză și sinteză. Hotărît lucru, Domnia Sa domină subiectul cu autoritatea specialistului, în condițiile unei cunoașteri globale a izvoarelor și a posibilității de a descoperi noi valențe informative. Imensul volum de muncă și acribia cu care a fost întocmită lucrarea se integrează în aria de temeinicie și seriozitate cu care Igor Cereteu a abordat toate aspectele temei, indiferent de gradul lor de dificultate sau volumul de efort cerut.

Indubitabil, cartea abia apărută la Editura Academiei Române și la Editura Istros din Brăila, în cadrul Seriei de opere fundamentale pe care Academia Română o patronează, «Basarabica», este o lucrare cu remarcabile valențe științifice.

Demnă de apreciat este și ținuta grafică: elegantă, cu o copertă inspirată și

ilustrații color. Cartea este realmente frumoasă și din punctul de vedere al aspectului grafic, fapt pentru care Editura Istros merită **felicități**. Îi mulțumesc domnului academician Ionel Cîndea pentru rezezierea cu care mi-a trimis-o!

Îl felicit pe Igor Cereteu pentru această reușită și îi mulțumesc pentru tot ceea ce am învățat de la Domnia Sa despre cartea basarabeană. Îi sînt recunoscătoare pentru prietenia cu care mă onorează de douăzeci de ani, de cînd se întîmplă să lucrăm și unul și altul pe tărîmul istoriei cărții. Îmi aduc aminte cu mare drag de ziua în care ne-am cunoscut: eram în biroul de la Facultatea de Istorie al profesorului Ioan Caproșu, stăteam alături pe scaun și îl ascultam pe Profesor vorbindu-ne despre istoria noastră veche și la un moment dat Igor Cereteu întrebă: „Domnule Profesor, unde o găsesc eu pe doamna Elena Chiaburu, care a scris o carte despre tipar?... și Profesorul zice: „Păi, uite-o! Stă lîngă matalle :) . Mulțumesc, mulțumesc, cu bucurie și întregă prețuire!

Elena CHIABURU

BREVIAR BIBLIOGRAFIC

CHIȘINĂUL ÎN FILME: STUDIU FILMOGRAFIC

La finele lunii noiembrie 2019, a ieșit de sub tipar o lucrare, elaborată sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Secția „Memoria Chișinăului”, care continuă seria de publicații dedicate Chișinăului – Colecția „Chișinăuiana”. Anterior au apărut: *Chișinăul în literatură*, *Chișinăul în pictură*, *Chișinăul în teatru*. Este vorba de studiul filmografic *Chișinăul în filme*¹, semnat de Larisa Ungureanu, dr. în studiul artelor, care a desemnat prezența Chișinăului în cinematografie.

Printre lucrările apărute în ultimul timp, cartea *Chișinăul în filme* se detașează în mod evident prin domeniul abordat – cinematografia, prin bogăția informației privitoare la orașul Chișinău, personalități marcante, care au rămas în istorie. Lecturând această carte avem în față o strălucită retrospectivă a orașului nostru.

Lucrarea include 251 de pagini, 114 filme – documentare, artistice – „lecturate”, „citite”, mărturii vizuale, care, după spusele autoarei, *re-aduc în atenția spectatorilor, cinefililor, cititorilor, elevilor, studenților, bibliotecarilor, ziariștilor, cineaștilor filmele despre Chișinău – cu tot ce au mai bun, mai frumos, mai demn de admirat, mai memorabil, pagini imortalizate de camera de luat vederi pe parcursul anilor, schimbările care s-au produs, cu oamenii care, voit sau întâmplător, au nimerit în cadru, cu personalitățile care au trăit și au creat în acest*

oraș: actori, scriitori, pictori, savanți, medici, constructori, politicieni, cineaști, interpreți, fiecare din ei aducându-și contribuția în măsura talentului și a forței de convingere la măreția și înveșnicirea acestui oraș.

Volumul se deschide cu un cuvânt introductiv scris de directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, dr. Mariana Harjevschi, cu un titlu care reflectă clar conținutul cărții „Și filmele pot fi citite”, în continuare cu un text introductiv „Descoperim Chișinăul în filme” din partea autoarei Larisa Ungureanu, care a descris procesul de elaborare a acestui studiu.

Structura lucrării, clară și simplă, include două capitole mari: Primul (I) vizează filmele documentare și personalitățile din Chișinău; al doilea (II) – filme artistice. Din Capitolul I fac parte următoarele compartimente: 1. *Filme documentare despre Chișinău*. 2. *Chișinăul în filme documentare din perioada renașterii naționale*. 3. *Filme documentare despre personalitățile Chișinăului*. Capitolul II are două compartimente: 1. *Chișinăul în filme artistice de lungmetraj*. 2. *Chișinăul în filme artistice de scurtmetraj*.

¹ Ungureanu, Larisa. *Chișinăul în filme : Studiu filmografic / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Secția „Memoria Chișinăului”*; red. bibliogr.: Taisia Foiu ; lectori: Vlad Pohilă, Ludmila Pânzari ; cop.: Valeriu Herța ; tehnoredactare: Ion Vârlan ; ed. îngr. de dr. Mariana Harjevschi. – Chișinău: Garomont, 2019. – 251 p. : fot.

Cartea este completată cu **cinci** indexuri auxiliare, prin simplă enumerare a cărora putem stârni interesul față de conținutul acestui studiu și în același timp facilită orientarea în conținutul lucrării: *Index de filme* (lista filmelor în ordinea alfabetică), *Index cronologic* (lista filmelor repartizate în cronologie), *Index de nume* (toate numele la care se face referință în carte, cu indicarea ocupației). Prezintă interes *Indexul tematic Chișinău* : edificii/monumente, instituții, evenimente, străzi, care se perindă prin cadrele documentare sau artistice ale filmelor. Aici putem regăsi edificii/monumentele sau străzile din oraș cel mai des evocate în peliculă.

Practic toate filmele au fost însoțite de coloană sonoră, constituită din: melodii, cântece. Toate se regăsesc în *Indexul de cântece despre Chișinău*.

O bogată iconografie cu fotografii rare, din arhiva autoarei, ale cineaștilor care au imortalizat orașul și oamenii săi întregeste imaginea Chișinăului în cinematografie.

Vă dorim o călătorie cinematografică plăcută!

P.S. La data de 20 decembrie 2020, în ajunul Zilei Internaționale a Cinematografiei, în Sala cu coloane a Bibliotecii Centrale a avut loc lansarea cărții *Chișinăul în filme: Studiu filmografic*. La eveniment au fost invitate personalități din lumea filmului național, colaboratori ai Studioului „Moldova-film”, Telefilm Chișinău, OWH TV, regizori, scenariști, actori, ziariști, personalități de cultură, bibliotecari ai BM: Leontina Vatamanu, regizor, scenarist, director artistic la Studioul OWH TV, actorul Boris Bechet, Mircea Surdu, regizor, jurnalist TV, Lidia Marcu, studioul „Moldova-film”, șef Filmotecă, Zinaida Timofti, actriță, regizorul Ion Scutelnic; Alexandru Corduneanu, fost viceprimar al capitalei, poet, istoric, Vlad Pohilă, jurnalist, publicist ș.a. În cadrul evenimentului au fost inaugurate expoziții de cărți cu titlul „Stop cadru Chișinău” și proiectarea unor fragmente din filme documentare și artistice realizate la studiourile din țară, care au intrat în acest volum.

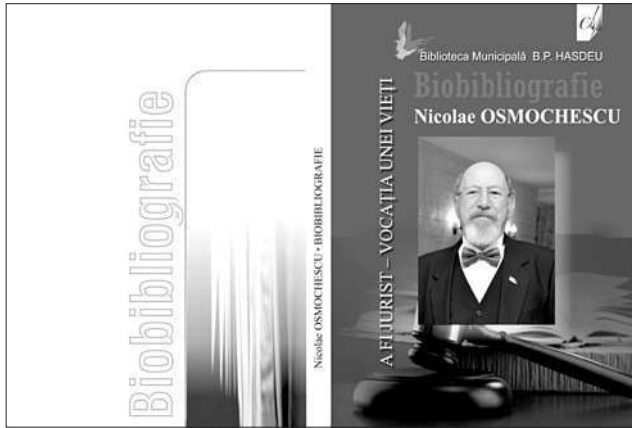
Taisia FOIU,
șef, Secția „Memoria Chișinăului”

A FI JURIST – VOCAȚIA UNEI VIEȚI: BIOBIBLIOGRAFIE

Prezenta Biobibliografie¹ a fost concepută și realizată cu ocazia aniversării a 75-a a doctorului în drept Nicolae Osmochescu – personalitate de notorietate a jurisprudenței naționale, activitatea căruia, vastă și multilaterală, s-a soldat cu publicații și realizări profesionale im-

portante de cercetător științific, profesor universitar, diplomat, judecător al Curții Constituționale, expert în domeniul dreptului internațional public, promotor perseverent al respectării normelor constituționale. Lucrarea prezintă o privire retrospectivă asupra activității și a realizărilor impunătoare ale dlui Nicolae Osmochescu în mediul profesional și academic – aportul la edificarea științei dreptului în Republica Moldova, pregătirea cadrelor de înaltă calificare științifică în domeniul dreptului internațional public, exercitarea funcțiilor importante de stat și în di-

¹ Nicolae Osmochescu. A fi jurist – vocația unei vieți : Biobibliogr. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Bibl. Publ. de Drept; alcăt.: Silvia Antufiev, Petru Racu ; red. bibliogr.: Claudia Tricolici ; ed. îngr. de Mariana Harjevschi. – Chișinău : S. n., 2019 (Tipogr. „Garomont Studio”). – 156 p. – (Col. „Bibliographica”). – ISBN 978- 9975-134-81-1.

verse misiuni diplomatice, expert în domeniul dreptului constituțional.

Sursele bibliografice incluse în lucrare - monografii, note de curs, studii, articole de specialitate, comentarii ale actelor legislative, scot în evidență contribuția substanțială a autorului în evoluția științei juridice și reformei justiției în Republica Moldova. Dialogul dintre bibliografie și jurisprudență a permis o reconstituire a viziunii academice a autorului, transpusă în surse bibliografice conexe domeniului de drept.

Biobibliografia este structurată în mai multe compartimente, precedate de o *Notă asupra ediției și Prefață*, semnată de dr. Mariana Harjevschi, director general al BM „B.P. Hasdeu” – *Singularitatea unei activități prodigioase, prin prismă bibliografică*, după care urmează:

Studii introductive, semnate de – Gheorghe Amihalachioaie, avocat – *Dreptatea și adevărul înseamnă principii morale și juridice*; Gheorghe Avornic, doctor habilitat în drept, profesor universitar – *Nicolae Osmochescu – un destin glorios pe altarul jurisprudenței*; Sergiu Băieșu, doctor în drept, conferențiar universitar – *Un profesor dăruit cauzei sale*.

Compartimentul **Viața și activitatea** include: articolul *A fi jurist – vocația unei vieți*, semnat de titular; *Tabelul cronologic*

al principalelor evenimente din viață, cu subdiviziunile – *Responsabilități profesionale; Titluri onorifice, distincții; Participări la congrese, simpozioane, conferințe*.

Compartimentului **Bibliografie** i se oferă un spațiu generos, ceea ce corespunde de fapt specificului lucrării – studiu biobibliografic. Astfel, sunt cumulate 281 de descrieri bibliografice, structurate în subdiviziuni: *Ediții aparte; Publicații în culegeri și ediții periodice; Conducător, consultant, referent științific; Recenzent; Expert în drept constituțional; Interviuuri; Referințe, opinii, aprecieri privind activitatea lui Nicolae Osmochescu*.

Indexuri auxiliare - de Nume, de Titluri și de *Ediții periodice*, facilitează utilizarea *Biobibliografiei*, orientând beneficiarii spre numerele de ordine ale descrierilor bibliografice.

Compartimentul **Confesiuni** include textele integrale ale unor interviuri, discuții, dialoguri, oferite în cadrul emisiunilor la radio, TV și în presă, în care Nicolae Osmochescu își expune opinia de expert, referitor la problemele de importanță majoră din societate și aplicarea justiției în Republica Moldova – *independența Procuraturii, revizuirea Constituției, Procedura de ridicare a excepției de constituționalitate, implementarea tratatelor internaționale, controlul constituțional, sistemul judecătoresc etc.*

Omagii – un capitol deosebit al lucrării, în care au fost înserate aprecierile și opiniile colegilor, prietenilor și sunt puse în valoare calitățile de excepție, omenești și profesionale ale dlui Nicolae Osmochescu. Printre semnatori – Igor Dolea, doctor habilitat în drept, profesor universitar; Vitalie Gamurari, doctor în drept, conferențiar universitar; Raisa Grecu, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar USM; Valeriu Nemerenco, doctor în drept; Andrei Smochină, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ULIM; Nicolae Andronic, ex-vicepreședinte al Parlamentului, ex-viceprim-ministru al Guvernului.

Compartimentul – **Mărturisirile discipolilor**, conturează portretul Profesorului Nicolae Osmochescu, care a reușit să învețe cu răbdare, pasiune și dragoste, numeroase generații de studenți ai Facultății de Drept. Printre semnatori – Carolina Ciugureanu-Mihailuță, doctor în drept, Cristina Martîniuc, doctor în drept; Diana Sârcu-Scobioală, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, USM; Liliana Timcenco, doctor în drept, Valeriu Zubco, doctor în drept.

File de album – compartimentul evidențiază succint etapele vieții personale și profesionale ale titularului, completând informația din compartimentele precedente.

Fiind un rezultat al cercetării bibliografice, lucrarea configurează imaginea complexă a Omului și Profesionistului de excepție Nicolae Osmochescu pentru a conștientiza importanța activității și contribuțiilor reprezentativei personalități a jurisprudenței din Republica Moldova.

Lucrarea este adresată profesorilor, cercetătorilor, studenților, specialiștilor

din domeniu, precum și tuturor celor, interesați de activitatea profesională și publică a Profesorului Nicolae Osmochescu.

La 13 decembrie 2020, la Biblioteca Publică de Drept a avut loc lansarea Biobibliografiei. La eveniment au participat colegi, prieteni, studenți, discipoli ai omagiatului. Vlad Pohilă, moderatorul evenimentului, a evidențiat că conexiunea activității bibliografice cu cea de cercetare științifică s-a statornicit de mult timp în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, iar elaborarea Biobibliografiei *Nicolae Osmochescu: A fi jurist – vocația unei vieți*, reprezintă un prim-concept al unei lucrări de acest gen, dedicată unei personalități din domeniul jurisprudenței. Traseul profesional de excepție al titularului a oferit și un moment prielnic Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” de lansare a colecției *Bibliographica* într-o nouă formulă.

În fața publicului au vorbit – Violeta Cojocar, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Prorector la Universitatea de Stat din Moldova; Carolina Ciugureanu, doctor în drept, discipolă a profesorului Nicolae Osmochescu; Andrei Smochină, doctor habilitat în drept, profesor universitar; Dumitru Visterniceanu, judecător, fost membru și fost președinte al Consiliului Superior al Magistraturii, Nina Căpațina-Schițco, poet. Vorbitorii au apreciat apariția *Biobibliografiei*, oferind înalte calificative Bibliotecii Publice de Drept și au transmis elogioase mesaje de apreciere și recunoștință ilustrului jurist, diplomat, profesor universitar dr. Nicolae Osmochescu.

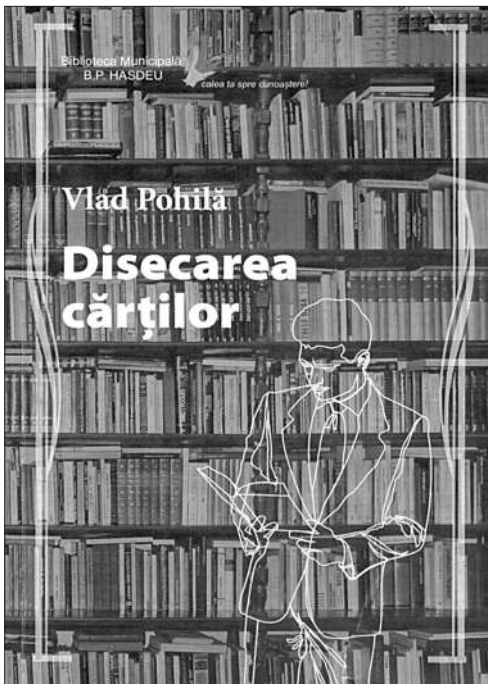
S. ANTUFIEV,
șef, Biblioteca Publică de Drept

RECENZII ȘI CONSEMĂNĂRI

UN VOLUM PLIN DE SPLENDORI

Cine nu-l cunoaște pe scriitorul Vlad Pohilă? Dacă nu l-au citit, l-au auzit la Radio, l-au urmărit la emisiuni TV, moderând evenimente literare și de altă sorginte. Un tip cu o geantă grea, plină cu cărți și manuscrise – e omul-limba română, e omul-dicționar, e omul-carte – le scrie / creează, le citește, le promovează, le valorifică, le recomandă, le redactează (în faza de pre-apariție). Vlad Pohilă atât de mult s-a identificat cu cartea că ne pare că vine din carte...

Recentul său volum publicat *Disecarea cărților*, o carte inedită, fascinantă, excepțională pentru că e un volum consacrat recenziei – gen științific și critico-literar. Autorul e de părere că recenzia *se înscrie în specia literar-publicistică*, apoi adaugă în paranteze (*iar în bună măsură*) – și științifi-

ce [p.11]. Prefața *Nebănuitele splendori ale recenziei* cu un subtitlu-lămurire *În loc de prefață* este o pledoarie pentru recenzie; e mai mult decât o pledoarie, e o abordare inedită, apelând retrospectiv cu incursiuni în istoria apariției genului, dar și la experiența personală; este o disecare a recenziei, am putea spune folosind cuvântul din titlul cărții. Începe cu definiția, cum se cade unui autor de talia lui Vlad Pohilă ca să răspundă la întrebarea *Ce este o recenzie?*, apoi evidențiază trei abordări ale acestei specii literar-critice și publicistice (respectăm părerea autorului), lămurește metoda *scăldatului în câteva ape*, când a apărut și de ce, ne spune care sunt caracteristicile unui autor de recenzii, riscurile pe care le implică o recenzie. Alături de definiția clasică a speciei mai menționează că *recenzia este, de regulă, un frumos cadou pentru autorul lucrării analizate și, concomitent, e o recomandare, o sugestie, un îndemn pentru cititori... Evident*, continuă autorul, *nu se încadrează în acest „supliment” recenziiile critice, cu deosebire cele distructive, intenționat malițioase* [p.10].

Vlad Pohilă amintește și de șansele pe care le oferă recenzia și pe care le putem lua drept sfaturi despre ce trebuie să conțină recenzia, astfel devenind și un tutorial de scriere a recenziei.

Dacă lăsăm la o parte sensul anatomic al termenului, *a diseca* înseamnă „A analiza ceva atent, minuțios, în vederea studierii structurii în toate amănuntele și pentru a scoate în evidență caracteristici sau aspecte ascunse sau necunoscute” (la prima vedere a cititorului, dacă e să ne referim la volumul *Disecarea cărților*).

Vlad Pohilă este unul dintre puținii autori capabili să filtreze un număr atât

de mare de lucrări de diferit caracter – de la științifice la volume de poezie, inserându-le în povești umane originale – insist asupra acestei formulări – pentru că Vlad nu face pur și simplu recenzii (câte am citit din acele seci dar care respectă toate cerințele de scriere a unei recenzii?), Vlad le face cu suflet, cu pasiune de cititor-expert, el face recenzia artă.

El creează conexiuni și relații între conținut-realitate, istorie-percepție, conexiuni și relații cu conținutul altor cărți, plasând astfel cartea recenzată într-un circuit cultural și valoric general găsindu-i locul său distinct în habitatul domeniului cărții, și în domeniul căruia i se atribuie subiectul cărții recenzate. O astfel de abordare arată atât imensa cunoaștere a proceselor culturale, literare cât și mișcările/evoluțiile domeniilor de cunoaștere. Conexiunile lui Vlad se bazează pe numeroasele cărți, studii pe care le-a citit, le-a disecat, le-a trecut prin mintea și inima sa...

Autorul în procesul de distilare, filtrarea a informației/conținutului, în sens de disecare, procesează studii, date de ultimă oră, precizează date istorice, se documentează, sintetizându-le în narațiuni fascinante, ușor de parcurs, interesante și educaționale. Ultimul aspect cititorul nu-l observă nici sesizează, dar place. Astfel recenziile lui sunt citite, urmărite, apreciate. Conexiunile pe care le face Vlad între volumul pe care-l distilează și alte asemenea, între oamenii din diferite lucrări, între epoci și realități, între evenimente ne furnizează multe cunoștințe ca supliment la cumulul informațiilor din cartea recenzată. Prin asta sunt interesante și folositoare recenziile sale.

Volumul cuprinde o perioadă temporală extinsă (1981- 2018). Include 75 de surse: recenzii, consemnări, prefețe, postfețe, impresii – toate atribuindu-se genului științific de publicații, care însumează 282 de pagini cu ilustrații și foto-

grafii. Subliniem că fotografiile aparțin economistului și artistului fotografic Vasile Șoimaru, care potențează valența acestui și așa valoros volum. Lucrarea are patru porți de deschidere și acces la conținut: indexul de titluri, indexul de nume, indexul de cărți recenzate și indexul geografic, instrumente care atestă și genul științific al volumului.

Structura volumului, gândită logic de autor, ordonează conținutul în cinci mari capitole. Capitolul I, intitulat *La începuturi*, include primele 12 încercări de disecare a noilor apariții scrise, cum zicea autorul în prefață, *obligat de exercițiul funcțiunii* [p.14], era redactor-șef la buletinul „Noutăți editoriale”, pe care-l cunoștea și citea fiecare bibliotecar. Le-a numit microrecenzii dat fiind formatul scurt condiționat de spațiul buletinului dar și de, cum recunoaște începătorul Vlad Pohilă, *măsura modestiei demersului* [p.14].

Capitolul II, intitulat *Literatura artistică*, conține 11 recenzii: cinci la cărți de poezie și șase la volume de proză. Printre volumele de proză găsim și evocatoarea recenzie a cărții *Recviem pentru Maria*, de Vera Malev consacrată Mariei Cebotari, celei mai mari Marii a muzicii lirice românești, cum a numit-o Vlad Pohilă.

Capitolul III, *Cartea științifică*, cel mai consistent, care cumulează 177 de pagini, are două subcapitole: *bibliologie și filologie și alte științe*. Bibliologia adună 16 recenzii (cu 75 de pagini), preponderent lucrări editate ca rezultate ale cercetării bibliografice sau biblioteconomice de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; cărțile autorilor prof. universitar Ion Stoica, conferențiar, dr. Lidia Kulikovski, Dimitrie Poptâmaș (director, pe atunci, al Bibliotecii Județene Mureș), Valeriu Rață etc. Subcapitolul *filologie* înglobează 18 recenzii (cu 77 pagini). Deschide capitolul anuarul *Calendarul Național*, publicație la care a lucrat zeci de ani, căruia i s-a consacrat

cu pasiune și responsabilitate, despre care poate vorbi la nesfârșit pentru că el n-a muncit din obligațiune, Vlad Pohilă a trăit *Calendarul Național*. Capitolul mai conține o revistă – autorul a disecat cu drag și revista *Lector* a Bibliotecii Județene „Duliu Zamfirescu”, Vrancea.

Granițele dintre bibliologie și filologie sunt foarte vag conturate. Unele lucrări ca *Vitralii patinate* de Teodora Fintînaru se referă, în opinia mea, mai mult la bibliologie. Autorul aduce nu odată argumente în acest sens: „...cartea este scrisă și editată „sub semnul cultului cărții”; ca subiect în artă și de artă”..., citând din Ioan Adam, prefațatorul, care îi atribuie autoarei „Vitraliilor patinate” un „adevărat certificat de competență culturală”, cu o contribuție meritorie la conturarea unei discipline – încă tinere la noi – biblioestetica” [p. 238]. Dar nu e esențial ca să deschidem dezbateri despre biblioteconomie, bibliologie și filologie – împart același capitol.

Capitolul IV, *Publicistică*, conține nouă lucrări despre cărți care au completat colecția BM, despre cartea lui Efim Josanu, *A fi*; volumul *Era barbară* de Ion Hadârcă, despre publicistul Constantin Tănase; *Căderea comuniștilor și Cotul Donului* de Vasile Șoimaru, care ... au răscolit amintiri, sentimente, trăiri... Au răvășit memoria colectivă, au trezit conștiințe. Au făcut să bată în retragere amnezia... [p. 294] și cartea lui Nicolae Roibu *Artiști și Țărani*.

Ultimul capitol, al V-lea, *Consemnări*, include nouă recenzii din diferite domenii dar oarecum grupate, cuprinde recenzii la cărți și monografii: trei dinte ele se referă la sate, localități din Basarabia – satul Țăplești, Sângerei, Șoimărești, Hagi Curda din sudul Basarabiei (acum Ucraina); cartea *Purificarea istoriei prin oglinda scenei* a regretatului Andrei Vartic; o tulburătoare (cum o numește Vlad) carte a traducătoarei Antoaneta Ralian care a debutat la 90 de ani ș.a.

Aceste elemente de pre-lectură – prefața, cuprinsul, statisticile (surse, pagini)... inclusiv recenzia în sine au un rol în înțelegerea mai profundă a volumului de față. O mică abatere în context: Paul Cornea atribuie recenzia elementelor de pre-lectură, Matei Călinescu i-ar zice re-lectură – autorul recenziei citește de mai multe ori, repetitiv întorcându-se frecvent la conținutul cărții expuse disecării, re-lectură și pentru că citind o recenzie re-citim cartea prin ochii și mintea altuia...

Această aritmetică e bună ca să înțelegem vastitatea acoperirii subiectului și vastitatea efortului intelectual și cultural al autorului. Ne ajută s-o vedem instrumentele de acces la conținut – indexurile. Indexul geografic raportează 284 de nume geografice care cuprind orașe și sate din țară, din stânga și din dreapta Prutului, Nistrului, Ucraina, întreaga Europă (orașe, țări), și continente – America de Nord, America de Sud, Australia; alte țări – Canada, Brazilia, China, Japonia, SUA, Turcia, Israel ș.a., fie că sunt în conținutul, în titlul cărții, fie e născut sau trăiește acolo autorul, ele se regăsesc în acest volum. Dacă am înfige pe harta lumii 284 de stegulețe cu recenziile în care se regăsesc numele geografice din acest volum am colora frumos mapamondul.

Disecarea cărților conține 75 de surse primare, dar indexul de titluri arată 85 de titluri de carte recenzate. Autorul în câteva rânduri disecă, de exemplu, trei sau patru cărți legate ca tematică, ca proveniență (cărți venite din Polonia), ca gen sau tip (prezentarea într-o recenzie a două sau trei seriale).

Indexul de nume contabilizează 1182 de nume de persoane care se întâlnesc în paginile acestui volum. Autorul e dator să le cunoască, să se documenteze asupra lor, să precizeze, să le citeze sau analizeze. E o muncă imensă... Vlad Pohilă o face cu răvnă, cu responsabilitate, profesional și

cu admirație... totdeauna găsește partea luminoasă, partea bună a oricărui volum. Dar este și un norocos, de el se țin, se trag spre el, mai bine zis, cărțile bune, parcă știindu-l că le va onora și înnobila. Vlad Pohilă scrie despre recenzie cu admirație: „Dincolo de orice definiție, recenzia tăinuiește și alte valențe, adevărate splendori – adesea, nebănuite de autori, dar și de cititori” [p. 10]. Toată viața lui activă a îndemnat cititorii spre lecturi ale capodoperelor literaturii române și universale.

Încă un aspect în care Vlad Pohilă excellează și trebuie menționat aici. E despre arta intitulării. Putem urmări chiar evoluția autorului în formularea titlurilor. În capitolul I titlurile sunt scurte și se rezumă la un cuvânt sau la două-trei: *Meridiane-83*, *Căderea Parisului*, *Destinul inorogului* de regulă titlul coincidea cu titlul cărții recenzate, prezentate, recomandate. Trecând prin cuprins suntem surprinși de titluri măiestrite ca „Poezia dorului de acasă”; „Versul negrei deznădejdi, luminat de albul exaltării”; „Drumul n-avea capăt, noaptea nu se mai sfârșea”; „Un studiu rezistent prin trăinicia documentării și eleganța expunerii”; „Drumul anevoios, dar și fascinant, al cunoașterii de sine”; „Există în lume și „lagăre libere”; „Blestemul și norocul de a fi publicist la timpul potrivit”; „Călători prin lume... barem cu ajutorul lecturii”; „Totul pentru ... Basarabia: și dragoste, și dor, și durere, și speranță”; „Tulburătoare spovedanie a unui cărturar”; „Fenomenul informațional pus în fața interdisciplinarității, transdisciplinarității și multidisciplinarității”...

Volumul *Disecarea cărților* este și un extraordinar manual care te învață cum să faci o recenzie. Ne arată, cel mai bine, prin exemplele pe care le-a scris cum să stăpănim acest instrument. A scrie o recenzie e o știință, o ecuație pe care ne-o oferă cu generozitate, și pe care o putem rezolva dacă ținem cont de ideile furnizate de autor și dacă vrem să muncim mai inteligent...

Ideile sunt moneda de schimb a secolului XXI!, susține Carmine Callo, autoarea cărții „Vorbește ca la TED¹”. Volumul *Disecarea cărților* ne oferă idei-instrumente pentru a ne învăța să îmbrățișăm și noi această specie literar-critică, pentru bibliotecarii necesară, indispensabilă. În *Anul lecturii* bibliotecarii au nevoie să-și formeze abilități de a scrie recenzii, impresii, treceri în revistă, prezentări de cărți fără de care nu vor putea realiza scopul anului – de a educa lectura în rândul chișinăuienilor. În *Anul lecturii* fiecare bibliotecar are rol de mentor de lectură, iar cartea lui Vlad Pohilă ne vine în ajutor – oferindu-ne peste 75 de exemple din care desprindem, pas-cu-pas, și tehnici de scriere...

Avem nevoie doar de curaj, pasiune și exercițiu. Curajul pentru a ne urma pasiunea de a ne articula ideile, gândurile proprii și de a da glas în mod simplu acestor cărți care ne încântă și dorim să le recomandăm și altora. Rămâne doar să citim cartea și să inspirăm s-o citească și cititorii bibliotecilor noastre.

Cui se adresează acest volum? Limbajul accesibil (nu simplu sau simplist) face această carte înțeleasă de toate categoriile de cititori - experți sau simpli cititori, cu drag de carte, istorie, evenimente, artă, carte științifică sau literar-artistică; celor interesați de tendințele și procesele literare. Autorul recunoaște că prin publicarea recenziilor „... se urmărește un scop, e la mijloc o misiune iar în ultimă instanță, și o modalitate *sui generis* ... de a pune la dispoziția cititorului grăbit, alertat, supra-solicitat – o imagine la zi a literaturii naționale” [p. 12].

Vlad Pohilă este norocul nostru, e arhitectul lecturii (amintim aici volumul „Elogiul lecturii” și sutele de scrieri despre cărți și lectură) și arhitectul recenziei cu toată

¹ CALLO, Carmine. Vorbește ca la TED. București: ACT și Politon, 2018. ISBN 978-606-913-415-3.

diversitatea de forme și metode. Ne oferă o carte (o spune chiar el) „... consacrată recenziei ca modalitate sigură, verificată în timp și prin experiența unor înaintași de seamă, de a populariza cartea, lectura, trăirile umane și miraculoasa lume a cunoștințelor văzute prin prisma frumousului „dostoievskian” – cel care, credea neasemuitul scriitor și psiholog rus, va salva omenirea” [p. 16].

Felicitări, Vlad Pohilă, pentru ideea de a încorpora într-un volum recenzii risipite în diferite surse, în diferite locuri, în diferite vremuri. Separate, aduceau cu sine o valoare, se receptau pozitiv, erau necesare, dar adunate la un loc, în aceeași casă-carte au o mai mare putere, au acea splendoare de care vorbeai în prefață, și acea receptare diferită de instrument de învățare...

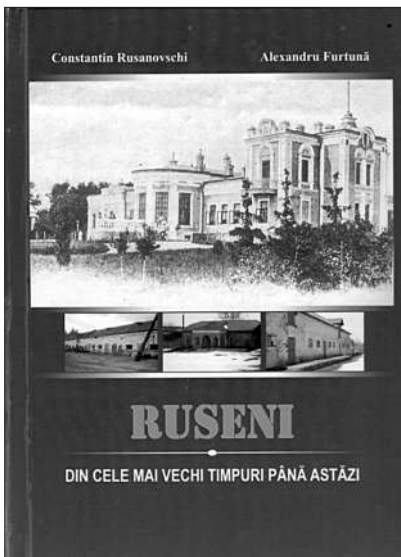
Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

CARTEA SATULUI RUSENI – EDINEȚ, UN OMAGIU CENTENARULUI MARI UNIRI

Din lista unor inițiative la modă acum, la noi, aș evidenția ca pe o fericită excepție elaborarea și tipărirea monografiilor consacrate unor sate și orașe basarabene. Cred că marele Dimitrie Gusti s-ar bucura, extrem de plăcut surprins, de aceste împliniri ale cercetătorilor, entuziaștilor, editorilor și filantropilor care constituie, într-un fel, realizarea unui vis, a unui proiect magistral lansat de ilustrul nostru sociolog în anii '30 ai secolului trecut, perioadă de

relativă ascensiune în prea de tot scurta existență a României Mari. Trecem peste faptul – firesc într-o câțiva – că aceste monografii sunt inegale prin conținut, prin eficiență; rămânem la ideea că orice carte destinată trecutului și prezentului unei localități e valoroasă prin sine. În context, am aflat cu bucurie că a venit și rândul comunei Ruseni din fostul județ Hotin (apoi, Soroca), actualmente raionul Edineț, să aibă o monografie¹, o carte de vizită, elaborată în baza principiilor clasice, gustiene, de vreți, cu firești retușări pe care le impune epoca în care trăim.

Monografia se numește nepretențios, dar corect: **Ruseni. Din cele mai vechi timpuri până astăzi**, și are doi autori: **dr. Alexandru Furtună** și **ing. Constantin Rusanovschi**, fiecare cu gradul propriu de notorietate, respectiv, de implicare în elaborarea acestei solide cărți. Vom menționa, din capul locului, că acești autori – să-i numim „de bază” –, pentru o mai completă și mai veridică prezentare a Ruseniilor,

¹ Rusanovschi, Constantin. Ruseni: Din cele mai vechi timpuri până astăzi : (monografia satului) / Constantin Rusanovschi, Alexandru Furtună ; pref.: Vlad Pohilă. – Onești : Magic Print, 2018. – 463 p. : il. – Referințe bibliogr.: p. 409-422.

au pus în circuit și contribuțiile altor câțiva specialiști, istorici și publiciști: texte de faimosul medievist dr. Ion Hâncu (1931-2003), de dr. hab. Ion Gumenâi, decanul Facultății de Istorie a Universității de Stat din Chișinău, de scriitorul și istoricul Iurie Colesnic, de jurnalista și criticul de artă Larisa Turea... Nu putem trece cu vederea nici aportul a zeci de autori ai unor zguduitoare confesiuni privind sfâșietoarele tragedii prin care le-a fost dat să treacă basarabenilor, în anii '40 ai secolului XX, de regulă – ruseneni sau descendenți de ai lor, rude apropiate ale celor trecuți prin *Infernul* lui Dante Alighieri, în formula lui basarabeană.

Dr. Alexandru Furtună este autorul a zeci de studii și monografii referitoare la istoria Basarabiei din Evul Mediu până în secolul XX. În cercetările sale pune accentul pe etnografie, etnologie, pe specificul local, excelând prin monografii originale dedicate unor sate, orașe sau dinastii, neamuri, personalități românești din spațiul pruto-nistean. Lăpușna, Telenești, Hiliuți, Cornova (sat cercetat și de Dimitrie Gusti), Opaci (satul natal al faimosului regizor Ion Ungureanu), Horodiște (baștina marelui scriitor Ion Druță) – iată doar câteva din reperele bibliografice ale dlui dr. Al. Furtună. A scris, cred că primul și unicul la noi, despre destinul groaznic al prizonierilor de război, români și germani, pe teritoriul Basarabiei, din nou ocupat de către sovietici, în 1944. A lansat ipoteza unei proveniențe deosebit de flatantă a lui Ion Druță – că și-ar trage originile din reductabilii domnitori Alexandru Lăpușneanu și Petru Rareș. E de reținut că, în perioada când neobolșevicii lui Vladimir Voronin se aflau la putere, dr. Al. Furtună, alături de alți vrednici colegi de breaslă, a luat atitudine, față de crase, insolente, nepermise falsificări ale istoriei naționale, la care s-au dat „trubadurii” moldovenismului agresiv, recte mercenarii neo-imperialismului rusesc.

Constantin Rusanovschi, până la cartea de față, nu a scris istorie, în schimb, întreaga sa viață, dumnealui a trăit din plin istoria – a românilor, a Basarabiei, a satului Ruseni. Nu-i vorbă, o mai fi trăit istoria și alți conaționali, însă cazul lui C. Rusanovschi este unul cu totul deosebit. „Smuls din cuibul părintesc” pe când era copil, el a trecut, deopotrivă cu părinții, bunicii, alte rude apropiate, prin poate cea mai cumplită dramă a basarabenilor contemporani, dedublată după cum urmează: unii, îngroziți de comportamentul monstruos al ocupanților, s-au refugiat grabnic în dreapta Prutului; alții, rămași la vetre, au fost ridicați și duși „în Siberii de gheață”. Unul din capitolele monografiei „Ruseni” este intitulat „Vieți curmate, destine frânate”. Această sintagmă caracterizează cum nu se poate mai bine și soarta familiei Rusanovschi, de altfel, asemănătoare, în foarte multe privințe, cu soarta a mii de basarabeni și nord-bucovineni, peste care, în 1940, apoi în 1944, a trecut tăvălugul invaziilor sovietice.

În copilărie și în adolescență, Constantin Rusanovschi știa vag despre drama familiei căci, stresați, terorizați psihologic, bieții basarabeni – că se aflau în stânga Prutului, că trăiau în dreapta „râului blestemat” – doar în surdină, pe șoptite, își permiteau să evoce episoade cutremurătoare din trecutul lor nu prea îndepărtat, aflat sub semnul cruntei ciopârțiri a Patriei și, concomitent, a noii ocupații rusești pe care, ironia sorții! – trebuiau să o numească „eliberare”. Culmea e că subiectul tragediilor basarabene nu putea fi abordat deschis nici în epoca de relativă relaxare politică, survenită în Basarabia datorită „dezghețului hrușciovian”, iar în România – grație debarasării de „rollerism” și revenirii la o abordare cât de cât obiectivă a istoriei naționale odată cu „primăvara” din anii '60-'70. Este greu de înțeles cum a ținut dl C. Rusanovschi în adâncul sufletului,

sub multe și sofisticate lăcate, durerea familiei și a întregului său neam o jumătate de viață! Devine însă explicabil faptul că după decembrie 1989, dânsul s-a răzbu-nat pentru aceste lungi decenii de infame interdicții; de minciuni, falsuri, intimidări, umilințe, care nu puteau să nu lase urme adânci într-un suflet curat, într-o conștiin-ță nepătată. Respirând aerul unei relative libertăți, C. Rusanovschi s-a încadrat cu o energie de-a dreptul vulcanică, dar și cu multă dăruire, în opera de îndreptare, pe cât e posibil, a unei mari nedreptăți, a cărei victimă este el și o mulțime din apropiații săi. A descoperit atunci, cu durere, că unele din neamuri dar și alți consăteni, alți basarabeni, urmare a diabolice propagande rusești, au prins a se complăce în postura de victimă; alții, din frică sau din comoditate, au preferat să nu se implice. Această bizară situație nu a făcut decât să-l întărească pe C. Rusanovschi în convingerea că merge în direcția cea bună, unde, mai devreme sau mai târziu, vor veni și ceilalți trecuți pe drumul pătimirilor basarabene sau urmașii acestora. La Onești, la Bacău, dar și la Iași, București, sub auspiciile Asociației „Pro Basarabia și Bucovina”, al cărei lider local a fost mult timp (mai rămânând și acum, lider neoficial, adăugăm noi), C. Rusanovschi a organizat sute de manifestări în scopul apropiării malurilor Prutului, dar și pentru ca adevărul despre tragedia basarabenilor și nord-bucovenienilor să fie cunoscută de cât mai multă lume, în întreaga ei amploare, cu toate grozăveniile pe care încercau și mai încearcă să le vop-sească invadatorii ruși și acoliții lor de la Chișinău, Bălți, Cahul, Edineț, Orhei, Cernăuți, Soroca... Spectrul acestor manifestări impresionează atât prin amplitudine, cât și prin varietate: de la conferințe științifice, cu implicarea unor personalități notorii de pe ambele maluri ale Prutului și până la organizarea odihnei, în tabere speciale, pe litoral, la munte sau în Delta Dunării, pentru

copii din satul de baștină, Ruseni. Astfel, grupuri de copii, adolescenți și tineri ruse-neni au avut prime ocazii de a auzi limba română autentică, de a vedea orașe, mu-zee, mănăstiri, privesți din care doar de la televizor știau...

O veche și neclintită dorință a dlui C. Rusanovschi este înveșnicirea memoriei basarabenilor (în primul rând, a consăte-nilor săi) care au suferit din cauza depor-tărilor, a foametei, a colectivizării forțate; a celor ce au pătimit din simplul motiv că nu au vrut să se rusifice, păstrându-și lim-ba și firea românească. Nu toate au mers așa cum și-ar fi dorit... - și mă gândesc cu cât greu a decurs instalarea, la Ruseni, a unei troițe comemorative pentru consăte-nii deportați sau căzuți pe fronturile celui de al Doilea Război Mondial; apoi la ideea, nerealizată până la capăt, de a deschide o bibliotecă românească în școala din sat... Acum, prin elaborarea, împreună cu dr. Alexandru Furtună, a monografiei satului natal, am impresia, că dl C. Rusanovschi recuperează multe din cele pe care i se pă-reau nerealizate și chiar irealizabile. Doar, în sfârșit, a putut să spună – pentru sine, însă, esențial, și pentru alții, pentru rudele și consătenii săi, în primul rând – adevărul care a fost dosit sau distorsionat atâta vre-me și prin metode atât de diabolice. Cine va dori să știe adevărul despre trecutul îndepărtat sau mai apropiat al satului natal, iată, are de-acum la dispoziție un instru-ment eficace, complex, accesibil și, princi-palul – convingător, chiar și pentru mințile cele mai îndoctrinate sau mai îndărătnice.

Structurată în două părți, monografia excelează prin recursul la numeroase do-cumente, mai bine spus – prin puterea, prin tăria materialului documentar, acesta fiind, la rândul-i, consolidat de patru ane-xe, și ele, în general, axate pe documen-te inedite, la care se adaugă *Referințele bibliografice și Indicele de materii*. Partea întâi vizează istoria Rusenilor în perioada

1575 – 1949, așadar, de la prima atestare documentară certă și până la impunerea regimului de ocupație sovietică. Era de așteptat ca autorii să-și continue povestirea până în zilele noastre, însă nu au făcut-o intenționat (chiar dacă pe parcurs sunt evocate și unele episoade de după perioada de referință), considerând, probabil, că în genere, deceniile postbelice sunt mai cunoscute și grație „istoriei curente”, a povestirilor transmise prin viu grai de bunicii sau de părinții tinerilor și copiilor de astăzi. Partea a doua este intitulată „Proprietarii de la Ruseni”, relatând istoriile a opt neamuri de gospodari din Ruseni și / sau din localitățile din împrejurimi: Rusanovschi, Muhoreanu, Feodosiu, Oriș, Stroescu, Strencovschi, Burdic, Cuciureanu. Nu e o complezență că cel de al doilea compartiment, despre gospodarii satului, se deschide cu neamul Rusanovschi; de altfel, acest nume apare foarte des – și, de regulă, în contexte favorabile – și în alte segmente ale monografiei Rusenilor. Dl ing. C. Rusanovschi, pe bună dreptate, se poate mândri cu obârșia sa de harnici și dăruii plugari români din Țara de Sus. Și, ce ni se pare mai important – în pofida tuturor vicisitudinilor, dumnealui nu a lăsat jos stindardul dinastic; mai mult, a putut să-l înalțe și mai sus, manifestându-se și ca excelent specialist-inginer, ca impecabil familist, ca patriot fervent, ferm, vertical și, iată, mai nou, ca unul dintre autorii cărții satului natal. Dacă prima parte a monografiei demonstrează, fără drept de tăgadă, românitatea pământului și a oamenilor de la Ruseni și din jurul acestui sat, apoi partea a doua prezintă probe indiscutabile că localitatea a avut dintotdeauna oameni gospodari, că spiritul de stăpân, de arhitect al pământului și al destinelor a fost unul dominant și pe acest picior de plai din nordul Basarabiei. De altfel, ca și în zona de Codru (centrală) și în regiunea de sud a acestei provincii răsăritene a Mol-

dovei lui Ștefan cel Mare, a întreg spațiului românesc „de la Nistru pân’ la Tisa”, de la Dunăre și Mare și până peste arcul munților Carpați.

O caracteristică impresionantă a monografiei de referință o constituie bogăția, chiar abundența de material documentar, de documente de arhivă sau de documente „provocate”, cum ar fi tulburătoarele amintiri despre deportări, foame, refugiu, război, intimidări, spaime, alte forme de teroare sufletească. Este tulburător omagiul adus victimelor ocupației sovietice – oameni nevinovați, de la copii la bătrâni, familii întregi și văduve de război, ce au fost expuși unor groaznice experimente la care s-au dat sovieticii: cartea „Ruseni...” prezintă liste – probabil cele mai complete până la ora actuală –, ale sătenilor deportați (20 de gospodari!), ale celor ce s-au prăpădit în focul războiului sau în hăul înfometării organizate. Amintirile, confesiunile și reflecțiile a zeci de persoane ce au trecut prin aceste cercuri ale iadului sovietic au nu numai amprenta, dar și forța unor bucăți de proză psihologică, curgător și captivant construită. Din păcate însă, nu e beletristică – e adevărul gol-goluț care nu putea fi spus până mai deunăzi și care –, vai! – unii nu ar vrea să-l audă nici acum. Este poate cea mai mare victorie a autorilor monografiei satului Ruseni zugerăvirea, în culori tari, grele, dar autentice, a celor mai dure segmente din istoria contemporană a basarabenilor: invazia sovietică; comunizarea și sovietizarea violentă a acestei provincii românești, inclusiv colectivizarea forțată; deportările în Siberia care au echivalat cu decapitarea satelor de oameni gospodari, înstăriți, inteligenți, iubitori de Neam și Țară; refugiul în fața criminalei ocupații sovietice, frângerea și destrămarea multor familii; mutilarea limbii române, lichidarea spiritului românesc și rusificarea pe linie etc., etc.

Chiar și la o lectură mai superficială a acestei monografii, cititorii vor găsi nu numai discrepanțe, dar și surprinzătoare afinități între viața oamenilor din epoci cu totul diferite, cum ar fi cea românească și cea de ocupație sovietică. În fond, nimic de mirare în aceste coincidențe: omul din totdeauna s-a definit prin cumsecădenie, cumpătare, aspirație spre bine și frumos; alături de care au coexistat mereu lașitatea, trădarea, violența, lăcomia, alte ispite și păcate. Ca jurnalist, am citit surprins paginile despre funcționarea mijloacelor de informare în România întregită: ziarele, revistele, și atunci erau scumpe și ajungeau anevoios la destinatari, deși doritori de a le citi erau, cum sunt și astăzi. Și mai mult m-a uimit informația despre primul aparat de radio, adus pe la mijlocul anilor '30, la Ruseni. Avea un defect, și necesita amestecul unui specialist. Dar... chiar și pus la punct, la acest aparat de radio se prindea cu greu unda Bucureștiului și alte posturi în română, ele fiind bruiate de posturile rusești, sovietice, kominterniste! Adică, era prin 1935-1940 o situație similară cu cea în care se află undele de radio și televiziunile românești din Basarabia în raport cu mijloacele inepuizabile ale monstruosului audiovizual rusescl!

Alt aspect surprinzător este cel al emigrării, din România Mare, a unor basarabeni, și mai concret: un rusenean pleacă, în căutarea unei vieți mai bune, peste Ocean, în Brazilia. Pleacă omul nestingherit, atâta doar că *nevastă-sa, care rămâne acasă, se obligă în fața autorităților, printr-un document scris, că, în absența soțului, va avea grijă de creșterea copiilor*. Un document trist, nici vorbă, și totuși, cât de elocvent! Ați auzit cumva să-și oblige, în vreun fel, statul Republica Moldova, cetățenii care pleacă peste mări și țări, ca măcar unul din ei să aibă grijă de creșterea copiilor ce rămân uneori fără de ambii părinți, dar privați adeseori și de atenția bunicilor? Este

una din multe diferențe ce apar, dincolo de similitudini, între viața basarabenilor în România Mare și cea de astăzi, în statul nostru independent, cu armata rusă de ocupație în coaste. Diferențe care, cu regret, nu au cum să fie în favoarea actualei stări de lucruri de la noi...

Nu încape nici o îndoială că multe pagini din monografia Ruseniilor vor fi citite cu interes, cu pasiune, cu sentimentul unei revelații, dar și cu o senzație de incredibil, poate chiar de groază. Până și unii dintre cei trecuți prin ororile ocupației, deportărilor, foametei, retrospectiv, se întrebă: „Cum de a fost posibil așa ceva? Cum de au putut să cadă în așa hal „artizanii” regimului comunist de factură sovietică?”. Ce să mai vorbim de întrebările pe care și le-ar pune tinerii sau persoanele de vârstă medie care vor citi cartea consacrată Ruseniilor... Aici vom menționa încă un merit deosebit al monografiei: textul ei, informația cuprinsă între coperte, multe documente și probabil mai ales amintirile și confesiunile sătenilor au capacitatea de a pune pe gânduri, ne obligă să ne gândim la ce a fost cu oamenii noștri cu doar două-trei generații în urmă, sub un regim odios. Iar cine va reflecta la ce a fost, cu certitudine se va îngrozi și va merge mai departe: se va angaja, într-un fel sau altul, să nu permită repetarea tragediilor întâmplăte cu bunicii și străbunicii noștri. În acest sens, cartea e ca un monument așezat temeinic în inima satului Ruseni, de cei doi autori, Al. Furtună și C. Rusanovschi. Este îmbucurător și impresionant faptul că acest monument vine la Ruseni Edinețului de la Oneștii Bacăului – adevăr la care va subscrie oricine îl cunoaște pe dl C. Rusanovschi, oricine știe de dorința sa aprinsă, nestrămutată, de a apropia satul de baștină de orașul în care s-a manifestat ca specialist, familist, patriot. De a rupe, măcar o localitate din Basarabia, din păienjenişul unei mohorâte existențe post-sovietice și de a-l plasa în

preajma slavei vechi a domnitorului Ștefan cel Mare și a gloriei contemporane a gimnastei Nadiei Comăneci.

Vreau să prezint, și în aceste rânduri, sincere elogii autorilor acestei frumoase, emoționante și drepte cărți. Cordiale felicitări locuitorilor satului Ruseni și tuturor celor care se simt legați sufletește de o localitate ce a făcut, iată, încă un pas spre veșnicie, și datorită monografiei elaborate, cu dăruire și competență, de domnii

Alexandru Furtună și Constantin Rusanovschi. Autorii, iar cu ei și rusenii (majoritatea lor, vreau să cred) au adus prin această excelentă monografie a satului un pios omagiu centenarului Marii Uniri, eveniment ce a schimbat radical și, cine știe, poate va mai schimba! – viața sătenilor, existența însăși a basarabenilor ca parte indestructibilă a Neamului Românesc.

Vlad POHILĂ

IMPRESII DE LECTURĂ

CADRE PENTRU A RECONSTITUI O ISTORIE: ZIUA DE NAȘTERE A LUI MIHAI MIHAILOVICI, DE DUMITRU CRUDU

28 iunie 1948: tânără mamă cu soț deportat, primind în toiul nopții vizita șefului de partid în sat; șeful de partid aduce făină.

28 iunie 1950: băiat pe o uliță prăfuită, în urma unui cortegiu funerar, suferind pentru prima dată din dragoste; întors acasă, jelește alături de familie vaca.

28 iunie 1968: tânăr dezertor, fugit pentru a vedea lumea liberă de la Praga, ascunzându-se de ofițeri și miliție.

28 iunie 2018: grădinarul lui David Lodge la Chișinău, încolțit de membrii Uniunii Literare.

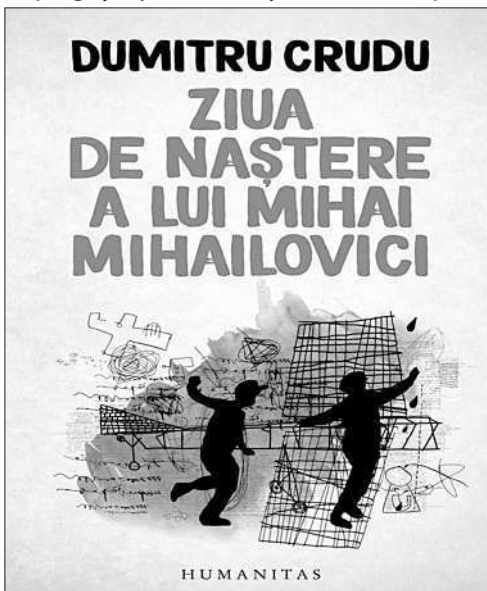
28 iunie 1940: soldații români, marii proprietari de fabrici, restaurante și hoteluri, negustorii de pânzeturi, prăvăliașii, medicii și profesorii, funcționarii statului, impiegații, jandarmii și muncitorii păra-

sesc orașul. *Chișinăul se golește ca un pahar de apă scăpat din mână.* Ard portretele regelui și steagurile României. Basarabia este „eliberată” de către sovietici. Mihai Mihailovici se naște.

Chiar și de la distanță, în toate aceste cadre fugitive, desprinse din romanul lui Dumitru Crudu, există ceva de natură imagistică, ce pare a fi mai degrabă opera unui versat cineast, care m-a convins că, dacă Moldova de la est de Prut din ultimii 79 de ani ar fi fost trasă pe un diafilm, cu siguranță *Ziua de naștere a lui Mihai Mihailovici* ar fi fost acela.

(aproape) 80 de ani de singurătate

Mihai Mihailovici se naște, de fapt, odată cu ruptura dintre românii de o parte și de alta a Prutului; viața lui începe în același timp cu aceea a Basarabiei sovietizate, asupra căreia comunismul se abate anihilând ceea ce fusese construit înainte, impunând noi modele, ideologii și idealuri sociale, permanentizând confuzia, teama, neliniștea și nesiguranța. În aceste circumstanțe, destinul băiatului este, încă din fază incipientă, condiționat contextual; existența și experiența lui anterioară „Zilei eliberării” sunt nule, iar acest lucru îl transformă, în mod indirect, într-un exponent al unei generații limită, de tranziție: felul în care evoluează și ceea ce i se întâmplă lui și familiei sale la Chișinău, Flutura, în Siberia, Anglia și la Tbilisi, întotdeauna sub semnul zilei fatidice de 28 iunie, reflectă întocmai felul în care a evoluat și tot ceea ce s-a trăit în Basarabia și în fiecare casă de pe teritoriul acesteia în ultimii 80 de ani;

este, de fapt, în sine, povestea încercărilor de adaptare/ avansare/ desemnare, a zbu-ciumului și a goanei neîntrerupte în căuta-re a unei soluții, a unui rost al vieții pe care toți românii de la est de Prut au trăit-o de la 1940 încolo.

Amintind de Marquez într-*Un veac de singurătate*, Dumitru Crudu nu își minimalizează personajele pentru a face loc expunerii istorice în radiografia aspectului socio-politic al Basarabiei, ci, mai degrabă, fiecare membru al familiei Le-bădă-Gavrilovici, de la Mihai Feodorovici și Liza, părinții lui Mihăiță, care părăsesc Chișinăul și se refugiază în Flutura în tim-pul invaziei sovietice, și Radu Gavrilovici, șeful de partid care preia conducerea Fluturei și cel de-al doilea soț al Lizei, până la copiii și nepoții acestora (fie că se angajează la aceeași tipografie, aduși de Vladilen, căruia succesul în viață îi este asigurat de numele abreviat de la **Vladi-mir Ilici Lenin**, fie că se ascund sub pat de miliție sau renunță la bursa de traduceri în Georgia și părăsesc în plin război ci-vil țara cu bani împrumutați, fie că emi-grează pentru a-și câștiga traiul) devin instrumente în crearea unui mare tablou; căci mutațiile politice se subînțeleg din turnurile existenței lor, așa cum felul în care viața fiecărui personaj evoluează se subînțelege din schimbările care au loc în exterior. Deci instalarea comunismului, foamea, locuințele de stat, poliția poli-tică, suspiciunea, războiul din Transnis-tria, tranziția anevoioasă, împiedicată de funcționarea neîntreruptă a vechilor me-canisme mentale și politice nu iartă nici clanul Lebadă-Gavrilovici. Mai mult de-cât atât, este accentuată interdependen-ța stabilită între macro-nivel și micro-ni-vel: instalarea comunismului conduce la deportarea lui Mihai Feodorovici, tatăl lui Mihăiță, iar foamea care urmează o determină pe Liza să înceapă o relație cu Radu Gavrilovici, lider de partid, care

le poate procura hrană copiilor ei. Atunci când Mihai se întoarce nu mai este primit în casă, iar vestea că Liza și Radu sunt un cuplu îl aruncă într-un întuneric existen-țial în urma căruia își află spontan, dar nu pe loc, sfârșitul sub roțile unui tren. La fel, luptele de la Tighina, care au valoare epi-sodică în macro-nivel, schimbă definitiv viața lui Mihai Mihailovici, care își pierde ambele picioare și căruia nu îi rămâne de-cât să ducă o existență secătuită, străină, distantă față de oameni. Relația aceasta dintre individ și context, dintre personal și universal, episodic și permanent, la ni-vel micro și la nivel macro dobândește o amploare spectaculoasă, deconcertantă, pe alocuri hipnotică.

Lui Radu Gavrilovici nu-i venea să-și creadă ochilor. Să mai spună cineva că nu se întâmplă minuni. Iată una dintre ele. Zi-arul ăsta de azi a căzut din cer. Radu Gavrilovici se aplecă mirat și fericit spre ziarul căzut la picioarele sale, și-l apucă între de-gete, ca pe o sticlă de lapte, dar nu putu să-și dezdoaie spatele (...) și rămase încovoiat spre pământ, cu ziarul în mână ca un semn de întrebare. Când milițienii au năvălit la balcon, lui Bogdan Gheorghevi i-a pierit curajul să se mai arunce în gol și i-a lăsat să-l înșface de brațe și să-l tragă în casă. În sfârșit, Radu Gavrilovici și-a dezdoit spa-tele și s-a ridicat în picioare. Putea merge. Și se porni spre banca aia de la intrarea în bloc, cu Moldova socialistă în mână. Dar înainte de-a intra în bloc, se mai uită o dată în sus ca să vadă de unde totuși a căzut ziarul acesta atât de drag lui, care urma să-i înfrumusețeze o nouă dimineață din viață. Sus, toate balcoanele și ferestrele erau închise și el nu observă nimic ciudat.

Dincolo de o ilustrare sau, mai bi-
ne-zis, o punere în scenă a ceea ce devine probabil cel mai tulburat secol din istoria Basarabiei și a României, *Ziua de naștere a lui Mihai Mihailovici* mi-a lăsat impresia că ar putea fi, dacă nu chiar că *trebuie* pri-

vită, și ca un experiment asupra naturii umane în ansamblu: ne sunt aduși în față acești oameni simpli, asemănători (dacă nu chiar înrudiți) și diferiți totodată, iar de la un an la altul, de la un 28 iunie la altul, sunt surprinși în câte o fotografie, întotdeauna sub un alt filtru, sub o altă lumină. Dumitru Crudu ne arată, în definitiv, că sufletul omenesc este elementul invariabil, singura constantă (în sensul permanenței, nu al plitudinii), iar, fie că este vorba de familie sau politică, sau, ca în cazul romanului, de felul în care (chiar și) familia se transformă prin prisma politicii, ceea ce se întâmplă în jurul lui e o problemă de reglaj și de lumină, atunci când este dezvoltat filmul.

punerea în scenă

Imposibil de trecut cu vederea este caracterul scenic al acțiunii și teatralitatea personajelor. Așa cum observă Gelu Diaconu pe www.omiedesemne.ro, într-o cronică a romanului lui Dumitru Crudu, pe parcursul întregului roman sunt atât de elaborate straturile paraverbal și nonverbal, încât personajele devin niște entități dense, ultra-expresive, ce ar putea cu ușurință să ia locul actorilor unui film mut.

Tovarășul Viorel, cu un fel de sfredel și fără anestezie, îi găurea un dinte și lui Mihăiță îi dădură lacrimile și Pavel Ivanovici îl văzu că se uită la portretul lui Stalin și crezu că plângea pentru că-și amintea că acest conducător atât de înțelept a murit.

Lumina sub care își așază autorul personajele, fie că este cea a unui anumit context istoric sau nu, de la un capitol la altul, scoate la iveală aceeași lume a oamenilor mărunți, a gesturilor ordinare și a vorbelor familiare; ceea ce oferă însă, consistență cadrelor aproape cinematografice este tocmai atenția pentru detaliu, manifestată obsesiv și impecabil, fără a trăda atitudinea nonșalantă și detașată pe care o asumă naratorul.

Este impresionant felul în care Dumitru Crudu reușește să transforme unele dintre cele mai frești gânduri, dintre cele mai banale sau stânenitoare situații în adevărate spectacole ale neputinței, ale obișnuinței, ale iubirii sau, mai exact, ale elementului cât mai uman din fiecare dintre noi. Un 28 iunie ploios, în care Mihai Mihailovici se hotărâse să își serbeze aniversarea, naratorul îl brodează la marginile absurdului: asemenea unui scenograf, o așază pe Barno alături de copii refugiata într-o cofetărie și telefonând la intervale regulate pentru a-l asigura pe soțul ei că vor sosi invitații, în ciuda furtunii, iar pe Mihai îl lasă în apartament, cu masa pusă, cu apa care începe să picure din tavan – iar toată emoția așteptării musafirilor este completată de alergătura bărbatului în apartamentul lui, în încercarea de a goli și de a înlocui la timp toate vasele în care lăsase apa să se scurgă, până când decide să acopere canapeaua copiilor cu propriul trup pentru a o proteja de umezeală.

Umorul construit înăuntrul absurdului, ironiei și autoironiei este calibrat perfect, integrându-se și potențând impactul discursului fluid al naratorului. Cu toate acestea, scenele savuroase, chiar și în tragismul care le înconjoară, nu mușamalizează sau, mai bine-zis, nu minimalizează mesajul de substrat al cărții: alegoria dintre soarta Basarabiei și cea a lui Mihăiță, într-un parcurs anevoios, care, până la urmă, nu este justificat, nici justificabil prin neșansă. Romanul lui Dumitru Crudu lansează, cu subtilitate, și o întrebare de tipul „Cum ar fi fost dacă”, ilustrând raportul dintre eveniment imposibil de influențat, alegeri personale, alegeri colective și destinul scăpat de sub control. Mihăiță însuși, poate asemenea Basarabiei, ajunge să crească în umbra a două modele paterne: tatăl natural, deportat și anticomunist, și tatăl vitreg, comunist convins, iubitor de

revoluție, ajuns în familia lor inițial ca sursă de hrană, mijloc de supraviețuire; condiționare contextuală care limitează posibilitățile de a alege ale protagonistului într-o lume în care nu poate fi spus ce este rău și ce este bine, ce este greșit și ce este corect; undeva, pe fundal, în decor, mereu cineva sărbătorind 28 iunie, „Ziua eliberării”, și Mihăiță sărbătorindu-se din când în când, în

rest, trecându-se el însuși cu vederea, mai puțin important decât toți oamenii.

Andrada STRUGARU

Link: https://alecart.ro/dumitru-crudu/?fbclid=IwAR3qiwIY_mjXIL00NEZqqS-vJcvKn_R10uELolorMOZ9ViI8M9bje-gy_4IVY

ИГОРЬ ДОМИНИЧ, «ДЕЖУРНЫЙ ПО БИБЛИОТЕКЕ»

Так получилось, что последние четыре месяца 2013 года известный кишиневский бард Игорь Доминич работал библиотекарем в Ломоносовке. На его стихи к тому времени уже были написаны великолепные песни не только кишиневскими композиторами, но живущими также в ближнем и дальнем зарубежье. Среди них известные российские авторы-исполнители: Сергей Никитин, Дмитрий Бикчентаев, Эльмира Галеева, Виктор Попов. По свидетельству казанского музыканта Дмитрия Бикчентаева, стихи Игоря Доминича назвал профессиональными «патриарх бардовского движения» Александр Городницкий, услышавший их на одном из фестивалей авторской песни. В предисловии, названном «На белых листках недописанной жизни» к посмертному сборнику произведений Игоря «Неукрошенные мной буквы» Александр Городницкий отмечает: «... ее автор, безвременно ушедший из жизни в самом расцвете своих творческих возможностей, был не «стихотворцем», как

он скромно себя называет, а настоящим поэтом». И еще одна выразительная цитата из того же предисловия: «Перед нами подлинный самобытный поэт с драматической биографией в своей короткой жизни, человек, нестандартно мыслящий и чувствующий, срастивший себя со своим лирическим героем».

Широко известный российский автор-исполнитель, композитор Сергей Никитин, написавший две песни – «В этом доме по утрам играет музыка» и «Обними меня скорей» на стихи Доминича, узнав об уходе Игоря, написал в Facebook 9 января 2014 года:

«Игорь Доминич... Как-то не верится, что он умер, но это, к сожалению, так. Для нас Доминич был недавним открытием. С легкой руки Димы Бикчентаева мы прочитали сборник стихов Игоря, „молодого“ поэта из Кишинева. Сразу возникло ощущение свежести, подлинности и музыкальности. Захотелось эти стихи петь, что мы и пытаемся делать. Были мимолетные контакты с Игорем по электронной почте. А хотелось встретиться. Как жалко, что не удалось. Все казалось, еще успеется, ведь Доминич намного моложе нас. Не удалось, не успелось... Остается обратиться с благодарностью к Поэту, поселившему нас в доме, где „по утрам играет музыка“, и оставившему надежду: „...в этом доме все когда-то будут счастливы!“

К счастью, многим музыкантам, поэтам, исполнителям посчастливилось встречаться, близко дружить, писать песни на стихи Игоря, исполнять их. Александр Соломонов, известный в Молдове, России и Германии бард, друг

и коллега Игоря по театру «Данко», еще в 2004 году опубликовал первую книгу его стихов «Зеленое время восхода»; в 2015 году издал в Москве вместе с друзьями сборник «Незавершенные мной строки», который назвал «полным собранием сочинений», поскольку в него вошли все стихи, написанные Игорем и мюзикл для маленькой сцены «Оседлав Росинанта». Композитор Рустам Ахметзянов, близкий друг и соавтор Игоря написал множество прекрасных песен, на наш взгляд, самых лучших из всех написанных на его стихи. Председатель Клуба авторской песни «Товарищ гитара» Юлиан Киркин, много сделал для того, чтобы творчество Игоря стало известным, поддерживал его при жизни, уже шесть лет и организует вечера его памяти. На последнем вечере, проведенном в декабре прошлого года к шестидесятилетию Доминича, он исполнил песню-посвящение своему другу «Я неудачи множу на удачу». Дружили с Игорем, конечно, и другие участники клуба: художественный руководитель, дирижер хора «Рапсодия» Наталья Барабанщикова, исполнители Елена Резник, Сергей Малышев, Иван Коваль, Лилия Минаева. Виктория Рошка перевела на румынский язык стихотворение «В этом доме по утрам играет музыка». Игорь Солонков, Виталий Бальвас, Сергей Галушкин, тираспольские и кишиневские барды писали музыку на его стихи, пели и продолжают исполнять их.

Счастье общения с этим талантливым человеком выпало и нам, сотрудникам Ломоносовки... Летом 2013 года далеко не позитивные житейские обстоятельства, связанные с необходимостью срочных поисков работы, привели его к нам, в Ломоносовку. Начал он работать только в сентябре, поскольку у него уже была предварительная договоренность о летней встрече в Казани с Дмитрием

Бикчентаевым, куда должен был отправиться. В библиотеке Игоря знали давно, множество литературно-музыкальных встреч прошло с его участием, из них одна творческая, но, конечно, и предположить не могли, что когда-нибудь этот элитный поэт, бард, станет библиотекарем. С другой стороны, мы были уверены, что поскольку простора для креатива в библиотеке творческому человеку более чем достаточно, он сумеет найти приложение своим многочисленным талантам, среди которых также были и способности программиста, всегда необходимые в библиотеке. Действительно, Игорю Доминичу много времени не понадобилось, чтобы это понять. Очень быстро он принялся за освоение библиотечного пространства. Первым делом завел блог, назвав его «Дежурный по библиотеке», куда выкладывал, причем, весьма оперативно свои мысли, впечатления, эмоции, вызванные новыми для него библиотечными аспектами. «Ну, что? Здравствуйте! Это я, ваш дежурный по библиотеке... Честно говоря, я еще не очень понял суть происходящего, но впечатлений масса... Дело в том, что работаю я в библиотеке всего одну неделю. Первую... Итак, что я увидел (услышал, унюхал, ущупал) за эту неделю... Ребята! Это, оказывается, не просто! Не только книжки выдавать! У-у-у! Еще много чего. Например, состоявшийся в субботу (7 сентября), так называемый «вебинар». Если по-простому - семинар, но - на весь свет (интернет - великая сила). Собственно о нем, об интернете, и говорили. Тема была: «Применение интернета и цифровых технологий в воспитании детей».

Так, просто и непосредственно писал он в своем первом посте, выложенном 9 сентября, подписывал их потом всегда: «Ваш дежурный по библиотеке». Было их всего одиннадцать, откликов

на разные события, в том числе и Юбилейный вечер, посвященный 65-летию Ломоносовки. В качестве барда на этом вечере он не выступил, но сумел помочь морально-вдохновляюще и технически: переносил, устанавливал, был «на подхвате», каждую минуту готов был прийти на помощь. Вот его впечатления на блоге о вечере: «Свершилось! Этот день, а заодно и вечер прошел! Библиотека отпраздновала юбилей... Шестьдесят пять лет – это не шутка, это дата! Всех пришедших к нам было – не перечесть! Читальный зал, рассчитанный (теоретически) на двести пятьдесят человек, не вместил всех явившихся на праздник... Но и в фойе библиотеки скучно не было...»

Игорь принимал участие в самых разных мероприятиях библиотеки: психолого-педагогических вебинарах с представителями сайта «Хорошего окружения», в литературно-музыкальных вечерах, читал свои стихи на ежегодном Фестивале славянской книги, выполнял библиографические разыскания, помогал развешивать картины для очередного вернисажа, успел даже побывать на одном из мероприятий по повышению квалификации, которое проходило в филиале «Трансильвания». Вместе с ним мы обсуждали множество библиотечных проблем, казалось, впереди – многообещающие перспективы, потому что уже были задуманы интересные проекты. В разговорах проскакивали и упоминания о каких-то отдельных биографических моментах: рассказывал про то, как отец и мать брали его, маленьким с собой в туристские походы; о своем родном дяде – известном драматурге, киносценаристе, писателе Юлиу Эдлисе, о работе в театре «Данко». По четвергам, когда проходили встречи в Клубе авторской песни «Товарищ гитара» в Библиотеке «Ицик Мангер», Игорь

работал в первую смену, чтобы после работы успеть туда. Однажды, после такого вечера, Игорь появился радостный, счастливый, и признался, что президент клуба Юлиан Киркин назвал его «культурным поэтом». Видимо, для него, также как и для всех, признание что-то значило хотя он потом долго отшучивался на свой счет. Уже шла полным ходом подготовка вместе с Клубом авторской песни к своему большому творческому вечеру, в день его рождения, 25 декабря, который он хотел провести, разумеется, в Ломоносовке, когда случилось непоправимое. Уходя вечером с работы, он споткнулся на нашем в то время проблемном, разбитом тротуаре, упал, поранил ногу. Ждали скорого появления на работе, потому что серьезной травмы не было, но его не последовало, как не было и звонков Игоря с объяснением ситуации. На мой вопросительный, оказавшийся последним, звонок он ответил, что врачи никак не могут поставить окончательный диагноз, но все же, выясняют, а сколько это продлится – неизвестно. Долго это не продлилось и уже 6 января мы услышали никем и никак не ожидаемую печальную весть. Сначала все решили, что причиной трагедии стало падение, но со временем выяснилось, что это был инсульт, который требует немедленного вмешательства врачей, а времени было потеряно много в связи с выпавшими выходными, а потом еще праздничными, новогодними днями. Невозможно забыть похороны, заснеженный январский день, когда на кладбище, у могилы звучал из динамиков голос Игоря со стихами: «В моей, еще будущей смерти прошу никого не винить, какая вам разница, черти, какого меня хоронить? Моей, еще будущей смерти, вполне может быть и не быть...» Мы прекрасно понимали, личность какого уровня Ломоносовка обрела и по-

теряла в лице Игоря. Поэтесса Наталья Мухина, член Ассоциации русских писателей Республики Молдова, пришедшая работать в библиотеку уже после ухода Игоря, в своем эссе «В этом доме по утрам играет музыка», напечатанном в журнале «Русское поле», писала: «Я видела Игоря, слушала в библиотеке Мангера и Ломоносовке, была на концерте Александра Соломонова, исполнявшего песни на стихи Доминича. И никогда не знала его лично. Но я знаю: от нас ушёл Талант». Горечь этой потери с годами не прошла, напротив, боль только усиливается. Особенно, когда проходят вечера памяти, в зале появляется большой портрет Игоря, звучат его песни, - сдержать слезы невозможно...

Теперь вспоминаются ситуации, в которых проявился его характер и творческий дух. Однажды, когда на свою лекцию, опаздывала, как это бывает по причине кишиневских дорожных пробок, одна из ведущих, а в зале уже сидели и томилась ожиданием начала мероприятия лицеисты, пришло спасительное решение: поскольку в библиотеки есть свои поэты – Игорь Доминич и Татьяна Опря, надо «занять зрителя» чтением стихов. И они вдвоем вышли на сцену перед молодыми зрителями, без подготовки, вооружённые

лишь своей памятью и удивительными стихами. Игорь так описал этот случай: «И мы за эту неделю проявили чудеса силы и уверенности. Были и запланированные мероприятия, и внеплановые. Например, пришедшим на Пушкинский лекторий школьникам пришлось читать стихи отнюдь не Пушкина, а свои собственные – развлечения ради, в ожидании лектора... Я и Таня Опря были к бою абсолютно не готовы, Но мятеж! В общем – выкрутились! Молодцы...». На мой взгляд, этот экспромт был великолепным, потому что читались сильные, настоящие стихи, именно такие должна слушать молодежь. Очень хотелось бы, чтобы кто-то из молодых слушателей сумел запомнить этот момент, а потом рассказывать своим детям, что слушал стихи Доминича в его собственном исполнении. Кстати, читал он всегда замечательно талантливо, выразительно, артистично, сказалась работа в театре «Данко»!

Другим интересным моментом, связанным с Игорем, стал случай с его подарком библиотеке антикварного издания, приобретенного им за символическую цену на одном из книжных развалов Кишинева. Это была небольшого формата, в сером переплете, книжечка с названием «Гамлет. Принц Датский.

Трагедія в пяти дѣйствіяхъ Вилліама Шекспира», напечатанная в С.-Петербурге, в 1893 году типографіей А.С. Суворина. На естественные попытки возражения принять в дар дорогостоящее антикварное издание, уверения в том, что книга когда-нибудь понадобится ему самому, или его детям, внукам, Игорь отвечал, что в его домашней коллекции есть другие, вполне устраивающие его современные издания «Гамлета». Главным аргументом в пользу передачи этого «Гамлета» из личного собрания в «Ломоносовку» стал факт существования здесь особой Секции раритетных изданий, где, по словам Игоря, «этой книге как раз и самое место». Когда спор стал бесполезным, мы начали вместе с Игорем рассматривать редкий экземпляр. И тут же обнаружили надписи, очевидно, фамилии владельца – Борис Бертельс. Они были сделаны маленькими буквами, уже выцветшими синими чернилами как в верхней части форзаца книги, так и в верхней части титульного листа. Фамилия показалась очень знакомой, поэтому возникло желание немедленно выяснить, что это за личность. Интернет выдал прелюбопытную информацию: Борис Бертельс, владелец книги – известный актер, педагог, в 50-х годах главный режиссер Севастопольского театра, в репертуаре которого был и спектакль «Гамлет», побывавший в тридцатых годах прошлого века в молдавском городе Сороки. Вспомнилось, разумеется, тут же, известное латинское выражение „*Nabent sua fata libelli*“ («Книги имеют свою судьбу»), но на вопрос, как режиссёрский экземпляр попал в Кишинев, пока ответить невозможно. Игорь был так поражен открытием, что загорелся желанием написать в театр и сообщить им об экспонате, значимом для истории театра, ведь

книга с пометками самого режиссера... Но на вопрос: «Отдадим ли мы книгу в качестве реликвии театру», ответил, – «Нет, оставим у нас». Позже, уже через год, мы все же написали письмо в театр с предложением принять книгу, но ответа не получили. Не сомневаюсь, что Игорь непременно довел бы до конца идею связаться с театром.

В библиотеке хранится эта книга, подаренная Игорем, также как и две книги его стихов: одна, прижизненная, 2004 года издания, «Зеленое время восхода» с дарственной надписью библиотеке, полученная после концерта у нас, и выше упоминавшийся сборник «Неукрощенные мной буквы». Ломоносовке сборник привез из Москвы и подарил Рустам Ахметзянов, также участвовавший в издании книги. Осталось множество видеозаписей выступлений Игоря в библиотеке и, конечно же, память о «самом большом барде Кишинева», работавшем в Ломоносовке. На блоге библиотеки «Кишиневская Ломоносовка» один из разделов называется: «Дежурный по библиотеке. Памяти Игоря Доминича». Поэтическое творчество Игоря Доминича настолько обширно, глубоко по содержанию, что, несомненно, – на стихи, которые, по словам самого автора, «всегда укладываются в песенные ритмы», будет еще написано много песен.

Феномен кишиневского барда попыталась разгадать в эссе «Незавершенная строка» Ирене Крекер, размещенном в Интернет-ресурсе «Проза.ру». Автор интересного, серьезного, обстоятельного материала, признается: «Я не имела возможности побывать на открытых выступлениях Игоря Доминича, но, благодаря исполнительскому мастерству барда Александра Соломонова, прекрасно чувствую ритм сердца поэта, понимаю, о чём он хочет нам сказать.

Концертная программа, построенная с учётом мнения самого поэта, звучит теперь часто в моём доме. Звучат стихи, песни, опять – стихи, песни, и опять стихи, и опять песни. Песенный ритм стиха ведёт меня от одного к другому, а внутреннее состояние души поэта уводит в мир чувств, вызывает эмоции, ассоциации, пробуждает мысли, которые идут из глубин души, пробиваясь воспоминаниями из прошлого. Я чувствую поэта, его внутреннее волнение и эмоциональную напряжённость. Я понимаю, что теперь его стихи и песни будут сопровождать меня всю жизнь. В начале статьи она упоминает и эпизод с подаренным Ломоносовке изданием «Гамлета», так же, как и мы, она невольно связывает замечания режиссера Бориса Бертельса, сделанные им на странице книги в качестве характеристики Гамлета – «мечтательный, впечатлительный и с разодранной душой», с мятущейся душой Игоря Доминича: «После знакомства со стихами Игоря Доминича у меня создаётся впечатление, что душа его лирического героя разодрана и кровоточит».

Все годы после ухода Игоря, Клуб авторской песни «Товарищ гитара» в день его рождения 25 декабря, проводит вечера памяти, во время которых звучат песни Доминича в исполнении Юлиана Киркина, Сергея Малышева, Рустама Ахметзянова, воспоминания его друзей. «Друзья Игоря – Александр Соломонов, Дмитрий Бикчентаев, Рустам Ахметзянов – не могут смириться с этой трагедией и делают всё, что в их силах, чтобы о поэзии Игоря Доминича стало известно широкому кругу читателей», – пишет Ирене Крекер в упомянутом эссе.

В декабре 2019 года на вечер памяти, посвященный шестидесятилетию Игоря, приехал из Казани близко подружившийся с ним, Дмитрий Бикчентаев,

автор музыки к песням: «Обними меня скорей», «В этом доме по утрам играет музыка», «Не кори меня той любовью», «Пора возвращаться, ребята», «Пиджак, а не кители». Много на этом вечере интересных моментов, связанных с Игорем, рассказал казанский бард. Мы показали ему залы Ломоносовки, где звучали стихи и песни Игоря, его рабочее место...

Слабым, но все же утешением нам, могут послужить слова благодарности Дмитрия Бикчентаева в Книге отзывов: «Кишиневскому русскому культурному гнезду» «за Поэта, который был вами пригрет и последние дни своей жизни провел в ваших стенах. Это очень «знаково» – Библиотека – «последнее прибежище Поэта».

Маргарита ЩЕЛЧКОВА

Публикуя небольшую подборку стихов Игоря Доминича, надеемся, что у кого-нибудь коллег появится желание поближе познакомиться с его творчеством, кто-то придет в Ломоносовку на очередной вечер памяти этого удивительного барда...

В моей, еще будущей, смерти,
Прошу никого не винить!
Какая вам разница, черти,
Какого меня хоронить?

Убитого, или больного,
Иль просто угасшего, в срок?
Какая вам разница, что вам,
Так важно, какой из дорог

Уйду я, оставив кому-то
Заботы, как старый пиджак?
Ну, умер. Ну, жалко... Минуту.
Ну, две. Если очень уж, так...

А дальше – обмыли, зарыли,
Сказали, что нужно сказать.
И хватит, и ладно, забыли.
Ну, правда, чего горевать?

Тем более – это не скоро,
И может быть первый – не я...
А звуки небесного хора
Не хуже, чем крик воронья.

Все это неважно, поверьте!
Одно лишь прошу не забыть:
Моей, еще будущей смерти,
Вполне может быть и не быть!

И зима здесь какая-то странная,
И погода под стать зиме.
То дожди пополам с туманами,
То какой-то небелый снег.
Под ногами, не то, что лужи –
Не вода и не лед, а смесь.
Говорят, что бывает хуже.
Мне хватает того, что есть.

Ртутный столбик застыл безропотно
На беспомощной цифре «ноль»
И, как ворон, кругами, опытно
Подбирается к сердцу боль.
А круги с каждым часом уже.
Отчего, почему? Бог весть...
Говорят, что бывает хуже.
Мне хватает того, что есть.

Впрочем, я отвлекся, наверное,
Разговор ведь шел о зиме.
Ах, как хочется, что б на землю лег
Снег, какого на свете нет!
И пускай запуржит, завьюжит,
Пусть деревья звенят, как жель...
Говорят, что бывает хуже.
Мне б хватило того, что есть.

Но, увы, за окном непогода
Здесь, на юге. На то и юг.
В это зимнее время года
Не бывает здесь зимних вьюг.
Не бывает здесь зимней стужи,
Нам не выпала эта честь.
Говорят, что бывает хуже,
А, по-моему, уже есть.

Ну, вот и снова наступила
Пора плащей, зонтов и кепок.
И, господи, какая сила
Теперь нас выманит из клеток?
Ах, боже мой, какая сила
Заставит нас пойти куда-то?
А лето было, лето было.
Вчера. Давным-давно. Когда-то.
И мы меняем постепенно
(Как осень все вокруг меняет)
Прохладную пивную пену
На тихий жар плохого чая.
И абажуры как кадила
Слегка качаются от ветра.
А лето было, лето было.
Давным-давно. Когда-то. Где-то.
И мы прощаемся с собою,
(Еще ль мы встретимся? Не знаем)
И мы прощаемся с судьбою,
И в окна рамы утепляем.
Горят огни в универсаме.
Автомобильная заправка.
И завтра нас уже не станет,
А лето только послезавтра.

BIBLIOTECA „OVIDIUS” LA CERNICA

Victoria CEBANU,
șef serviciu, Filiala „Ovidius”

Recent ne-am întors din excursia Cernica-București-Sinaia, organizată de Asociația „TIGHINA”, președinte dr. Alexei Păluță, Institutul „Frații Golescu” din România, director dr. Mihai Nicolae, pentru laureații Concursului Republican de Creație al Tinerii Generații „Ars Adolescentina”. Printre fericiții care au avut parte de această excursie am fost și eu, Victoria Cebanu, angajata Bibliotecii Publice „Ovidius”. Împreună cu colegile mele și cu inițiatoarea și organizatoarea concursului, Zina Izbaș, redactor-prezentator de la Radio Moldova, am sprijinit mereu acești tineri talentați din Republica Moldova, prin a le oferi spațiu și găzduirea mai multor etape: recital poetic, artă plastică, muzică, creație proprie etc. În cadrul acestor evenimente de fiecare dată tinerii au demonstrat cât de mult își iubesc neamul, trecutul Basarabiei noastre, manifestându-și abilitățile și talentul hărăzit de bunul Dumnezeu.

Pe parcursul a douăzeci de ani de desfășurare a Concursului „Ars Adolescentina” au participat mii de copii și tineri de la gimnaziile și liceele din Republica Moldova, demonstrând că tânăra generație are nevoie să-și etaleze capacitățile creatoare. Acest efort al lor a fost încununat cu excursia de vară Cernica-București-Sinaia.

Cazați în Complexul monahal de la Cernica, laureații concursului au putut să simtă spiritul divin-religios al mănăstirii ce adăpostește moaștele Sfântului Ierarh Calinic. Aici, în mănăstire, la vremea respectivă au fost găzduiți și apoi înhumați episcopi și mitropoliți exilați din Basarabia și Bucovina, inclusiv Gurie Grosu, precum și unii militanți pentru unitatea Neamului.

Astfel, Mănăstirea Cernica a putut oferi copiilor prilejul să vadă și să se atingă de mormintele celor mai importanți luptători pentru afirmarea spiritului românesc din Basarabia și pentru unirea acestei provincii cu România: Ion Pelivan, Pantelimon Halippa, membri ai Sfatului Țării care au votat Unirea în 1918 și care își găsesc somnul de veci în Cimitirul de la Mănăstirea Cernica.

Viața tradițională românească, cu obiceiurile și tradițiile populare am putut-o vedea prin prisma Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti”, așezat în aer liber, cu un număr impunător de case ce provin din diferite zone ale României: regiunile de deal, munte și câmpie.

La fel de impresionant a fost și legendarul Cimitir Bellu, ce adună la veșnicie scriitori, pictori, politicieni, artiști etc. Dintre toate mormintele adunate acolo celui care i-am adus omagiu prin interpretarea cântecelor patriotice a fost mormântul Luceafărului poeziei noastre Mihai Eminescu.

În cele patru zile de vizită în Patria Mamă România am avut și o vizită la Castelul Peș, unde ne-a ghidat tânărul nostru însoțitor Tudor Vișan-Miu, masterand al Facultății de Istorie a Universității București, pasionat de istorie și studiul trecutului, perioada monarhiei în istoria României. Am putut admira unul din cele mai spectaculoase locuri și clădiri reprezentative din Sinaia, ce întruchipează perioada mai sus numită. În spațiul acestui castel, grupul nostru a simțit atmosfera din timpurile de domnie a lui Carol I.

Datorită spiritului organizatoric al dnei Viorica-Elisabeta Lupu, consilier cli-

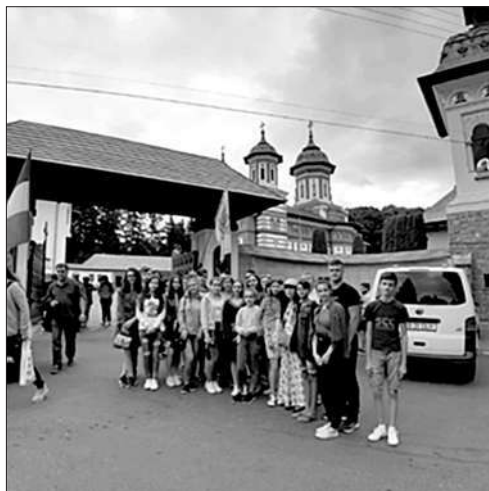
Cimitirul Bellu

enți la Telecombanking, o doamnă cu o dragoste mare față de Basarabia, am întreprins o vizită și la Muzeul Național „George Enescu”. În cele trei săli, printre exponate, cei prezenți au putut vedea fotografii, manuscrise, documente diverse, diplome, decorații, desene, instrumente muzicale, fracul și costumul de academician al Academiei Române, masca mortuară și mulajul mâinilor artistului. În salonul de muzică, tinerele talente au exersat la pian compoziții mult îndrăgite, creând emoții plăcute pe chipurile angajaților acestui obiectiv de patrimoniu muzical-cultural.

Muzeul Național de Artă din București are în fondurile sale cele mai bogate colecții de picturi din România. Printre cele pe care le-am putut admira a fost colecția de artă românească modernă cu lucrări expuse ale picturii românești timpurii: Nicolae Polcovnicul, Niccolo Livaditti, Giovanni Schiavoni – în mare majoritate portrete ale familiilor boierești din acea perioadă. O posibilitate de a cunoaște mai detaliat viața și activitatea marilor titani ai literaturii române a fost și vizita organizată la Muzeul Național al Literaturii din București. El adăpostește un autentic tezaur literar format din manuscrise, cărți, obiecte personale

de artă, fotografii etc... Aici, copiii au putut vedea fonduri de carte conectându-se la noile media, unde este arhivat un număr impunător de manuscrise. La încheierea vizitei tinerii au primit în dar din partea gazdelor câte o carte. După un nou itinerariu prin București, un oraș care trebuie descoperit la maximum, unde poți vedea contrastul dintre nou și vechi, am revenit la Mănăstirea Cernica și acolo ne aștepta o nouă surpriză – oaspeți de la consiliul primăriei sector 4 și membrii-organizatori ce au contribuit nemijlocit la excursia din acest an. Pentru oaspeții prezenți, copiii au pregătit un mini-spectacol. Programul a cuprins un recital poetic și cântece cu caracter patriotic, demonstrând încă o dată cât de mult copiii își iubesc neamul, trecutul Țării și cât de mult contează viitorul luminos pentru fiecare dintre noi. Un punct culminant și o surpriză pentru cei prezenți a fost și cântecul în premieră „La Cernica”, pe versurile Zinei Izbaș, muzică – grupul de copii talentați de la „Ars Adolescentina”. Amintim, că organizatorul acestui con-

*Cimitirul de la Cernica
Sinaia*

curs este doamna Zina Izbaș, jurnalistă la Radio Moldova, care a depus și depune în continuare o muncă enormă pentru organizarea și promovarea tinerelor talente din Republica Moldova, și pe această cale îi spunem un Mulțumesc frumos, din tot sufletul!

IN MEMORIAM**IN MEMORIAM TATIANA FIODORUC**

O mare tristețe s-a abătut asupra colectivului Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, o veste care ne-a zguduit echilibrul sufletesc, pe care ni-l dorim cu toții în aceste zile de mult așteptata sărbătoare. A plecat la Domnul colega noastră, Tatiana Fiodoruc, o inimă care a bătut pentru domeniul biblioteconomic încă din 1971, de când a absolvit Universitatea de Stat din Moldova și a fost angajată la BM, unde a lucrat până în 1975. Și-a făcut munca cu pricepere și devotament, astfel că din 1975 a fost promovată la funcția de director al Bibliotecii IȘPP, în fruntea căreia a trudit până în anul 1996, ca mai apoi să revină la BM „B.P. Hasdeu”, ca manager al Departamentului relații cu publicul, s-a manifestat și pe postul de șef serviciu sau șef sector. Și-a făcut munca cinstit, cu

maximă responsabilitate, a iubit biblioteca și cartea, a atras prin toate metodele cunoscute cititorii la bibliotecă, oferindu-le tot suportul care îi era solicitat.

Tatiana Fiodoruc a optat pentru a uni oamenii prin lectură, se bucura mult când în cadrul programelor promovate de BM numărul acestora creștea an de an. Își exprima această bucurie profesională și pe paginile revistelor de specialitate: „Biblioteca Municipală promovează cartea în general și cea națională în special și ridică gustul pentru lectură la rang de condiție SINE QUA NON (indispensabilă) omului modern. A citi înseamnă a ști. A citi înseamnă a te dezvolta, a crește interior și a te avânta spre lume...” (2007). Acesta era crezul distinsei colege Tatiana Fiodoruc.

Pentru munca dăruită Bibliotecii, Promovării Cărții și dezvoltării Cultului Lecăturii în anul 2000 Tatiana Fiodoruc a fost distinsă cu medalia „Mihai Eminescu”, distincție care a încununat efortul și cunoștințele depuse întru edificarea unei societăți culte, deschise spre carte și multilateral informate

Colectivul BM „B.P. Hasdeu” este adânc îndurerat de această pierdere irecuperabilă.

Ce faci, dragă, acolo unde ești,
În grandoarea stelelor celeste,
Ai uitat de cele pământești,
Nu ne dai de-o vreme nici o veste?

Ai plecat grăbită, simptomatic,
Dintr-o lume rea și cu emfază,
Tu suflet neîmpăcat și singuratic
Te-ai regăsit în altă ipostază.

Întrezărind conturu-ți diafan
În marele periplu infinit,
Te-am așteptat la început de an,
Te-am așteptat și nu ai mai venit...

Pe la noi aici e un fel de iarnă,
O iarnă numai bună de bronzat,
Așteptăm ca neaua să se-aștearnă –
Dar cred că Cel de sus ne-a cam uitat.

Ne-a lăsat în tainicul soroc,
Prinși în orizontul care minte,
Să stăm în umbra unui nenoroc,
C-am uitat demult de cele sfinte.

Deși e cald, noi stăm în hibernare,
În prada absolutului obscur,
Cu aceeași nățărăi la guvernare
Și aceeași penurie împrejur.

Azi suntem în prag de primăvară,
Tot mai blânzi și mai mirifici norii,
Cu regret, tu pentru prima oară
N-ai să mai vezi cum vor veni cocorii.

Și acasă-n vale-miresmată,
Cu ciripit și zumzet de albine,
Iarăși, dragă, pentru prima dată
Vor înflori cireșii fără tine...

Și toate-n jur vor căpăta culoare
Și-n vraja despletită prin livezi
S-or legăna pe frunze stropi de soare...
Dar toate-acestea n-o să le mai vezi.

Chiar și acum, deși ne este greu,
Mai sperăm că totul va fi bine,
Trăim cu gând la Bunul Dumnezeu
Și ni-e dor, enorm ni-e dor de tine.

Noi te rugăm, Tatiana, să ne ierți
Și ne închinăm la sfânta cruce,
Așa suntem croiți noi din bucăți,
Îl prețuim pe om doar când se duce...

Îți cerem, Doamne, milă și-ndurare,
Că îndurare nesfârșită ai,
Caută-i acestui suflet mare
Un loc acolo lângă Tine-n rai.

*01.02.2020, la 40 de zile de la trecerea în
neființă a Tatianeii Fiodoruc,
Alexandru Horațiu FRIȘCU*

EXTRAS

DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rânduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
 - Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
 - Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
 - Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 75 (2019) Nr. 4

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: 022 210 734; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

BiblioPOLIS

Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (373 22) 210 734; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

BiblioPolis • Vol. 75 (2019) Nr. 4